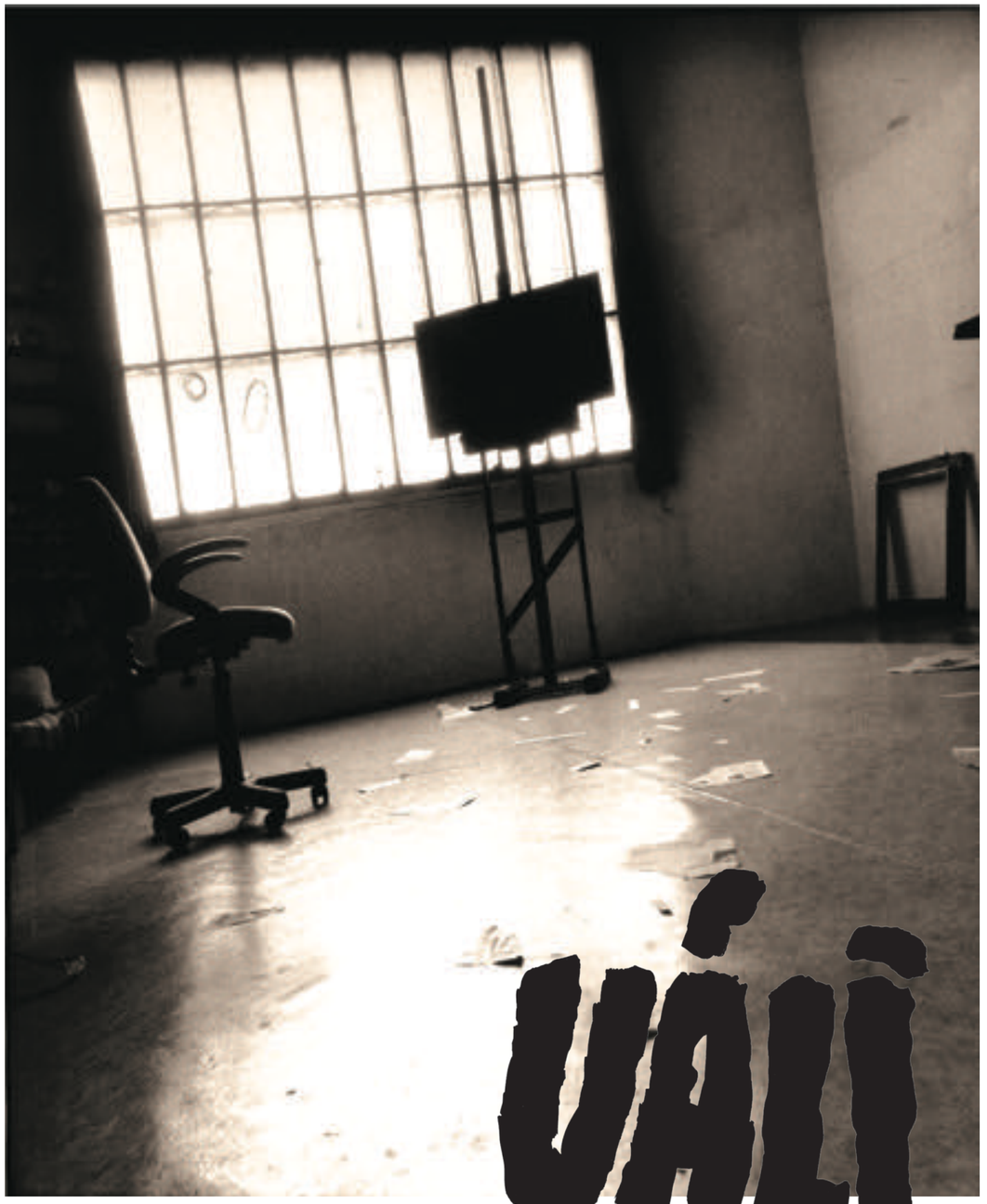
VÁLI

A. NAPLÓ

FESTMÉNYEK 1960–2018

creative commons – kép és szöveg Váli Dezső, 2018
creative commons – *DESKE* Váli Miklós, 2018
Borítókép Váli Dezső F/2001/15
© P. Szűcs Julianna: *Váli*, 2018
HTSART–ÚMK
Felelős kiadó Németh István
Felelős szerkesztő Nemeskéry Artúr
Olvasószerkesztő Ungár Péter
Layout Duma Attila
Készült a HTSART nyomdában
Felelős vezető Halász Iván
ISBN 978-615-80411-6-4

VÁLI

A. NAPLÓ

FESTMÉNYEK 1960–2018

HTSART–ÚMK
Budapest, 2018

1942. Bp. szül.
1949. megtalálom a világ legszebb kavicsát
1953. föltalálom a rend-csinálás ellenében a rend-tartást
1953. illegális bencés kiscserkész
1959. első kép
1960. Seneca
1960. elajándékozom a könyvtáramat
1965. fiúból férfi
1965. pauszpapírral elfedett ablakaim
1967. belsőépítész diploma
1969. szabadfoglalkozású festő
1970. első kiállítás
1972. szolgálati műteremlakás
1973. bernáthegyi kutya
1977. első gyerek
1978. letiltom képeim külföldre kerülését
1982. második gyerek
1984. nyolc kiló fotónega szemétbe
1985. Fioretti imaközösség
1985. vekker 05:23h., hajnali imaóra
1986. Munkácsy-díj
1987. képeim szétajándékozása
1990. Lukács uszoda 07:05h.
2000. *deske.hu* + Levelek Le Meux-be
2004. honlapom az OSZK. tulajdona
2004. nyugdíj (2015. – 66.730 HUF)
2008. 40. házassági évfordulónk
2009. naplóm az OSZK. Kézirattárban [2015. – 15.488 gépoldal]
2010. megtalálom a világ legszebb kavicsát
2011. kidobom azt a kavicsot
2014. kidobom ezredik gyenge festményem –

a tárgyak jönnek és mennek
nem fogadom el békéjüket
nem felejtek el integetni utánuk
1981.01. C.00994

FEHÉR OLDALAK
naplók és évek

1960.05. – C.00010 Ballagás után egy nappal. Ma nagyon jó délelőttöm volt, az ifj. I. korcsoport nyolcast hosszú távú versenyen kormányozhattam, és utána az én szeretett Horányomban mehettem két öblöt, miután két hónapja nem eveztem tüdőgyulladásom miatt. Viszont a mai estém nagyon rossz volt, Mami régi bajokkal jött elő, melyek állandóan fönnállnak, és felgyűltek most benne – (nem tud megfelelően ruházni minket – nem bírja a takarítónőt fizetni, állás után kellene néznie). Az ő elkeseredettsége rám is átragadt, ideges-fáradtsága ugyancsak. Igen lekókadtam. Ráadásul találkoztam egy pokolian kívánatos evezőskislánnyal (aki állítólag igen nagy kurva), s most vele szeretnék megismerkedni. (Nem a fenti tulajdonsága miatt.) Ez is új gond. Általában most a nő utáni vágy oly erős bennem, hogy labdában is mellet látok, s olykor törni-zúzni szeretnék.

1960.08. – C.00014 autóstoppal Győrbe, beszélgetés Gerő atyával érettségi után. Arról beszélgettünk, hogy nem tudom magam rendszeres itthoni segítőmunkára szorítani. Tücsi húgom elhatározó levele az akaraterő-nevelésről ilyen magabiztos és szólamszerű formában (pláne nőnél) nem reális. Ti. említettem azt a levelet, melyet Mami állított nekem követendő példaként múltkori beszélgetésünkkor. Akaraterő-nevelés, akarom és menni fog, ha beleszakadok is – pedagógiai maszlag – Maminak és Tücsinek most engem kéne – ... szolgálnia, jobban mondva művészetemet, Gerő szerint. Olyan élettársat kell majd választanom, aki megalkuszik természetemmel és szolgálni fog engem. Ha Mami nevelésében van is hiba, az olyan lehet, amin úgyse lehetett volna változtatni. – Mamiról: a gyerekkor kritikátlan teljes, feltétlen rajongó szeretete és ragaszkodása egy szép emlék marad, s a szeretet most átalakul. Nem vitás, hogy valamelyest távolodunk egymástól. – A falra saját képeimet rakjam föl (ez a válasz arra, hogy: legyen-e stílszobában, ill. fogadószobában evezősplakát és absztrakt. (Szakember! **1968.11.**) Egész életem folyamán egyéniségemet a legnehezebb nekem lesz eltűrni. – Szex: kettesben kínlódni? Nem jelentene megnyugvást... inkább így kibírni és igyekezni.

BELVÁROSI UTCARÉSZLET – A/1960/01
olaj, papír 40,5x29,7 cm. Bp. 1960.10.
Vasbányai Ferenc tul.

1961

1961.01. – C.00015A Rendszerezés nélkül a fölvetődött problémák alapján próbálok megint keresztmetszetet adni mostani életemről. A régi (belső) szobát még munkába kerülésemkor visszakaptam. Eddig negyed 6-kor keltem, emiatt éjjel zárva volt az ajtó, hogy reggel ne ébredjen miattam a család, most már az erős olaj- és petróleumszag miatt általában napközben is zárva tartom. Így viszont igen egyedül érzem magam. Kiváló állványt is csináltam a görpicolóból, a gramofon dobozából, két félíves rajztáblából, rossz rolólécekből s végül a fotóállvány egyik lábából. Technikai eszközeim szaporodnak, egyre jobban vagyok felszerelve, és egyre jobban megtanulom, mit hogyan kell csinálni rendszeres műteremlátogatásaim óta. Festők, akikkel tartom jelenleg az ismeretségeket: Magyarász, Lorberer Anni, Sugár Gyula, Duray Tibor, Kecskeméti Kálmán, Rácz Dönci, Máté Gyuszi –, Zebi is megismertetett egy főiskolással, aki állítólag elvisz a Benedekhez és Barcsayhoz, s Figuli egy osztálytársát mutatta be, aki szintén tehetségesnek látszik. Mióta dolgozom, vannak jó képeim. Gyerekesen örülök a jó kritikának, ha őszintének érzem. Mióta dolgozom – képtelen vagyok teljesen megtisztítani a kezemet, s öltözködésben teljesen elhanyagolom magamat. Sokat tanultam, nemcsak szakmai dolgokból, hanem jobban tudok a munkásság szemszögéből ítélni, jobban látom helyzetüket, s megértem, miért nem érthetik soha az absztraktot a művészetben. Szex: irgalmatlanul könnyen felhevülök – s idő múlásával egyre jobban így van, sokszor minden porcikámmal, reszketve vágyom a testi-lelki szerelem után, bár tudom, hogy soha nem tudnék a szerelemben megnyugvást találni.

1961.07. – C.00018 Klee egy-egy képében a legtöbbet nyújtotta, ami elérhető az élet megismerése terén. Mikor képeit nézem, valami földöntúli zsongást vélek hallani, az időtlenség, időfölöttiség érzetét kelti. Csodálom Braque-ot, Picassót, s a legnagyobb magyar festőknek jelenleg Egryt, Derkovitsot, Csontváryt és Barcsayt tartom. Múltkor Kálmán fölvitt Kassákhoz, lélektelen, számítgató, nem-artisztikus festőnek érzem. Nagyon sok időmet töltöm most E.-vel, szívesen vagyok vele, furcsa így szerelmet elkezdeni, hogy az ember már a végére is gondol... Vágyam volt egy műtermi festőállvány, egy magnó meg egy világvevő rádió. Ma azonban úgy látom, helyesebb, ha vágyak nélkül élek, s ezt a felfogásomat szeretném állandósítani. Erről a felfogásról könyvélményem is volt már: Seneca *Erkölcsi levelek* és Strindberg *Egyedül.*

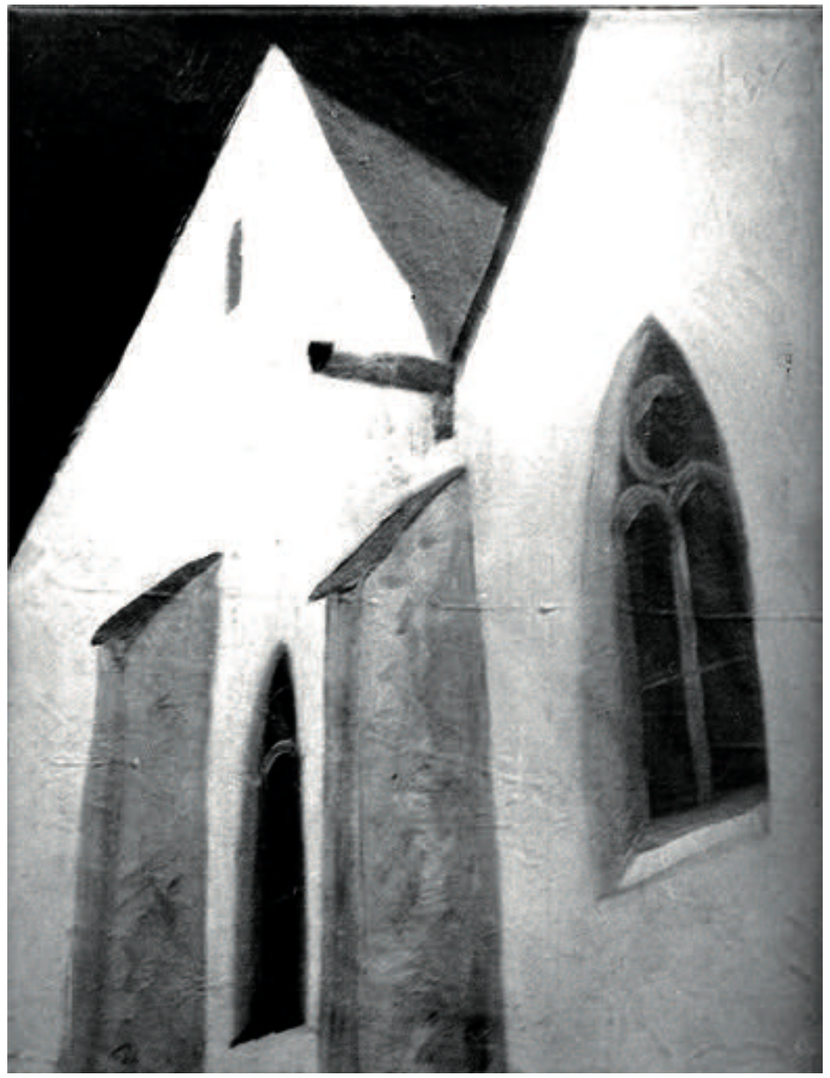
1961.11. – C.00020/B A körülöttem lévő dolgok kidobásának újabb állomásáról számolhatok be: összes könyvemet E.-nek adtam. Az ajándékba kapott úti-borotválkozókészletet továbbajándékoztam, a *Mégis szép az élet?!* hangzatos címet viselő fénykép- stb. albumomat – mivel rájöttem, hogy festés is van a világon – elégettem. Az *Albertfalva* grafikámat, amit 80 példányban sokszorosítottak nekem a munkahelyemen szitanyomással – kivéve azt a 8–9-et, amit már elajándékoztam –, elégettem. A fölösleges üvegcséket, apróságokat és pasztellkészletet kidobtam a festőállványból, valamint eltüntettem az ágyneműtartóban lévő fa- és anyagraktáramat is... Szobám dekorálása most elég jó, a Henry Moore-kiállításon rajzolt képek együtt, a 70x110–es vásznam az ágy fölötti falon, az első sárga térképem, meg egy grafikám... Összes leveleimet és az E.-emlékek 90 százalékát elégettem...

EGYSZER VOLT – A/1961/02
olaj, vászon 39x49,4 cm. Bp. 1961.05.
Pándi László tul.

1962

1962.01. – C.00021 Különösebb változatosság vagy izgalom nélkül múlik az idő, ritkán vagyok dühös, még ritkábban szomorú. A reggeli tornát csinálom, az októberi 8 fekvőtámasz fölment 36-ra. Sárközi Márta rendelkezésemre bocsájtotta zugligeti telkét, rajta egy kunyhóval, nyáron lehetne ott aludni és nagyokat naturázni. Majd meglátjuk. E.-vel teljes mértékben kijövök, nagyon szeret engem, s azt hiszem, ha nem is annyira (féltem a szabadságomat), de én is őt. Hogyha mi egyenletesen, súrlódás nélkül jóba tudunk lenni, az nem a papucstermészetemre utal? Merthogy azt szégyellném magam előtt. Nem tudom, mi módon szokjak le bőröm vakarásáról, arcomon egyik seb helyén barna foltszerűség keletkezett, csúnya dolgok lehetnek ebből, ha tovább csinálom. Levágtam a körmöm, de evvel csak jobban kínzom arcomat, mert kaparom így is, csak ügyetlenül, s ezért többet. Magam képtelen vagyok leszokni róla, annyira kívánom, tán pszichológus tudna segíteni? – (az sem. **65.10.**) Tücsit nem szeretem, s mégis közelebb kerültünk egymáshoz. Igyekszem az előbbiért kárpótolni, s sok pozitívumot kap tőlem. Bizalmas velem.
1962.02. – C.00022a Minden emléket, minden Klee-képet megöltem magam körül, mert féltem a hatalmuktól, s most a mankójuk hiányzik?
1962.04. – C.00024 Most, hogy visszagondolok a nyári értelmetlen-unalmas, kéjesen csodálatos balatoni autóstopokra, amelyeknek állandó résztvevője volt a Knaur *Klee*-kötetem, fáj a könyv hiánya. Persze a jó emléken túl az is izgatja fantáziámat, hogy tudnék Klee-kötetet szerezni, most lenne pénzem. Újra megvettem **1962.06.** Szütsnek szülnapjára **1985.08.**, kölcsönkértem; visszaadom? **1991.07.** (visszaadtam **2018.02.**)
1962.06. – C.00044
1963.11. SEMMI kedvem együtt élni egy olyan rossz kedélyű emberrel, mint én. /de azért egy emberrel se cserélnél a 300 millióból!
1964.06. viszont ez a föntieknek nem mond ellent.
1965.10. hatványozottan igaz, ha ez így folytatódik!
1967.03. ÍGY! lassan megértem a Lényeget, evvel megszokom magam, s így a dolog alkalmankénti elintézése rutinmunka már
1968.11. meg kell szokni, hát meg lehet szokni
1970.02. bízom bennem, hát minden rendben van
1977.12. megszokhatatlan, de munkaállapot
1992.08. csendesedem
2018.02. béke van

GÓT ABLAK – A/1962/03
ff. repró, olaj, vászon 50x40 cm. Bp. 1962.
Duray Eszter tul.

1963.01. – C.00039

fölírtam magamnak, aminek
most örülök:
twist
lement a hold
„dzsez abed”
die drei musikanten
boldog-szomorú dal
dürrenmatt
rock around the clock
csodálatos mandarin
reménytelenül: az ember...
non cox pair-oar
egry
citroen ID 19
ametiszt
vízesésház
knaur lexikona
funkcionalizmus
volare
lascaux
homo contemplator
sétalovaglás a tengerparton
magányos cédrus
ó, Utrillo...
gauguin: féltékeny vagy?
rue ravignan
giotto
chagall: önarckép, rabbi
kokoschka: veronika
holbein
max frisch
pontiac furgon 960
res skiff
Királyok völgye
skarabeus
stop
henry moore
leonardo farajza
seneca
tutanhamon
radio luxemburg W-1
szfinx
pilisszentlászlói völgy
camus
első szerelem, özönvíz előtt
braque
egerek és emberek
arles-i fák
érik a gyümölcs
chocolata
marina vlady
nagy romulus
jaguar automatic
praha vár
halott harlequin
szürrealizmus
pannonhalmi altemplom
just walking in the rain
Broadway boogie-woogie
modigliani
kunst der leere: tisztaság
altamira
pécs budai városrész
futurizmus
micimackó: Füles
Kivégzés, Téli kikötő
rouault
éjszakai vonat zenéje
és Klee!

SZENTENDRE – A/1963/01

olaj, vászon 45x76 cm. Bp. 1963. // 1969.
Kudelka Bea tul.

1964.01. – C.00058 éjjel – Most kezdtem a művészettörténetet tanulni – már 1/2 11 van, és holnap reggel kollokválok. – Hogy mit csináltam eddig? Az egész nap elment avval, hogy nem voltál itt. Így másra nem jutott időm. Most már érted: Most hagyj tanulni.
1964.04. – C.00061 Tanmese: nem lehet egyedül élni, mert akkor ki fogja meg a vonalzó másik végét, ha íves vonalat akarok húzni?! / A szobámat és az életemet is átrendezném a kedvedért!
1964.09. – C.00065 *A hosszútávfutó magányossága* után – jó polgár leszel, fiam, egészen tehetséges vagy: még három év és három tervezőintézet fehér köpenye között is válogathatsz! Két év múlva 100 forinttal emelik a fizetésedet és az évi szabadságodat is egy nappal. Sima állú és sima modorú leszel, nem túl kedves a főnökkel, mert hát gerinces ember vagy, de nem is túl határozott, mert hát születésedtől gyáva vagy.
1964.09. – C.00068 (ezt tanácsolnám magamnak:) Nyugodtan és lassan kell festeni. Le kell kuporodni a papír előtt, rá kell görnyedni, és nem kell hátraugrálni percenként. Lassan kell festeni. Úgy kell elkezdeni, mint annak idején reggelente az esztergályosműhely kitakarítását. Meg kell keresni a seprűt, félre kell rakni az útból a szemétkosarakat, és lassan elkezdeni tolni az ablak felé az acélforgácsot, kikerülve óvatosan a géplábazatokat. Minél tovább tart, annál jobb... / festek, hokedlin üldögélve **1964.10.**
1964.10. – C.00069 ideje lenne megszokni fogat mosni, zoknit váltani, reggelizni, emberekkel tudni beszélgetni, efféle.
1964.12. – C.00071 Nem sok kedvem van beépülni a társadalomba ilyen kis építőkőnek, mint kultúrházi előcsarnok tervezője. / No, szép kis világot teremtettem magamnak: hónapok óta nem keres, nem hív senki. Persze ez természetes is. Alapvetően nem érdekelnek az emberek, vagy legalábbis sajnálom a munkából elvesztett és rájuk fordított időt és energiát.

VÁC – B/1964/04
(festmény nincs) tus, papír 20,6x17 cm. Vác 1964.07.
Hirschberg Jenő dr. tul.

1965.03. – C.00083 Ma váratlanul konkretizálódott, hogy a jövő héten társadalmi ösztöndíjra szerződést kötök az Angyalföldi Bútorgyárral. Hátránya: – bútorhoz kevesebb kedvem és érzékem van, – biztosan nem mehetek diploma után egy kicsit külföldre, – félő, hogy beleszokom, és – reményeimmel fölhagyva – ottragadok, – másfél évig kiszolgáltatottjuknak fogom érezni magam. Előnyei: – föltehetően azonnal önálló munkát kapok, – életem valamilyen vágányra kerül, – anyagilag hasznos, – bútort szívesen fogok tervezni és rajzolni is. Összefoglalva megállapítom, hogy a dolog nekem jó. (Egy héttel életbelépése után a szerződést fölbontottam.)
1965.03. – C.00074 Elvből – a halottkultusz mai formája elleni tiltakozásképpen – nem mentem el egy osztálytársam temetésére (a temetésnek, az ilyen búcsúzásnak semmi jelentőséget nem tulajdonítok). Nem tudom, megengedhető-e a közösségben ekkora bátorság (különcség) – nem vagyok egészen biztos benne, hogy helyesen tettem.
1965.06. – C.00075 Magamat sajnáltató mondat vizsgaszezonból: csak abból tudom, hogy esős az idő*, hogy a rajztáblámon megnyúlik a borítópapír / mintha gép lenne az emberideálom... / okos, ha az ember akkor sem kételkedik tehetségében, ha nincs neki... (*ablakom már pauszpapírral takarva.)
1965.09. – C.00077 Most értem el – lassan 23 éves vagyok –, hogy rendszeresen imádkozom.
1965.12. – C.00078 Azt hiszem, a művészeten kívül még két dologhoz van érzékem: mechanizmusok konstruálásához és az általánosításhoz. Az előbbit kiélem tervezéskor; a másikra (filozófia) feltétlen szeretnék ráállni. Úgy érzem, ha az sikerül: egyenesbe kerülök. A filozófia érdekesebb a bútortervezésnél.

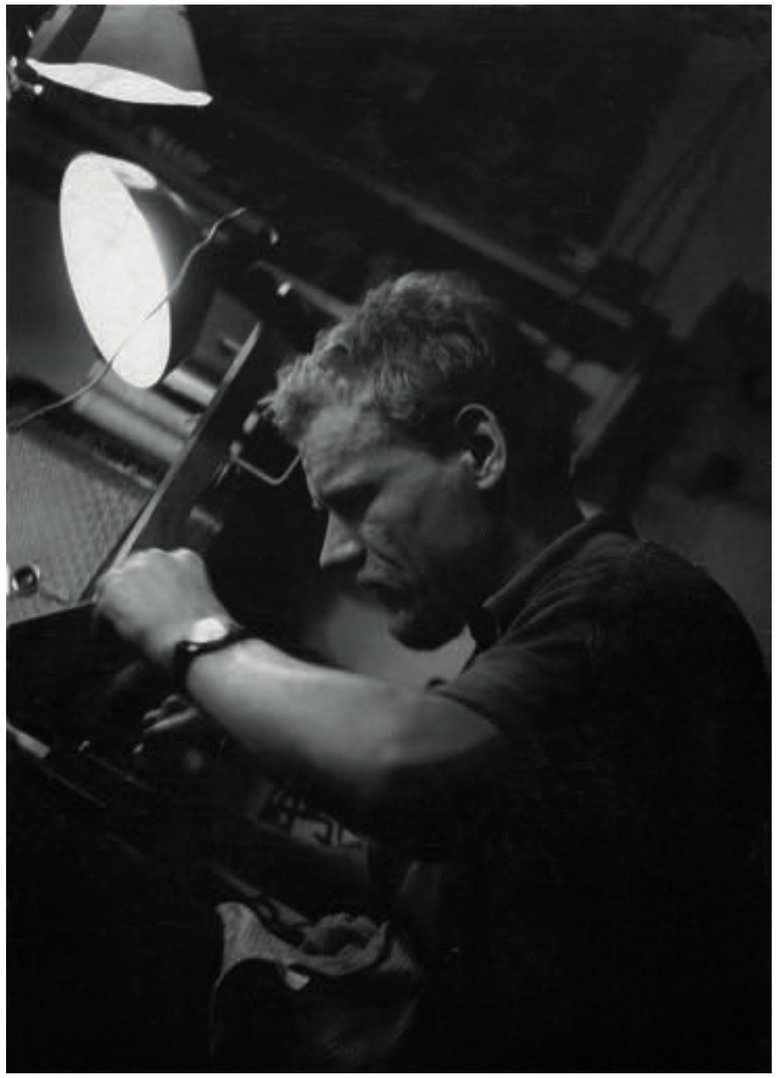

FESTŐÁLLVÁNY – A/1964/01
(1965-ös kép, téves, opusz-évszám) gvas, papír 34,4x27,7 cm. Bp. 1965.
Hanák András tul.

1966.12.25. – C.00105

százötös lap

Seneca megmutatta nekem a világban a nyugalmat
Strindberg a csendet és az egyedüllét lebegését
sok ősz emléke és Brueghel képe a természetet
és annak melankóliáját
lányok vágyása a gyönyörűség létét
a rock and roll az őrjöngés örömét
Bartók fanyar mosollyal a végtelent
Klee azt mondta, a világ nem más, mint tündéri hangulatok látványa képzetemben
a németalföldiek megmutatták a kis emberek és apró dolgaik harmóniáját
Louis Armstrong, hogy minden más közömbös, amikor egy trombita szól
Zorba, a görög és Marina Vlady: – hogyan kell mosolyogni
az autóstop, a síelés, és – igen – a festés: végtelen szabadságomat
a sebesség megmutatta az igazi szenvedélyt
egy csöndes lány léte a csöndes vágyódás nyugalmát ismertette meg velem
éjjeli külvárosi séták egy fiúval – a mámort és meghatódást
és gondolataim, ötleteim úgy mutatják, alkalmas lennék építőkockának a világ építésében –
de láttam háborúkat is
és Steinbeck megmutatta, nagyon jómódú vagyok, és ez egyáltalán nem természetes
környezetem: hogy valamennyire mindenki elrontja életét
magambafelejtkezéseim – a lineáris idő bizonytalanságát
sokfélét láttam: és fölmérve: nagyjából ott állok fejlődésben,
tudásban, ahol kell; –
mégsem értek semmit.
nem értem a dolgok jelentését és kapcsolatát
olykor meghökkentő közelségüket hozzám
használnak és használom őket
mi köze a mának a tegnaphoz
mi közöm van mindehhez
mi is vagyok én –

ÉN, GYEREKKORI SZOBÁMBAN – F/1966/03
(festmény nincs) zselatinos ezüst papírkép 19,8x13,3 cm. 1966.
Rex Kiss Béla felv.

1967

1967.01. – C.00107 Vagy két éve őrzöm ezt az újságdarabkát: „a tökéletességre való törekvés némely embert tökéletesen elviselhetetlenné tesz”.
1967.08. – C.00123 LEVÉL MAMINAK Olykor nyugtatót szedek, ma meghívattam magam Szroghgal moziba Óbudára, aztán tegnap egy műszaki rajzoló lánnyal elmentem feketézni, aztán valamelyik estét-éjjelt megint Kálmánnal sétáltam át a Duna-parton, végigmentünk az összes híd alatt – éjfél után csomóan pecáztak! –, meghívtam vacsorázni, mert csütörtökig nincs pénze – persze arra nem számítottam, hogy mennyibe kerül ez ma: egyhavi zsebpénzem, persze mindegy, vagy legfeljebb azért nem, mert csak a jövő hónapban ismételhető meg. Viszont tényleg nagy élmény, megismertem a rácpontyot, és valóban muszáj hozzá bort is inni – általában mindig illene inni – aztán kellemes, hogy udvariasak az emberrel, meg egy csodálatosan szép indiai bodrosfejű kisgyereket láttunk – néztük evés közben, örömmel tele, cinkosan ösz-szemosolyogtunk Kálmánnal, hogy hát, ez, igen – jólesik befogadni a világ impuzusait, igen, egy hete egy lánnyal sétáltam át egy délutánt, egyszer láttam előtte, s utána se fogom nagyon – kiöntötte a szívét –, a fiúja, az egyetem, a rosszkor jött menstruáció: halat az akváriumban – nézem az embereket, a világot. Meg kell próbálnom közéjük ereszkedni, talán nem fulladok meg, a végén az is kiderülhet: én is hal vagyok. Indulok munkába, ezt a levelet, kérlek, tedd el, mulass jól. Deske.
1967.09. – C.00127 Évek óta: bármikor tudnék két órát aludni, ha hagynának.
1967.11. – C.00137 Színeket kellene gyűjteni. Így: (a hangversenyen előttem ülők ruhái:)
aranyokker / kobalt világos / galambszürke / halvány püspöklila / cromoxid zöld matt / zöldesokker / égetett szienna / angolvörös /fekete / nápolyi sárga fehérrel / mélyzöld (párizsi kékkel) / középszürke / ultramarin sötét / kobalt vil. sok fehérrel / fekete / mélyszürke

ARANY IDŐK – A/1967/01
olaj, papír 22x33 cm. Bp. 1967.11.
Szabóky Boglárka tul.

1968.02.1–11. – C.00144 Cseh síelés CSÜTÖRTÖK. A három partner, mind túl az 55-ön, évtizedek óta sporttársak. Az első csendes, fanyar: na öcskös, hány éves vagyok, és mosolyog a válaszon. Hja, tudod a sport, mert a múlt héten is – meg a gőzfürdő ... – te, kérlek, a Hanzival találkoztam a hideg medencében, azt üzeni ... – én a száraz gőzt – nem, először 5 perc hideg – jobb 200 kralltempó – bocsáss meg, hogy a szavadba vágok – amikor én '29-ben a Grossbaumon a kötélfelvonóval... Előkerül a fejekben Európa térképe (az egyik a svéd középhegységben is síelt). Ismerjük valamennyien ezt az élettípust. Mind vezető állású hivatalnok volt, tavasszal evezősversenyek, nyáron valamelyik európai folyón kajaktúra sátrakkal és vitorlázás a Balatonon – annak 100 négyzetméteres rongya volt, kérlek – affenét alumínium, az cédrus, cédrus volt! Télen az Alpok, a Zugspitze, svájci havasok, sí. Ismerősök, franciák, hollandok – a múltkor írt, hívott, igen, persze – és emlékszel, amikor elveszett a fél lapát az Adrián – igen, épp kieveztünk az öbölből – te, fiú, ugorj csak le előre, kiadom a léceket. Aztán este egy tisztáson a fenyők alatt, hideg csönd, nyári égen is ritka ennyi csillag, aztán megindulok. Az út méteres hóba vágva, függőleges hófalak között jégszalag, hoki: egy jégrögöt kergetek föl alá ugrándozva és szép csíkot pisilek egy bucka ormán. PÉNTEK. Csodálatos. 60 év alatt karakteres-modorosra csiszolódott fickók. Charles bácsi időnként megfésüli ritka, de hosszú ősz haját, finom tapintású kasmír kendőt hord, és nagyon kedves mindenkihez, még a fiatal nőkhöz is. Feri bátyám, volt evezősedzőm, aki akkurátus ember, csak mérgében káromkodik, számon tartja a kölcsönkapott 2 koronát, és kevés borravalót ad. Megjegyzi, hogy két perc késésben vagyunk, és előre megkér: magunk után mossuk ki a kagylót. És itt van Sándor, akiről a legkevesebbet tudok, kövér malacképű, valami minisztériumi osztályvezető, aki mindig tudja, mikor kell egy harsány „nyald ki"-val a feszültté vált hangulatot helyrerántani. Ilyen jószándékkal, kedvesen és tehetségesen még sohasem hallottam lófaszozni. Művész a műfajában, tényleg.

FESTŐASZTALKA MEG EGYEBEK – A/1968/18
olaj, papír 22x22,4 cm. Bp. 1968. // 1969.02.
Janikovszky János tul.

1969.07. – C.00209b (Nagy külker vállalatok prop. osztályán kilincseltem reklámgrafika anyagommal.) Hungexpo személyzeti osztálya, Bp. Luther u. 4–6. Váli Dezső belsőépítész vagyok. Szeretnék vállalatuknál grafikusként elhelyezkedni. Szakmám szerint értek a bútortervezéshez, kiállítástervezéshez, belső berendezéshez. Építeni egy szintig van jogom. Jelenlegi munkahelyemen a következő megbízásaim voltak: édességbolt a Lenin körúton, turmixbár a Petőfi S. utcában, kávé-tea bolt, egy antikvárium a Ferenciek terén, és most egy zeneműboltot tervezek a Népköztársaság útján. A vállalat esetleges tervezési feladataiban szívesen részt vennék. Grafika. Évek óta dolgozom a Tankönyvkiadónak. Készítettem címlaptervet, műszaki grafikát, illusztráltam szakmunkás-tankönyvet. Ezenkívül a Lektorátuson keresztül és közvetlen megbízás útján készítettem címlapokat, prospektust és egyéb reklámgrafikát. Munkáimból mintakollekciót szívesen bemutatok. Formatervezői megbízásaim is vannak: iskolai szemléletőeszközök, óvodai játékok, csomagolás- és doboztervek. A Főiskolán három évig asztaloskodtunk, s ilyenformán esetleges kiállításkivitelezési kisegítő-irányító munkától sem félek. Tekintve, hogy hivatásomra nézve festő vagyok, szeretnék Önöknél nem kötött munkaidő formában elhelyezkedni, mert így munkáimat időben jobban össze tudnám hangolni.
1969.07. – C.00210 Már tudom, miért érint kellemetlenül, ha egy férj nyakkendőjét igazgató feleséget látok. Az esztétikusnak nincsenek kizárólagos normái, egy begombolatlan ingnyak a viselője lényegéből kifejezhet valamit – lényegi igazságot, esztétikusan. A nő normája viszont mindenkor a sztenderdhez igazodik, s uniformizálná az egyedit. Gesztusában az efféle rend(teremtő) vágy nyilvánul meg.
1969.09.25. – C.00235 Közért Karbantartó és Szolgáltató Vállalat Igazgatóság. Fölmondási kérelem. Váratlanul megteremtődött a lehetősége annak, hogy önálló művészként munkát kapjak, ezért a „munkaviszony megszűnt” jogformula szabályai szerint szeretnék a vállalattól 1969. okt. 1-jével kilépni. Itteni munkáimat evvel a határidővel éppen dokumentálom, befejezem, megkezdett új munkám nincsen, ezért kérem a t. Vállalatvezetőséget, hogy a meghatározott 15 nap felmondási határidőtől eltekinteni szíveskedjék. Itteni munkámat, munkakörnyezetemet igen kedveltem, de valódi hivatásom vár rám. Tisztelettel.

ANGYALI ÜDVÖZLET – A/1969/12
olaj, vászon 50x40 cm. Bp. 1969.06.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

1970.03.17.–4.15. – C.00261 ZSENNYE ALKOTÓHÁZ. A szomszéd hölgy kopogott, rajszöget kért kölcsön. Látta egy fej-stúdiumomat a padlón, megjegyezte, hogy ilyet Pesten is lehet csinálni. Kinézett az ablakon, és festőinek tartotta a látványt. Aztán elindultam a parkba rajzolni. A lépcsőnél visszafordultam, fáradt vagyok – tényleg, esetleg majd a szobából. Aztán nekiláttam fehér papírra – az volt legfölül – ceruzával. Túl sok volt a fa, untam a vonalakat, tömörebb anyag kellene. A diófapácért viszont nincs kedvem lemenni az ebédlőbe. Palettámon észrevettem a festéket, tegnap fölös mennyiségű világosszöldet kevertem ki valamihez. A papír éppen fehér, akkor evvel lehet továbbdolgozni, folytassuk olajjal. A második fát kezdve az ecset más színt kezdett húzni. Fölázott a palettán a félszáradt kobaltkék időközben. Hát akkor fessük tovább a dolgot több árnyalattal – és befejeztem az ecsetrajzot, jó lett. Szabad-e így képet festeni? Hányszor egy évben? Majd Pesten megtudni: – hogyan kerül a vízjegy a papírba? – miért járnak a lányok a presszóban kettesével WC-re? És alázatosan várom a postást délelőttönként.
1970.08. – C.00278 Ami ebben a nyugati út előkészületben a legérdekesebb: tőmondataim kitalálása: – a barokk nem érdekel – reneszánsz építészet alig – trecento festészet elsősorban – katedrálist mindig sokat látni – tengerpartokat szeretnék látni – hegyre nőtt városok totálképe érdekel – képtárak fontosak, de keményen szelektálva – Róma nemigen érdekel, de megnézem 3 napig, érdemes-e egyszer hosszabban is. (Rómát azóta kerülöm. Igaz, a környékén se. **2018.02.**)
1970.08. – C.00279 A (letelőben lévő) első szabad év mérlege – másfél hónap művésztelepeken: Nagymaros, Zsennye –, erdélyi út, most jön egy ny.-európai, ennek alapos előkészítése –, első önálló kiáll. –, két egyéb kiáll., talán most nov.-ben a grafika anyagom kiállítása –, 3600 Ft átlag havonta ebben az évben, benne van a 9 ezer forintos (2 db) stúdióösztöndíj, és néhány képem eladása –, elég sok szabad idő, s így rohanásgörcsöm oldódása –, nem nagyon sok kép, de nagy előrelépés – fontosak –, megbízhatónak tűnő jövedelemforrások kiépülése –, rendszeres reggeli és ált. esti séta bevezetése –, 1 hónap rajzstúdium Zsennyén –, alkalmazott grafika műhelyem fölszerelése: fotólabor, betűkészlet, színespapírkészlet.

ANGYAL A VÁROS FELETT – A/1970/04
olaj, farost 100x70 cm. Bp. 1970.04. // 1976.02.,03. // 1991.11.
Nagy László dr. tul.

1971

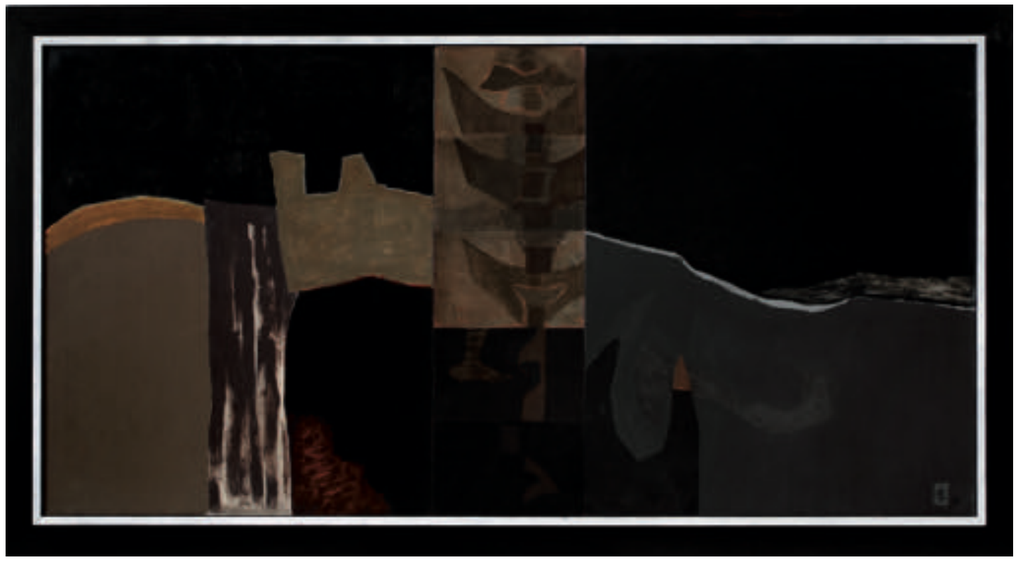
1971.01. – C.00349

A meszelt falra az ágyam fölé
tussal kiírtam ezeket:
vermeer
ó messina!
klee
bern
klee
4-es busz
giorgione
nagy istván
nagy balogh
uccello
chardin
vári KÖZTI 64
skarabeusz
van eyck
van rijn
szerelmem, utrillo!
braque
kékszakállú
lorenzetti
bonnard
rothko
fülöpkutya és veszprém
spoleto
perugia
th. mann
egerek és emberek
krakkó
gdansk
varsó
czestochowa
hyde
frau münster zürich
chartres
amiens munkásnegyed
champs-élysées
zárthelyi 4F-ből
zsennye/nizzai repülőtér
cannes, antibes
biot, vallauris
vence és matisse
foundation maeght
clouet/brassai
„én lelkiismeretesen fontoskodó
Váli Dezső 69.5.”
langrimmer
mtk
ametiszt
victoria and albert
adria
műteremház a vár alatt
a tél
pilisszentlászló
holdvilágárok
skiff/ezt még egyszer megtor-
lom az emberiségen
égi és földi
keresztút grafikám
körtér éjjel
akkád és asszír
és az a kis csaj melléállt
riviéra
autoszerviz ’69
avignon
fulgur
velence
arezzo
london
69. okt.
59. ápr.
place d’italie
porte d’italie
67. III. = 1 éves
nagymaros
prágai templomok
fóka
tihany és egry
angyali üdvözlet
a világ szélén
bép
stat
strindberg: egyedül
maeterlinck: a csend
steinbeck
telkibánya
pirit
poliakoff
homo contemplator
und marmorbilder stehen und
sehen mich an
liptószentmiklós
seneca
párizs
az első kút
siena/cluny
a germánok északon törzsekben
éltek és hideg volt nekik nagyon
kicsilány
mihály u. 14/b.
RR
nápolyi-sárga világos
ronchamp
corbusier
autóstop wegry
10.500 km
18.000 (ft!)
hegyeshalom
M. I. F.
hattyúdal: zeneműbolt
és egy fehér elefánt/british
mexikói
dávid-csillag
vagina-szimbólum
jeruzsálem
hanem a csönd, melyet vele éltél
keresztül
zugliget
cső
japán kert
a japán zászló rajza
padova
firenze
az alpoktól délre
hó
etruszk
anzsu liliom

SIENA-PÁRIZS, ÉS AMI KÖZTE VOLT – A/1971/11
olaj, farost 100x140 cm. Kecskemét–Bp. 1971.04. // 1976.05.
MNG–Szépműv. Múz. tul.

1972.03. – C.00399 KECSKEMÉT alkotóház. Absztrahálni jár belém a lélek. Kecskemét nekem: dekoncentrációs tábor. Mi volt ez a Kecskemét? Megnyugtatóan bebizonyosodott, hogy a legreménytelenebb, gyötrőbb gondolatokat, napokat is meg lehet unni. Egy hosszú könyv (Mann) és az altfurulya (eljutottam napi jó 3 óra gyakorlással a daloktól Bach h-moll szvitig) – jót tett. Az biztos, hogy műtermemből – ha lesz – kényszer nélkül nem lesz kedvem-lelkierőm kimozdulni. Kutya kell.
1972.04. – C.00402 Szentgyörgyi Kornél képnéz: a gondolat tisztasága a szép, itt nem az az érdekes, hogy van megfestve. A lehelet (fehér) és indulati képeim segítik, kiegészítik egymást. Kiállításom: az emberek kezdik unni a kalimpálást, s akkor az én csendem érdekes lesz. Tesztje: szélsőségesen introvert és majdnem orvosi eset fokán neurotikus vagyok. // Ijesztő. Németh József 10 éve nagyszerű festőnek indult. Most rutinos, üres, mechanikus. Mi a biztonságunk? Egy műszerész, ha igyekszik, évről évre jobb szakember lesz. // Magyar Nemzet-hirdetésem: Másfélszobás, komf. gellérthegyi lakásomat elcserélném hasonlóra lent a városban. Kert, panoráma a vár felé. 130-an jelentkeztek. Hármas csere, sikerült. Diener Dénes özvegye a 110. cserelakást elfogadta. Műterem.
1972. 05. – C.00402 Sugárnál: 1. Dorottya utcai sokkal jobb, mint a Műcsarnok. 2. Alaptól rendszeresen előleget fölvenni, ne maradjak adósság nélkül, hogy forogjon a nevem. 3. Ugyanezért Képcsarnokba egy évig kéthavonta egy nagyon jó, megvehetetlen képet küldeni. 4. Nők Lapja-cikkeket írjam alá, a szerkesztői állást is fogadjam el, ami van, azt kell csinálni. (aláírtam, nem fogadtam el) 5. Műtermet újságpapírral kell tapétázni: meleg, hangtompítás, selymes szép fehér tört fény, átalakítható, felújítható hamar, olcsón és atmoszférája van! (megcsináltam) 6. A Művészetben hiába is jelenne meg rólam valami, ki olvassa, ellenben ha a Nők Lapja –
1972.05. – C.00403A Fejjel előre rohannék minden lánynak – Emlékeimből: ahogy besüt a nap a templomba a reggel hetes misén, vasárnap, evezés előtt. Előbb az ízesítő nélküli teára, majd a csapból jövő meleg vízre szoktam rá – ez a leggyorsabb.
1972.05. – C.00404 Devecseri Gábor reggel hétkor beült könyvtárszobájába, és dolgozott.

KONDOR BÉLA EMLÉKÉRE – A/1972/30
olaj, farost 106x212 cm. Bp. 1972.12.25. // 1973.01. // 1979.06. // 1983.11.
Horn Gyűjtemény

1973.08. – C.00447 Erdélyi út (Ugocsayval). Kezdetben a hálózsák, amit két napig csináltam, sokkal fontosabb volt az egész útnál. Jól megcsináltam. Három réteg habszivacs, selyembélés, fejpárnás kapucni, cipzár, fóliaburkolat. Meg egy tengerészsapka műanyagból. Két állomással túlmentünk, csonka kezű cigány kezet nyújt és pénzt kér, föl a hegyoldalba, vizes fűben hálózsákot először használ. Meleg, aztán talpfákon baktatva, beszélgetve. Villamosításhoz oszlopokat állítanak, elfogadják, hogy a csűrben aludnánk, szalmán 5-től másnap 9-ig. Éjjel fölébredve, hogy fázunk: pulóver és hosszúnadrág, zsákra fóliazsák: reggelre párás belülről, nagyon meleg. Kő, meredek, föl, fenyves, első esztena, vályúforrás, hegyi kaszálón furulya, rajz, gerincen tovább, erdőben kolompoló marhák, sötét patakon le vagy 14 km, babkonzervet temetőben gallytűzön, haza, egyedül, sötétben, Zerkula Jani bácsi hegedült a házban.
1973.08. – C.00449 Budapesti Rendőrfőkapitányság, Útlevél Alosztály, tárgy: turistaútlevél-kérelem. Fellebbezés. Jó pap holtig fellebbez (én ugyan festő vagyok), tehát: II. 17195/73. levelükben turistaútlevél-kérelmemet elutasították. Merthogy húgom kintmaradt két éve. Teljesen igazuk van, kinnmaradt. De hát én ugyan mit csináljak ez ügyben? Hogy én nem maradok kint, ezt Önök is tudják, ezt nem hozhatom föl érvül. Három éve is visszajöttem, meg bolond is lennék, most lett Buda egyik legszebb műteremlakása az enyém. Meg amúgy is nagyon jó kis ország ez. Írásba adom. (És én itthon leszek jó festő.) Tulajdonképpen feleségem miatt lenne jó ez az egész. (Ő megkapta.) Mindig rágta a fülemet, s tényleg most lenne pénzünk először együtt utazni. Meg kell is rá vigyázni, mindig mindent elveszít. Meg hát – múltkori utamon 110 múzeumot és kiállítást néztem meg (nem tréfálok), s most ezt szeretném kiegészíteni még... Nagyon kérem lehetőség szerinti gyors döntésüket (bármi is legyen), mert feleségem igen utazna, s már munkahelye felé is ezt jelezte. (Megkaptam az útlevelet.)
1973.09. – C.00453 Fél napja van kutya. Az élet máris komolytalanabb és derűsebb. Valamit várok. Ez új. Ha az eb megnő, hosszú utakat teszünk együtt. Tévedésből Kata karjához óvatosan nyúltam: tegnap oltást kapott a kutya. Legszimpatikusabbak ezek az öreg, puha papok, akikből nem akarat vagy ész sugárzik, csak szeretet.

REND, MUNKA KÖZBEN – A/1973/34
olaj, farost 136x90 cm. Bp. 1973.07. // 1980.11. // 1982. // 1997.
Németh István ÚMK. tul.

1974.02. – C.00454 Váratlanul és magától értődően önzetlen vagyok vele. A kutya élete tőlem függ. Az apaság újabb szférája az érintés melege, a testközelség öröme.
1974.01. – C.00455 BÁLINT ENDRE Kedves Bandi! Senkivel nem tartottam tartósan haragot, és remélem, nem is fogok, nem tartom felnőtt emberhez méltó állapotnak. Én téged becsüllek és tisztellek is, rendkívül szeretem képeidet (legjobban a *Szomorú história négy képben*t) és (talán kicsit túl) sokat is tanultam tőled. Múltkor 10 napon belül ötödször változtattál utolsó pillanatban találkozási időpontot, ezt semmibevevésemnek tekintettem, fölháborodtam rajta, s ezt meglehetősen durván meg is mondtam neked.
A durvaságot őszintén sajnálom, a forma formálatlan volt. Ha szerencsém van, előbb-utóbb visszaköszönsz. És kérlek, Katára ne haragudj (ő egy feleség). Ölel: Deske (**1974. 05.** válaszolt, így aztán rendbejött)
1974.11. – C.00478A VÁLI DEZSŐ FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA FÉNYES ADOLF TEREM Bp., 1974. november 22. – december 15-ig (katalógusszövegem)
1942. Budapesten, kölyökkoromban ásványok (a Nemzeti Múzeum óriási ametisztje), később az evezés, heti hat edzés, dunaszag.
Érettségi előtt néhány kollázs, nagy-nagy izgalommal. Megtaláltam. Mégis: Iparművészetin belsőépítész szak, mert jó nemcsak a szellemi, de az anyagi szerkezeteket is érteni (a gótika áhítata és a gótika statikája), remek iskola volt. Két év tervezőiroda, 1969. október: szabadfoglalkozású, diplomát a fiókba. Kiállítások, bemutatók, pályázatok évi 15-20: nagyon sokat dolgozom.
Előbb Stúdió-, mostanában szövetségi tag is.

KÖRÜLNÉZTEM: főiskolás-nyarak, akkor még autóstoppal az ország, aztán Európa legtöbb képtárát.
PÉNZ: reklámgrafika, ösztöndíjak, fotózás, egy cikksorozat.
KÖNYVEK: Seneca, Déry, Strindberg, Thomas Mann újra meg újra. Pihenésnek egy kevéssé izgága bernáthegyi.
TANÍTOTTAK: egy leány, Szrogh György, Jánossy György, P. D. Francesca, Vermeer, Messina, Klee.
GYŰJTÖK: még könyvet sem, az a 20-30 is cserélődik, bútoraimat fenyőlécből eszkábáltam, remélem, soha nem fogok többet kívánni.
NEM ELFELEJTENI: nagyanyám halálos betegen is mosolygott (ritkán látogattam). Mit mondjak még? Homo contemplator – tűnődő ember szeretnék lenni.

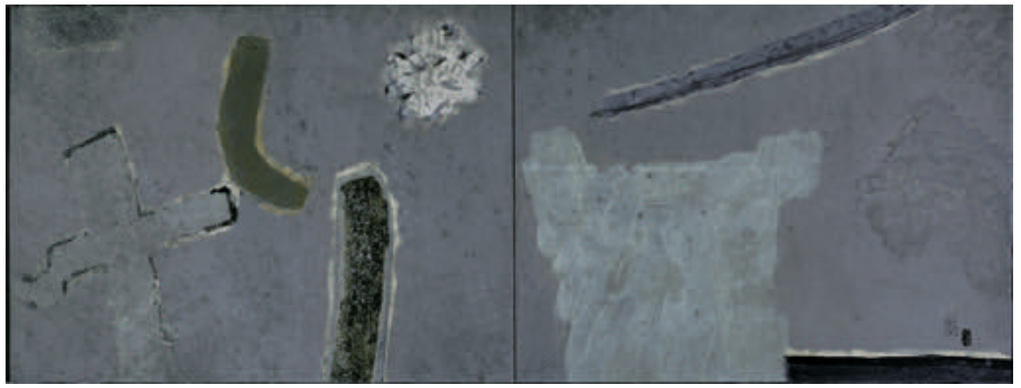
1974.12.31. – C.00482 Megint nagy kidobás. Régóta beteg, közben túl sokat foglalkoztam vackaimmal (kuckóépítés, műteremrendezés, kartotékolásféle). Valahányszor olvasni kezdtem, mindig villanyszerelés lett belőle. Úgy látszik, csak így tudok előrelépni, ha időnként rászánom magam (kissé mélabúsan) összes zsebeim kiürítésére és elbúcsúzom. Sok minden nevetséges így, ha a halál oldaláról is nézem az életet.

VÉGÜL IS MINDEGY – A/1974/02
olaj, farost 136x90 cm. Bp. 1974.01.,03. // 1979.06.
Horn Gyűjtemény

1975

1975.01. – C.00485 Legkedvesebb tévedéseim kutyaügyben, az utcasarkon megállok elgondolkozva – egyedül –, hogy itt valami teendőm van; amikor bevettem Assy gyógyszerét, amikor moslékkeverésnél megindul a nyálelválasztásom, amikor Katával sétálva, utcasarkon rászólok, hogy: áll, áll! (piros lámpánál)
1975.06. – C.00494 Távirat S. Nagy Katának, mert búsul itthon egy hónap Spanyol után:
MAGYARORSZÁG ENNYI:
Így éltünk Pannóniában
Híd télen
ritkás tölgyerdő
Jónás imája
eszmélő századforduló
tihanyi öböl
esti fáradtság
meg néhány jó barát
Deske
1975.12. – C.00520 Másfél hete kutya izomlázam, kínzom a lábizmaimat, falhoz támaszkodva ülés szék nélkül 25 mp-ről fölment 190-re. Lépcsőn lefelé a hat emelet lábujjhegyen guggolva és kutyaséta közben a hegyre is guggolva megyek hajnalban a mellékutcákban. Síeléshez jó lesz.

HALÁL, TŰNŐDVE – A/1975/34
olaj, farost 2 tábla, 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop–Bp. 1975.05. // 1976.10. // 1981. Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

1976.08. – C.00558 K. szeretné, ha örökbe fogadnánk gyereket. Nevetséges, de így mérem: Kleenek is volt, Vermeernek 11. Nem lehet akadály.
1976.09. – C.00561 Kedves [Vaszkó] Erzsébet! Elkészítettem az ígért lemezeket. (Számoljon vele, hogy kissé szívó alap lesz ez a wallkyd.) Ellenértékeképpen a következőt kérem: az elkövetkező két héten belül két alkalommal egy-egy órát fessen. Akkor is, ha teljesen reménytelennek látszik nekikezdeni. A hónap közepén indulunk Görögországba. Addig már aligha találkozunk. Jó munkát és jó életet kívánok!
1976.10. – C.00571 Magam részéről is hamarosan el kell döntenem: örökbefogadás vagy nem. Most (is) látom, mennyire alkalmatlan az ember sorsának lényegi irányítására. Szokványos esetben ezt a spermák döntik el és szigorú egyházi szabályok. De így?! Honnét tudom, mi jó nekem? Azt igen, Katának mi.
(A házassággal is így van, a pályaválasztással is: a jelölt döntésre még alkalmatlan.)
1976.10. – C.00575 Ma abbahagytam a vakarózást (20 éves ügy). Váratlanul megvették az *Ember és a ház* képemet a Galériában, a kétmillióson. Ezt a képet a görög út előtt pár nappal kezdtem, előrelátásból, ne álljon olyan árván majd a műterem, legyen mit folytatni. Figyelmetlenül, megszakításokkal festettem később is, s nálam szokatlanul, ritmustalanul fejeztem be. Inkább csak abbahagytam, na, elég festék van már rajta. A kép nagyon jó lett. Nem vettem észre. Utána sem.
1976.11.09. – C.00577 Reggel megnéztünk másfél éves gondozott gyerekeket. Elmúlt a félelmem. Nagyon fontos. Ha gyerek lesz, megszűnnek infantilis önös problémáim.

II. ORSZÁGALAPÍTÓ – A/1976/03
olaj, farost 40x90 cm. Bp. 1976.02.,05.,08. // 1979.06. // 1980.05.
Borostyánkői Mátyás tul.

1977.02. – C.00596 NAGYMAROS MŰVÉSZTELEP 136x90 = 1,224 m² egy farost képem; 4,4 kiló. Találtam valamit, ami tökéletesen kielégíti égető vágyamat, hogy a fejemet vakarjam: ragasztószert kapirgálok ujjaimról olvasás közben. Tegnapelőtt megpróbáltam kezeimet rövid pórázon a szék karfájához kötni (angol fordítás közben). Talán ez, vakarózás ellen. // A patikusnő az előttem állóhoz: – Miért sír? – Meghalt a férjem. A nő bólintott, és lepecsételte a receptet. Ennyi az egész. // Az újságpapírok, papírfecnik zavartalanul gyűlnek (itt is) műtermem padlóján, szükségem van rájuk: rajzolom őket (pár éve fotóztam is, s abból festettem), intimebbé, barátságosabbá teszik a szobát – és világosabbá is. Ha takarítok, olykor megpróbálom természetes leülepedésüket imitálni – újra elhelyezni őket a földön természetes rendetlenségükben. És a teljes sikertelenség olyan feltűnő, hogy mindannyiszor nevetnem kell. Melyből kiderült, hogy a papírok halálos pontos, utánozhatatlan matematikai rendbe rendeződnek természetes módjukban.

1977.08. – C.00807/12, 13 A ZEBEGÉNYI PROP. FÜZETBE festő/kollázs szak: Kézbe véve talált hordalékfát, kavicsot vagy egy talált fogalmat (félelem, butaság stb.) eljátszunk vele. Megnézzük minden oldaláról, mit is lehetne vele kezdeni. Mi közünk van hozzá, hogyan épül világa. Valamit megértünk abból a rendből, ami körülöttünk van. Második lépésként ezt a megtalált és ábrázolt rendet megpróbáljuk emberi (művészi) tartalmat hordozó kompozícióvá érlelni. Nem kész mű a fő célunk. Ezért használunk egyszerű, könnyen kezelhető anyagokat (elsősorban színes újságpapírt, de talált kavicsot, bármit). Így jut idő tévedni és javítani is. Pld. a köv. feladatot választotta néhány hallgató: – a szabadság, s változatainak megfelelő mozgásformák, – okosság/butaság, – egy talált fatörzs, mese és jelenetsor a benne élő manókról, – egy tetőcserép-darabka ritmusrendszere, – a terhesség fázisainak ábrázolása, – egy félbevágott dió formavilága. Kollázsban megoldott félórás „röpdolgozataink" témái: – a terror, – demokrácia/diktatúra, – férfi/nő, – mit lehet kezdeni egy ronda narancsszínű papírlappal.

HOSSZÚ ÚT – A/1977/09
olaj, farost 2 tábla, 136x180 cm. Nagymaros 1977.02.
Pannonhalma Főapátság tul.

1978.03.14–31. – C.00756A PÁRIZS, félhivatalos út, kiállítás. Szolgálati ablakkal 5600 Ft. 7 és fél nap. 2000-et az állam fizetett. 32-en utaztunk a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tagjai a Grand Palais-ban megnyíló magyar kiállításra – minden kiállító. A kiállítás a 1978. Salon d'Independents keretében nyílt. Musée Cluny: a szent, aki rózsafüzérjébe kapaszkodik. Megtanulni. Visszahatóan: szakmai önbizalmam növelte, hogy úgy döntöttem; a két jobb képemet nem adom el külföldön (Párizsban). És van egy gyönyörű ametisztem, vagy 18 éve számoltam fel ásványgyűjteményemet, most választásomat súlyosan megzavarta, hogy nem a legdrágább volt a legszebb (kb. 300 forint volt). Folies Bergeres – műemlék – összetört elegancia – üres. Mindazt, amit életemben meg szeretnék festeni, Bonnard, Morandi, Czimra és Rothko már megcsinálta.

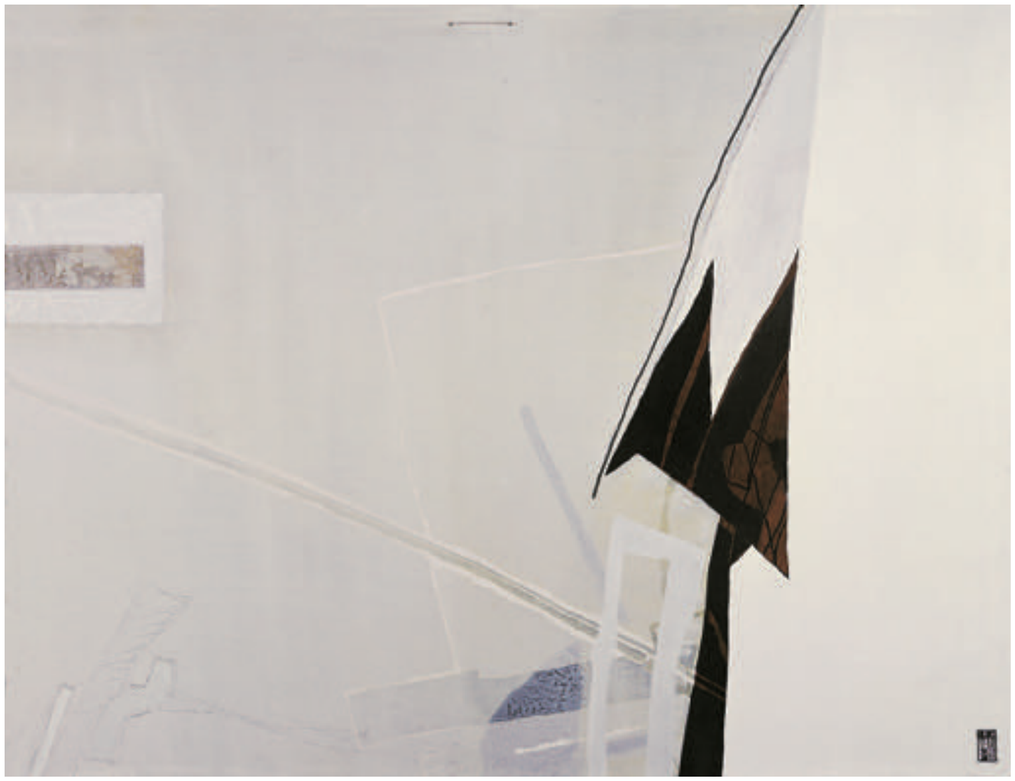
1978.04. – C.00760 Megint egy pillanat, amikor semmi más lehetőséget nem találtam továbblépni, mint megint megválni a múltamtól és környezetemtől, amennyire az lehetséges. Hatnapos munka volt. Hasonló az alkotás folyamatához: kezdéskor nem tudva pontosan, miért, meddig, és hogy hová lyukadok majd ki. Végül is megváltam: – tárgyi, írott emlékeimtől (levelek, fényképek a múltból, vissza egész 1956-os fényképnegatívjaimig), kacatgyűjtemény, a most Párizsból hozottak is; – műtermet teljesen kiürítettem, mintha lakásfestés előtt, olyan. Minden kép, fotó, szőnyeg, függönydrapériák, térelválasztó farostfalak, 6 folyóméter asztal, rengeteg doboz tele nyersanyaggal, pótszék, pótfotel, mifene, könyvespolc – teljesen csupasz. Mi maradt: Biblia, Strindberg Önéletrajz IX., Paul Klee, Epiktétosz kézikönyvecskéje, Korunk szellemi körképe, szótárak meg néhány angol.

1978.03. – C.00762 Egy esetleges önéletrajzba: Karrierista vagyok, valóban. A tisztesség határain belül. S gondolom, az is maradok.

1978.05. – C.00769 Fölvágtam fűrészgéppel ma kb. 35 javíthatatlannak tűnő képemet, kb. 900 darab 15x15 cm-es kockára. Talán 76 januárjában válogattam ki a megjavítandó 86-ot, ezek azóta álltak. Elég. Nem akarok most 35-ször hátranézni.

1978.07. – C.00778 Ezt kéne eltanulni, ahogy ez a vizsla halk szusszanással eldől a fűben, a tűző napon. //ZEBEGÉNY: életemben tán először érzem a közös munka egyértelmű előnyét. Süts Miklóssal közösen vezetjük összevont osztályainkat, kettesben korrigálunk és gondolkodunk. Sokszorosan nagyobb hatásfokkal.

1978.08. – C.00779 Mit várhatok egy házasságtól, ha egyszer tökéletesen magammal vagyok elfoglalva.

SORSDÖNTŐ PERC – A/1978/20
olaj, farost 130x170 cm. Bp. 1978.10.,11. // 1979.03.
Pándi László tul.

1979.01. – C.00808/A –Nem forgatlak tovább, Zsófi, mert szédülök! –Nem dűlsz szét! Zsófi: A műhanyagok nem eltörékenyek!
1979.06. – C.00832 Egy magyar származású fáradt öregúr otthagyta a világot, Európát, elbújt a brazil őserdő szélén, és gyógyított, amíg meg nem halt. Kedvtelésből egyebek között lefordította a *Micimackót* latinra. Ez a történet fontos. Nemcsak, mert ezután több százezer amerikai kisfiú örömmel végezte napi latinleckéjét. Hanem példa mindörökké.
1979.06. – C.00845 Nincs erkölcsi bátorságom nem kérni ösztöndíjat. Most, Norvégiába. Még marad egy megoldás: az utcán NEM CSAK a lányok mellét nézni.
1979.08. – C.00846 A lemezjátszóm fontosabb információkat közöl a rádiómnál.
1979.09. – C.00847 [Cikkrészlet a Magyar Nemzetből] Mindenki örökké önmagáról beszél, önmagával foglalkozik, élete egyetlen céljának az úgynevezett önmegvalósítást tekinti. „Egy életstílus meghal" – írja Lasch. *A narcizmus kultúrája* című nemrég megjelent könyvben „Elpusztul a régi kapitalizmustól örökölt individualista és versengő kultúra, virul viszont az örökös pszichologizálás, amelyet az elmúlt évtized forradalmárai hoztak divatba. Az eredmény: örökké önmagukat bámuljuk a tükörben, saját személyiségünkben vájkálunk, énünket keressük." Ez nekem szól?!
1979.09. – C.00848 Kedves Kornélom, mély lélegzetet vettem, és elbúcsúzom Tőletek, nem is nagyon könnyű szívvel. Hetek óta töprengek megoldáson – nincsen. Olyannyira kifárasztott az utóbbi években a zebegényi munka, hogy az számomra már aránytalan. Belefáradtam. Szeretettel gondolok – fogok gondolni Rád, Rátok, a kollektívára. Csináljátok további Ti, nálam fiatalabbak. Év végével értelemszerűen Szőnyi I. Baráti Kör-tagságomat is megszűntnek tekintem.
1979.11. – C.00861 Hogy a képzőművészek annyira fölkapták (pld.) az ökológiát; mutatja, mennyire nem hisznek munkájukban. // Legkedvesebb tévedéseimből: – Néztem a Várból a budai panorámát, egész napos fotólabormunka után: Jé, hogy a szélén is milyen éles a látvány! – Karcolást veszek észre a fridzsiderünkön: Ojjé, evvel meg mikor karamboloztam?! (Egy év alatt talán 13-szor nyomtam meg a kocsit.) – Rükvercben készültem elindulni, ezért a slusszkulcsot fordítva dugtam a zárba.

LASSAN, NYUGODTAN – A/1979/01
olaj, farost 130x170 cm. Nagymaros–Bp. 1979.02.,03.
Edixhoven, Philip tul.

1980.02. – C.00885 KISDUNA GALÉRIA – a kiállításkatalógus szövege:
Váli Dezső két citrompótlóval és négy kanál cukorral issza (a világ legrosszabb) teáját.
Váli Dezső életében a legnagyobb fényűzés az aszkézis.
Váli Dezső imád autót vezetni, (sajnos) soha nem fél vezetés közben.
Váli Dezső épített egy 18x24 cm-es negatív méretű fényképezőgépet.
Váli Dezső az elmúlt négy évben mindennap tanult egy órát angolul.
Váli Dezső fölnevelt egy bernáthegyi kutyát.
Váli Dezső naplóját mikrofilmen őrzi, hogy tűz, árvíz vagy földrengés esetén megmenthető legyen.
Váli Dezső csináltatott egy fosztott pihével bélelt hálózsákot, amiben télen is lehet szabadban aludni
Váli Dezső reggel jógázik.
Váli Dezső a múltkor azt írta: lehet, hogy a házikoszt jobb, mint a konzerv, de nem marad utána doboz.
Váli Dezső imádja az édességet és a rock and rollt.
Váli Dezső (állítólag) remekül síel.
Váli Dezső legjobb barátja Paul Klee, a festő.
Váli Dezső nem szeret festeni.
Váli Dezső mindennap fest.
Váli Dezső a barátom.
Szüts Miklós.
1980.03.02–31. – C.00874 KECSKEMÉT A kb. 1963-as műcsarnoki francia kiállításon megszámoltam, hogy a kis Braque-kép szélétől a keret széléig hány történés van (paszpartu, keretcsíkok, színváltozások): 14!. A kép ezek nélkül meztelen volt. Rendszeresen olvasom itt, és életemben először nem unom a Bibliát (Szt. Pál levelei). Új módszer kollázs készítésében. Egy nagyobb kartont majdnem mechanikusan teleragasztok egy színcsaládd al. Gondolkodni csak annyit szabad, hogy a kezemet ne lassítsa. S utána a két fekete derékszöggel keresem ki belőle a képet-képeket, s aztán még alakítom. // Miklós fölolvasott belőle, megríkatott ez a *József*. Én is ezt olvasom egyébként. // Azért ha jól belegondolunk, a nőn kívül van még más érdekes dolog is a világon, például a szőnyeg.
1980.03. – C.00880 Az életem a csendéletem.
1980.04. – C.00884 KULTURÁLIS MINISZTÉRIUM, Képzőművészeti Főosztály, Csorba Géza ets. Kézhez vettem az értesítést, hogy a Derkovits-beszámolón szerepelt *Ékszerkereskedő vasárnapja* képemet megvásárolta a Minisztérium. Köszönöm, örültem neki. Ezt a képet nagyon szeretem, fontosnak tartom. Fontosabb kiállításaimon szerepeltetni szeretném. Legközelebb 81 első negyedévében, műcsarnoki kiállításom várhatóan akkorra tolódott ki. Egy kis monográfiához fényképezni is fogják. Kérlek ezért, hogy a lehetőségek határain belül úgy irányítsd a kép sorsát, hogy tartósan ne kerüljön külföldre, ahol utolérhetetlenné válik.

PANNONHALMA-MONOSTOR – A/1980/08
olaj, farost 96x74 cm. Bp. 1980.04.
Móra Ferenc Múzeum, Szeged tul.

1981

1981.01. – C.00994 A MŰCSARNOKI KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUSOM SZÖVEGE:
/naplómból/

a jelenségek mintha csak arra lennének jók
hogy sebzett töredék-voltukat jelezzék
valami szerkezeti hiba folytán
számomra soha nem állnak össze
megnyugtató tömeggé, folyamattá, vagy netán EGÉSSZÉ
a sok még csak nem is ismétli az EGY-et.
az EGY nekem inkább hasonlít a várt végtelenre,
az EGÉSZ-re, még hiányosságában is,
és inkább meg is értem önmagam benne.
/ezért nem élem az idő linearitását./
ezért tudok mindent csak az EGY-en keresztül megélni.

a tárgyak jönnek és mennek
nem fogadom el békéjüket
nem felejtek el integetni utánuk.

1981.02. – C.00967 Szrogh tanár úr azt mondja (nagyon szeretjük egymást): „Dezsőke, maga agresszív és exhibicionista", és mosolyogva megveregeti a vállamat. – Igaza van. Egy 16 éves történet befejeződött. Zsófia megnézte a kiállításomat. Először szégyenített meg a lányom: rám szólt, azt hitte, fölöslegesen beszélek.
1981.08. – C.00966 Műcsarnoki kiállítási meghívóm hátlapjára írtam Pilinszkynek: Odalöktek. A véletlen úgy hozta, hogy Kondor ravatalánál díszőrséget állhattam. Én akkor úgy gondoltam: a következő generáció nevében. Talán nem is jogtalanul. Örülnék, ha fordítva is, ha Ön is tudná használni az én gondolataimat. Meghívom. // Vagy 10 éves koromban elvittek egy halott lakásába. Hagyatéki turkálás, minden vacakot haza lehetett hozni. Talán akkor kezdtem a tárgyak relatív értékét megismerni. A tárgyak is halottak voltak. Környezettisztításaimban alighanem szerepel. // Üdvözlet a kedves utókorbeli fotólaborosnak, akire mai délelőttömet áldoztam. Tavalyi napló-mikrofotóim mind a 8 tekercse kissé túlexponált lett túlbuzgóságom következtében. Ma: farmergyengítő – most szárad. Nem kell majd 300 sec-et exponálni a nagyításnál, mint nekem – // Szeretek a kép elé üveget tenni. Elidegenít.

RITMUSKÉPLET – A/1981/09
olaj, farost 90x136 cm. Bp. 1981.06.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

1982

1982.01. – C.01059 Holnap elmegy a macska. (Kata terhessége miatt elküldi.) Ma a lovak közé a gyeplőt. Kezemből sajtot. Étkezési időn kívül. Azóta imád. Kurva. // Petri Györgynek üzenem: Minden (sok) fontos gondolatát nekem adta. Gépelve. Ha nem undorodik a tárgyhalmozástól (mint én); cserébe egy gondolatomat odaadnám. (Bekeretezve.) (B/1980/33–at választotta, 40x90 rajz+kollázs.)

1982.03. – C.01076 A „TÁJÉKOZTATÓ" szakmai lap nem fogadta el: LÁTTUNK EGY ROSSZ PERFORMANCE-OT Hogyan működik a műalkotás: Első lépése természetesen a figyelem fölkeltése. Teszi ezt a festészet pl. vákuumszerű, hirtelen csönddel (Vermeer), vagy leggyakrabban a szép megmutatásával (Uccello csataképei). Olykor a különössel (Bosch). A téma megtette szerepét: földre tesszük a szatyrunkat. Kibillent köznapi gondolkodásunkból. Elfelejtkezünk a szatyorról, sőt magunkról is. Kell ez, hiszen a körülöttünk-tények rettenetesen elfedik a lényeget. És a logikus-én a legkevésbé alkalmas az univerzum megragadására. A végsőkig próbálkozunk, hiába. Ezért működni kezd az emocionális-alineáris-én. Már lebegünk. E ritka, ihletett pillanatban hirtelen fölerősödik vágyunk a teljességre. Ívfény villan a két pólus között. Amikor újra fölemeljük a szatyrot: ugyanaz, de mégsem egészen. És mit tesz egy rossz performance: Figyelemfelkeltésre a szépet stb. kevésnek, korszerűtlennek találja. Sokkhatással dolgozik. Fölrobbantja a síneket. A szerelvény ijedten megáll, mindenki odafigyel. Várjuk, mi történik ezután. Többnyire semmi.
A művész meghajtja magát, körbejár, és tányéroz. Ez van. Se vigasztalás, se villamospótló autóbusz, semmi. Vége. Nem elég. Akár egy rossz képcsarnoki kép. Idáig jutottunk a cikkel, mikor Frank János barátunk figyelmeztetett, hogy a Tájékoztató nem kritikai lap. Nem annak szántuk, de amit leírtunk, csakugyan féllábú. Mi tavasszal valóban láttunk egy rossz performance-ot. Röviddel utána, leköltözve a Kecskeméti Alkotóházba órákat, majd fél éjszakákat töltöttünk egymás műtermében, próbálva ezt a számunkra meglehetősen idegen műfajt magunk (és egymás) számára helyére tenni. Honnét induljunk. Egy érvényes „műalkotás"-képletet kellett előállítani. Megtettük (lásd fent). Innét közelítve fogalomról fogalomra mértük be ezt a műfajt, keresve a kizáró okot, ahol fönnakad a hálón. Meghökkenés, a várt eredmény ellenkezőjét kaptuk, nincsen ilyen. Teljes jogú, sőt történelmi formáiban jól bevált műfaj (húsvéti körmenet, Mozart-opera). (Mai formáiról nincsen áttekintésünk.) A képlet érvényes rá (is). Persze jól kell csinyálni. Várjuk. Hát ennyi. Szüts – Váli

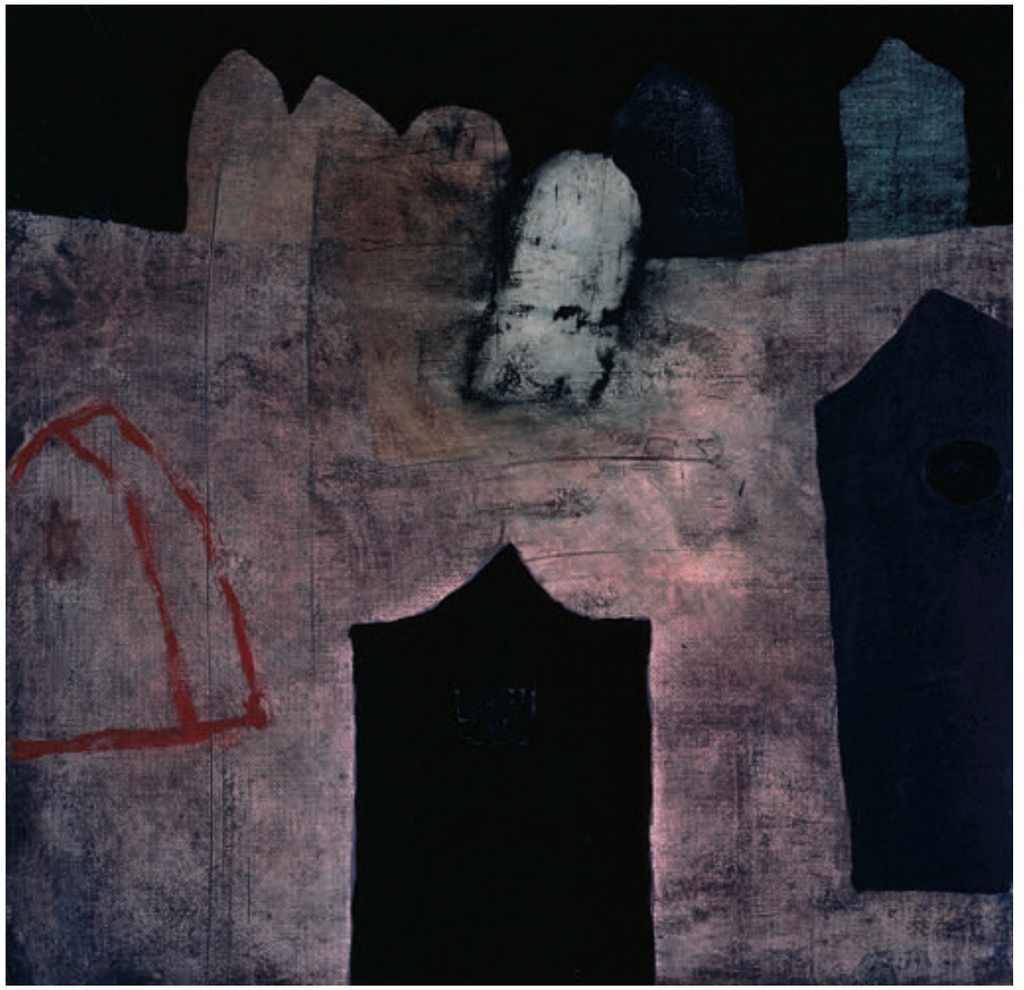
IGEN, SZERELEM – A/1982/21
olaj, farost 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Horn Gyűjtemény

1983.01. – C.01189 Én láttam a poklot (úgy 10–15 méterről) tavalyelőtt, a strandon. Egy pokrócon napoztak, és gyűlölték egymást. Talán egy kabinkulcson veszekedtek, ha jól emlékszem. A férfi kövér volt, művezető-arcú, a nő szőkített, sovány, ideges, talán negyvenéves.
1983.10. – C.01259
Levél Sz. M.-nek Sződligetre.
1. Köszönöm kedves invitálását egy közös csoportkiállításra.
2. van-e édesebb kép, mint egy retikülje fölé hajló leány látványa? – és intimebb?
3. – és van-e rondább, mint egy ilyen retikül belseje?!
4. nomármost, melyik az igaz?
tü(nő)dőgyulladásom magányából – híve: VD.
1983.10. – C.01268 MAGYAR NEMZETI GALÉRIA, Kedves Igazgató Úr! Van a Galéria tulajdonában egy meglehetősen pocsék képem (A/1975/30 *Vázlat a botrányhoz* 40x110 olaj, 1975), szeretném továbbfesteni. Kérem, hogy engedje meg, hogy a Galéria munkatársa(i) a műtermemből legjobbnak talált (akár két) művemet válasszák ki cserébe. Azt hiszem, tisztességes üzlet, mindkettőnk hasznára. / Megtörtént a csere. A visszakapottat a Galéria folyosóján rögtön összetörtem.
1983.12. – C.01282 Kidobtam 28 kiló fotómat és 8 és ½ kiló negatívomat.

CSEND A SZOBÁBAN – A/1983/01
olaj, farost 60x60 cm. Bp. 1983.01.,06.,10.
Bognár Róbert tul.

1984.01. – C.01288 Csak és egyedül a megátalkodottan konok szentferenci szeretet, ami tovább visz, minden más sötét reménytelenség.
1984.01. – C.01289 Mikica. Gépelés közben már harmadszor veszem ölbe, és könyörögve csókolgatom: kiskutyám, arany csillagom, így nem tudok dolgozni, ez így tényleg nem megy. Válaszul fészkelődik, és elégedetten dünnyögi, hogy köhöm-köhöm-mö-mö. Leteszem, és újra ordít. Aztán odahúzza a gép tokját, rááll, állát a térdemre helyezi. Zsófi ébresztéséhez mindig keresek egy-két mondatot számára, aminek semmi köze a hajnal monotóniájához. Kaktuszgyűjteményéről, polcépítési gondokról, efféle.
1984.01. – C.01293 Robaj a műteremajtón, mi az, ott lenn egy fiúcska áll, szájába dugott ujjal, mosolyog, és rugdossa. Csak be akart jönni. Kékkúton megpróbáltam antennának a zsebrádióra az egész bádogtetőt rákötni, de nem lett jobb. Mezey Gábor kritikája rólam: „Mindenben teljesen őrült, kivéve a festészetét." Hmm.
1984.02. – C.01297 Döbbenetes. Nő lettem. Hirtelen vendég, beszélgetünk, nyugtalanul fészkelődöm, majd elnézést kérve kiszaladok megmosni Tojtoj lekváros arcát. Így csúnya. Ha üzennem kellene az utánam jövőknek, talán egyetlen: Szerintem az egész ezen múlik: ha elgurul a radírod, azonnal mássz be utána az ágy alá.
1984.02. – C.01299 Feszült percek egy képnél, nem merem a nagy vörös felületbe az izzófehér foltokat beletenni, pedig az ötlet jó, de félek. Képet föl az állványra, egy Segonzac–filmen látott ötlettel (23 éve láttam a Francia Intézetben) a kívánt formát papírból kivágom, és beletapasztom próbaképpen a nedves felületbe. Hátranézek, hunyorítok. Eggyel több a forma, közben Mikica is odanyomott egyet alul, ahol fölérte.
1984.09. – C.01467 Most, negyed év után átnéztem 106 kidobott olajképem diáit, az arány jó: kettőnél szívtam a fogam. Most a diákat is kidobom. (Hihetetlen véletlen. E kettőről később nagyméretű színes reprót találtam a *Művészet* folyóiratban. *Harangvölgy – gyermekévek – A/1972/10* és *Önéletrajz kézírással – A/1977/23* o.ft. 3 tábla, 136x270 cm. Beszkenneltem és revitalizáltam őket. Ez utóbbi annó Vojnichnak nem tetszett. **2018.02.**)

RÉGI ZSIDÓ TEMETŐ (VÁZLAT A GYÁSZHOZ) – A/1984/45
olaj, farost 60x60 cm. Bp. 1984.11.
Horn Gyűjtemény

1985.01. – C.01542 Ijesztő. (Nem szokásom, de most) gondolkoztam valami kedvezménymegvonáson Zsófi számára, büntetésként. És kiderült: nincs mit megvonni, semmit nem adok neki. Este: mondtam neki, hogy naponta 6–1/2 9 között használjon, amire akar.
1985.01. – C.01544 Életutam derekán egy hibátlan opuszjegyzék neked, kedves Utókor! És teljes rend rajzaim, repróim táján is! Többheti munkával! (De jó játék volt!) Szuszogásából ítélve Tojtoj alighanem megint a nagyszőnyeget húzza át a műterembe. Ebben (is) következetes. És ha most kidobnám ezt a bizonytalan minőségű zsidótemető-festménysorozatot? Nem érdem, hanem gőg lenne...
1985.02. – C.01547 Szép és jó ez a nagy-nagy-nagy rend, de másfél hónapja csak egy képet csináltam. Egyetlen délelőtt munkája volt... (A/1985/01; és fődíjat adtak rá. **1985.06.** És Munkácsy-díjat **1986.03.**)
1985.07. – C.01592 Két hete Kecskeméten kitaláltam, a napokban megtettem. Elajándékoztam a két magnómat mikrofonokkal, erősítőt, a két hangfalat, vagy 50 kazettát tartójával együtt. Sokkal több csöndet akarok.
1985.09. – C.01601 MŰCSARNOK Kedves Náray Katalin! A februárban megbeszélteknél maradva továbbra is szeretnénk jövőre kiállítani az Ernstben. (Szüts – Bakos – El Kazovszkij – Vojnich – ef. Zámbó – Böröcz – Váli.) Megzavarta a dolgot ez a leendő kanadai szereplésünk*, de hát az itthoni kiállítás sokkal fontosabb. Vagyis az Ernsthez fogjuk igazítani többi dolgainkat. Tudjuk, hogy '86 tavaszra nincs hely – így hát – gondolom – ősz?! (*ez nem jött létre)
1985.09. – C.01604 (György Péter cikket ír képeimről:) Kértem, hogy két szó szerepeljen az írásban: reszelő – marhapörkölt.

RÉGI ZSIDÓ TEMETŐ (ÉVSZÁZADOK) – A/1985/02
olaj, farost 120x120 cm. Bp. 1985.03.,06.
MNG–Szépműv. Múz. tul.

1986.10. – C.01707 Miki (4½) náthás, itthon velem a műteremben.
–Papa, fessünk, és nagyon fogok vigyázni, és egyáltalán nem lesz festékes a ruhám!
–Jó, hozd a kötényedet.
–De Papa, nem érem el.
–Told oda a széket a konyhában!
–Jó. (visszajön) Papa, megnéztem a festőkötényt, és semmilyen szobában nem találtam meg. Majd fölteszek újságpapírt, és te hátul gumival megkötöd, várj, hozok gumit. (Elmegy, fél kézzel hátul összefogva magán az újságpapír kötényt)
–És... ha festékes lesz a kezem, akkor BEFEJEZTÜK?! Képzeld, ha lenne egy kicsi babád, és az befestékezné a szemét, és az begyulladna... és ha befestékezném a szemem, az nagyon különleges lenne, és begyulladna a szemem... Papa, narancssárgát kérek!
–Azonnal!
–Jó, akkor én várok. Nem vagyok én olyan pucér, hogy ne tudnék várni!
–Keveset adok lilából, mert az nagyon drága!
–És a barna az nem olyan drága? Az nagyon kicsit drága? És ha barnát pirossal összekeverek, akkor milyen színt kapok? Nagyon kimosom az ecsetet! Most meg egész fényes lila lett, mert lilával festettem! (énekel:) Danikáék lányát! (fest) Papa, jöjj csak ide, olyan lett, mint egy igazi kenderhús. Tojásban van a hús, tudod, mikor Kékkúton voltál, akkor láttál olyan lilát a csokitojásban, a kenderhúst. Jöjjél csak! A lila és a fehér már elviszi a kendernek a színét, amit már megnéztél. Vagy nem viszi el. (keveri a színeket)
–Papa, nagyon szület-helyen vetted a lilát? Nagyon régi helyen?
–Festékboltban.
–Nagyon messze van Budapesttől a festékbolt, vagy nagyon nem messze? Most már letörlöm a festéket (ronggyal mázolja). Már megint barnává tettem a pirosat, és szeretnék kérni egy egészen pici pirosat. Olyan picit, mint az előbb kaptam. (suttog magának:) Összekeverem. Nagyon élénk színe van a tojás húsának.
–Tojást festesz?
–Nem tojást festek. Valami olyan mást. Rajzolok vele egy olyan Váli Dezsőt. Hogy Váli Dezsőnek születésnapjára készült ez a kép. Leírom. (diktálja magának szótagolva). Papa, föl tudod nekem...? (közben fölpakolja a láda tetejére a zongoraszéket, és mert sikerül:) Most már semmit nem akarok kérdezni. Föltettem a széket a láda tetejére. Papa, tegyél föl! (egy perc múlva) Jó, most már levehetsz. Nem, mégse. (fest, fél arca barna)
–Hé, nagyon festékes lettél, majd a végén leszedjük.
–Jó, majd ha befejezzük a festést, akkor majd nagyon leszedjük hígítóval.

RÉGI ZSIDÓ TEMETŐ (FERENCZY KÁROLY EMLÉKÉRE) – A/1986/21
olaj, farost 120x120 cm. Bp. 1986.09.,10.
MNG–Szépműv. Múz. tul.

1987.12. – C.01917 Levél OFM. Tamás bátyának Ausztráliába. Itt állok. November közepén megkerestem a legnevesebb magyar műgyűjtőt, Kolozsváryt, és adtam neki egy zsidó temetős képet. Evvel fejeztem be ezt a 14 hónapos munkát, ha jól számolom, 329 kép és rajz ment szét, keretezve, üvegezve, beszámozva, lefotózva; ahogy illik. A keretezés több tízezerbe került, de muszáj volt, néhány elkerült korai dolgom keretezés hiányában már elkallódott. Most, hogy minden képemnek utánamentem – néhányról nem volt fotó –, most derült ki. Ajándékozni kellett, mert az a szűk magyar entellektüel réteg, amely képeimet fogyasztani akarná, fizetőképtelen, vagy nincs úgy szokva, hogy erre pénzt áldozzon. Az ajándékozás agresszió. De a Munkácsy-díj után kevésbé szégyenkezem. Mi volt ez a szétajándékozás:
– nyomasztott már, hogy műveimet nem használják,
– nyomasztott, hogy halmozok, birtoklok,
– úgy tűnik, nem feltétlen jól működik az egy-kézben maradt hagyaték. A magánmúzeumok unalmasak.
– fenyegetett az esetleges hirtelen-meggazdagodás veszélye,
– sőt, még kísértés is. Külföldre valóban mostantól nagyon sok mindent el tudtam volna adni. De külföldre ne kerüljön képem: elvész a magyar kultúra számára, döntöttem,
– az értékőrzés munkáját vagy 300-felé osztottam,
– szeretek kifosztott lenni.
A képeim után egy terület maradt, ami régóta foglalkoztatott, 1958 óta írt gondolati naplóm ügye. Vagy 1800 oldal gépelve. Végül tavasszal csináltam hozzá egy tartalommutatót, majd most ősszel vagy 20 oldal kivételével kidobtam az egészet. Viszont mikrofilmen megvan, azt György Peti elvitte, hogy ő őrzi. Így jó. Zsidótemető-fotóarchívumomat odaadtam a judaisztikai tanszéknek, maradék zsidótemető-fotóimat is szétajándékoztam. Evvel megszűnt a temetőképeim eszmei bázisa, a témát befejeztem. Maradtak még rengeteg polcok, meg sok apró műtermi-berendezési dolog, amit már könnyű munka volt szétverni. Mennyi mindenre nincs szükség. A műterem kopár, ijesztő, ronda. Ezt akartam. Továbblépni.

ELSŐ MŰTERMES KÉPEM – A/1987/12
olaj, farost 120x120 cm. Bp. 1987.10.
Rómer F. Múz., Győr tul.

1988.10. – C.01950 HÍRLEVÉL, a M. Képzőműv. Szöv. belső tájékoztatója. TILTAKOZOM! Tiltakozom, ha agyonvertek is! Olvasom a 88/1 Hírlevélben az Országos Kiállítás tervezett koncepcióját. Hogy a kitűzendő tematika (környezetalakítás, környezetvédelem) majd módot ad nekünk bebizonyítani, hogy minket! igenis! érdekelnek! a: „társadalmi, nemzeti kérdések", és hogy így jobban látható majd „művészetünk társadalmi hasznossága"! Juhhé! tehát hasznos a művész, ha megoldja a bonyhádi gyöngytyúkfarm égető problémáit. Honorárium és különdíjak élőcsirkében. Tessék mondani, ezt őszintén tetszettek mondani?! Vagy netán taktikából? Egy kis manipulálás? Egyik se jobb. A helyes hozzáállásért tessék a Hírlevél 3. oldalára visszalapozni, Bujdosó Ernő cikkéhez: „A műalkotás nem konkrét, előre megfogalmazott igényünket elégíti ki." Pont. Ennyi. Az Országos Kiállítás tehát szerintem legyen egy olyan kiállítás, amely országos kiállítás.
1988. 11. – C.01955 Együtt fogalmaztuk a szakosztályvezetőséggel FELHÍVÁS A MAGYAR KORMÁNYHOZ Budapest Európa egyetlen fővárosa, melynek nincs kortárs képzőművészeti múzeuma. Létrehozásának további halogatása jóvátehetetlen károkat okoz a magyar kultúrának és nemzetközi elismertségének. Egyéb lehetőségek mellett a Sándor-palota épülete minden szempontból megfelelő lenne erre a célra. A Bécs–Budapest és várhatóan Velence részvételével rendezendő VILÁGKIÁLLÍTÁS nemzeti kultúránknak ezt a hiányosságát még nyilvánvalóbbá teszi. Nyomatékosan kérjük a múzeum létrehozását. Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége. / Hibás szervezésem miatt csak 250 aláírás gyűlt össze, elküldték.

MŰTEREM, KÖZÉPEN EGY SZÉK – A/1988/24
olaj, farost 100x100 cm. Kecskemét–Bp. 1988.03.,04. // 1990.07.
Esterházy Péter tul.

1989.03. – C.01975 Nagylányom, Zsófia! Hálát adok Istennek, hogy éppen olyan vagy, amilyen vagy. Örülök neki, hogy olyan mélyen-szerető típus vagy. Rendes ember lesz belőled. Bevallom, de hát úgyis tudod, engem nemigen érdekel, hányas rendű tanuló vagy és hogy melyik iskolába fognak fölvenni. Én is tudom és te is tudod, hogy ennél sokkal fontosabb dolgok is vannak az életben. Bár evvel együtt, többet kellene veled törődnöm. De hát nagyon önző vagyok. Teljesen leköti a figyelmemet a festés és környéke. Ha nem megy – mint például most –, nagyon kerge vagyok, minden nagyon nehezen megy. Még a fogmosás is. Sok bajt okoztunk neked Katával avval is, hogy főleg kiskorod idején annyit veszekedtünk egymással előtted. Ezért a bűnünkért is adjunk hálát ma már Istennek. Szeretem benned, hogy annyira érdekelnek az állatok. Ebben talpraesettebb vagy, mint én voltam gyerekkoromban. Én is nagyon szerettem őket, de valahogy eszembe se jutott, hogy gondozhatnék is egyet-kettőt. Egyszer ugyan – 14 éves voltam, volt egy kölyök farkaskutyánk, mindig betojt, egy hét után el kellett ajándékozni. A rendetlenséged egyébként Tücsökre emlékeztet. Mami azt mondja, amíg most Pesten volt, 17 éves apáca múlttal – éppúgy széthagyta a fehérneműjét,* mint gyerekkorában (azért ezen kicsit csodálkozom). Örülök neki, hogy most eltűnnek az életedből ezek a tanárok és ezek a gyerekek. Jó lesz tiszta lappal indulnod, felnőttebb fejjel. Engem az általános iskolában nagyon utáltak az osztálytársaim – okkal –, s gimnáziumban, ha nem is szerettek, de egészen más volt már a kapcsolatunk. Örülök, hogy mi négyen nagyon szeretjük egymást mindnyájan, ha néha elég hülyén is. Röhögök, amikor naponta anyáddal veszekedtek, mit vegyél föl. E téren velem is sok baj volt gyerekkoromban, én mindig edzeni akartam magam, és mindig kevesebb ruhát vettem föl, mint Mami szerette volna. A piarista gimnázium itt Kecskeméten elfogadta ajándékba a *Keresztutamat*, sőt a keret árát ki is fizette. Hátul el van hasadva a tornacipőm, még nem vált szét, de most van pénzem, így hát vettem egy kínai (ronda) fehér vászon tornacipőt. Aztán rájöttem, hogy ez fél év alatt szétmállik, s ahogy szoktam, délután vittem vissza becserélni. Képzeld, csak Puma edzőcipő volt! Ez is ronda, de ez nemesen ronda. Fekete, és van egy fehérvégű iszonyatosan nagy nyelve. Lehet, hogy majd levágok belőle. Reggel már ebben futottam. Jó síelést, kiskutyám, szia. (*Egyik orvosnő szerint ez a mára elhatalmasodott Alzheimer-kórja első jele volt. **2018.02.**)

MŰTEREMRÉSZLET – A/1989/15
olaj, farost 100x100 cm. Bp. 1989.07.,08. // 1990.07.
Szt. István Kir. Múz., Székesfehérvár tul.

1990.05. – C.02049 LEVÉL VÁRSZEGI ASZTRIK püspöknek. Kedves Asztrik Atya! Az idő rövidsége miatt úgy beszélek, mintha 30 éve ismernénk egymást, elnézést. Lehet, hogy ötletem csak emberi okosság, akkor megfontolandó, de ha a Szentlélek üzeni, több annál. Imádkoztunk ez ügyben. Nem játszom a szavakkal. Dönts. Azt javaslom, hogy a most szombati zarándoklat nyitóbeszédében keményen ítéld el a hirtelen szétömlött antiszemitizmust, hivatkozva a Zsinat 1965. okt. 28. enciklikájára, melyben: „mélyen sajnálja az egyház mindazt a gyűlöletet, üldözést és az antiszemitizmusnak sokféle megnyilatkozását, mely bármikor és bárki részéről a zsidók ellen irányult". A dolognak égető aktualitása van: 1. zsidó barátaim jelezték, hogy félnek. Az iskolákban több helyen a gyerekek már zsidóznak. 2. a pártharcok során elhangzott antiszemitizmusok. 3. új kormány, a kezdet eszmei bizonytalanságai; mindenki egy igazán felelős szót vár. 4. április 29. Népszabadság. Határozott antiszemita cikk, lényegében a numerus clausus követelésével. Erre a karizmatikus közösségek nevében a szombati számban röviden válaszoltam, de ez nem elég. Ha a magyar egyház most nem nyilatkozik, történelmi pillanatot mulaszt el. Keresem a módját annak is, hogy a Püspöki Kart talán imaközösségeink nevében fölkérjem egy állásfoglalásra. Most minden személyes léptéken át kellene lépni ez ügyben. Kérem tanácsodat, mi lenne ennek az optimális módja. Néhány nap múlva telefonon kereslek.

1990.05. – C.02051 A TV Híradó stábjának, mint a „Szabad Európa riportere"* a helyszínen előre szóltam, hogy mire figyeljenek. Az antiszemitizmus elleni mondatot vették föl, s ez aznap este háromszor elhangzott a tévében. A teljes beszédet (valószínűleg egyetlenként) magnóra vettem, a kiemelt fontos részt kazettán leadtam a Kossuth rádió/168 óra – Mester Ákosnak. Leadták. 15.30-kor a Szabad Európa Rádió bp.-i stúdiójának is. Még aznap, vasárnap, kétszer sugározták. (*A körmenet indulására reggel a Városmajorba, György Petivel. Ismerőse is ott, csakugyan a Szabad Európa riportere. Mondtam neki a déli misén várható fontos bejelentést – Asztrik atya távolból intett nekem, hogy beveszi a beszédébe, amit kértem –, de nem volt ideje velünk jönni. De a hatalmas magnóját a nyakamba akasztotta. **2018.02.**)

MŰTEREM A MARGIT KÖRÚTON – A/1990/33
olaj, farost 100x100 cm. Bp. 1990.12.
Rómer F. Múz., Győr tul.

1991.02. – C.02101 Levél Le Meux-be, J.-nek. ...Katáék az esti misén. Mikicát már bezavartam a kádba, vakon és süketen minden sürgetésemre csorgatja magára a vizet, és dudorászik. Időnként kikiáltja, hogy Sietek!, közben felemeli mutatóujját, billegetve biztatja magát: most a fülemet megmosom, most a nyakamat (de nem mossa). Törökülésben, csupaszon. Egy fél szivacsot egyensúlyoz a térdén: leesik-e. (Leesik.) Iszonyú jól érzi magát. Mindig. Kiderítették rólam, hogy jó író vagyok, és a Mozgó Világba havonta írhatnék is egy rovatot. Nagyon tetszik. (Nagyon tetszem magamnak.) Mi lesz belőle, nem tudom, kétségtelenül van valami tartós éhségem a kommunikációra, akár ilyen szinten is. Elemezhetném kedvenc képeimet, mondjuk Uccello csataképeit összevetni Chardin nosztalgikus tengeri tájaival. **1991.08. – C.02172** Levél Le Meux-be, J.-nek. ...Naplóm ügye. Ugyebár pár éve eltéptem. De hát kéne. Egyhetes munkával mikrofotóról visszanagyítottam (60 ezer forint lett volna tán, kiadva a munkát.) A vargabetűt vállalom. Most egy barátomnak – fordító és szerkesztő is, jó – megmutattam, s váratlanul kedve van belőle egy „jó könyvet" szerkeszteni. Kb. 1/10-ére húzná meg a kéziratot, ami kettes sorközzel számolva 6000 gépelt oldal ma már. Különösen hivatalos és magánlevelezésemet preferálja. Sok munka van (nekem is) a dologgal, s ráadásul szerinte nem 20 év múlva kell kiadni (mint azt reálisnak ítéltem), hanem most. A dolog már csak pénzügyileg is annyira abszurd (a magyar könyvkiadás összeomlott, stb.), hogy mindenkinek nagy kedve van a dologhoz látni. Szüts a komputerével ingyen könyvvé szerkesztené a kéziratot, stb. Bizonyos izgalommal figyelem a dolgot. ...Tavasszal kissé pirulva, s előre puhatolózva, jelentkeztem tanítani a Képzőművészeti Főiskolára. Bár tárt karokkal fogadtak, de tavaly a rendszerváltó reformroham keretében valami 17 új tanárt vettek föl. De kurzusvezető tanárnak meghívtak. Hogy a kurzus ebben a szakmában mit jelent, egyikünk se tudja. Talán pár hónap alatt eljutunk a narancssárgától a kadmiumvörösig. Mindenesetre kurzuscímként ezt táviratoztam a Főiskolának: „Hogyan fessünk szép képeket". Szeptember a gyerekeknek 1 hónapos kötelező művésztelep Csongrádon, megyek velük. Ez, gondolom, ismerkedési idő lesz. És októberben elkezdeni. Nem felhőtlenül, nagyon féltem az időmet és energiámat – festőként vagyok a fontosabb. Eddig viszont a megbízólevelet nem kaptam meg, mindkét változatnak drukkolok. (Ti. ha az egész elmarad.) ...Valami pejoratív jelzőt mondtam Hamvas Béláról G. előtt, aki imádja. Majd kértem tőle valami könyvet tőle (keveset olvastam), hátha tévedek. Hát most olvasom: A nők. Leginkább szúnyogokhoz hasonlíthatók. Vérszívás nélkül nem léteznek, elpusztulnak, stb. A marha. Minden csalódott kamaszfiú fejében megfordul ez, na de leírni?! Éretlen. Rendetlen kisfiú, rendetlen okos kisfiú. ...Aláírást gyűjtöttem: legyünk újra Margit körút! Pontokba szedve 5 érvet tudtam felsorolni polgármesterünk (!) számára. Ketten írtuk alá, két festő végül. Mert a másik kettőnek nem akaródzott. A festők megosztott tábora. A többi 4 – pedig mind Érdemes Művész – alighanem nyaral. Az Érdemes Művészek a Balatonon nyaralnak.* ...Sajnos, a márciusi affársorozat nagyon szétzilált minket, bár más-más módon, de mindketten túlfáradtunk. Katával többet nyúzzuk egymást megint. Igyekszünk. (*Akkor csináltam printtel nagy rakás plakátot ez ügyben, kleiszterfőzés; s egyik éjfélkor Szemadám Gyurival ketten végigragasztottuk a Margit körutat. **2018.02.**)

KIS FEHÉR MŰTEREM – A/1991/18
olaj, farost 40x40 cm. Kecskemét–Bp. 1991.03. // 1998.05.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

1992. – C.15069 Kedves Tanár Úr! Átadták az Ön üzenetét, miszerint Zsófia nagy/kislányom mostanában lusta. A hírt vettem, köszönöm. Az üzenetet a megkülönböztetett figyelem jelének vettem, és külön köszönöm. Majd megpróbálok… Megvallom, a hír megdöbbentett. Zsófia lányom lustaságára még soha nem volt panasz. Tapasztalatom szerint rezzenetlenül, megbízhatóan mindig is lusta volt, a táncoló egerei ellátásának gondjaitól eltekintve. Hogy: MOSTANÁBAN...?! Rosszul ismerem? szívélyes üdvözlettel:
1992.03. – C.17076 Ötletemre Alapítvány: KORTÁRS GYŰJTEMÉNY A KECSKEMÉTI CIFRA PALOTÁBAN. Alapító tagok: Kovács László, Kovács Péter, Molnár Péter, Schmal Károly, Szüts Miklós, Tölg-Molnár Zoltán, Vojnich Erzsébet, meg én. Az Alapítvány 1993-ban a Budapesti Történeti Múzeumban mutatkozott be egy kiállításon. KATALÓGUSSZÖVEGEM: Kecskemét. Nem véletlenül. Otthonunk. (Noha Pesten élünk.) Én először: 1971-ben. Alkotóház, 10-es szoba. (Előző lakója Kondor Béla volt.) 1980. Hívom Szüts Miklóst. Azóta minden évben minden március: két szomszédos műteremben. Utóbb Vojnich is. Másodperceket henyélünk. Képeim java 13 éve itt születik, innét az ötlet, hogy – 1992. márciusban – néhány művemet a szeretett Cifra Palotának ajándékoznám. „Kedvező fogadtatás", de másnapra módosítok: „és, ha nem csak én, hanem néhányan, együtt..?!" Kiderül, a város épp egy kortárs gyűjtemény létrehozását tervezi. 1992 májustól: kiválasztjuk, fölkérjük, zsűrizzük, Alapítvány, Kuratórium, Cégbíróság. (Telefonszámlám iszonyatos.) Sikerült. Aztán mégsem volt pénze rá a városnak. 1994. Győr Városi Múzeum viszont fogadta fölkínált képeinket.

MŰTEREM, ANYANYELV – A/1992/22
olaj, farost 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
MNG–Szépműv. Múz. tul.

1993.03.20. – C.03895 Népszabadság / VD.: EGY KÉPROMBOLÁS ÜRÜGYÉN. Kilencedik éve vezetek egy ferences szellemiségű imaközösséget. Nem az egyházat támadom. Hanem egyházam némely csacsiságát. Ami különbség. Először a történet. 1989. februárban meglátogattam a pasaréti ferences rendházat azzal, hogy szeretném most készült *Keresztút*-grafikasorozatomat nekik adni. Megköszönték. Az ajándékot fogadó atya a kispapok folyosóját tartotta alkalmas helynek az elhelyezésre. Most januárban arra jártam, a tizennégy keret a helyén, munkámra azonban egy jámbor piktorral egy minden bizonnyal sokkal könnyebben befogadható képsorozatot festettek. Nem tévedés, rá az én képeimre, egy táblát kiemeltem, elöl az új kép, hátul az én opuszszámom. Ennyi a történet.
Gondoltam, megkeresem az atyát, de letettem róla. Egy több százezer forint értékű műben hatvan forint értékű falemez alapanyagot látott, mit kérdezzek tőle?! Hogy mitől ez az elvakult pusztítókedv? Hogy miért nem tette föl a padlásra egy dobozban, ha az ő hitéletét zavarta a látvány?! Tartott azóta vajon lelkiismeretvizsgálatot? Évtizede tűnődöm az evangéliumi példabeszéden, a balga szüzek történetén, akik a vendégre várva nem gondoskodtak olajról a lámpásukba. Miért ítéli el Krisztus őket, hát bűn lenne a butaság? Ma ezt így értelmezem: igen, némely formája bűn. Amikor az ember egyetlen fonalat követve minden mást számításon kívül hagy. Nem gondol se Istennel, se emberrel, sőt önmagával is csak fogyatékosan. Ezt hívják szeretetlenségnek.
Gondoltam, pert indítok ajándék méltatlan kezelése és szerzői jog megsértése miatt. De kinek mi haszna lenne belőle? Felejtsük el az egészet. De mégsem, nem tehetem, éspedig nem csak a többi művész, de az egyház miatt sem. Egy kolostornak természetesen lehet más értékrendje, esztétikai rendje, mint a külvilágnak. Illetve, csakugyan lehet-e?! Ha a környezetére, tágabb értelemben a társadalomra hatni kíván, ha téríteni akar, ha nem az elzárkózás útját választotta, nem kell-e figyelembe vennie az őt körülvevő város, az ország, és – bocsánat – Európa normáit?!
Mégsem tudok valami halvány rokonszenvet megtagadni e képromboló atyától. A pusztító kedvétől. Ugyanis baj van az ajándékozások és általában a műtárgyak körül. Egy éve szóltunk Asztrik főapát úrnak: Pannonhalma ezer év alatt fölgyűlt műkincsei között, ha minden huszadik műtárgy gyenge vagy giccs, azt a hozzá nem értő turisták és a diákok számára hitelesíti a mellette álló másik tizenkilenc. Javasoltuk akkor, és javaslom most is: független szakértők meghívását, foglalkoztatását. Zsűri, amit egyetlen közösségi vagy templomi térbe szánt, vásárolt vagy ajándékba kapott műtárgy se kerülhetne meg. Egyetlen lágyszívű és hozzá nem értő atya sem. Ez megkönnyítené az ajándék visszautasítását is: „Kedveském, ez gyönyörű, azonban én egyedül nem dönthetek...” A giccs ugyanis sajnos akkor is káromkodásként hat, ha a Keresztenfüggőt ábrázolja. Ha alkotója jó szándékú is. Megtévesztő, hogy a giccs is hordoz igazságot, sőt, szerintem, az igazságok halmaza. Az igazságok RENDJE helyett.
Tudjuk, látjuk, egyházunk – és nem csak a magyar – a múlt századdal kezdődően reménytelenül lemaradt az értékes művészetek befogadása terén. De hívő ember ne használja a „reménytelen” szót. Kezdjük el, amit lehet. A Magyar Püspöki Kar. A tartományfőnökök. A plébánosok józan önkorlátozással. A katolikus oktatás. Lépésről lépésre. El kell indulni.

MŰTEREM, FOLTOK – A/1993/33
olaj, farost 50x50 cm. Bp. 1993.09.
Somogyi György tul.

1994.03. ezentúl már komputerbe fogalmazva – C.04197 Levél Le Meux-be, J.-nek. Szia, J! Január hatodika, este óta beütemezett perc, levelet kezdeni neked. Akkor telefonált Szüts, hogy másnap délelőtt átvehetem stúdiójában a NOTEBOOK-omat, amit szívességével, de mégiscsak képért, képemért sikerült szereznem. Szóval számítógép, szövegszerkesztő, kompjuter vagy mi. Kisebb, mint egy géppapír, úgy értem, fölülnézetben. Oldalról kétujjnyi vastag, japán és szürke. Azóta éjek és nappalok egyetlen lázas izgalom, most épp egy táblázatkezelő programmal ismerkedem délelőttönként. Csak 11-ig, MERT AKKORTÓL MUSZÁJ FESTENI, ne feledjük, március, Kecskeméten vagyunk. Többes szám, Miklós is. Szóval 11-től az ebédre hívó kolompszóig, vagyis fél egyig festem a napi kötelező egy képet. Idén ez 60x60 cm, visszatértem. M. szerint képeimnek kifejezetten jót tesz, hogy csak napi másfél órát szánok a szakmára. Esténként enter–shift–alt és ctrl billentyűkről beszélgetünk, azt hinném, szamaritánus, de nem, időnként izgatottan félretol a géptől, hogy ezt a programot... Pilinszky mondja valamihez példaként a rövidtávfutóról: futás közben nincsen anyja, nincs múltja, nincs családja, terve – akkor fut. Talán még egy hónapnyi játék van evvel a komputerrel. Volt egy balesetem. A Lukácsot tatarozták két hétig, utána, az első vízbeszálláskor történt. Forduló hátúszásban, elrúgom magam a faltól, valami jól megszúr. Nézem a talpam, vérzek. Nézem a falat, hát négy-öt csempeszilánk áll ki, a csempék ragasztásánál nyilván ezekkel állították be a sortávolságot, és bennfelejtették. Kisántikálok, kérek egy kalapácsot, a tüskéket leverem, szólok, hogy majd kötözést fogok kérni, és leúszom a még hátra lévő negyed órát. Közben a seb csíp. A zuhanyozóból húznak ki, sürgetőleg, hogy mennyire összevéreztem a padlót. Szemüveg nélkül nem láttam. Bekötöznek, hazasántikálok, délelőtt diktálás, fáj, oldom a cipőmet, a zoknim csupa vér, a gépírónő átkötözi, én meg kicserélem a bal és a jobb zoknit. SZTK, a sebet kitisztítják, bevarrják, dréncső. Első két nap nagyon fáj, járni nem bírok, szerencsére autót vezetni igen, ugyanis muszáj: naponta kontroll, kötözés. A sarkammal a kuplungot. Úszás hetekig tiltva, sikerül egy mankót kölcsönkérnem. Illetve kettőt. Le Kecskemétre. Járni nehéz, dagad, és pihenőpózt, fölpolcolást javasolnak. Első héten nem is tudok festeni. Így hát nem volt akadálya, hogy a gépbe írt négy opusztáblázat 57 656 rubrikáját adatról adatra összeolvassam a kéziratommal, reggel hét és este háromnegyed tizenegy között, kábultan, vaksin és izgatottan. A második héttől állt be végleges? rend, hogy azért festek is. Két évet gondolkodtam, beengedjem-e életembe ezt a játékot. Ellene szólt, hogy drága, hogy semmi szükségem rá, csak az időmet cseszi. Mellette szólt, hogy játszani nem feltétlen etikátlan. Még mindig megszámolom a kert végében elhaladó tehervonatok vagonjait. A rekord (mozdonnyal együtt értve) 84 kocsi, 1952, Lágymányos, déli összekötő vasúti híd, a kénszagú, gőzölgő salakdombok között mászkáltomban.

HALVÁNYZÖLD MŰTEREM – A/1994/14
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 1994.03.,09.
Vajda György tul.

1995.01. – C.04397 Levél Le Meux-be, J.-nek. ....És még egy muri, megint elvesztettek egy képemet. Másfél méteres, tavalyelőtt még ott lógott a Szabad Demokraták székházában, a titkárságon. Csak hát meszelés volt közben, levitték a pincébe... Megsúgta valaki a Belügyminisztériumban a történetet, mire jelentkeztem náluk, hogy kérem kölcsön, kiállításomra. A fő-fő muki fogadott, hogy ők most mit csináljanak?! Négy éve ajándékoztam egy ottani fiúnak (ma külügyi államtitkár), most akarta betenni új, nagyobb szobájába... Kértem a rendőrségi nyomozási jegyzőkönyvet, persze semmit nem tettek ez ügyben eddig... Hagytam őket beszélni, elakadásig. Majd javasoltam, hogy ha más nem jut eszükbe, vegyenek hasonló árban egy képet tőlem az államtitkár számára. Tetszett, ebben maradtunk. A héten bonyolítjuk? Az elveszettet 380 ezerre értékeltem. Ha tényleg pénz lenne belőle netán, azonnal vennék egy nagyobb kapacitású printert.
1995.03. – C.04397 No, a 380 ezer forintos kép ügye, amiről a múltkor. Telefonálnak: „lerendezve", jöhetek a pénzért. A pénztárban 300 ezret nyomnának a kezembe. A pénztárosnő föltelefonál, elpirul, majd zavartan kezdi magyarázni, hogy ez is sok pénz, különben sem tudtak már 13. havi fizetést osztani, ők ilyen szegények. Én föl a főnökhöz, a titkárnő nem enged be, hogy tárgyal, leülök, üldögélek. Átmegy a színen Pető Iván, a pártelnök, lekezez, jaj, kedves Dezső, ez milyen egy kellemetlen történet, most te itt mire vársz... Mondom, kifárasztási technika alanya vagyok, a pénz... Hogyhogy, na várj egy percet... már itt is vagyok, menj csak le a pénztárhoz, minden rendben... Mégis volt a pénztárban 380 ezer forint... Hazafelé útba ejtem anyámat, majd betérek egy Sony márkaboltba, színes tévé Katának. (Később még egy fritőz, vagyis krumplisütő, az egész lakásba 20 wattos, takarékos izzó, egy baráti segítség 30 ezer, egyházi tized 38 ezer, és a két gyerek külföldön síelt.) Másnap beviszek egy papírt, mely szerint képemet JÁVOR KATÁTÓL vették, így nem adóköteles. Még megkérem, körülnézhetnék-e a pincében, én a keretről is, hátulról is megismerem... Mondják, teljesen fölösleges, jó néhányan, annak idején, fegyelmi is volt belőle, tűvé tették... és sajnos az üres keretet meg is találták. Azt is gyanítják, ki vitte el... Akkor legalább megnézném a keretet, a szögek állapotából látnám, kiesett, vagy kiszedték belőle... A gondnokot előkerítik, lekísér. Mutatja a keretet, ott áll a falnak fordítva. Benne a farost, húszcentis opuszszámommal. Megfordítom. Mondom: ez...? Hát erről szakították le a képet, ez a ragasztásfelület... Leporoltuk, fölvittük. Egy ideig csendben nézte a vezérkar. Aztán elbúcsúztam.
A vásárlandó, kifizetett képet elszállították. Még nagy betűkkel ráírtam: Vigyázat, ez a kép hátulja!

MŰTEREM BARNA SZŐNYEGGEL – A/1995/29
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 1995.03.,06.
nemethcollection

1996

1996.02. – C.04610 Levél Le Meux-be, J.-nek. Múltkor elküldtem neked nyílt levelemet Makoveczhez a Népszabadságban, ha jól emlékszem. 1000 ember előtt harsogta, hogy „verőlegény gyerekével nem fogok kezet”. Azt írtam neki, hogy ennek a mondatnak Európában nincs helye. Na, kaptam néhány kemény telefont. Az utolsó, egy magát hívőnek és érettségizettnek mondó, nem kulturálatlanul fogalmazó középkorú asszony volt. Hogy én merem támadni a Makoveczet, aki kedvéért sok ezer ember bármikor fölkerekednék, ezt a szent embert, aki meg akarja tisztítani a magyarságot ezektől a rohadt zsidóktól, és hogy ő imádkozni fog, hogy öljék meg a gyerekemet, és majd megnézi, akkor hogy gyakorlom a megbocsátást. Kata szerint el kellene ezt mesélni Makovecznek, látod, ide vezet...
1996.03. – C.04640 R. buddhizmussal, mindenfélével próbálkozik, most kért tőlem egy tenyérbe vehető keresztet. Tegnap találtam a kertben egy törött tetőcserépdarabot. Vasfűrésszel szabható. Gyufásskatulyányi téglatestet vágtam belőle. Megsmirglizem, sarkokat legömbölyítve, mint egy tengerhordalék kavics. Egy keresztformát fűrészeltem bele. Aztán beleejtettem a festőszerbe, megszívta magát olajjal – nem fog piszkolódni kézbe véve, s jó szaga is lett. Holnap ajánlott levélben föladom neki.
1996.04. – C.04659 SZOMBAT. Brooklyn múzeumba metróval. Metró brooklyni szakaszán már csak négerek, főleg fáradt asszonyok. 5. emelettel kezdem. Delvaux 1897–1994 *Paix du Soir,* nagy tájkép remizzel, vasúttal, sürgönyoszlopok, hegyoldal, világító fehér házfal, aprólékosan nagyon gazdagon végigfestve. 1960, már öregember volt. Jó, korai Dufy, nagyon rossz késői. Gyönyörű Bonnard, olyan szép, hogy nem fontos a másikért Washingtonba utaznom. MEGÉRKEZTEM. Korai Braque, szép. Sisley fehér nyírfák, mintha tundra. Rodin-terem, *Balzac*-változatok ruhátlanul, feje, köpenyben, szép részformák, *Calais-i polgárok* részei, valószínűleg eredeti méretben, bronzban, jó...
PÉNTEK, repülőn estefelé. 11 ezer méter magasan az ég mélylila, sötétvörös csík fölötte okker, fölötte narancs, fehérbe megy át, fölfelé tüzeskék, alkonyat pára nélkül. Fölfelé sötétedik. Több almalevet kérek, kicsit sikerül csak aludni, nagyon szűk az ülés. A hajnal: fénycsík. Biblia 90–91. zsoltár. Alpok fölött hófoltok, Pannonhalmát jól látni, fölismerem.
1996.05. – C.04674 Svéd Királyság Nagykövetsége Tisztelt Nagykövet Úr! Váli Dezső festőművész vagyok, 53 éves. A könyvkiadáshoz csak annyi a közöm, hogy néhány éve kiadták 30 évig írt naplómat. 1980 óta, 16 éve próbálkozom Magyarországon kiadatni Strindberg önéletrajzának utolsó, IX. kötetét, címe: *Egyedül*. Remekműnek tartom. Ötletem a következő. Ha Önöknek kedvük és lehetőségük lenne erre, szíveskedjenek 500 példányt megrendelni e készítendő könyvből. Erre a fedezetre a könyvet ki lehetne adni. (sikerült, a kiadó ötletére illusztráltam is.)

SÖTÉT MŰTEREM III. – A/1996/06
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 1996.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

1997.02. – C.17079 Körlevelem a Váli kötet vendégszerzőinek. Kedves barátom! Könyvet csinálnak rólam, a kiadó az őszi Ernst múzeumi kiállításomra szeretné *piacra dobni*. 100 oldal szöveg, 80 szöveg közti ábra. Valamint: 48 színes tábla, bal oldalon a képhez tartozó szöveg. S most Szüts barátom jókedvű ötlete, aminek mindenki, kiadó, főhős egyaránt örül. Hogy ezt a részt írástudó barátaim, ismerőseim írnák, olyanok, akiknél otthonukban szögön ott lógok a falon.
Szeretnélek meg/fölkérni, írnál a borítékban mellékelt képemről... eredetileg képelemzést, de ezt a kötöttséget helyénvaló föloldani. Tehát: akármit, akármennyit. (1–80 sor.) Köszönöm. (Kicsit olcsó dolog, tudom, de) sorolom, akiket fölkértem: Almási Miklós, Balassa Péter, Balla Zsófia, Bence György, Bognár Róbert, Csepeli György, Dávid Kata, Dobszay László, Esterházy Péter, Finta József, Földényi F. László, Frank János, Gyabronka József, György Péter, Hanák Péter, Heller Ágnes, Hidvégi Máté, Jávor Benedek, Jelenits István, Komoróczy Géza, Konrád György, Kovács László, Lator László, Lopusny Erzsébet, Margócsy István, Melocco Miklós, Mezei Gábor, Miklós Pál, Molnár Péter, Nádas Péter, Nagy Boldizsár, Németh István,
P. Szűcs Julianna, Petri György, Radnóti Sándor, Rakovszky Zsuzsa, Simó Sándor, Spiró György, Szüts Miklós, Tomaji Attila, Tölg-Molnár Zoltán, Vajda György, Váli Zsófia, Vásárhelyi Anzelm, Vámos Tibor, Vészits Andrea, Vojnich Erzsébet, Závada Pál.
Köszönöm, megvagyok.
Gyerekek betegek, jól vannak.
Kata Győrben.
Elfelejtettem vacsorázni, pedig mindjárt tíz,
indulok biciklizni.
Ma a Margitszigetre.
Szeretettel:

MŰTEREM KÉK SZŐNYEGGEL – A/1997/37
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 1997.11.,12.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

1998.05. – C.05301 ...Szóval Petri. Jézus Mária! Miket mer észrevenni, elgondolni és kimondani. Zsebében a magyar nyelv, meg amit még hozzátesz. Mindig rosszkedvű, sajnos, de neki legalább van mire. Meghalt az a lány. Fényképe most is az asztalán. De minden bűnével együtt megtisztultabb nálam, a „bűntelennél", aki egyetlen feleségét nyűvi éppen 30 éve; akinek összesen három szeretője volt, s a házasságtörést, ha nem sok híján is, mindeddig elkerülte. Aki nem bánt meg semmit, és úgy gondolja, semmit nem tudott volna jobban csinálni. Nálam minden rendben van. Életem lajstromozva, beszámozva. Csak új képeim gyengék. Csak önző vagyok, mint egy állat. Csak unom. Csak fáradtan ébredek, és fáj a derekam. S kissé rettegek, hogy ez a mégiscsak-béke el ne vesszen. Egy karambol, egy esemény. Gyenge óráimban hol a „Rendezd el, Istenem, életemet..."* biztonsága... (*Aquinói Szt. Tamás imája, Bibliámban hátul beragasztva. **2018.02.**)
1998.05. – C.5304 Útinapló: London 98.5.9–11., VMiklóssal (1982–) kettesben, British Airways repülővel, a Bonnard-kiállításra. Előkészület: cipőbetét megcsináltat, anorákba belső zsebet varr, bőrtarisznyám rendbe hoz, átalakít, két fóliát esőköpenynek összeragaszt (első nap eldobom). Csomagolási verseny, Miki: minél könnyebb táska. Végül a fogkrémtubust én cipelem. Kata püspökkenyerét ő, instant teát, 5 zsömlét én. Pulóverem pizsamafölső is. Könnyű műanyag dzseki cipzáras zsebekkel. Bibliát viszem.
1998.06. – C.05728 Első Magyar Látványtár, Tapolca-Diszel, Remekmű – remek mű c. kiállítás katalógusába: Remekművet létrehozni nem könnyű, de korántsem lehetetlen. Készítése három lépésben történik. 1. Először kitaláljuk a tervezett mű mondanivalóját; ún. üzenetét. Ezt semmiképp sem szabad félvállról venni, elkapkodni. 2. Majd egy előkészített lemezre megfelelő hígítású festéket juttatunk, tubusból. Ez a művelet több óráig is eltarthat. (Használat után a tubusokat le kell zárni.) 3. Még egy feladatunk maradt; mindenkivel tudatni, hogy ami most létrejött, az REMEKMŰ.
1998.06. – C.05730 AB AEGON vezérigazgató, Kepecs Gábor. Kedves Vezérigazgató Úr! Érdeklődéssel vegyes meglepetéssel olvastam levelüket, miszerint (habár csak szóbeli) ígéretük ellenére mégsem kívánnak tőlem képet vásárolni, de köszönik a képeim kölcsönadását. Milyen jó, hogy rákérdeztem... Mindezek után csak egy kérdésem marad: Ha öt arab négy lepényt három óra alatt eszik meg, mennyi ideig tart ez hat lepénnyel négy arabnak? Szívélyes üdvözlettel.
1998.09. – C.05757 fax Szütsnek A RABSZOLGATARTÓ TÁRSADALOM VOLT AZ IGAZI: 1. Mindig volt munka. 2. Megmondták, mit csinálj. 3. Dolgozhattál napi 13–14 órát. 4. Még enni is adtak. 5. Korbácsos főnökkel a hátad mögött zavartalanul jó embernek érezhetted magad.
1998.09. – C.05774 fax Szütsnek. K. L. emlékkiállítása katalógusában közlik ars poeticáját is. Ebből az alkalomból: ARS POETICÁM Századunkban – különösen az első világháború vihara óta – a művészek és a befogadók tábora sajnálatosan távolodik egymástól. Ezért művészetem célja nem lehet más, mint a képi megfogalmazás és a hosszú élettartam. Nem szabad lemondani a képi viszonylatok megteremtéséről sem. A jó művet a könnyen kezelhetőség jellemzi, mert a belső hangra figyelve alkalmazza a törvényszerűségeket. Ezért is tartom fontosnak a dinamikus egyensúly megteremtését. (Félek, hogy nem mindenki fog azonnal röhögni.)
1998.12.5. – C.05809 Joó István interjúja a Napi Magyarország számára: – Többé nem tér már vissza a nonfiguratívhoz? – Nem tartom valószínűnek. Ez a századunkbeli áramlat végül is helyénvaló kísérlet volt: a határokat időnként újra kell rajzolni... Kiderült viszont, hogy az ember, mint egy fuldokló, keresi még ott is a valóság elemeit. Mark Rothko alkotásairól, melyek mindössze néhány téglalap, kiderült, hogy voltaképp bújtatott tájképek... – Miért kerüli, korai *Keresztút*-képeitől eltekintve, művészetében a közvetlen bizonyságtételt? – A jó mű, akár vallásos témájú, akár nem, villanásnyi időre megmutatja Isten köpenyének a szegélyét. Ennél többet nem tehet, de – eddig elér! Berény Róbert *Kapirgáló* című festménye, ami trágyadombon válogató tyúkot ábrázol, jobb kép, mint Rippl-Rónai *Golgota* gobelinje, tehát szakrálisabb... – Mitől keletkezik akkor a lényegi mondanivaló? – Tehetség és ihlet dolga, ajándék. A lényegi mondanivaló a művészeknél sosem tudatos. Derkovits hiába gondolta, hogy ő elsősorban a proletáriátus szószólója. Valójában a gyermeki boldogság zseniális kifejezője, ez még *Kenyérért (Terror)* című képére is igaz, amelyen egy halott tüntető fejét és csorgó vérét lehet látni a kövezeten, a csendőrcsizma részletét s egy puskatust: meg lehet nézni a Nemzeti Galériában. Az egy boldog kép. Mert ez az ő nem tudatos, de lényegi mondanivalója.

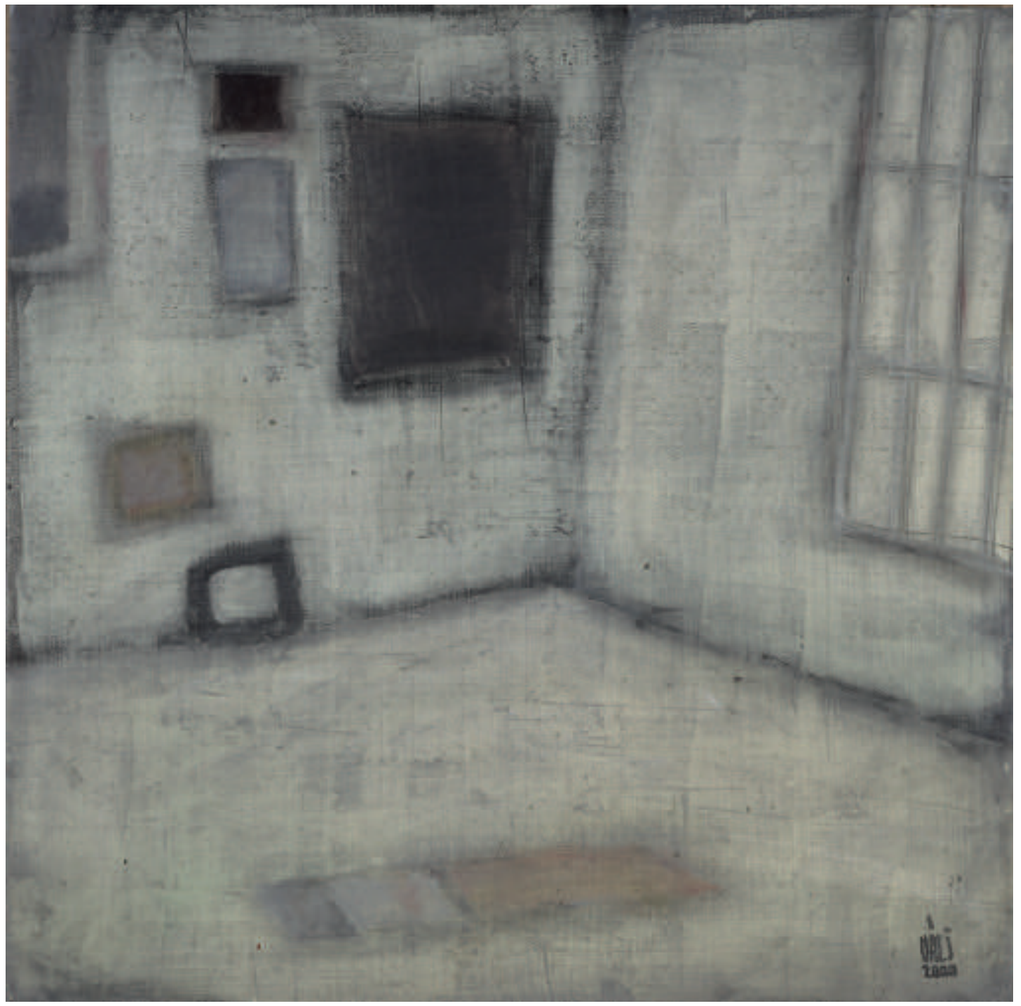
INTIM MŰTEREM – A/1998/05
olaj, farost 40x40 cm. Kecskemét–Bp. 1998.03.,04.
Nagy Miklós Gyűjtemény

1999.04. – C.06032 Barátom! Márciusi alkotóházból hazaérve elolvastalak. Köszönöm. És hallom ezt az enyhén rezignált hangot, mint máskor is, beszámolódból, Pista. Ez ismerős. A Bibliám végén ez van egyebek között: ELLENEMONDOK a búsulás és szomorúság démonának, a rezignáltságnak Jézus Krisztus nevében, és megköszönöm melankolikus lelkialkatomat 89.10.23. (Ez véletlen a Magyar Köztársaság kikiáltásának napja volt). Velem mi van: én-, és feladatközpontúságom. Kecskemétről hazajövet hetében
újraismerkedtem családommal,
építettem egy fotellábat,
húgom söröskancsóit bizományiba vittem,
vettem egy diaszkennert,
hét képemet továbbfestettem,
printert javíttattam,
Illyés-verset olvastam,
megalkudtam egy gyűjtővel,
fölemeltem úszásadagomat 1200 méterre,
naplóm tartalomjegyzékét átalakítottam az MTA számára (hajnali háromkor),
kibékültem egy barátnőmmel,
szemüveget csináltattam,
fiam cipőjét megjavíttattam,
műtermet átrendeztem,
sok-sok tanácsot kértem az új PC megtervezése és a képek beszkennelése ügyében,
e-mail lehetőségen gondolkoztam, satöbbi.
Ölel Benneteket:
1999.04–12. – C.06005 Kedves J.! ... Összes képeim komputerbe etetése. Nagy munka volt, boldogító. Az Úr, szegény, teljesen profi lett szoftverügyekben, ahány beszámolót, helyzetelemzést végig kellett hallgatnia reggelenként. Meg hencegést. A Fioretti közösségről valamit, emlékszel, András. Bőven és gyönyörűen imádkozik. Múltkor, mikor egymásért, belelendült, hogy sokat tanult Deskétől, ahogy az tud nemet mondani, ahogy szakmai idejét óvja, és hogy *hullanak körülötte az emberek, mint a legyek*. Ezt a mondatát aztán zavartan kijavította. Többen elmosolyodtunk. Most kaptam észbe: nov 28., advent első vasárnapja, Kinga, 3,5 kg, 50 cm, egészséges, halbiológusnak vagy pedikűrösnőnek szánjuk. Boldog karácsonyt!

MŰTEREM, KÖZEPÉN ASZTAL – A/1999/14
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 1999.03.,10.
Artchivum Intézet tul.

2000.03. – C.06301 „Az oeuvre CD-t valahára befejeztem” – elmélázva olvasom tavaly nyári üzenetem. Február vége. Most is azt... szinte teljes üzemidőben. A tizedik hónap. Fantasztikus munka, boldog pillanatokkal. (Ez a kecskeméti vákuum-hónap talán elegendő lesz, hogy valamennyire vissza a való világba; a CD után.) Mániás periódus, gyakran reggel négykor ébredek. A szellemi kísértések órája, érdekes módon nem a testié, imával védekezem. Időm van, tökéletességre törekedtem. Finomítások, és új meg új ötletek, ötvenszer megrágva. Előkerült családfotók: őseim a Tátrában 1912-ben, nászúton. Új szkenner: egy csomó képet följavítottam. A DÍJAK-lista tetejére egy Braque-fotó, avval, hogy *Részlegvezetőm, aki dorgál és jutalmaz...* A szövegek mögé szürke háttér, kellemesebb a szemnek. TREZOR fedőnév alatt összeválogattam a világ legszebb munkáit, 36-ot. Asszír oroszlánvadászat, a San Zeno Noé jelenete, Bonnard, Utrillo, Klee, Rothko. Bevezetőnek, ha már kitaláltam ezt a megszólítást, hogy KEDVES UTÓKOR, olyan szöveg kellett, hogy *beszakadjon alatta az asztal*. Hét hónapon át fogalmaztam. Volt benne már interjúrészlet, nyafogás, hencegés, volt háromoldalas is, most ez: 2000. február
KEDVES UTÓKOR!
Most számítógépre vittem minden munkámat, 1959-től. Átadom.
Egy Babits-összes könnyen hozzáférhető.
De ki ismeri (használja) az *Ékszerkereskedő vasárnapját*, ami ’77-ben a Grand Palais-ban szerepelt, majd megvette a minisztérium, azóta raktárban?!
Ne rajtam múljon.
Baráti üdvözlettel:
A bevezető végső megformálásában váratlanul Miki nagy segítségemre volt. Egy este odaült mellém, éjfélig vitatkoztunk egy-egy félmondaton. Egy öreg lektor, olyan kiérlelt véleményei voltak. Hogy a tartalomjegyzék jól láthatóan váljék külön, abban sehol ne legyen egyes szám első személy. Itt valami tehetség is fönnforog... vagy csak felnőtt közben. // Miki nem hordja, mert *csúnya* a karóra, megkaptam. Most kiderült, stopperos, víz alatt is. Az első mérés 1200 méterre: 27:57.90. Gyorsúszás, minden ötödik kör mell, pihenésnek. Megszűnt az uszodai hejehuja, henyélés.
2000.07. – C.06353 Petri György meghalt. Elvégeztem érte a teljes búcsút. Mivelhogy a pápa a Földön túl is rendelkezik oldó hatalommal, ha Gyurka halála pillanatában Krisztus mellett döntött (utolsó versei alapján lehet remélni), megússza az egész tisztítótüzet, rögtön a mennybe kerül. Feltételesen folyamodhatsz gondjaidban Szent Petri György közbenjárásáért. (megkeresztelt katolikusokra érvényes. Özvegyétől, Pap Maritól megérdeklődtem, ez megtörtént egy óbudai templomban. **2018.02.**)
2000.11. – C.08426 Netre/honlapomra:
VÉGRENDELET
Én, alulírott Váli Dezső, ép elmével, világos tudattal és szabad elhatározásomból úgy rendelkezem, hogy halálom esetén nem kell csinálni semmit.
Képeim szétszórva. Neten és CD-n minden munkám megnézhető.
Minden jó helyen van ott, ahol van.
Budapest, 2000. november 3.

FEHÉR MŰTERMEK I. – A/2000/17
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2000.03.,05.
Antal Péter dr. tul.

2001.02. – C.06606 Holnap 66 éves nagy tekintélyű Dobszay tanár úr. Több évtizedes gregorián lemezsorozata átrajzolta a zenei világot. Valahai illegális bencés cserkészcsapatunk vezetője az ötvenes évek elején, szerettem. Ötévenként összefutunk. Nem szokásom, de most egy lap születésnapjára: *Ölellek. Nem feledve, hogy az első férfi voltál életemben.* Hogy is van ez. Apám meghalt a háborúban. Férj- és apamintám csakugyan nem volt, ez a hiány leginkább gyerekeim nevelésénél jött elő. Nem ismertem a páros munkát. Ha Katával különböző a véleményünk, mit és mennyit mondjunk a gyerekeknek – kétféleképpen. S addigra már meglehetősen zárt, egzisztencializmuson átverekedett világképem volt, katolicizmusom befogadta a sztoicizmusból, ami befogadható. Voltak ebből konfliktusok. A gyerekekkel udvarias voltam, ösztönösen is. / Reggelente a zsoltárokból mindig előveszek egyet. A 150-et a hónap 30 napjára osztottam el, naponta ötből lehet választani. Az évek során aztán bekarikáztam a kedvenceket, régóta csak azok. S evvel bezártam magam a múltamba. Most az összeset bekarikáztam, újra egyenlő esélyek. / Négy nagy baj van egyszerre, Szütsnek elpanaszolkodtam, igaz, közben az egyiket elfelejtettem. A negyedik baj a legnagyobb. Szüts azonnal röhögött. Meglátogatott a galériások közül a legnevesebb, és angol udvariassággal a sárba pocskondiázta kereteimet. Amivel harminc éve viaskodom. 96-ban vagy hatvanat szedtem szét, majd építettem vissza egy év múltán, rengeteg munkával. Nem tréfa. Hogy halk, finom képeimet ez a barkácsolt koporsódeszka agyoncsapja. Hogy nem véletlenül használnak fénylő arany, ezüst felületeket. Hogy a kép egy másik világban van, a mélyülő keret abba vezet(ne) be. Rémes. Mindent elhiszek, ami ellenem szól. Szütscsel régi témánk, szerinte a probléma megoldhatatlan. Száz képhez százféle keret kéne, egyenkeret az ésszerű. Javasolja, vágjak bele, csináltassak négy profi ezüst próbakeretet, aztán majd meglátjuk... Másnap a Belvárosban hosszas kínlódással kiválasztottam egy egyszerűt, utasítás szerint négy darabot megrendeltem. Hazafelé találkozom egy másik nagy tekintélyű szakértővel. Azt mondja, na ne, Dezső, nagyon jók a maga keretei, végre valami markáns! Szerintem is. Szüts visít a nevetéstől. Minden a szokott mederben. / Győzelem, csakugyan. A tavalyi *Műterem és csend* most pár nap alatt remekmű lett. (Ezt csak zárójelben.) De saját keretem tényleg agyonüti. Újabb halálos csapás a most amúgy is megingott Váli-keretre. Keretem belső peremét fehérre. A módszer primitív, proli és pedofil, de a kép teljes erővel üzemel! Nyilatkozat egyszer és mindenkorra (remélhetően): 30 ÉVE KITALÁLT KERETEM JÓ.

2001.06. – C.06745 Hatodszor Párizs; Musée d'Orsay – a kibővített Musée Guimet – Musée Rodin, először – Musée Cluny – Centre Pompidou – Eiffel – Notre-Dame – Louvre/Óceánia, Afrika, Amerika (ez új) – Németalföld – iszlám – Mezopotámia – német, holland festészet, antik Irán – Musée National du Moyen Age – egy tengeralattjáró belülről – Musée Marmottan – a Zene Napja az utcákon – egy rossz fotókiállítás – tengerpart – *Bonnard* – Sisley – Monet, ebben a sorrendben.

2001.08. – C.06763 Kata halmozó típus, én kidobok-elajándékozok fölös könyvet, fényképezőgépet. Élünk így, ebben kevéssé idomultunk egymáshoz. Ha szobájában szemet szúr, hogy túl sok a .....-e, békém kedvéért a *magam* életterében szórok ki valamit.

2001.09. – C.06779 Felfüggesztettem az uszodai időmérést, mert percekre le kell állnom, mégiscsak fontosabb, hogy a medence szélén tornászó öreg barátnőkkel a World Trade Center-tragédia kapcsán egy-egy hitbeli kérdést megbeszéljek. A provokatív Szent Pál-idézet, hogy mindenért hálát kell adni. Amúgy bár elszórtan, de ellátnak engem fóliába csomagolt házisütemény-szeletekkel. Hete anorákzsebembe barack-lekvárt töltöttem, ha jön az adomány, abba tunkolok. (ezt a lekvárdolgot többen elhitték. **2018.02.**)

2001.11. – C.06827 Megnéztem harminc év után rég meghalt nagyanyám lakását. Végső búcsú, mert az unoka elcseréli. Téli táj blondelkeretben... a sarokablakocska, akvárium állt előtte ötven éve... A spejz, álmaimban továbbszőve innét rejtekajtók nyíltak távoli, félig romos szobákba, lehetséges túlélési zugok és műtermek... Tízévesként sokat kirándultam nagyapámmal, lepkevadászat. Megtanított lombfűrészelni is. Az élettől-búcsúzás szeletkéje.

MŰTEREM VASZKÓ ERZSÉBET EMLÉKÉRE – A/2001/03
(korábbi cím: Egy festőnő emlékére) olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2001.03.04.
Artchivum Intézet tul.

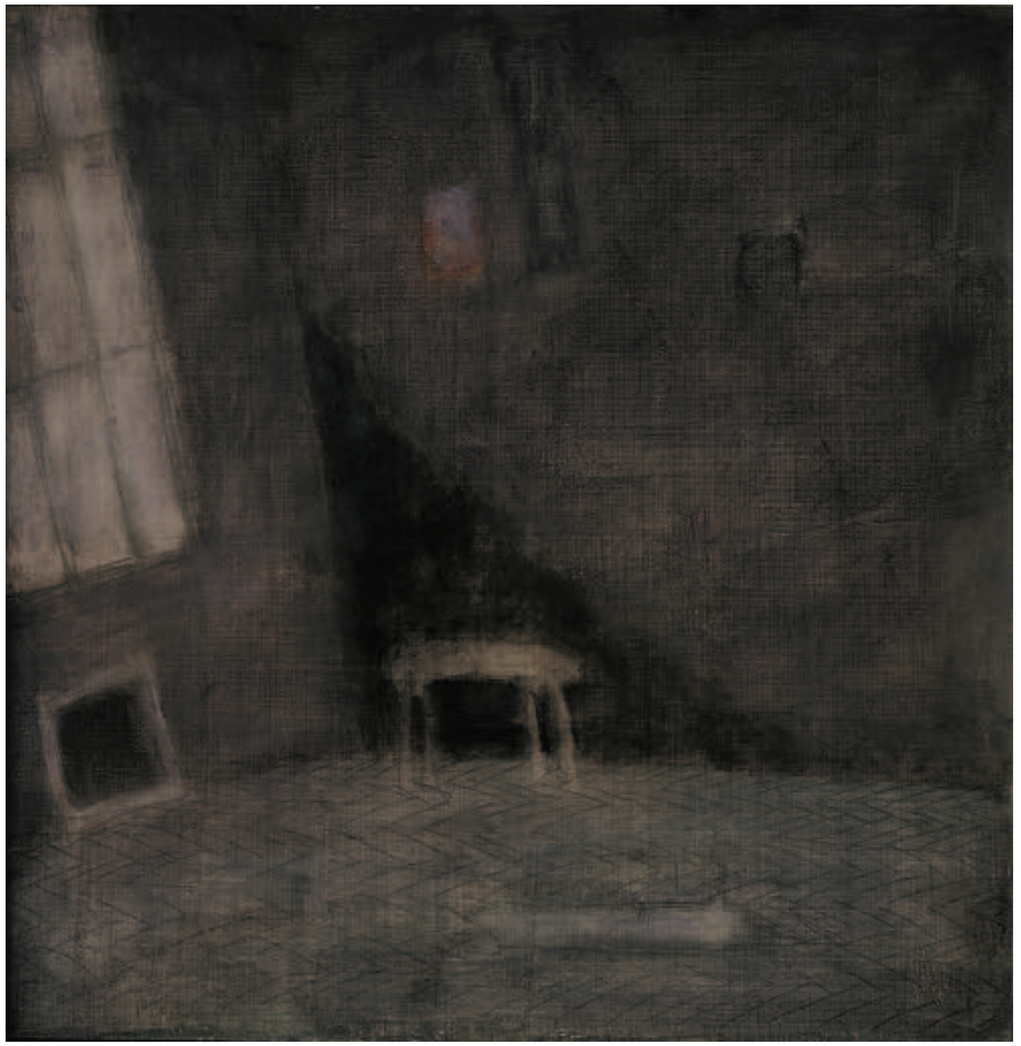
2002.01. – C.06939 Egy régi gyűjtőm, orvos, húsz éve nem találkoztunk, meghívott vacsorára (miért?). Heten voltunk, sajtok, többféle hús, még fagylalt is. Mondják: Pilinszky. Mondom, jó, unom. Fölcsillan a házigazda szeme, kérdezni kezdenek: Inkvizíció? Antiszemitizmus és az egyház? Esterházy-vita? Kollégák? Képszelektálás? Kedvencek? Én leszek a társaság középpontja, a nagy guru: ...amikor Asztrik püspökkel az antiszemitizmus ellen, hogy Kárpáti Tamás ismétli magát, hogy könyvtáram a *József és testvérei*, a papíron már megrendezett Ernst múzeumi kiállítás, hogy pezsgő helyett meleg vizet, a Lukács uszoda... Lubickolok a helyzetben, igyekszem minél kevesebb szóval, frappánsan. Először és egyszer mindig nagyon érdekes vagyok. / A Ghymes együttes CD-je, másfél éve sokat hallgattam, most elővettem. *Combod szaga hajamon, kitart még két tavaszon*. A női énekhang. A havasok, fenyvesek világa. Gyönyörűséges, andalító, csodaváró. A suta gyengédség, ahogy a süldőlányok szerettek. Jobb lesz nekem most a fürdőszobai kapcsolót megjavítani. // Tegnap reggel, futás közben, egy tönkrement arcú hajléktalan, egy öregasszony utánam kiabál: *Ne fusson, idejében elér a temetőbe!* Majd kis gondolkodás után, ami nem hatásszünet: *...a koporsóba.* Ma reggel is ott ácsorgott, már mint ismerősnek intettem neki. Erre ezt kiabálta: Dicsértessék! Talán mert vasárnap van. Napok óta látom, a kanyarnál egy kapumélyedésben szokott álldogálni. Mögötte rongycsomó; ott koszos paplanok alatt egy férfi. Ő meg beszél hozzá. Két órával később, uszodából hazafelé még ugyanez a kép. A férfi fejére húzott paplannal alszik, a nő valaha-piros kabátban, retiküllel és hátizsákkal mellette ácsorog. // Hiába a tökéletes művem a konyhában. A nép. Most tábla fölé: BIZONYOS EMBERCSOPORTOKNAK TARTÓSAN IGEN NAGY ÖRÖM LESZ OKOZVA, AMENNYIBEN A SZEMETESVÖDÖR MÉLYEN A HELYÉRE VAN TOLVA, NEM CSAK ÚGY (Ha tudnék alá hátrafelé lejtő görgős vezetősínt csinálni, a vödör magától hátracsúszna.)

2002.02. – C.06950 Levél a miniszternek: Kedves Rockenbauer Úr! Negyven éve festek. Nem rosszindulatból. Valahogy beleszoktam. Készítem elő ezt az őszi Ernst múzeumi gyűjteményes kiállításomat, most ez a dolgom. Fordulat. A Múzeumtól új levelük szerint azt a könnyítést kaptam, hogy a terembérért mégsem kell egymillió értékben műtárgyat adnom. Már csak a csomagolást képszállítást műtárgybiztosítást meghívót plakátot a megnyitó személy honoráriumát a kiállításhoz kapcsolódó társprogramokat, valamint plakátkihelyezést újságreklámot dokumentálást és a katalógust kell fizetnem; igaz, ezeket készpénzben. 2,4 millió. Jólesik a figyelmesség, bárha a dologba kis hiba csúszott: nekem képem speciel van, nekem pénzem nincs. Van ez így, festőknél. A katalógus 870 ezerbe kerülne. (A többi tételre pályázni fogok.) Nem tudna ennek létrejöttébe besegíteni? (Úgy értem, anyagilag.) Szívélyes üdvözlettel. (A miniszter különkeretéből 800 ezer forintot adott a katalógusomhoz.)

2002.04. – C.06967 Magyar-Mannheimer Gusztáv. Született 1857. február 27-én Budapesten. Elemi és középiskoláit szülővárosában végezte, aztán Münchenben... Áthozott dicsekedni egy olajképet a szomszéd operaénekes, most vette huszonötezerért. Mondja, az ég gyönyörű, a táj nincs befejezve. Mondom, oda egy kékesfehér lazúr kéne, meg egy kis lila. Rátettem. Kapok két jegyet a *Denevérre*. Miért? a Mátyás-templomot is átépítették!

2002.07. – C.07005 Kata kérésére egy hét családi nyaralás Kékkúton. Bár nagyrészt egyedül, ő egy cikkhatáridővel csúszott. Illetve aztán Zsóficsaláddal. Két és fél éves unokámmal ilyen szavakkal közlekedem, mint *közbiztonság, rehabilitáció*. Meg is lett a foganatja. Este bőg: *Apóval akarok aludni!* Megengedték neki. Cumizva mellém kucorodott. Megszeretett.

2002.09. – C.07172 Egy öregúr elkapott az uszodában Rembrandt ügyében, neki találtam ki: *A művészet lényege, hogy megtanítalak valamire, bár én nem tudom, mire. Ugyanazt adom, és mindenki a magáét kapja.*

MŰTEREM - EMLÉK – A/2002/12
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2002.03.,04.,06.,08.
Bencze Ildikó tul.

2003.03. – C.07369/2 KECSKEMÉT, Alkotóház. Egy órával (még) többet alszom, kilenckor! oltok. Állandó délelőtti fáradtságom múlóban. Szokásos belső veszekedések csitulnak. Jó, nyugodt most itt, egyedül. Pedig féltem Szüts hiányától, végleg elhagyta Kecskemétet. Ez is elmúlt. Remény az özvegyi sorsra. Szeretem a vonat kattogását a kerítésen túlról. A zene nem hiányzott. És rögzítsünk még valamit. Idén is találtam valami újat (egyet? kettőt?) az első 15 kép átkínlódása után. Akkorra már a kezdés görcse is elmúlt. Nincs baj evvel a témával. Napi festés úgy tíztől az ebédre hívó kolompig, fél egyig.
2003.06. – C.07369/5 A rendház portájára leadott levelem: Tisztelt Ferences Elöljárók! A mai hajnali misén N. atya jelezte, hogy legközelebb nem fog megáldoztatni, ha rövidnadrágban leszek. Kérem ez ügyben szíves állásfoglalásukat. Döntésükhöz alkalmazkodni fogok. Szívélyes üdvözlettel. A ferences főnök telefonérdeklődésemre: *Most nem tudunk ilyen dolgokkal foglalkozni. Három halottunk van.* Gyönyörű két mondat. Mintha egy teljes dráma. ...A drága öreg hosszú szakállas N. atya, aki múltkor áldozásnál megdorgált rövidnadrágomért, ma pizsamában misézett, kilátszott neki a karinge alól. A pizsama fehér volt, keskeny piros és kék csíkokkal. Igaz, jobb karja felkötve, eltörhette.
2003.10. – C.07490 Egy fiatal apáca maga festette ikonjait és ikonmásolatait mutatta tavaly, most megkeresett telefonon, ösztöndíjat kapna, írnék hozzá ajánlást. Mondom, ne haragudjon, amit csinál, az inkább vallás, mint művészet, az ösztöndíjat hagyjuk meg a festőknek. De hogy nép- és iparművészek is jelentkezhetnek, s ő továbbtanulásra fordítaná... Az más, akkor írom. „Ajánlás. A giccs, ha Keresztenfüggőt ábrázolja is, istenkáromlás. Ami egyházművészeti termék ma lakószobák falára kerül, általában elszomorító minőségű. Kívánatos lenne ennek a művészi és iparágnak színvonalát emelni, alkotóik számára a továbbtanulást elősegíteni. Közérdek. A kultúra (hosszú távon) igen kifizetődő befektetés. Ezekkel a gondolatokkal ajánlom a Bizottság szíves figyelmébe N. pályázatát." // Izland. Két képért cserébe, Katával, négy éjszaka. Az ember egy ilyen út után persze a fejét vakarja, mi ebből a megfogalmazható. Fekete ország fekete föld. Koromfekete, mert csillogó a nedvességtől. Gránitpor, egy-egy sárga fűcsomó. Kilométereken át lávafolyások, göröngyös, terméketlen mezők, repedésekkel, hasadékokkal. Havasnak gondolnánk, de Golf-áram, meg felmelegedés, tavaly három hét volt a síszezon. Három nap autóbuszban, vittek látványosság-mutatni. Főleg a közte volt az érdekes. Hogy a víz 60 méterről vagy a vízcsapból zuhog, csak mennyiségi kérdés, érdektelen. Gleccser: ami itt lent olvad, kétezer éve indult el a hegytetőről. Egy pokoli haláltorka vörös lávakráter, tengerszemmel. SMS két gyermekemnek, dicsekvőleg: Bálnavadászhajón. A lányom válaszolt is, a legjobb minőségben: *de szuper! azt tudod, hogy a bálna hasát meg lehet olykor vakargatni, mert sok rajta a kagyló, és örül, ha leszedik.* A hajók ugyan kikötőben rozsdásodnak, régóta vadászati tilalom. Tatjukon a félelmetes halálrámpa. Gondolom, Braque-ra meglehetős érzéketlenek.

BARLANGRAJZ MŰTEREM – A/2003/18
olaj, farost 80x80 cm. Kecskemét–Bp. 2003.03.,04.,05.
Horn Gyűjtemény

2004.02. – C.07613 Törekszem *www.vali.hu* lenni: Kedves B.! A *www.vali.hu* az Öné. Nem volna valami mód ezt nekem átadni? Megköszönném válaszát!, és az utolsó levél: Kedves B. úr! Valahogy így képzelem magát: őszülő halánték, hatalmas szál ember, kis pocak, sárga selyemsál, időnként lassú mozdulattal, messzerévedő tekintettel lepöccenti szivarja hamuját. Hetente befogat, s könnyű kocsijában, oldalán porköpenyes kislányával kihajtat a birtokára. Az intéző, nevezzük Monsieur Dobainak, széles mosollyal fogadja, lesegíti a bricskáról, s beszámol a gazdaság eredményeiről. Hogy mennyi a szaporulat; ismét néhány szép, egészséges kis domain született, minden remény fölnevelésükre... Kedves B. úr! Kérem, ajándékozza már nekem azt a kis vali.hu-t! A hónap közepén úgyis nagyon szomorú leszek, megsúgták, ismét föl vagyok terjesztve Kossuth-díjra, de amilyen az élet, nem fogom megkapni. Én pedig önnek ajándékoznám egy festményemet, választhat... Domaintelen szíves üdvözlettel. (De aztán: a *deske.hu* március 6-ától az enyém; regisztrálva.)

2004.04. – C.07655 Megkértek, áldoztassak meg egy elfekvőosztályon lévő mamikát. Elborult elmével semmit nem tud már a világról, olykor egy-egy éneket, imát. Elgondolkoztam rajta, milyen előkészületi imát mondjunk. Ösztönösen mindent minél gyorsabban csinálnék, már a következő munkára sandítok. Bánatimát? Ennek az embernek már semmi bűne nincsen. A fölolvasott szövegeket nem érti. Kinek mondom ezt az imát? Megsimogatom a kezét: áldozunk. Azt feleli: igen. A túlvilággal beszélgetek? Amit itt csinálunk, időn és értelmen kívüli.

2004.05. – C.07674 Fél kézzel gépelek, mert ölemben Kinga, a mókust festi barnára. (Ritka alkalom, nemigen foglalkozom velük. Utolsó műveimet kell megalkotni. Kata gügyög velük, és én akkor szívesebben hallótávolságon kívül.) Azt mondja *éppen itt a fán a giliszta, kipofozzuk. Amikor szül a giliszta, akkor nem tud meghalni, akkor még fiatal.* Tehát már világszemléleti alapkoordinátáin dolgozik. // Hónap közepe, esedékes gyónnom. A drága Mihály atya járókerettel az előtérbe már nem megy ki, úgyhogy a hajnali mise után elüldögél még egy kicsit a szentély oldalában, imádkozni és fogadni pácienseit.

Egy hónapja gyóntam. Amit Isten elé kell vinnem, elsősorban a szertelenségem a munkában, a munkamánia. Tulajdonképpen semmi más nem érdekel. Ebből adódik farizeusságom, az emberek között úgy teszek, mintha mégis. Igaz, van ebben jó szándék is. Az önzésem, hogy az én dolgom intéződjék el mindenképpen, aztán jöhetnek mások. Időnkénti smucigságom, persze főleg másokkal szemben. A böjti fegyelem is lanyha, bár általában nem én választok ételt. Vagyis összességében az egyetlen bűn: a szeretetlenség. Kérek üdvös elégtételt és föloldozást.

2004.06. – C.07707 Ismét 30 emelet. Az Alpok-túrára muszáj fölkészülni. Ha fordultomban leérek a földszintre, és ott épp valaki a liftre várakozik: arcomra kiül a teljes döbbenet. Ez mély zavarba vált át. Toporgok egy kicsit. Tétován rácsapok a bal zsebemre. Majd idegesen a többit lapogatom. Fejcsóválás. Keserű, lemondó kézlegyintés. Egy észrevétlen mozdulattal közben indítom a stoppert. És csüggedt testtartással elindulok vissza, fölfelé a lépcsőn.

2004.11. – C.07970 Április óta várom ezt a levelet! *Tisztelt C3! Váli Dezső ajándékozó levelével deske.hu domainját 2004. szeptember 27-én az OSZK-nak ajándékozta. Kérjük az adatlapon a változtatást bejegyezni. Az új tulajdonos neve: Országos Széchényi Könyvtár. Üdvözlettel:*

MŰTEREM PETRI GYÖRGY TISZTELETÉRE – A/2004/39
olaj, farost 60x60 cm. Tormás 2004.07.
ID.1452 tul.

2005.01. – C.08068 Január első szerdája, este hétkor nálunk imatalálkozó. Épp most húsz éve kezdtük. Ferences orientáltságú lévén, a *Fioretti* nevet vettük fel, utalva a XIII. századi Szent Ferenc-legendáriumra. (A *rablótestvér* visszahívása, merthogy ebéd minden vendégnek jár.) Egy lánglelkű, nagyszerű pap indított minket, ma Ausztráliában neveli négy gyermekét. Amiből kettő a sajátja. Talán Isten a túlzott önbizalmából akarta kibillenteni.
2005.02. – C.08096 Anyácskám elmesélte, a múlt héten megvásárolta a templom pincéjében az urnahelyét. A legalsó sor volt a legolcsóbb, 80 ezer, sőt ott alul: *egyet fizet, kettőt kap*. Nem tréfa. Kétszemélyes urnahelyet kapott egy árban. Nyitott kérdés, ki kerül majd mellé. A gyászmiséjét nem lehetett előre kifizetni, de a márványtáblát igen. Megbeszéltük, a temetésre ne hívjunk senkit, kiértesítés utólag. Rögzítettük, pénzét, iratait hol tartja. Aztán apámról mesélt, az ostromról.
2005.05. – C.08170 Kinek panaszkodjak? Pénz nulla. Illetve szinte. Három remélt vevő is visszalépett. Fáradt. A munkakedvről ne beszéljünk. Itt állok evvel az idei húsz gyenge-közepes képpel, és nem tudom, merre velük. És jön ez a nyár, a július, bezárva (szerencsére) egy kis faluba, egy kis szűk szobába, amit ott műteremnek hívnak, szembenézve (valószínűleg) evvel a húsz befejezetlen képpel. És egyáltalán, minek ennyi?! Persze: hogy egy a legjobb legyen köztük. Majd fűrészelni. És meleg lesz, és más nem is lesz, semmi. Szerencsére öt kilométerre egy fedett uszoda Siófokon [B. Széplak], oda, reggel hétre. Aztán vissza a kis zsákfekvésű faluba, a dombok közé. Amúgy nem csúnya hely. És öregszem is. A lépcsőn szuszogok. A lányoknak meg kinn a csípője. Ez a divat. És a Robert Capa sokkal tehetségesebb nálam. Paál Lászlóról nem is szólva.
2005.06. – C.08193 Miből épül föl egy-egy sors. Húszéves koromban minden szeretett dolgomat szétajándékoztam. Akkori szerelmem, Zsófi, múltkor nevetve mesélte, még a szerszámaimat is kidobtam volna, ma is nála van egy kék faládában. Honnan ez az irányvétel? Seneca *Erkölcsi levelei* azokban az években, Kata ma is őrzi. És volt egy kis könyv, talán a legfontosabb, Gide: *A tékozló fiú visszatérése*, 1957. Magvető Kiadó. Három pici írás, ebből is az egyik, a *Philoktétész*. Negyven éve nem láttam; bennem él. Philoktétészt kiteszik a görögök egy élettelen, jégborította szigetre, mert a hosszú trójai háborúban megsebesült. Sebe nem halálos, de jajgat, és sebe büdös. Demoralizálná a többi harcost. Egyetlen tárgyat, íját hagyják vele. Évekkel később Odüsszeusz megtudja az istenektől, hogy győzni csak evvel az íjjal fognak tudni. Meg kell szerezni. Egy fiatal harcost vesz maga mellé, hajóra szállnak, hogy valami módon kicsalják a fegyvert. Philoktétész rájön a látogatás okára, és végül maga adja oda. *Nem jönnek vissza többé, nincs már íjam, amit elvihetnek... Boldog vagyok. (Körülötte virágok ütik fel fejüket a kövek közül, s az ég madarai ereszkednek alá, hogy etessék.)*
2005.07. – C.08243 Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum / Kedves Zsuzsa! Hogy hívják az igazgatójukat? Írnék neki egy levelet, hogy van maguknál három gyenge képem, hozzájárulna-e, át szeretném festeni. Gondolom, a legegyszerűbb, ha leutaznék két vagy három napra. A/1982/53 *Avignon, azóta is*, A/1984/37 *Zsidó trecento*, A/1984/44 *Régi zsidó temető (gyász)*. A többi, hogy hol dolgozom, alszom, részletkérdés.
SIÓFOK–TÖREKI. Egy 15x15 centi keresztmetszetű, kb. kétméteres elszenesedett fenyőgerendára húzódtam vissza az udvarban, illetve ami abból megmaradt. Ugyanis délben lehozták a három unokát. Repertoárjuk széles: elvesztik a cipőjüket / bepisilnek / szomjasak / fölmennek a lépcsőn / sikongatnak, nevetnek, örülnek és zokognak / nem találják a pelust / leejtik a párizsis kenyeret / összetolják a foteleket, és ellopják a fürdőszobából a krémesdobozt. Piri azt hajtogatja, én fiú vagyok, és a lábára húzott gyöngysort igazgatja, most meg avval etet, hogy a csúszda azért törött el, mert a kerti csacsi lecsúszott rajta. Kata boldog. Én a középsőt megtanítottam zsömlére vajat kenni. Elvagyunk. Jöttük előtt, a rend kedvéért – mintegy hajnalban – elkezdtem a mai képet. A hírek szerint a gyerekek két-három napot fognak itt átvészelni. Ha ugyan ez a helyes kifejezés. Rájuk vonatkozóan.
2005.11. – C.08335 Most azt fogom csinálni, amit nem szoktam. Várok. Jó szélre, ötletre, Godot-ra. Ilyenkor kellene áttérni műteremtémáról derűs vadászjelenetekre. Unokáknak lovacskát faragni. Betegeket látogatni. Halottakat eltemetni.

CSODÁLATOS MŰTEREM – A/2005/53
olaj, farost 60x60 cm. Töreki–Bp. 2005.07.,08.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

2006.01. – C.08383 Nem szoktam a Rákbeteg Gyerekek stb. javára történő aukciókra képet ajándékozni. Háromféle sunyi átgondolatlanságot is látok itt. Úgy csinálunk, mintha a festő képe tulajdonképpen ingyen lenne, nyugodtan adhat is belőle, ha jószívű. Egyszer egy ilyen ügyben telefonáló igazgatótól meg is kérdeztem: ugye, a fizetésed negyedét erre te is odaadod?! A másik: a rohadt életbe, aki segíteni akar, adjon. Adjon pénzt. Ne akarjon valamit kapni is cserébe. És a harmadik: kényszervásárlás, fügefalevél, összekacsintás. Az a kép tán nem is kellett volna.
2006.04. – C.08521 Mail.
– Deske! Nézed a Gyurcsány–Orbán-vitát? Este hétkor lesz.
– Nem. Igaz, lóversenyre se járok.
– Nem érdekel?
– Dehogynem. De leküzdöm magamban.
– De az ország sorsa...
– Csak két ember vitakészsége.
– És mit csinálsz helyette?
– Van munka. Például fölgyűlt a mosogatnivaló.
– Nincs ebben valami póz is?
– De van.
2006.05.18. – C.08547 Megjelent a cikkem a Népszabadságban: EGRY JÓZSEF TISZTELETTEL KÉRDEZI ...a Hivatalt, akadt egy érdekes témája, belekezdjen-e. Egy balatoni öbölre gondolt, fölülnézetben. Nyári napsütés, a sekély vízben három, esetleg négy tehén álldogálna. Merthogy szeretne az őszi műcsarnoki kiállításon szerepelni. Csak nem tudja, megfelel-e a kiírásnak. A tárlat címe ugyanis ez: AZ ÚT 1956–2006. A tárlat négy gondolatra fűződik fel, ebből választhat, vagy kimarad: I. ÖRÖM – REMÉNY, II. GYÁSZ – ELFOJTÁS, III. TÚLÉLÉS – MENEKÜLÉS, IV. VÁLTOZÁS – AZ ÚT No már most, melyikhez pásszolnának leginkább a tehenkék?! Elfojtás?... Bohócot csinálnak az '56-ból, gondoltam elsőre. Netán kis összekacsintás, így több pénz érkezik a szervezésre. De itt – úgy tűnik – egyetemesebb butaságról lehet szó. Mondják, divat ellen nem érdemes. Mostanában a kiállításokat nevesítik, témákra fűzik. Lelkük rajta. A befogadónak kapaszkodó lehet. De ezt megkövetelni, várni és elvárni egy országos kiállításon, ami keresztmetszetet kellene, hogy adjon az elmúlt évekről, alapvető szakmai tévedés. Nem ismerős? Előnyben részesül a *Traktoroslány* és a *Csepeli dolgozók derűs május elsejei felvonulása*. Most *gyász* és e*lfojtás*. Szürke öltönyös és sötétkék kiskosztümös hivatalnokok elgondolják, mit kellene most festeni. És megmondják nekünk. Volt már ilyen. Soha senkinek nem sikerült, és nem is fog. Mármint így művészetet teremteni. A diktatúra idején az éves (nem hatéves) műcsarnoki kiállításokat úgy hívták, hogy Magyar Képzőművészeti Kiállítás, és mindig egy-egy politikai ünnep tiszteletére nyitották meg. 1955-ben egy Szőnyi István nevű festő beküldött egy nagyszerű kis olajképet, címe az volt, *A kerítés*. A lécek alatt előtérben kis pocsolya. Érdekes módon a munkát elfogadták, olyannyira, hogy a főterem falára került, balra a bejárattól, emlékszem. Ebből a mondatból nem az olvasandó ki, hogy a diktatúrát vágyom vissza. [...]
2006.05. – C.08552 Vízbe cuppant mellettem egy tömzsi asszonyka, úgy negyvenöt-ötven éves. Pirosrózsaszín mintás fürdőruha, decens hurkák a combokon. És gyorsabban úszik, mint én. Nincs rend a világban.

MŰTEREM - HATALOM – A/2006/04
olaj, farost 80x80 cm. Kecskemét–Bp. 2006.03.,04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

2007.03. – C.08896 Deske! Nem akarok árulkodni, de Szüts barátod honlapján nem valami barátságosan ír rólad kiállításában való közreműködésed okán: „Ma egész nap a kiállításomat rendeztük, Váli hajnalban feljött Kecskemétről: fájt a feje, álmos volt... így még a szokásosnál is elviselhetetlenebb. Csukott szemmel, fejét fogva rohangászott fel-alá, és dadogott. Lehet, hogy mégsem olyan emberrel kellene mindig rendeztetni a kiállításomat, aki alapjában véve nem szereti a képeimet? A kiállításrendezés – főleg az elején – mindig hóhérmunka: ki kell dobni az akkor, ott gyengébbnek, nem oda valónak tűnő képeket. Ezt ép lelkű ember nem tudja maga elvégezni. Meg is gyűlöli persze percek alatt a hóhért. Ilyenkor szegény nyomorult fasz művészt vigasztalni illik, nem a földbe döngölni. Csak hát a barátság az más... Más?" G. / Deske! a följelentőnek üzenem, az utolsó mondatot is illett volna idéznie: „csak sajnos legutóbb a Ráday kiállításomon 15 perc alatt megoldotta azt, amivel mi Erzsébettel már egy jó órája kínlódtunk..." Szüts
2007.04. – C.08927 Már tegnap nyilvánvaló volt, hogy ma nem lesz idő írni. Mert várhatóan:
05.23 vekker
05.35 fél liter Ceylon tea
05.45 ima kezd
06.18 egy fohász Gyurcsányért
06.19 egy tized rózsafüzér D.-ért, de ez már a lépcsőházban
06.30 mise a ferenceseknél
07.05 örülni egymásnak a zuhanyozóban
07.15 1196 méter, mert ilyen hosszú a medence. Kb. 500-nál holtpont vagy inkább holtvonal, 900-nál egy kisebb.
08.40 tejet a gáztűzhelyre, négy nagykanál müzli, bele egy kanál kristálycukor (fehér halál)
09.10 keretezés folytat
10.00 körül Szabó T.-ék, képnézőben
11.15 M., gyűjtő
12.00 keretezést folytat
13.20 le ebédért
13.40 ebéd, lehet, Kata is leül mellém, akkor ketten
14.00 pizsamára, PC lekapcsol, a vonalas telefon is, a mobil nem, anyám miatt
16.30 képakasztó cédulák megírni, felragaszt, címeket átgondolni
18.10 Gyurka jön az elrontott keretek ügyében
19.15 Fioretti imaközösség, most nálam, közbenjáró imával kezdjük
20.05 élmények megosztása
20.30 illegális, de felettes által engedélyezett szentségimádás munkaasztalom körül ülve-állva
21.10 még bejött e-mailekre válasz
21.50 szájzuhany, hősiesen, félájultan, ez bizony hét perc
22.00 de ez nem igaz, mert rendszerint kések egy negyedórát, még egy vers, félkönyéken
Mindezt írom 10.25-kor, eddig 10 perc csúszás.
2007.04. – C.08927 Az emberek mennyi mindennel veszik körül magukat. Esténként televízió, telefonálgatások, társaság, egyik könyv a másik után. Én, ha kalandra vágyom, reggel az utca másik oldalán jövök haza. Ritka élmény, mert a 17 év alatt csak néhányszor. Idegen arcok, idegen boltok. Gyógynövénybolt, sícipőbolt havas hegycsúcs fotóval, órásmester, és ami különösen: egy második antikvárium. Vágyni ugyan nem vágyom semmire, de átfutom a kirakatát, s közben a zsebemben egy szakadt nejlonzacskót moncsolgatok. Felséges. Aztán hazaérve megetetem a lovakat, elrendezem a portát, majd kiülök a kapu elé a kispadra, s köszöngetek az arra elhaladó ösmerősöknek. Eltelik a nap.

SÁRGA MŰTEREM – A/2007/21
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2007.03.,12. // 2008.01.
ID.1470 tul.

2008.01. – C.09454 Levelet kaptam, egyedül él, aktív és nyugdíjas korú: „Özvegy hét éve vagyok. Annyi szép volt az életemben, hogy a töredékével is elégedett lennék.” Aki egy ilyen mondatot le tud írni. Irigylem. És ez nem a sors, netán a jómód, hanem a megmunkált lélek. Ezek az emberek tartják fönn a világot. Nekem segít, úgy, hogy nem is veszi észre. // Katával most, januárban ünnepeljük szerelmünk kezdetének 40. évfordulóját. Én szívesebben ezt, mint az esküvőt. Az nyáron volt. Január: Szép Ilonka; Fő utcai kis presszó, sarkában öreg zongora, öreg zongoristával; biztosan táncoltunk is. Aztán séta a Duna-parton, a zimankós Tabánban, hajnalig. Nem fáztunk. Legalábbis én nem. Negyven év. Mit lehet erről mondani.
A lelkem szép, az emberiséget boldogítom is, a magam módján. Egy embert boldoggá tenni nem tudok. Igyekeztem, igyekeztünk. Eddig nem csaltam meg. Hajszál híján. De hát nem ez a lényeg. Most az ajtaja elé egy hatalmas napraforgócsokor, hogy mire fölébred. – Nem volt bátorságom egy szál virágot venni, szebb lett volna. Talán helyesen tettem. Gondoltam, fiam ajtaja elé is kéne egyet. Ő is benne van a csapatban. Kata, remélem és bizonyára, ma fölveszi fehér harisnyakötőjét. Ő 64, én 65. // Anyácskám harmadik napja rosszul van. Húgom pelenkázza. Mesélem neki, min dolgozom. Nehezen beszél. Kicsit aggódik, hogy nehéz halála lesz. Vigasztalom és vigasztalja, hogy pontosan olyan halála lesz, ami neki van szánva. Reszkess, magyar művészet. Befejeztem, hatvanhat lemez lealapozva. Már takarítok.
2008.01. – C.09454 Elmondom, ahogy történt. Távolabbi ismerős, hírek jöttek felőle, M. néni bajban van. Hogy nyugdíjas állásából kitették, nagyon szűkösen él, és ördögi körforgás, gázkályháját nincs pénze javíttatni, ezért méregdrága villannyal fűt. Pár napja fölmentem hozzá, tudom, a kályha lyukából a mária-üveget kipiszkálva be lehet gyújtani, a gyújtószerkezet szokott csak beporosodni. Sikerült. Körülnéztem. A pici szoba vacakokkal telezsúfolt, térdig újságkötegek, csak szűk folyosó a közlekedésnek, az ablakhoz már nem lehet eljutni. Ami dohos párnákkal félig takarva a tönkrement tok és betört üveg miatt. A szobácskában félhomály. Elmerengtem. Ez az ember csúszik lefelé. Legtöbbünkben benne az ösztönös, mohó gyűjtőszenvedély, ami talán itt – értelmetlenül és más lehetőség hiányában – ebben csapódott le. És egyedül élvén, a szellemi deformálódásra nem volt kontroll. A polcokon púpozva több ezer könyv, ami szintén csak önáltatás, hazugság. Pedig amúgy önismerő, szuperintelligens. A kályhának együtt örültünk. Aztán szembefordultam vele: – Tudod, hogy elkezdtél meghülyülni? – Tudom. – Háromszázezer forintért megveszem ezeket az újságokat, ha ezen a héten elintézzük. – Hülyéskedsz, Deske! – Nem. A Moszkva térről hozok két munkásembert, levisszük. Sóhajtva beleegyezett. Kezet fogtunk. Konténer, abba a dohos párnák is belefértek, egy múlt századi, sohahasznált kompjuter. Közben – egyetlen mailváltás – rendeltem neki egy műanyag ablakot meg egy erkélyajtót. Egyedi méret, három hét múlva kész. Azt mondta a végén: Huszonöt év fölgyűlt dolgai. Kösz. Folytatni fogom a rendrakást.
2008.02. – C.09472 Ép elmével, szabad elhatározásból és világos tudattal három napra egy balatoni szállodába Katával, pihenni. Ránk fér. *XX. századi művészek élete, Cold Harbour, Biblia, Leica D–LUX–3; használati útmutató.* Vésztartaléknak a kocsiban tartott *József és testvérei.* Tizennégy méteres uszoda. Az nyolcvannégy hossz. Illetve 85,7. Mi van még. Az adóbevallást lehetne, május 20-ra kell, de azt már elküldtem. Ha fegyelmezettebb lennék, nem vinnék laptopot. Benne két rendezetlen táblázat. Bizonyára túlélem, három nap. Könyvet se kéne vinni. Lénárd Sándor azt mondja: költözz szegényen. Különben régi életet vásárolsz magadnak. A szállodát viszonylag könnyen megtaláltuk, Hotel F., a part felőli oldalon. Hatalmas parkoló. Esik az eső. A recepción udvariasan elvették csomagjainkat, igazolványainkat, adtak egy fehér köpenyt, majd a fal menti hosszú padhoz utasítottak, üljünk le a sor végére, beszélgetni tilos. Vagy tízen várakoztak már ott, csendben. Egy idő után egy tányérsapkás férfi intett, párba állított, és elvezetett egy erősen megvilágított kékcsempés terembe. A sarokban levetkőztünk, a ruhák kis kupacokba. A terem közepébe irányítottak. Nekünk egy íves kiképzésű csúszda jutott, sekély melegvízbe vezetett. Hétszer kellett fordulni. Volt, akit erős vízáramlat sodort körbe-körbe. Majd egy nagyon párás forró szoba következett, mintegy tíz percig. Csak egy idősebb asszony ájult el, pillanatok alatt hordágy. Senki nem tiltakozott. Ismét sorbaállás, újabb terem, négyesével asztalokhoz, egy kartonlapon színes bábukkal kellett előre haladni a dobókocka adta szerencse mértéke szerint. Aki elsőnek vagy másodiknak ért célba, kiengedték vacsorázni. A veszteseket később elvezették, állítólag fizikailag nem bántalmazzák őket. Biztosat nem tudni, többet nem találkoztunk velük. Este együtt a hálóterembe, húsz fémből való emeletes ágy, tízkor villanyoltás.

MŰTEREM, EGY FONTOS HELY – A/2008/40
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Horn Gyűjtemény

2009.03. – C.09935 Kecskemét, alkotóház. Mi nagyobb boldogság e földtekén, a Pannon szerviz informatikusa keze alatt feljön gépemen a vasárnap reggel eltűnt internet. Kecskeméti első munkanap hagyományos, rituális dzsungelizgalma. Egyedül vagyok a házban. Nincs kivel nembeszélgetni.
2009.03. – C.09935 Most, hogy megint kész, ezt is átnéztem:
A HONLAP TÖRTÉNETE:
2000. 06. indul, egy hétre rá a VÁLINEWS is.
2004. 09. Az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonába kerül.
2006. 12. Dinamikus adatbázis. Még két év munka vele.
2009. 01. Képek nyomdai változata is, ingyen, online letölthető.
2009. 03. négy év munkával a teljes C. napló digitalizálva (újragépelve), 9000 gépoldal.
Szép volt jó volt abba kell hagyni. Időt mértem 1200-ra, és ennek megfelelő tempóban, kézlapáttal, fele gyorsúszás; 29:42, még fél óra alatt, de romlik. Romlok. 66 és fél. Abba kell hagyni, mert utána a misén elaludtam, majd a múzeumban –, satöbbi.
2009.08. – C.10091 Már strandoltunk is. Nagyon ügyesen tudok vigyázni az árnyékban a parton hagyott ruhákra. Megírtam a könyv bevezető mondatait. Délelőtt a tapolcai Tesco irdatlan labirintusában, Kata húsért állt sorba, mért nem eszünk konzervet, telefonon kerestek Nagykanizsáról. Ismeretlen úr, hogy Vadas Ernő, a város szülötte 110 éves, megünneplik, utcát neveznek el róla, és fölgyűjtik az adatait. Ami vajmi kevés, viszont a Google által a honlapomon találtak egy idézetet tőle, amit rögtön föltettek az internetre bevezető mottónak: 16 éves voltam, ismertem a fotóit, vittem a Linhof táskáját, nyári MTI-diákmunkás; beszélgettünk: *Ha az ember egy jó fotót csinál egy évben, az már egy jó év.* // Annyi szépet és jót mondtak róla, tegnap belevágtam. Eddig tartózkodtam naptól, balatontól*, kerttől és lehetőleg a földszinti helyiségektől. De bizonyára nekik van igazuk. Tegnap négytízkor kiültem kisszéken a napra, a veranda szélére, szemben a bodzabokorral. Indítottam a vekkert, karórám a háromperces teaidőt méri. Jobb lábszáramon elindult fölfelé egy hangya. Eszembe jutott az a szó, hogy harmadíziglen. Más nem történt. Azután felöltöztem. Addigra Kata is lejött. Érdeklődött, ki akarta szúrni a szememet kis délről maradt zöldséglevessel. De én tudtam, van gyulai kolbász. Aztán dinnyét is ettünk. Lassan vége a nyárnak. (*neked nagybetű)
2009.11. – C.10209 Temetőlátogatás? Valahogy nincs a kultúrámban ez a temetőügy. Ők tök jó helyen vannak, imádkozni pedig itthon is lehet értük. (Inkább hozzájuk.) Ha el nem felejtem. // Mért akkor a legizgalmasabb egy kép számomra – a csinálása –, amikor a szakadék szélén áll, merthogy már majdnem unalmas?! Oly csendes, hogy már szinte hal(l)hatatlan.
2009.12. – C.10137 CICATÁR elkészült a honlapon. Nem vagyok egy profi macskapárti, s ha jobban belegondolok, még amatőr sem. A múlt évezredben egyszer egy bernátot neveltem föl. Kezdetben három órákat sétáltunk. Aztán terhesnek és tévesnek találtam ezt az életformát, kidobtam (elajándékoztam). Később egyszer megsajnáltam kislányom nyusziját szűk ketrecében, behoztam a műterembe. Össze is szoktunk, délelőttönként együtt, míg Zsófi hazaért az iskolából. A nyúl az asztalomon üldögélt, én angolt fordítottam, időnként összedugtuk orrunkat. Néha verset szavaltam neki, mindig ugyanazt. Ő memorizálta. // Kedves Érseki Helynök Atya! Gizella királynénk boldoggáavatása* kapcsán megértettem, hogy egyházunk hogyan viszonyul az időhöz. Nem történt előrelépés kérelmem ügyében? Kérem, ne vegye sürgetésnek! (Pedig az.) Szívélyes üdvözlettel: / *Kb. 900 évet késett. // Könyvbemutató megvolt. Ami igazán szívmeleg, hogy barátom beszéde izgalomtól akadozó, elcsukló hang volt. Ő igazán komolyan vette. Zuhogó eső odakinn, bent 45 ember. 30 mail-exkuzálás. Dedikálások. Slusszpoén, az Új Mandátum Könyvkiadó elfelejtett pogácsát küldeni. A könyv előállítása nekem 2,25 millió volt. Az emberek szívesen fogadnak el könyvet ajándékba. Egy nagy fotós, Vancsó kivételével, akire én tukmáltam rá. Volt, aki praktikusan kölcsönbe kért egy könyvet, csak néhány napra. Nem mertem kocsival jönni, odafelé vállon, metróval. Aztán Szabó T. Annácska fuvarozott haza, zsákomban a 18 kiló F. Naplóval. Ez is megvolt.

MŰTEREM - ITTHON VAGYOK – A/2009/06
olaj, farost 90x90 cm. Kecskemét 2009.03.
Kugler Flórián tul.

2010.02. – C.10325 Hatvanadik sízezon, csak rászántam magam. Kisnorma, a hó kitűnő. Kissé unom. (Vagyis fáraszt. Kocogás, úszás, sí és még ölelés is, kicsit sok már egy napra.) Vagy harminc éve gyakorlom, hogy szeretnék *lassabban* a lejtőn. De szebben. Mély-beülős, ellenvállas, zakopanei stílus, botozással. Alig sikerül, fegyelmezetlenség. Most a kettőből egyszer. Na. Az a kék léc. 1963. És hozzá egyetlen kék pulóverem, amit időnként a lányok megfoltoztak. És kihajtott gallérú fehér nejloning, naponta mostam. Farmernadrág. Ebben éltem, ebben jártam síelni is. Így léptem be a vizsgaterembe, délután négykor. Lécet az ajtó mellé. A teremben tizennégy fekete kosztümös/öltönyös évfolyamtársam, dermedt csöndben. Egyikük elöl, a táblánál kollokvált. Remek statikustanárunk volt, de gyomorbeteg. Vizsgáztatásnál egy idő után elfogyott a jókedve. Taktikusan ezért mindenki a többieket megelőzve igyekezett ilyenkor a Főiskolára, érkezési sorrend. Rajtam kívül aznap az utolsó is *reggel kilencre* érkezett, a *kettőkor* kezdődő vizsgára.
2010.04. – C.10408 A tizennyolc-kötetes-saját mellett az előszobában tárolt szatellit féltulajdonú könyvtárban van Illyés kétkötetes esszégyűjteménye – *Iránytűvel* –, kétévente előveszem. Kecskeméten velem volt. Mindig nagy kedvet csinál Szabó Lőrinchez, akinek olyan fergeteges előszót írt 1955-ben egy kötetéhez – *Szabó Lőrinc, vagy boncoljuk-e magunkat elevenen?* –, amit csak halott halhatatlanokhoz szoktak.
2010.04. – C.10408 Ferenczy Múzeum, Szentendre, dr. Darkó Zsolt igazgató. Tisztelt Igazgató Úr! Május 15-én nyílik kiállításom a Belvedere Galériában, ezúttal a közgyűjteményekben lévő táblaképeimet mutatom meg. 17 múzeum szerepel, az MNG-től a Tornyai Múzeumig, már begyűjtve vagy 140 kép. Most kaptam az információt, hogy a Ferenczy Múzeum kimaradt, mert ők kb. százezer forint kölcsönzési díjat számítanának föl a két képért. Amiket 1991. október 3-án ajándékoztam a Múzeumnak. Szíves válaszát várom, hogyan értelmezi ezt a helyzetet. Üdvözlettel:
2010.06. – C.10489 Szüts tegnapi blogjában Szikora új képei kapcsán: „Olyan nagyon nem szólnak semmiről... [csak] szépek...” A szakma egyik alapkérdése, óvatosan kell fölgöngyölni. Itt vagyunk mi öregebbek, mint a konceptművészettel kezdődött új világ; ők elsősorban valamit mondani akarnak. Mi hiszünk abban, hogy *egy okker mellé pontosan elhelyezett kobaltkék foltocska képes villanás időre megmutatni Isten köpenye szegélyét.* (Különben mi értelme Morandi poharainak.) Számunkra ez a festészet végső értéke. Amúgy pedig: minden út vezethet valahová. Lábjegyzet. Persze ilyenkor mindig az erotomán és pedofil Balthus remekműve jut eszembe, ahol a kék folt mellett egyébként van egy meztelen nő is. A New York-i MET-ben a főbejárattól egyenesen előre, végig, ott az üvegkupola alatt balra. Minden nap megnéztem.
2010.06. – C.10489 Kisfiúként influenzásan, lázzal, délelőtt, otthon egyedül a hatalmas könyvszekrényem tetején. Beláttam mögé. És elhatároztam, ha majd én –, annak a hátulja is szép lesz. Igyekeztem betartani. Meg kéne kérdezni, az Írók Boltja melletti zeneműbolt személyzeti öltözőjében, a pincében, a vaslemez szekrények tán még ma is narancs színűek. Világnézeti kérdés. Ezért nem szeretem, hogy a Budai Ferencesek praktikusan az oltár mögé pakolják az épp nem használt nagy szőnyeget, létrát.
2010.09. – C.10614 Kossuth Rádió; Réz Pál meséli: „Október 23., ülünk egy étteremben, társaság, beszélgetünk. Berohan egy barátunk, kitört a forradalom, gyertek! Hívunk egy taxit, hogy megyünk a forradalomba. Vas István ülve marad, hogy ő már megrendelte a pulykasültjét.” Művész, aki egyébként szereti a pulykát. Igaza van, egy ország fontos dolgai nem az utcán dőlnek el. Otthon, munkaasztalnál. Erre mondja Pilinszky, nem tudom, ki volt a belügyminiszter, amikor Van Gogh lefestette a bakancsát.
2010.09. – C.10614 Félbetegen tűnődöm. Nyolc és fél évesen, ’51. május 31-én hozott ki anyám a kórházból; egy hónap skarláttal az Üllői úton, keservesen. Akkor mondtam: *egy hónap kellett hozzá, hogy megértsem, én itt, itt vagyok, és egy élet kell majd, hogy megértsem, én élek.* Amit azóta ehhez hozzátanultam, elhanyagolható.
2010.09. – C.10614 Hét végén évfolyamtalálkozó, kétnapos, Cs. Zsófi akarattyai házában. Tízen voltunk. Három lány özvegy, három fiú szörnyethalt, a negyedik rákban. Kettő beteg. Kettő kapott Kossuth-díjat, mindünknek van valami medálja.

KONOK MŰTEREM – A/2010/09
olaj, farost 50x50 cm. Kecskemét–Bp. 2010.03.,04.,05.,06.,12. // 2011.06.
Horn Gyűjtemény

2011

2011.02. – C.10817 A 18-as villamoson történt, tegnap. Ők is a Moszkva téren szálltak föl, ketten emelték a babakocsit. Mosolygós, pattanásos kismama, és éppoly picinyke mamája, kínaiak lehettek. Mellém ülve pergő nyelven folyamatosan diskuráltak dallamos nyelvükön, szerencsére nem értettem, Kormos Istvánt olvastam. Az anyuka fölszálltukkor föltépte egy cukorkászacskó celofánját, egyet a bebagyulált kislányka kezébe adott. Le sem nézve a babára, két perc múlva a következőt. Harmadik, negyedik. Semmi közöm hozzá; csendesen és egyre jobban lettem boldogtalan. Jajj. Mi a teendő. Az ötödiknél ujjamat billegtetve rámosolyogtam: nem jó! nem jó! Vidáman visszamosolygott, összecsiviteltek a mamával, összegyűrte a zacskó szaját, zsebre tette, és egy piros lével töltött cumisüveget halászott elő. Arra a gyönyörű kislány nem volt vevő. És akkor végre. Anyuka fölé hajolt, s egy pomponos sapkát kezdett lóbálni. A kicsi utánakapott, édesen nevetgélt. A Gellért téren szálltak le. // János aggódva rákérdezett, merthogy orvosi szemmel tök hülyeség fogyókúráznom. Persze hogy az. Hogy mért: mert kurva nehéz. Élettréning. Ahogy a szovjet pionírok: БУДЬ ГОТОВ – ВСЕГДА ГОТОВ! (Légy kész, mindig kész!) *Nők Lapja*-cikk főiskolás koromban: munkalélektani kísérlet egy textilgyárban, a munkásnőknek néhány gyakorlatot kellett elvégezni pszichológusok előtt. Az egyik idősebb nem kérdezett semmit, a legnehezebbel kezdte.
2011.04. – C.10878 Sűrű most, egy hónap Kecskemét után, Pesten. Megjavítani a WC-tartályt, a nyaralót (most ingyen) átruházni a gyerekekre. Sajnos nem lehet hordani, aktuálpolitikai megfontolásból utcára kitettem katonai terepmintás hosszúnadrágomat. Hét zsebe volt. Éve vettem, merthogy nem látszik rajta a festékfolt. // Az uszodában szóltak, május 14–én a győri Napóleon-házban kiállításom lesz „a múzeum tulajdonában lévő művekből". Ezt úgy értelmezem, hogy talán fotó is. Majd kapok meghívót. Pár éve hívtam őket, hogy adnék új képet. De hogy ez tetszik, meg ez is. Lehetne kettőt? Ketten zsűrizték, végül tizenkilencet vittek el. Meg fotókiállításom anyagát is nekik adtam, három ládában. Győr jó város. // Több évtizedes Képcsarnok-raktári tárolásban összekarcolódott, törött sarkú képem került elém. 1975, édes Istenem, Kelet-Németország, Nemzetközi Alkotótábor vagy mi. Másfél hónap. A zárókiállításon a németek nem voltak boldogok absztraktjaimtól. Mindenesetre két év múlva azért meghívtak a nagy kiállításra, ami az *élmények végleges feldolgozásából* készült. A levélben jelezték, nem tudják ígérni, hogy minden képet megvesznek. Hoppá. Akkor egyet biztos. Kétméteres absztraktok. Abból megcsináltattam a lakás gázfűtését.
2011.05. – C.10927 Nem tudott mit kezdeni vele az OSZK / M. Elektronikus Könyvtár, kiderültek bonyolultságok. Hát két nap alatt rendbe tettem a '97-es *Váli-monográfia* net-változatát, egyetlen könyvem, ami hiányzik náluk. A honlapra már 2000-ben föltettem. Javítva, kész, küldöm föl a Várba a CD-t, via Lukács uszoda 76-os rekesz. Mi volt még. Miki lakástulajdonát a múlt hónapban sikerült végleg *lerendeznem*, ma pedig szerencsésen megváltunk a kékkúti nyaralótól, Zsófi lányunk javára. Ajándékozás, adómentes. Ügyvéd, 18 helyen aláírni. // Sikerült lelőni Oszama bin Ladent. Tök mindegy. A Sátán él. // A mai reggel. – A Budai Ferenceseknél kitettek egy órát, az oltártól jól látható helyre. A. atya mise közben ránéz, nyilván mérlegeli, teljesítménye időarányos-e. Ő az én emberem. A sekrestyében Rókus testvér. Hebegő, gondolom ezért nem lehetett pap. Sok éve számomra levélközvetítő, szótlan kiszolgáló szerepben. Észbekapva ma dedikáltam neki egy *F. naplót*. A zuhany alatt egyeztetjük a tornatanárral, én három évig szkiffben és dublóban, ő 36 évig kenuban és kílbótban a Dunán. Egyszer le, Vaskapuig. De a legszebb a tutajozás a Grand Canyonban, csak ott nagyon hideg volt. Egyszer egy napig lavina alatt, aztán megtalálták.
2011.10. – C.11061 Virág Judit-aukció két hét múlva, megint beadták egy képemet. *Régi zsidó temető (csöndes kert) – A/1985/17*, indul 2,6 millióról, a katalógus szerint becsértéke 3 és 5 millió között. Szerencsésen korán rájöttem, ez a nagy üzlet. Az ember vesz 160 forintért egy farostlemezt, néhány gramm festéket ráken, és lám. Van is nagy fekete autóm. Meg balatoni villám. Ja, az nincs, azt már sikerült elajándékozni. // György Péter leendő műcsarnoki kiállításomból kifolyólag írásban kötelezett nagyméretű olajfestmény létesítésére. Ilyen előrehaladott életkorban. Legyen. Tegnap lealapoztam egy pincében talált kétajtós szekrény hátfalát. 118x168. Ma elkezdtem. Nem jó az ilyen dolgot halogatni. // Rájöttem, víz alatt is lehet hencegni. Ha a medencefalnál a közelben lábat látok, szebbre veszem a bukófordulót. // Délután apró stúdiófülke, rádióinterjú. Talán negyed óra. Az elejére vették a CD-n bevitt aranyos Zelk-versemet. Ezt nagyon megtanultam Kalkuttai Teréz anyától, interjúban csak semmi új gondolat!; tehát szokott, tisztességesen kidolgozott paneljeimből három-négy: az 5:23-as vekker előnyei. A rafting mint életmodell: Evez a hegyről zúduló patakban teljes erőből, fő dolga, hogy kikerülje a vele szembe rohanó sziklákat. Hamis énkép ötven éven át. Hogy rendszeres naplófélét írok, visszaolvasva döbbenve láttam, hogy elsősorban boldog vagyok, napjaim szépek és gazdagok. Például ami minden naponta elém tárul a Széna tér és a Lukács uszoda között.

VÉLETLEN MŰTEREM – A/2011/28
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2011.03.,04.
ID.1988 tul.

2012.02. – C.10817 Ha a Szentháromság három személy, akkor Ők beszélgetnek egymással? Őrület. – Szép időnk van. – Azok a fiúk ott most atombombát csinálnak...?! // Minusz tíz fok, Etus néni ilyenkor azt mondta, 1952, friss időnk van. A medence acél lépcsőkorlátjához ragad a kezem. Öltözőben mesélik: – Voltam Szentpéterváron. Mínusz harmincnál hajadonfőtt, kesztyű nélkül mobiloztak. Én a fotógép gombját nem bírtam lenyomni. Este egy zenész az utcasarkon hegedült.
2012.02. – C.10817 Reggel a medence sarkában egyeztettem Dávid Katával egy számomra új és nagyon fontos gondolatát a minapi tévéinterjúból. (Tegnap tettem föl a honlapomra, linkbe.) Hogy a kereszténység az egyetlen világvallás, amiből a hitetlen és a másvallású is kap, töltekezik; értékeiből, ajándékaiból, igazságaiból nincs kizárva senki. És kontra, a kereszténység is gazdagodik a teljes világból, pl. a marxizmus szociális gondolkodásából is nagyon sokat tanult. Mondom, ez egyetlen mondatból indult: *más bárányaim is vannak...* Ő: *...tanítsátok az egész földet...* // Új fejezet a reggeleimben. Csakugyan. Huszonegy éve minden reggel a Mechwart-lépcső alatt futok el. Amibe eddig jócskán betakart egy virágosbódé. Belül pici villanykályha, télen párás ablakok. Ritka vásárló voltam. De a nénit ismertem, mosolygós volt, két éve meghalt, a fia vette át. Ő kezdettől panaszkodott, meg akart válni a feladattól, reggel háromkor ki a virágpiacra. Fél éve aztán bezárt. És most elbontották, s én végiglátom a hajnalban félsötét, domboldalba – végtelenbe futó lépcsősort. Jobboldalt végig a ferencesek háromszáz éves ablaktalan kőfala. Nagyon szép.
2012.04. – C.11347 Föl-fölbukkant itt valami, homályosan, hónapok óta, mostanra kérdéssé érett. Monitoromon egész nap – pihenőprogram – tíz másodperces váltásban beszámozott fotóim. Aztán ősszel, hogy változatosabb legyen, hozzácsaptam a NEWS-levelek ötezer illusztrációját, köztük is rengeteg fotóm, de alkalmi, balkézről való – nem öröklétnek szánt. Döbbenetes, ahogy elfelejtett, eltűnt életem előjön. És mostanra ráébredtem, hogy itt valami nagyon nem stimmel a rangsorolásommal. Hogy hiszen köztük jócskán van – netán csak számomra! – nagyon fontos és egyébként nagyon jó fotó is. Hát hogy is van ez. Mitől érték egy fotó? Hogy a fotó netán kurva műfaj, ami sokféle módon, akár kerülő úton válhat értékké?! Megkapó látvány / érdekes kompozíció / asszociációk / elkapott pillanat / fontos dokumentum / sok minden. És azon belül is: mi van, ha a fotó csak az angoloknak, csak a pilótáknak, csak egy családnak vagy csak nekem kell, nekem fontos, nekem érték. Akkor már érték. És lépjünk tovább. Ha Mariska néninek az a kiscicás festmény katartikus. Hiszen minden mű mindenkinek mást mond. Mi alapján teszünk ki valamit kiállításra. Arra a statisztikai feltételezésre, hogy ez a munka sok embernek fog tetszeni...? Az értékek relatív volta. Nem látok tisztán, lehet, hogy el is tévedtem.
2012.04. – C.11347 Kecskemétről hazaérve kicsit sűrű volt, mint mindig. A lista, mára szinte minden OK.
intézni:
dossziék – A5 borítékok venni
honlap főoldal csúszkál, jav.
új képek keretezni
graf. paszp. + keretezés
Gábor honlap h12–6.htm hibás
Szegedre kép csomagol
WC-tartály jav.
Kecskeméti szövegek print
szökröny ügye
2x10 cm léc szerezni
próbakeret csinálni
próbakeret elvinni
tagdíjak
szül. anyakönyvi kiv.
Kecsk. elintézendők lista átnézni
fotóállvány jav.?

TENGER ÉS MŰTEREM – A/2012/74
olaj, farost 90x90 cm. Bp. 2012.09. // 2013.04.,05.
Horn Gyűjtemény

2013.01. – C.11757 Mail jött: Elkezdtem nézegetni a napi jelentéseidet a neten magadról. El vagyok képedve. Hogyan? Miért? Kinek? Magadnak vagy másoknak? Bocs, jóéjszakát: Zs. Válaszom: 1. Hogy apám meghalt, kamaszként gondjaimra okos férfiakat kerestem. Autóstoppal Győrbe egy szerzeteshez. Hogy az izgalomtól ne feledjem válaszait, jegyzeteltem. Hazaérve legépeltem. Tán ekkor szoktam rá életemet írásban rendezni. 2. Ma is, írva, mindent kétszer élek át. Másodszorra megrágva. És ez visszahat, rendez. Nagy kaland naponta az őszinteségig elvergődni. Zárójelben: nagyon élvezem. Elképesztő a magyar nyelv. 3. Napló, mindez közérdekű. Vagy ha mindez nem is, de egy része szórakoztat, és – bocs – segít, tanít. Napi 146-an olvassák. (most 450-. **2018.02.**) Megértem ellenérzésedet. Igyekeznék én ködben eltűnő, titokzatos lenni, de valahogy nem akar sikerülni. d.
2013.01. – C.11757 Megvolt a megnyitó a Vízivárosi Galériában: *Mester és tanítvány*. Tímea képei nagyon jók. Hogy miért egyetlen kép tőlem: egy mester maradjon háttérben. De fölkészültem alternatív válaszokra is:
1. A többi képem is ugyanilyen.
2. Mona Lisa mellé is kéne még három? Ez ugyanolyan jó kép.
3. Van egy gyönyörű Bundeswehr-anorákom. Abból is csak egy van.
4. Aki felnevet ezen, vagy dühöng, az is csak PR, emlegetik.
2013.03. – C.11968 KECSKEMÉT. Kissé aggódva vezetek lejárt jogosítványommal, ugyanis olyan feltűnő szabályosan, hogy az valóban feltűnhet egy rutinosabb rendőrnek. 09:05-kor már hazafelé a rendelő orvostól, megvan az *egészséges vagyok*-papír is. Az orvosnak röviden megmagyaráztam az Illyés-naplók fontosságát. Délután egy Zelk-szösszenettel könnyítek a sorsomon; leírja egy szomorú estéjét, hogy szigligeti sétáján egy nyomába szegődött kóbor kutyát megetetett, de a továbbiakban nem tudott rajta segíteni. Illyés az ész, Zelk a szív. Szinte pontosan egyszerre éltek, haltak. Este már hét kör futás a kertben. A szomszédos állatkertből az édes oroszlánszag. Már sötét, kerítésünk túloldalán kattog, elzúg a szegedi gyors. Fénylő ablakai négyszöge. És valahogy ez is biztató, megnyugtató, nem is tudom, miért. // *Hogy mi viseljük Ádám apánk bűnét*, itt mindig udvariasan csuklottam egyet, hogy is van ez. Ma ezt pofonegyszerűen magyarázta Balázs atya, és el is fogadtam egy életre. A dolog igazságos. Ha a papa elkártyázta a családi vagyont, a gyerekek viselik a következményeit. Innét már egyszerű nekem folytatni: emberméltóságunk, önérzetünk sem abból következik, hogy hihetetlen tehetségesen tudunk őszibarackdzsemet kreálni, hanem istengyermek voltunkból, ab ovo.

2013.04. – C.12103
1888 bakelitlemez
1948 mikrobarázdás lemez
1963 magnókazetta
1982 CD
1995 DVD
2000 pendrive, aztán mobil, villamoson
nálam:
1952 tán tízévesen húgommal a sarki Keravillba, s anyácskánknak szülnapjára Les Préludes, 17 perc, három fekete lemezen. Kurblis lemezjátszónk is volt.
1983 svájci ismerősömmel képért a legelső szériából való SONY sztereo-walkman. Még két fülhallgató-csatlakozási hely (a konstruktőr asszonya kérésére, hogy a strandon ő is hallgathassa). Zenegyűjtést kezdek, 50 kazetta. Később fiam síedzése közben mély hóban fel s alá sétálva a Svábhegyen fülemben harsog Bartók Brácsaversenye. Fantasztikus.
1984 magnó, hangfalak és erősítő a műteremben
1985 mindezt egy sportzsákban elvittem (a depressziós) I-nek, mert felháborít, hogy Bartók legfontosabb mondatait félfüllel hallgatom, munka közben.
2005 magnókazettáimat CD-re írom át, sok-sok munkával trackekre vágva. Két nap múltán az egészet kidobom, hogy hiszen ezt a PC-m is tárolja. Komolyzene 300 óra. Zelk és Illyés mondja verseit. Meg Kovács Kati és Little Richard.

TAPINTATOS MŰTEREM – A/2013/04
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét 2013.03.
Nagy-Németh Borbála tul.

2014.04. – C.12813 Művésztelep után. Az öltözőben és medencében eddig tizenegyszer válaszoltam: *Igen, három jó képet csináltam.* Hosszú hatásszünet. *És 23 rosszat*. Mindenki boldog volt. Tulajdonképpen megható, amikor egy nyugdíjas dzsúdóedző igyekszik velem a festészetről beszélgetni a zuhany alatt. Hogy neki is vannak képei, az egyiken egy nő van.
2014.04. – C.12813 Tegnap Csomay Zsófi Széchenyi akadémiai székfoglalóján, a pesti MTA-palotában. Órás előadása, házakat vetített le életművéből. Lassan csak én maradok akadémiátlan nemecsek évfolyamunkból. Át kéne térni a tájképfestészetre.
2014.04. – C.12813 Felszabadulásunk ünnepe. Tegnap pedig a drága Paolai Szent Ferencé, aki évente ilyenkor üzeni, hogy egy sérelem későbbi fölhánytorgatása, sőt, csak erre visszaemlékezés is: rozsdás nyíl, az elme férge, a lélek mérge, lélekbe szúrt tövis, soha el nem alvó gonoszság és mindennapi halál.
2014.04. – C.12813 Minap a cipzárassal szemben utcán ládában olcsó könyvek, egységáron. Hiába, bár nem gyűjtöm, evilági tárgyaink közül tán a könyv, ami leginkább. Néhány egyforma is, egyrakáson: *Százegy elbeszélés* 1945–1975 arany borítóban, persze ez a felsz. évf. 30 éves sorozatából, ezek mind nagyon jók. 200 Ft, fület nézem, remek lista. Este ágyban már Devecseri-novella. Hanem akkor látom, ez második kötet. Több második kötetet vettem már így életemben, bár mind jó volt – Zalka Máté és Tersánszky. Vadászösztön, komplettségmánia. Ma vissza, messziről látom az arany színt, még megvannak. Első és harmadik kötet. De jó, fél évre. Ez a három évtized a mi életünk is. Micsoda fogás, majd mind régi ösmerős, összezárva egymással. Illyés ott van Párizsban, 1947, a magyar békekötés aláírásánál. Lengyel József, ezt a novellát régről, *Oldás és kötés*. Egy szovjet partizános dolog, Gábor Andortól, ez is rendben van. Jön még tán ma Bernáth Aurél *Egry József temetése* és Déry *Szerelem*. Füst, Németh László, Veres Péter, Mándy, Ottlik, Pilinszky... Mindenki a fedélzeten. Jó.
2014.08. – C.14625 Nyári művésztelep után Lukács-zuhany, illő módon fogadtak. – Na, megjöttél?! És hogy bírtad ezt az időjárást? – Kösz, nemigen vagyok érzékeny a melegre. – Hát ott meleg volt? – Ja, akkor a hidegre.
2014.08. – C.14625 Kérdem a medencében a prof.asszonyt, mi ez a KÖZTESTÜLETI TAGSÁG a Művészeti Akadémián; olyan, mint a pótérettségizők? – Ne hülyéskedj, az akadémikusok mellett a professzorok. Jelentkeztem. Viszont igazolnom kellett az ehhez szükséges díjat, de hát én a Munkácsy-díjamat azonnal a négyéves György Eszterkének adományoztam. Papírjaim pedig a Széchényi Könyvtár Kézirattárában. Ki kell találni valamit. „Alulírott Váli Dezső, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy 1986-ban festészeti tevékenységem elismeréséül Munkácsy Mihály-díjban részesültem. Forrás: Magyar Katolikus Lexikon XIV., Szent István Társulat. Főszerk. Diós István, 2009.”
2014.08. – C.14625 Pár nap múlva végleg eltűnik a minisztérium a szemem elől, és lesz magas ég és igazi hegyek, de előtérben megmarad a hatalmas Ganz-szerelőcsarnok. Jobb lenne, ha azt is lebontották volna. De mivel nem; ennek örülök, szépnek látom. Nemcsak, mert a dombok alá jó lesz paszpartunak, hanem mert rácsablakai emlékeztetnek Kecskeméti Kálmán egy 1957-es képére. Akit húszévesen mesteremnek tekintettem. Húsz évvel később volt szerelme a Nagymarosi Alkotóházban mesélte, hogy ő meg engem. Bontják. Ha helyes ez a megfogalmazás, a minisztérium az utolsókat rúgja.
2014.08. – C.14625 1987-ben, munkáim szétajándékozása évében Almási esztétikaprof. is kapott. Akkoriban vadásztam a képelfogadó áldozatokra. Hogy most utcán találkoztunk, említi, a neki adott grafikám hátoldalával kifelé náluk a falon. Ott egy kidobott zsidótemető-képem félbevágott darabja. Megnéztem, igaza van, a kép működik. Hosszabb tárgyalások, ha netán elcseréli velem, néhány évi nyugdíjam megoldva. De hát szereti. Teljeskörű tulajdonos. Így aztán elkértem, keretépítés, szerencsére még volt széles deszkám. Pácolás, olajozás, ezüstözés. Megfordult bennem, hogy a rajta lévő *hivatalos* keresztbe-karcolásomat restauráltatom. Marad. Csak szignó rá, mert az a temetőkép másik felén volt: VÁLI 1986 – 2014. Egyet hoztam, kézben, ma kettőt vissza, és marha nehezek. A grafika keretét is rendbe hoztam, persze. Harminc év pusztulásai.

BORDÓ MŰTEREM – A/2014/22
olaj, farost 40x40 cm. Kecskemét–Bp. 2014.03.,06.
Váli Zsófia tul.

2015.01.28. – C.14984 Magyar Nemzet interjúból, kérdez Szathmáry István Pál:
– A Heti Válasznak adott interjújában előkerült, hogy önt szokás a balliberális oldalra sorolni, erre lám, a Magyar Művészeti Akadémia által igazgatott Műcsarnokban állít ki. Ha valóban eltér az álláspontja az említett intézmény hivatalos irányvonalától, nem tartott-e attól, hogy ezzel mégis legitimizálja azt?
– Egy. Az MMA nem irányítja a Műcsarnokot. Kettő. A Heti Válasz-interjúmban azt mondtam, hogy engem mindkét oldal egyformán utál. Jócskán buta mondat volt. Először is nem utálnak. Nem vagyok én olyan fontos ember. Másrészt tagja vagyok a MMA-nak, köztestületi tagként. Olyan intézmény nem létezik a világon, amivel mindenki egyetértene. Az MMA indulása körülményei furcsák. De a jelenben kulturális minisztériumként működik. És ez nagyon jó. Végre van figyelem, hozzá apparátus, van egy akarat és sok pénz. Ugyanakkor van a szenzációéhes sajtókontroll, úgyhogy nyilván nagyon vigyáznak arra, amit csinálnak. És mindez idővel tisztulni fog. Nincs értelme szembeállítani a balliberális oldalt az Akadémia létével.
– És van értelme szembeállítani, hogy valaki egyszerre liberális és katolikus, ahogy az ön esetében szokás ezen tűnődni?
– Bizonyára nehéz feladat egy újságot mindennap tartalommal megtölteni, és evvel megélhetést adni pár embernek, akik, mondjuk, nem tudnak festeni.
– Szokás beszélni, például Pilinszky János kapcsán, katolikus költészetről. Létezik katolikus festészet?
– Katolikus költészet sem létezik. Vannak jó művek és kevésbé jók. Pilinszky szerint a szakrális művészet egyszerűen szóismétlés. Minden jó mű fölfelé mutat. Petri néhány gyönyörű, káromkodásgyanús verse is.
– A kiállításon szerepelt az a fűrész is, amivel megsemmisíti a nem sikerült műveket. Mekkora önfegyelem kell ehhez?
– Mindenki kontrollálja magát, bár különbségek vannak. Bálint Endre jókedvében egy mappát adott a kezembe, választhatok belőle három képet. Vagy negyven monotípia. És a súlyos remekművek között igen gyenge munkák. Nem tudott vagy nem akart dönteni, szelektálni. Én ezt feladatomnak tudom; nem vagyok olyan nagy festő, hogy a szemeteimet is hátrahagyjam. Derkovits egy rosszul sikerült műve is nagyon fontos lehet az életmű megértéséhez.
– Arról nincs szó esetleg, hogy nem szeretné másokra bízni az életműve értékelését, és ennek megy elébe?
– Értékelnek engem, de előbb hadd végezzem el a magam munkáját. Mondom, semmi szükség gyengébb műveimre. Persze hibázok, sőt ennek mértékét is tudom. Egyszer 105 képem megsemmisítése után fél évvel megnéztem azok véletlenül megmaradt diapozitívjait, két képet sajnáltam. Megfelelő arány; kettő a százöthöz.
– Huszonhét éve ugyanazt a témát festi. Nem fél, hogy rutinná, „válizmussá" válik ez a munkamódszer?
– Igyekszem ettől nem félni. A téma nekem majdnem közömbös. Nagy ötlet a műcsarnoki kiállításom rendezésénél, hogy Rockenbauer összefésülte a zsidó temetős képeimet a műtermiekkel. Így kiderül: nem a témával, hanem a színekkel mondok valamit. Nem holokausztot festek, hanem képeket. Évente ötven kép, ebből néhány igazán jó, és úgy harminc, ami működik. Ez az arány nem változott az utóbbi években, vagyis nem romlik a minőségem; vagy ha igen, az öregedés, és nem veszem észre.
2015.02. – C.15069 Délben problémák kapcsán egy ötlet, akkor néhány levélváltás. Mindent elintéztem, aztán a háttérbe húzódtam. És megszületett: Országos Széchényi Könyvtár Tisztelt Főigazgató Úr! A Kulturális és Kommunikációs Központ Alapítvány elsődleges feladata kiemelkedő kulturális értékeink gondozása, védelme. Az Önök tulajdonában lévő *deske.hu;* Váli Dezső festőművész honlapja számunkra ebben a kategóriában szerepel. Ezért a C3 Alapítvány úgy döntött, hogy a honlap éves domain fenntartási díja mostantól nem terheli az OSZK-t, az ezzel kapcsolatos automatikus értesítést is leállítjuk. Szívélyes üdvözlettel: P. C3 igazgató

KOMOR MŰTEREM – A/2015/43
olaj, farost 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Juhász Anna tul.

2016

2016.02. – C.15719 89. ZSOLTÁR *Menedékünk te vagy, Urunk, nemzedékről nemzedékre* A megszólítás méltósága. Azonnal többes számot használ, és a történelembe helyezi magát, igaz, ezt a zsoltárt Mózes imájának írják. *Mielőtt a hegyek születtek, mielőtt a föld és a világ kialakult, mindöröktől örökre vagy te, Istenünk.* Szeretem, hogy a látható világból ő is éppen a hegyeket tartja fontosnak. Szerintem az emberiség egyik legszélsőségesebb absztrakciója ez a fogalom, ahova ő már eljutott: örök. Örök. Életemben néhányszor sikerült valamennyire belegondolnom, szinte elviselhetetlen szédület. Hogy Isten örök, ez is csak nekünk természetes már.
2016.02. – C.15719 Ma: kötés le a szemről, egy hónap után újra térben látok. Élesen, kontrasztosabban, színesebben. Köszönöm. Még szokatlan mindkét szememet egyszerre nyitva tartani, ha valamit megnézek, monitort, lépcsőfokot. 06:55-re szemészetre, így 08 h első leszek a kontrollvizsgálaton. Minden rendben van. Hat hét múlva bemérhető a végleges szemüvegdioptria. Öt kilónál többet ne emeljek, cipőmet ne fűzzem be. Kilencre már itthon. És a nátha?! Mindegy. Ilyen hülyeséggel nem foglalkozom. Kata megérkezik most ügyintézésből, azt mondja, süt a nap, menjünk föl a Svábhegyre. Zseni. 13:16 Megjöttünk. Valószínűtlen kontrasztosan láttam a téli fatörzseket a sétány két oldalán.
2016.02. – C.15719 Kedves László, szeretném megkérni egy feladatra, bár nem tudom, lehetséges-e ez, egyáltalán. A Facebookot nem ismerem, a szerkezetét sem. Most szeretnék oda bekerülni kizárólag az aktuális blogbejegyzésemmel. Ezt és csak ezt szeretném szerepeltetni, a levelezés lehetőség nem érdekel. Csak úgy éri meg nekem ez az egész, ha ez a Facebookra (esetleg naponta egyszer?) automatikusan föltöltődik, vagy én egy-két mozdulattal meg tudom csinálni. Egy barátom erre azt mondta, ehhez meg kellene változtatni a honlapom szerkezetét. Akkor nem. Köszönöm. (megcsinálta, remekül. **2018.02.**)
2016.02. – C.15719 Gyűjtőm megkeresett avval, hogy egy galériából megveszi 3 és fél millióért ezt a harminc éve nem látott képemet, ha átfestem neki szomorúbbra. Netán nem sikerül, a rizikót vállalja. Szeretem az abszurdot, nevettem egyet, és elvállaltam. *Régi zsidó temető (alkonyat) – A/1985/07* 60x60 cm, 1985–2016. És csakugyan szomorúbb/jobb lett.
2016.03. – C.15788 Le Kecskemétre. Miki fölhordta minden dolgomat, a földszinten megreggeliztettek minket, édes együttlét, aztán föltettem a vonatra. És hirtelen olyan árvának éreztem magam, fura, öregember a hetvennegyedikben. Vacsora előtt öt kör a kerti sétányon, futásnak minősített kocogás.
2016.05. – C.15905 Strindberg-könyv ügyben végül 61 rajz, farostra és papírra, tizenegyet megtartottam, azokat be a grafikákhoz, a 2016 fejezetbe. A mai misén az atyácska: szellemileg gyerekkorúak, akik a híres papok prédikációit keresik, hogy ott majd megmondják nekik a *tutit*. És nem maguk keresik meg igazságaikat. Nekem tök elég a *zsolozsma.katolikus.hu*. // Megjött Gábor új följegyzése a Vasárnapi Újságról, most éppen 1911–12 érdekességei. Megállapodásunk szerint (csak) háromhetenként küld egy-egy új cikket, ez nekem kb. fél nap föltenni a honlapjára. (Elvben ezért alkalmanként egy mákos rétes járna.) Úgy tűnik, sikerül elintéznem, hogy az OSZK Elektronikus Könyvtára befogadja a komplett *berszangabor.hu*-t, jobb időkre. Jelenlegi formátumában ugyanis nem lehet rendszerükbe integrálni. // Tegnap az 56. érettségi találkozó lett volna, Noki osztálytársunk plébániáján. Testes idegen bácsik széles mosollyal, sűrű vállveregetésekkel. Nevüket nem merem megkérdezni... Helyette inkább keretet építettem az új képnek. Egy félreértés folytán sajnos nem szóltak, nem voltam jelen a nyomdában a Strindberg-kötet íveinek nyomásánál. Most megmutattak egyet. Hogy hosszúkás, kis kötet lesz; a papír, a betű, a tükör... az a vicc, hogy az ember a szöveget ösztönösen versközelinek érzi. Nem gondoltam volna, ekkora a hatalma a tipográfiának.
2016.07. – C.16016 Megkezdem a júliusi alkotóházat. Itthon. Ajtómra fölirat, ami a kecskeméti szobán is: KONECSNI MŰTEREM 5. SZOBA. Ahol én 1980 óta. Csak ott réztábla. (Bár most én nem Kecskeméten, hanem Törekiben nem vagyok.) Az ősi szabály ez: naponta új képet kezdeni. Elég buta szisztéma, eddig bevált. Első nap utazás, kicsomagolás és műteremépítés. A munka márc. és júli. másodikán, 10:30-kor kezdődik. Margit körút, a szél és egy kóbor magocska közös ajándéka, a cigarettacsikkek társaságában a betonoszlop tövében jókedvű élet keletkezett; hetyke és pimasz életszeretet. Egy magányos magán- és közvirág. Egy lila petúnia a járda szélén.
2016.07. – C.16016 Büszke vagyok, használható voltam valamire. Lányom hívott, a kékkúti átriumban télről maradt rókatetemet találtak, veszett is lehetett. Eltemették. Mi a teendő, nézném meg a Google-ban, nem fertőz-e a környéke is. Gyerekek, két kutya. – Szerintem hintsd be szalmával a területet, és gyújtsd meg. A közelben vödör víz.

MŰTEREM ÉS TÚLVILÁG – A/2016/71
olaj, farost 90x90 cm. Bp. 2016.11.,12.
Nóra Gyűjtemény

2017.01. – C.16305 Mint a lavina, hol föl, hol le. Ez a lépcsőházi könyvpolcocska, *VIDD ÉS HOZZ*, két hónapja csináltam, valóban élni kezdett. Önjáróvá vált. A mai reggel. A könyvek között fenyőgally. Mikulás-csokoládé, szaloncukor. *Köszönettel* visszahozott könyv. Ajándékba fölkínált tévé. Valaki össze is igazította a fekvő köteteket. Újak is vannak, de tegnaphoz képest tán megfogyatkoztak. Működik. // Az ég üzent. Elsírtam magam. Délelőtt telefon, régi ismerős, pénzt kér, sokat. Nem kölcsönbe. Százat kért, hát annyit nem; megegyeztünk negyvenezerben. A szüksége hátterét ismerem – s bár ahhoz semmi közöm –, nem jó szívvel adtam. De erős a parancs; kérnek, adj. Fél óra múlva SMS, hogy a Margitszigeti Nagyszálló levette számlámról a pénzt. Jan. végén három napra oda, Katával, kikapcs. (Közel, nem kell utazni.) És kiderült, a két éjszaka nem 140, mint értettem megrendeléskor, hanem csak 70 ezerbe kerül. Az ég üzent.
2017.01. – C.16305 Jóindulatúan figyelmeztettem Katát, mutassa meg az új dughelyet, ahonnét nekem az almaszirmot fogja kiadagolni. Mert mi lesz, ha elfelejti a helyet. De megnyugtatott, most ezt nem felejti el.
2017.03. – C.16457 Kecskemét. Először a vasárnapi zsibárusoknál. Felhős idő. Beláthatatlan hatalmas mezőn testes öreg cigányasszonyok üldögélnek földre terített portékájuk mögött mozdulatlanul, láthatóan ezer éve. Cigarettáznak. Milyen csodálatosan sok gyönyörű dologra nincs szükségem, a mohóságom, a minden és a semmi találkozása. Egyetlen dolgot kívántam meg, Rilke: *Rodin* (titkára volt egy ideig). Mindkét ember kellene. – Ötszáz. – Háromszázötven. – Annyiért nem – válaszolta, és én otthagytam, hirtelenjében engedelmeskedve az ostoba kupectörvénynek, az alku. Jövő vasárnap, ha még meglesz. – Ötszáz. – Legyen ezer.
2017.03. – C.16457 Beleszólt a telefonba – *szia, mi van, na, mondjad*. Akár az ügyeletes tiszt az őrszobán: *Jelentsen!* Le kellett volna tennem a kagylót. Amúgy is ötvenhárom éve nyugtalanít. Süteményei jók, szép házat tervezett maguknak. Buszt bérelt, úgy vitte kisfiát osztálytársaival Ausztriába síelni. 77 éves, biciklivel jár az egyetemre, diákjaihoz. De a dombon át, kerülővel, mert arra szebb az út. Mindig beszél. Ahelyett, hogy engem kérdezne.
2017.05. – C.16518 Érkezett egy repró Sugár Gyulától. Micsoda öröm, gazdag élet. Drága mesteremnek, barátomnak egyetlen jelentősebb periódusa volt számomra, a korai, helyszínen festett belvárosi képek. Hatvanas évek eleje. Fura módon Gyuszi szerintem ambiciótlan lévén, munkáit nem tartotta számon, alkotóközössége értékesítette, nem tudni kiknek, s azóta én se, több mint ötven éve egyet se láttam ezek közül a szeretettek közül. Nem tudni, hol vannak, emlékkiállításán se szerepeltek. Most egy új ismerősöm albérletében fölbukkant egy, nem is tudom, hogy kezeljem a helyzetet hirtelenjében. Egy jó fotót csinálok róla, mindenképpen. Netán megszerezni? Ízes, jó kép. Izgatott vagyok. Még annyit ide, mesélte, ha elálmosodott ezek festése közben, ott, a járda szélén, kicsit fejen állt. // Mi ez a szentpáli őrület, hogy mindent, az autószerencsétlenséget, amiben férjünket elveszítjük, megköszönni, azért hálát adni. Egyszerű. Mert ez a világ úgy van kitalálva, hogy a valóban hívő embernek ez is a javát szolgálja.
2017.05. – C.16518 Meghívó érkezett. Nádor Tibi, úgy tűnik, továbbra is ragaszkodik a perifériához. Mondogatom neki, már rég az Ernst Múzeumban kellene. Húsz éve hívtak meg először a maguk szervezte NÉMO nyári művésztelepre, fiatal emberek közé öreg elefántnak. Amatőrök, profik vegyesen, köztük 4 igazi tehetség. Tibor a legerősebb, ma már persze egyetemen tanít. Kéttantermes vidéki iskolát béreltek ki, egyik teremben hálózsákok, másikban festőállványok. Bár leginkább tájoltak. Harmadnapra festékes, koromfekete a mosdó. Felületét a középvonaltól balra csendben vakító fehérre pucoltam. Attól kezdve rendben volt. Szombatonként a kertben fűbe terítve keményen megbírálták egymás termését. Az enyémet is. A papírlapok sarkán kavicsnehezékek. // Kata szerint érdekesebb, mint a Széna tér; hát egy napra Bécs, vonattal. Ha már ott, venni is fogunk ezt-azt.
2017.09. – C.16838 2017. október elején megváltozik Európa. Én is. Az utca is. Bezárja a boltját, nyugdíjba megy Szűcs László, már ezer terve van. Pecázás a Balatonon. Szomszéddal fűtést építenek. Szerszámboltját tehát kiadja-eladja. Ahol én 27 évig uszodából jövet kartácsszöget kaptam, olykor házisütött mazsolás kalácsot. A vezetést akkor fogom abbahagyni, amikor másodszor követem el azt a hibát, amit nem szabad. Most négy méteren szereltem a módosított árnyékolófüggönyömet, lenéztem, és láttam, elfelejtettem feszesre széthúzni a létra két szárát.

MŰTEREM ÉS SZERELEM – A/2017/21
olaj, farost 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Horn Gyűjtemény

2018.01. – C.17098 Milyen elővigyázatos Egyházunk, Mária főünnepén a visszatérő antifóna, nehogy az imádás irányát összekeverjük: „A Boldogságos Szűz Mária anyaságának ünnepén imádjuk szent Fiát, Krisztus Urunkat!” Fene egye meg, így nem lehet délután aludni. Félálomban jutott eszembe, nyilvánvaló, a Sugár-honlap írásos emlékeit nem lehet ömlesztve; csoportosítani kell. Kezdem, pongyolában. – SGy. írásai – egyéb sajátkezű – dokumentumok – katalógusszövegek – megnyitóbeszédek – cikkek, kritikák – tanulmányok – levelek – emlékezések, ez vagyok én. Az INFÓK lírai bevezetőjét törlöm, annak a szövegnek már nincs helye. Cserébe ennyi:
A HONLAP TÖRTÉNETE
2017.09. kezdtem gyűjteni szeretett Mesterem anyagát, régi aukciókatalógusok, bp.-i múzeumok
2017.10. a hagyatékot lefotózom, opuszszám rendszer: beérkezési sorrendben: SU001... műtárgyak, ASU001... írások, szövegek, FSU001... fotók
2017.12.05. honlapengedély; szerver: C3
2018.01. a honlapot kezelem, de tulajdonjogát átadtam Sugár Jánosnak
2018.01.23. betelvén, egyről két gigára növelt tárhely
Hanem másként olvasom Parti Nagy Lajos női gyengeségen mosolygó gondolatát, hogy egy-két lassú tánc, és már el is folyt a magzatvíz. P. Szűcs egyik előkerült rólam-cikkében idéz valakitől egy mondatot, ami bőven túlzás, de gyönyörű, engem teljességgel levesz a lábamról, sőt, elandalít. Meg is tanultam szórul szóra. „Váli festészete a 20. századi művészet egyik legszebb, legszomorúbb, legcsöndesebben suttogó erdeje.” Például itt van ez a legszomorúbb, amit ugyan én nem hallom, hogy igaz lenne, de titokzatosan mégiscsak valamiféle rang. Vagy hát az erdő. Micsoda költői találmány. Talán még annyit, hogy amikor a FrontPage nem tud fájlba menteni, én sajnálatosan kevéssé suttogásjellegű. // Február: 275. levél Le Meux-be. Ez is egy viszonylag kerek szám. Reggel megpróbáltam egyetlen szárított fügét teljes figyelemmel végigenni. Nem sikerült. A felénél már ezt írtam fejben.
2018.02. – C.17154 Hóközepi szentgyónás. Józsi atya bajban volt velem. *„Uram, ments meg minket a szentektől!”* – idézte; és összeröhögtünk. Hogy *próbálj lazább lenni*. Keresgélte a mondanivalóját. Hogy *te mindent regisztrálsz*. Na, ja. Végül, *neked az egész év Nagyböjt, engesztelésképpen szeresd valamiben egy kicsit magadat.* Ezen is mosolyogtunk, feloldozás után. Végül elnézést kért, hogy gondolataiba annyira belegabalyodott, zsákutcába is került. Vigasztaltam, *nem paneleket mondasz, az alkotómunka sohasem lineáris, vagyis köszönöm.* Tehát akkor penitencia. *Kedvezz magadnak*. Hogy amire leginkább vágyom. Legyen. Este Kőbányáról szobamérleg, 4000 HUF; amilyent októberben kidobtam. Kétszer oda-vissza, mert az első hibás, nálam ez mindig így. (A metrón Tamási Áron novella.) És méredzkedés újra naponta. Remény az elhalványult létbizonyosságra. A lélek micsoda bukfencei.
2018.02. – C.17100. Negyed hét, indulok misére, a földszinti lépcsőfordulóban drámai fordulat. A közösségi, lerakós ablakpárkányon fóliába csomagoltan! egy 25, de inkább 27 centis mákos beigli. Ami egy évben ugyebár csak egyszer, karácsonykor. Megemelem, nézem a metszetoldalát, tökéletes. Sok mák, és finoman, kissé olajosan csillog. Kezem megremegett. De hát öt kiló többletsúlyom, tragédia. És letettem. Letettem. Szentmise. Mennék uszodába, de a lábam visszavisz a lépcsőházba, hátha. Ó, ó, szerencse, már elvitte valaki. Vasárnap, csak féltávot kell/szabad úszni. Aztán a büféből egy mákos rétes. És megkezdődik a nap. Mégiscsak inkább 25 centis volt. Kata hazaér, elém tesz egy rúd mákos beiglit. – Ez volt az? – Ez. Hacsak nem egy szabadnapos angyal sütötte hirtelenjében netán felsőbb utasításra, bár fóliacsomagolása eléggé lehasznált; vagyis visszatették. A hossza; hát igen, hosszabbnak álmodtam, nem panaszként mondom. Jó ízű volt.

MEZTELEN MŰTEREM – A/2018/05
olaj, farost 60x60 cm. Bp. 2018.02.
Horn Gyűjtemény

SZÜRKE OLDALAK
festményekről beszélek

Mozgó Világban
megjelent cikkek
1992. 03–12.

Uccello, a szürrealista

Paolo Uccello, Firenze, 1397–1475

Uccello, az angyali szelídségű, édes Uccello! A hatvanas évek elején ismertem meg. Tetszenek emlékezni? Váci utcai idegen nyelvű könyvesbolt. Rögtön balra a képzőművészeti polcok. Skira-, Knaur-, Thames and Hudson-könyvek. Soha senki nem beszélt róla, de AKI TUDTA, rendelhetett is. Das Grosse Buch der Malerei. Fél év múlva jött meg, iszonyú drága volt: 360 forint. Mesterművek a világ harminc neves képtárából, 800 képpel. Az első múzeumnéző körutamat ebből szerveztem. Így szinte egyszerre láttam Uccellótól a *San Romanó-i csata* három változatát: Uffizi, Louvre, London: National Gallery. Most tudtam meg, valaha mindhárom kép a Medici-palotában lógott...
Firenze. Egy háromméteres kép előtt – ha jó – már érdemes leülni. Ámulat. Mi ez? Csatakép. Hülyéskedik? K. barátom már otthon előre figyelmeztetett a rózsaszín fenekű lovakra, el ne mulasszam. Ez csatakép? Igaz, ló- és emberhullák a földön, páncélos vitézek, lovagok végső egymásnak feszülése, halálhörgés, siralom – és az egész, mint egy tizenhat éves kislány szülinapi tortája.
Mitől ilyen álomszerű mindez? Böngésszük egy kicsit. Lovak, harcosok, formák lüktetése.

Kopogó vonalritmusok: baloldalon fenyegetően előrebillentve dárdák sora. Jobboldalon is, de azok más rendben. Az öt függőlegeset öt ferde, de egymással párhuzamos vonal keresztezi. A ferde dárdák hegye mind látszik (milyen világos szerkesztés!), s vonalaik rövidebbek. A tíz dárdát végül is takaros rendbe szedte. Látható külön még két dárda, akcióban, fontos szerepük van. A barna: szinte vízszintes. (Erre érzékeny a szemünk a horizont szokott vonala miatt.) Így ennek kitüntetett szerepe van. Összevarrja a kép két oldalát, a két ellenséges csapatot. Hogy ne vágja ketté a képet, csodálatosan elegáns ötlettel színe idomul környezetéhez. Két vége is: eltűnik. Összeköt és elválaszt, egészen apró, ösztönös festői ötlet, egy a sok közül. A másik harcban álló fegyver feltűnőbb. Világos színű, és nem nyugodt-vízszintes. Mire kellett? Természetesen ez is átkötő elem, a barna dárda hangját visszhangozza, és a fölfelé meredő egyeneseket ellensúlyozza. A dinamikájukat fokozza, s a lendületet mégis lezárja. A futuristák rajzoltak pár száz évvel később tíz lábat egy kutyának, hogy jobban lássék: lám, mennyire szalad... Mozgásfázisok összemontírozva.

Nézzük most a lovakat. Amire K. utalt harminc éve, az az aranyos, pelenkázni való lópopsi csakugyan szembeszökő! Rugdalózik! Piros pántlika van rajta. Róla a szem óhatatlanul (valami rendet keresve) párjára, a túloldali rózsaszín állatra téved. Majd sorra veszi a hasonló léptékű puha-gömbölyded foltokat: a fehér folt középen, ellensúlyozva a két szélső foltot. Két szürke ló a földön, rendezetten elnyúlva, mint egy családi fotó, középen a nagymamával.
A háttér. Alant a harcosok zárt tömbje – nem zavarja a táj ökológiai egyensúlyát és rendjét – teszi a dolgát; míg mellette-fölötte békés nyári nyúlvadászat. Agárral, nyílpuskával, igazi idill. Hogy az ördögbe kerül ez ide? A barna dombvidék finom rajzú sövénykerítéssel szabdalt. A kertek-mezők lágy ívűen csíkozottak – művelési barázdák ürügyén. Csöndesen hullámzik a táj, oldva a dárdák egyeneseit. Béke, csönd. Vadászok és vadászandók: óriási méretűek, megzavarva a perspektíva törvényeit. Mintha mindössze tíz méterre lennének a harcmezőtől. Evvel is játszik? A katonáktól fölfelé meredő három fehér nyílpuska gyanúsan a nyuszira mered. Nana! És az előtér? A véráztatta föld? Nem inkább parkettának hat? A törött dárdák miért épp a reneszánsz perspektíva szabálya szerint rendeződnek, kiadva egy négyzethálós padlómintа rajzolatát? Ezt a tréfát a londoni változat is ismétli, a louvre-beli előtere viszont díszkertnek hat. Milyen térszerkesztés ez egyáltalán? A témák egymás fölé kiterítve, horizont nincs. Nem véletlen. Mikor nem látszik az ég, ha tájban vagyunk? Lugasban üldögélve! Rózsabokrokkal körülvéve. És milyen magasból nézem a látványt? Az előtér: békaperspektíva, mintha guggolnék. Átlátni ugyanis a lovak hasa alatt. A harcosok feje azonban egy magasságban, tehát őket is szemmagasságból látom, de a dombot is, a vadászokkal egyetemben.

Ha semmi más eszközt nem használna a festő, már ettől is irracionális környezetben érezném magam, az első perctől. És a téri mélység ábrázolása természetes-é? A mai szemnek inkább, mert a 20. századi sajtófotókból megszoktuk a teleobjektív torzítását: a téri mélység megszűnik, a levegő „kiszivattyúzva", a figurák, témák egymás fölött. A hegyoldal függőlegessé billen, mint egy háttér-paraván. Az sem e világi, a fény. Nappal? Napsütés? Honnan esik a fény? Árnyék: nincs. Foszforeszkálnak a lovak, a dárdák, egyáltalán: a színek.
Ezáltal az éjszakából is van valami a képben. És mégis, derűs az egész.

Jó, tudjuk. A San Romanó-i csatában állítólag egy halott sem hullott. Ez lenne a kulcs a derűhöz? Aligha. Nézzük csak meg a Londonban őrzött Szent György-ös képet! A galádul elrabolt szűz, előnyösen profilból ábrázolva, hibátlan redőzésű selyemben. Ne firtassuk, rabláncon van-é, avagy ő tartja pórázon sárkánykáját. A szörnyeteg agonizálás közben mindenesetre ügyel farka esztétikus vonalrendezettségére... Élet-halál harc franciakertben, a pázsitra mindenki ügyel. A gyermek-harcos indulatát a feje körül bodorodó felhőcskék emelik ki... Gyönyörűséges kép! A színek. A rajzossága. A ritmusok, minden. Zavarnak a következetlenségek, a talányok? Nem. A kép jó. Uccello elmondja a kép meséjét – az egyiken lovagi harc – nyúlvadászat, a másikon legenda –, és mellé elmondja a véleményét is. Miről is? Mindenről. A világról, hogy milyen a közérzete. Hogy nem veszekszik Uccellónéval.... Ámbár lassabban, a dolgok (és festők) nem egészen ilyen egyszerűek.

Mi ez, ha nem szürrealizmus? Hogy a világ különös, enyhén szólva?! M. barátom mondja a minap, meg kellene már egyszer valakinek írnia, hogy az egész szürrealizmus-találmány egy egyetemes csacsiság. Miért kellene nem összetartozó elemeket összehordanunk egy képen ahhoz, hogy bemutassuk a világ abszurditását? A világ, ahogy van, nem elég különös?! Csakugyan – teszem én hozzá –, hiszen hátranyúlok a telefonhoz, húsz másodperc, és egy barcelonai múzeumigazgatóval beszélgetek, aki szintén íróasztalánál ül. Nem kell ehhez boncasztalon felejtett esernyő csendélete. Tűnődöm, hogy van a dolog ezzel a szürrealizmussal. Igaza van M. barátomnak? Nem tudom még. De azt tudom, hogy az ember egy olyan gép, mely rosszul programozva olykor hibátlan, sőt nagyszerű eredményt produkál. Akár lepkeszárnyú sárkányt. És ettől egy irányzat még lehet teljesen téveszme.

Ízlelgetve a tételt, elővettem Dalí képét: *Hat Lenin-kép egy zongorán* (1931). Talányok sora. Zongorabillentyű fölött hat Lenin-portré, kottafejek féregként mászkálnak a kottapapíron, a figura hátára asztalkendő van gombostűzve. (Láttam múzeumát a Pireneusokban, sírni való.) Hogy mélységei alighanem sekélyesek, ettől a kép még jó is lehetne. De nem az. Profi munka, meg van festve, de csak egy szakillusztráció a nem tudom mihez.

Vagy csak én undorodom, merthogy a világot egy ronda, hideg helynek mondja? Lehet. Nem hiszem, soha nem hittem, hogy a középkor világa, Uccellóé, boldogabb volt. Akkor a pestistől féltek, anyáink a bombától. Nincs különbség.

Mindenkor ránk van bízva, hogy sorsunkból győztesen kerüljünk ki, hiszem, akkor is, ma is.

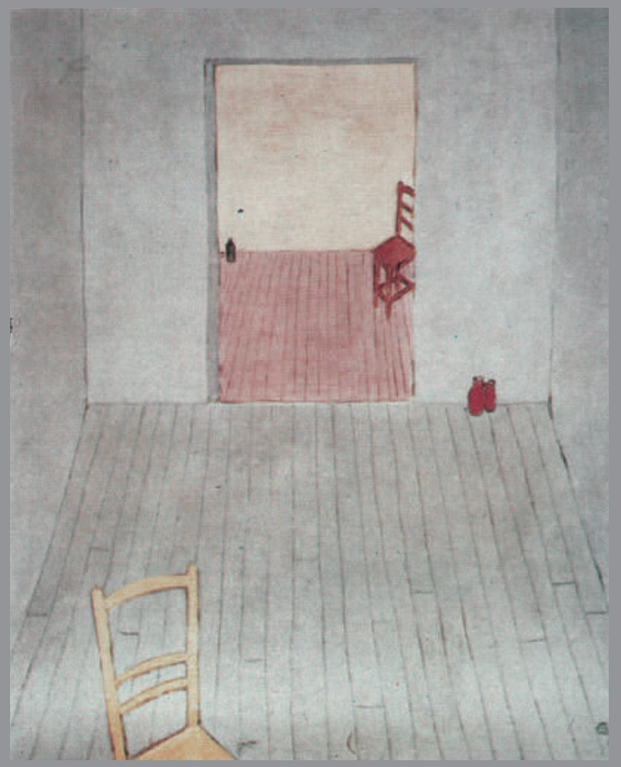
Tíz éve pár napig hajóztam, Norvégia oldalában, fölfelé. Egy délelőtt ronda vihar volt. Az üres társalgóban, egyedül, mintegy érintetlenül a hajó erős hánykolódásától, egy (szőke) egyetemista lány tanult, órákig: orvosi anatómiát. És keze közben zavartalanul járt: pulóvert kötött (remélem, a kedvesének). Erre emlékeztet Uccello. Én őrá szavazok. A harmadik, a londoni változat:

Tornyai kontra Czóbel

Nyomasztó emlékem az a bizonyos Tornyai-kiállítás a Nemzeti Galériában. Újságszenzáció volt valamikor a nyolcvanas évek közepén – a fölbontott műterempadló alatt több száz képet találtak, szakszerűen csomagolva. Aztán fény derült az ügy hátterére. Az özvegy valami örökösödési vitába keveredett. Ő volt birtokon belül, féltette a képeit, és így oldotta meg a dolgot. (Egyszer megírhatná valaki a festőözvegyek történetét. Állítólag az MSZMP KB tagjai, beleértve Aczél Györgyöt is, minden földi halandó közül csak tőlük rettegtek.)

A Nemzeti Galéria jókedvűen – és hogy jelezze fürgeségét is –, az anyagot szinte rendezetlenül, mintegy „in situ" mutatta be. Szaladtam hát én is. Jó képek, egész jó képek. És aztán az a bizonyos nagy széria. Lemezre festett, egyforma méretű, 40-50 centis olajképek tucatjával, variációk. A téma, a kompozíció szinte azonos: ég, horizont, alatta a róna, 50, 100 darab?! Kidolgozott, befejezett munkák. Befejezett? Majdnem. Ez a fájdalmas és az ijesztő is a történetben. A kompozíció átgondolt, színek a helyükön. A képek az évszakot, az időjárási helyzetet is hűen érzékeltetik: viharfelhők vagy békés alkonyat. Atmoszférájuk van. A kép már kép. Vagy mégse? És itt álljunk meg egy pillanatra. Sok festő beszél erről a percről. Amikor a festékből kép lesz. Bernáth Aurél ezt úgy fejezi ki, hogy amikor megcsendül a kép. Megszületett.

És akkor kezdődik az aprómunka: a keresgélés újabb fázisai. Egy jelentéktelen színfoltocskát ötvenedszer is átfesteni. Bírja-e a festő szusszal, fegyelemmel, minden ezen múlik. Ha az ember végigsétál a Műcsarnokban egy Tavaszi Tárlaton, a képek 70 százaléka ezen bukik el. Hogy végül is ki mennyit kínlódik egy kép sarkával, ez legtöbbször titok marad.

Az aprómunka, a keresgélés. Számomra erre a legcsodálatosabb példa alighanem mindig is Czimra Gyula (1901–1966) marad. A Galéria akkor még a volt Kúria épületében lakott. Döbbenetes emlékkiállítás. Emlékszem, az ajtóban találkozva, csak dadogni tudtunk erről egymásnak Kokas Ignáccal: micsoda festő! Ő is akkor látta először. Mit tudott ez a festő? Mindent. Nem mondhatni pedig, hogy témagazdag volt. *Szobabelső*. Szobák, üres műtermek. Félig nyitott ajtó, festőállvány, egy korsó a földön, semmi. Fölrajzolja a témát ceruzával, majd a térközöket kifesti? Mint a gyerekek a kifestőkönyvet. Megnézi, úgy ítéli, nem történt semmi. Nem jó. S akkor elkezdi a színeket keresgélni. Átmeg átfesti a foltokat. Rétegek egymáson, szinte relief már a felület. A ceruzavonalak eközben érintetlenül maradnak (a kompozícióban bízott), de egyre mélyebb árkot képeznek. És aztán egyszer csak megvan, megtalálta. Azt a lehelet-egyensúlyt a színek között, amit nem lehet soha előre kigondolni. Amikor megcsendül a kép. Nem mindig sikerül, persze. Kirakták vázlatlapjait is. A tizedik... a huszadik... már majdnem jó... és megvan. És akkor elölről kezdve az egész a nagy képeken...

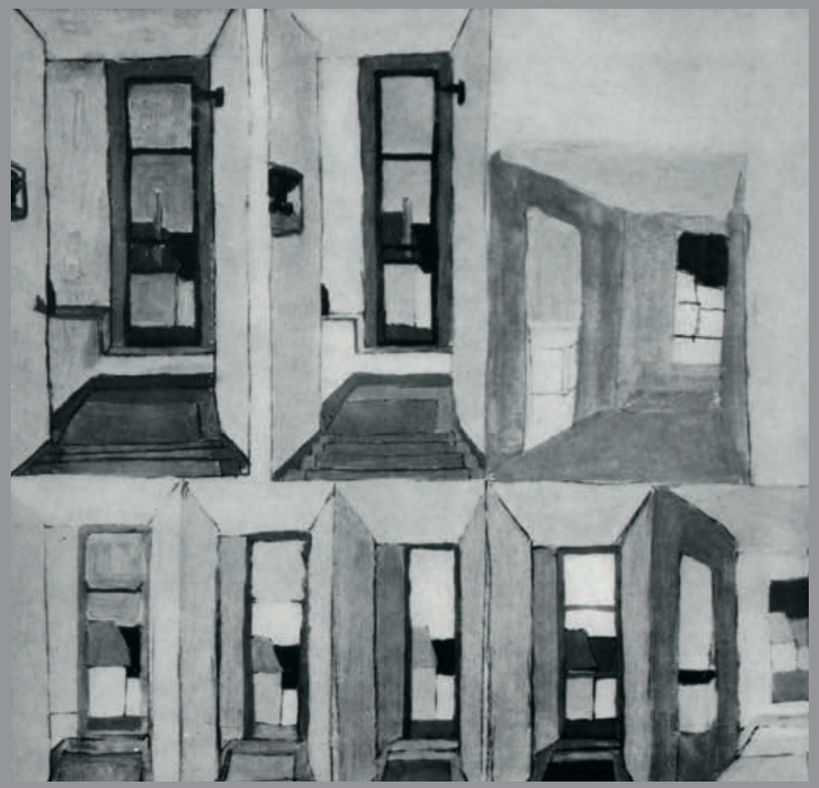
Paul Kleere is igen jellemző az aprómunka. A hihetetlen gazdagon végigmunkált felületek. Igaz, ő inkább játszott, technikázott. Gyakran használta a véletlent. Szeretett pepecselni különböző, például egymást taszító nyersanyagokkal is.

Sokat dörzsölt, visszaitatta a hígan föltett festéket. Egyszer azt mondta: szeretne eljutni a nagy képméretekig, gyakorolja is magát, de nemigen megy a dolog. Azt hittem, affektál. Nem. A képfelület ilyen aprólékos, minuciózus megmunkálása léptéktelen és talán értelmetlen is lenne méteres képen.

Még egy gyönyörű emlék a keresgélésről, egy megrendítő példa. Vagy 20 éve láttam a Szentendrei Múzeum folyosóján. Tán 20 centis ceruzarajz Czóbeltől. Amennyire emlékszem, a rajz egyetlen témája egy X lábú kerti pad, elölről – kissé oldalról nézve. A képen egyetlen dolog történik, nevezetesen, hogy Czóbel nem tudja a pad lábát megrajzolni. Próbálgatja – radírt nem használ – egy kicsit ide, kicsit oda, padláb helyett vonalak tucatjai.

Semmi szégyenkezés, a világegyetem az ellenfelünk, a vonalak harsogók. És nem sikerül megtalálni a végső megoldást, marad a „folyamat-ábra", a kínlódó, dühös vonalhalmaz. És evvel győzött. Földrengésszerű rajz.

Nem minden festő ilyen keresgélő alkat. De a kivételek ritkák. Vegyük Farkas Istvánt. Századunk egyik zsenije.

Hatvanas évek, Kiscelli Múzeum: *Találkozás a temetőkertben.* A kép atmoszférája és halálszaga.

És valami különös fanyarság. Hogy ez miből ered – egyebek mellett a technikából –, azt jóval később, már a Kecskeméti Képtár állandó kiállításán vettem észre. Vörös asztal körül.

Sokszor üldögéltem a kép előtt. Csoda, kinyilatkoztatás. És közelről: pimaszul hanyag mázolmány. A lecsöppent festékfoltot otthagyja. (Az akkor még nem volt divat.) Ha túlszalad egy lendületes vonal, nem bánja; ha mellényúl, úgy hagyja... hihetetlen. A fatábla itt-ott kilátszik, és láthatóan nem gondos mérlegelés következményeként. Viszont a színeinek borzalmas ereje van – időnként tényleg borzalmas. Hihetetlen indulat.

Térjünk vissza a Tornyai-sorozatra. A kép megvan, akár bekeretezhető. Valami, valami apróság még hiányzik, egy leheletnyi módosítás, de elmegy. Nem baj, vegyük elő a következő táblát, majd azon talán sikerül. Hányszor csaptam be magamat így én is! Iszonyú nagy kísértés, ha – mint nála is nyilván – sok egyforma méretű lemez van előkészítve. Elég egyetlen próbakeret, óhatatlanul sorozat lesz belőle. Pontosabban: variációk. És az egész alig ér valamit. Egyik sem megoldott. Hogy mi a különbség a Czimra-vázlatok és Tornyai képei között? Czimránál az „addig innen el nem megyek" feszítettsége, iszonyatos küzdelem a hibátlanért, a legjobbért. Tornyai pedig ernyedten elővesz egy új lemezt.

Pedig lehet, hogy az egész gondolatmenetem tévedés. Esetleg elfogultságom félrekormányozott? Hiszen százszor és még többször átéltem, mennyire nincs semmiféle egyedül üdvözítő módszer a művészet világában. És ez alighanem az asztalosságra is érvényes. Hogy Watson vagy ki, a DNS-molekula megtalálója állítólag főként csak teniszezett.

Bár Goethe erre azt válaszolja, hogy lusta zseni nincs. Számomra Szinyei legjobb munkája az a kis gyönyörű hevenyészve odavetett olajvázlat, a *Hinta.* Mi hát a különbség? Tornyai ernyedten félbehagyja. Talán ez. Vagy mindez csak őreá vonatkozik?! Hogy néki folytatnia kellett volna?! Lusta volt, gyenge? Vagy egyszerűen: ez volt tehetsége határa?

Miért nem vette később újra elő őket? Egy fél év múlva?

Hiszen el nem adta, hagyatékban maradtak.

Vagy nem látta a minőség fokát? Esetleg többé feléjük sem nézett, nem is akarta látni őket, elpusztítani pedig nem volt lelkiereje?

Vagy csak halogatta a dolgot?

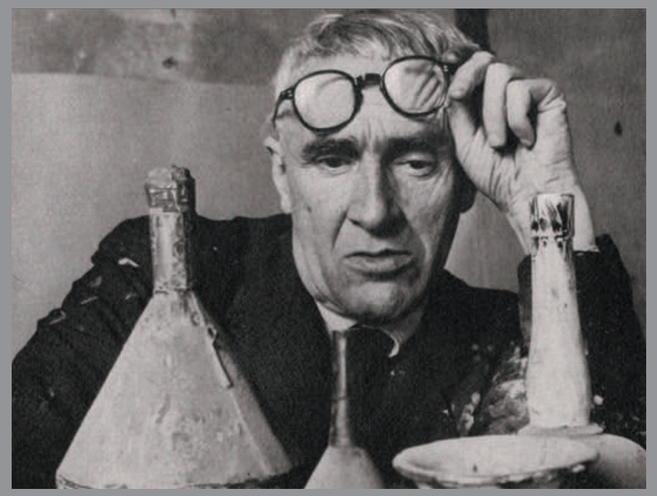
Nem tudom.

És végül is semmi tanulságot nem lehet a balesetből levonni?

Nem tudom.

Nekem figyelmeztetés marad.

Morandi

1991 májusában itt volt a pápa a Hősök terén. A 20. századi művészet egyik pápája, Giorgio Morandi (1890–1964) majdnem negyven csodaképével, a Szépművészeti Múzeumban. Mikor a kiállítás megnyitása után öt nappal, véletlenül tudomást szereztem a dologról, s lihegve felhívtam barátomat, M.-et, tréfának hitte: „És mellesleg éppen nálad teázik...?!"

Aztán láttam néhány szürke plakátot is. A Morandi mellett kiállított édeskés szobrásznak színes fotóval illusztrált plakát jutott. Mikor negyedszer néztem meg a tárlatot, éppen lehetett katalógust kapni.

Ugyanez a kiállítás a New York-i Metropolitanben világszenzáció lett volna.

Nagyon szeretem. Rendkívül furcsa a pályája. Diplomája után egy évvel, 1914-ben Bolognában 13 képpel szerepel, ami között van néhány „üvegcsendélet". Alig két évre rá, 1916-ban megfest egy olajképet, ami üvegpalackokat és üveg gyümölcstálat ábrázol; ez már főmű. És életművét ismerve, nyugodtan festhette volna húsz, harminc, sőt negyven évvel később is. Tehát 14-ben – ha nem korábban – festette első üvegpalackos csendéletét: majd éppen ötven évig ugyanazt a témát!

Ha létezne ez a fogalom egyáltalán: semmitmondó téma, hát ez az. Ötven évig egy asztallapon négy-öt üveg ide-oda tologatva. Kitérő a pályán, ha annak lehet nevezni, ennyi: a tízes évek elején a kubizmus, a tízes évek vége felé pedig a metafizikus festészetnek nevezett csacsiság szele megérinti őt is – illetve palackjait. Időnként fest egy-egy – szerintem jelentéktelen – tájképet. Kortársai közül sokan úgy ítélték monomániás témaválasztását, hogy evvel jelzi visszavonulását az egyre inkább terjeszkedő fasizmus elől. Ezt egyébként nemrég még a Magyar Képzőművészeti Főiskolán is így oktatták. Csakhogy 1950, 1960 – Morandi nem változik semmit. Ennél nagyobb bátorságot...!, vagy éppen a megtalált kincset félte lecserélni a bizonytalan más-ra?! Talál egy témát 24 évesen. 26 éves korától ez a megkezdett széria tele van remekművel. Tárgyait valamelyest cserélgette. Beállított csendéletekről dolgozott. Tavaly láttam végre egy olyan vele foglalkozó albumot, amelyben műteremfotók is voltak. A palackok és ládák zsúfolva modelltárgyakkal. Nem változtatta viszont a képméreteit, szinte mindig megmaradt a negyven centi körül. És maradt a kompozíció is: a tárgyak, egy horizontvonal, ami igazából az asztal túlsó éle, mögötte falmező, legtöbbször még csak árnyékkal sem bontva. Nézzük meg 1957-ben festett *Csendélet* című képét! Falmező, kerek vagy talán ovális asztallap, öt összetolt tárgy kettős sorba rendezve, családi csoportképként. Elsőként színeivel hat. Az a halvány okker és a világoslila folt együttese egy tengerparti napsütötte föveny békéje. A csendélet darabjai is lágy pasztellszínek, egyensúlyozva egymást. Van bátorsága a fehér palackot középre állítani. Kompozíciója már nem is lehetne centrálisabb. Ahol elkezd a kép különössé válni: a tárgyak kontúrvonala igen rafináltan szerveződik. A fehér üvegnyak vonala pontosan fed két mögöttes kontúrt! Észrevétlenül furcsa. Az sem feltűnő az első nézésre, hogy a tárgyak irracionálisan egymás terébe hatolnak. Annyira azt látjuk csak itt is, amit tudunk! Pedig itt az öt üveg: egyetlen szobor! Még hangsúlyozza is: a cserép és az üvegek tetejei egyetlen vonallá rendeződnek. Méghozzá jó szobor! Mikor Brassaï fotózás közben letörte Picasso *Ember báránnyal* című szobrának egy darabkáját, a kinyúló báránylábat, Picasso önkritikusan megjegyezte, hogy egy szobrot a hegyoldalon le kell gurítani, és ami megmarad, az lesz az igazi. A Morandi-kép igazi „szobor".

Ecsetkezelése bámulatos. Egy tisztességes céhbeli mit tenne egy ilyen pici – negyvencentis – kép hátterével? Elindulna fölül a kép szélénél egy hidegebb sárgával, mondjuk. Lefelé haladva kis narancsszínt bele, majd az ellentét fokozása érdekében a lila találkozásánál hidegebb – okkeresebb – sárgává válna. A kép sarkainál a sárga elsötétedne egy kicsit – ezt Rembrandt óta mindenki így csinálja –, hogy a néző a látványt ne önkényes kivágásnak érezze, kimetszve a világból, hanem zárt egységnek. (Nézzük meg ilyen szempontból az elmúlt századok portréit! Még a fotósok is használják!) Ezenkívül: változna a háttér sárgája a tárgyak közelében is, idomulva vagy éppen ellenkezve. Csábít egy ilyen felület spachtlival (festőkéssel) való megmunkálásra is: a domináns, kikevert alapszín után az ember még belekotor a paletta egyéb színkeverményei közé is egy kissé... nem nagy gyakorlattal is gyönyörűség, a véletlen szerint is szerveződő-szövődő gazdag felület képződ-

het. S mit tesz ezzel szemben Morandi? Itt, és igen gyakran egyebütt is, a következőket: kikever egy igen egyszerűnek nevezhető világossárgát – fehér, fekete, sárga és okker tubusokból, ha jól látom. És – akár egy sámlit mázolna le – végigszalad a felületen. Még reprodukciókon is kivehető az egyenetlen vastagságban, megmunkálatlanul fölhordott festék. És az ecsetjárása? Mit lehet egy bontatlan síkfelülettel kezdeni? Végigmenni rajta függőleges vagy vízszintes ecsetvonásokkal, szép rendben. Van Gogh talán örvényekből festette volna végig. Seurat pontokból állította volna össze a felületet. S itt: semmi párhuzamosság, rend, hanem elképesztő összevisszaság. Egyenes húzásokból félkörökre vált, mintha unná a mozdulatsort, legalábbis a látvány oldaláról nézve a dolog semmilyen formában nem indokolt. És külön illetlenség: a háttér ecsetrajza a tárgyak közelében azok körvonalát kezdi követni. Ez a darabosság sokszor a tárgyak színfoltjainak megmunkálására is jellemző. Jól lehetett ezt most a múzeumban látni, az eredeti képeken. És azóta nem tudom megfejteni, miért nem zavaró ez. Egyvalamit találtam erre vonatkozóan, a színharmónián kívül: a színhatárokkal különös gonddal bánik. (Kontúrvonalat akartam mondani, de hát azt nem használ.) Itt, határhelyzetben, ecsetjárása szinte rebbenő félénkké válik, mintha óriási feladat lenne azt a korsót pontosan megrajzolni. Mintha nem tudna rajzolni (ördögien tud). Az egyenesek is: kis kisiklások, félkörök, öblök vannak elbizonytalanítva. A tárgy ettől lebegőbb, nem konkrét. És: messzibbre kerül tőlem. (Húzzuk meg gondolatban ezeket a vonalakat egy lendületes, fekete ecsetvonással. Van ilyen a világon elég. Fernand Léger. Akármit fest, arasznyira van tőlem.)

S mindezt általában *à la prima* technikával, vagyis az egyszer lekent foltra többször már nem tér viszsza. A Szépművészetiben megnézve most (Európa

képtáraiban egyébként szinte nem látni tőle munkát, Olaszországban vannak, és rengeteg magánkézben), a festés előtti fölvázoló ceruzarajzok sok helyütt kilátszanak, s a vászon fehérje is ki-kivillan. Mindebből pedig az következik, hogy még a nagy festők között is hihetetlen színérzéke volt. Csontváryról mondják, hogy óriás vásznait elkezdte festeni a bal alsó sarokban, és befejezte a jobb felsőnél. Meg kéne nézni, én nem hiszem. Ember ilyet nem tud megtenni, hogy több száz színfolt azonnal „üljön". Még Morandi egyszerű szerkezeteinél is emberfeletti teljesítmény. S milyen eszköztelen! Gondoljunk csak bele, semmi rendkívüli, feltűnő ötlet; csöndes és természetes, mint egy csokor virág.

Vagy nézzük a 31-ben festett képét: *Kagylók és gyümölcsöstál.* A kép ilyetén szervezése ritkább nála, tárgyak csatárláncban, kartávolságra. Három és fél darab. (Hogy valamit félbe lehet vágni, alighanem Bonnard-tól tanulta. Utrillónál is előfordulnak belógó faágak, ez-az, de nála más a helyzet. Ő sokszor fotóról, sőt kommersz képeslapról festett.)

Különös tárgyak ezek! Szerencse, hogy a címben megnevezi, én ki nem találnám azokat a mágikus értelmezhetetlen amorfokat! Megint csak nem megmunkált, megformált felületek, nem érezzük anyagukat, domborulataikat. Határozatlan alakú színfoltok. De ilyet nem lehet kitalálni! (Tessék végignézni a Knaur-féle *Absztrakt lexikon*t!) Sugallja, hogy ez „valami", akkor is, ha nem értem. Minden műalkotás befogadásának első fázisa: „ez valami más" – elbizonytalanít. Miben? Biztonságomban, hogy értem, tudom a világot. Magamat. Csak ebből az elbizonytalanodás-pozícióból lehet valakit továbbvezetni. Kézen fog, gyere, ez valami más. VAN MÁS IS. A láthatónál, érthetőnél messzibb rendre utal.

Pilinszky azt mondja, hogy a szakrális művészet tautológia, szóismétlés. Minden művészet az, ugyanis.

Ez is.

Czóbel Béla felesége

A szentendrei Czóbel Múzeum legszebb képei az alagsori szárnyban látható három kis Modok Mária-kép.
Ez a henye mondat némi magyarázatra szorul. Persze hogy Czóbel a jobb festő – általában –, és életműve, persze, sokkal fontosabb. Csak a múzeuma... Ugyanaz a baj vele, mint a legtöbb egyszemélyes szentendrei múzeummal. Meg nem csak szentendreivel: tavaly Spanyolországban is láttam hármat, azokkal is ugyanaz volt a gondom. Mire kiderül a művészről, hogy elég fontos ahhoz, hogy múzeuma legyen, a képek már reménytelenül szerteszét. (Más kérdés, ha érdemtelenek kapnak múzeumot: Kovács Margit, Kmetty.) A szinte megoldhatatlan probléma kezelésére kétféle válasz Spanyolországból: Barcelona városa a nagy kibékülés után több változat mellett egy leírhatatlan szépségű középkori gótikus keresztkedőházat ajánlott föl az óvárosban az öreg Picassónak. De 15-20 teremnyi Picassót vásárolni bele – ehhez nemhogy a város, de a Közös Piac pénze se lett volna elég. Megszerezték valahogy a *Las Meninas*-széria egy részét, gyönyörű darabok vannak benne, de ez csak kétteremnyi. Valami még kellett... és kitalálták, hogy ők egy Picasso-zsengék Múzeum lesznek. Gondolom, így történhetett. Első terem eleje: iskolai irkák firkákkal. Ezeket alighanem az öregúr őrizhette eddig. S folytatódik a kék-rózsaszín korszak előtti – értők számára hihetetlenül érdekes – fiatalkori stúdiumokkal, kompozíciókkal.

Tehát találtak egy szériát, illetve kettőt, ami nem szóródott szerteszét. Még aztán ide került a Sebartes-gyűjtemény is, ez-az.
Egy másik megoldástípus az északspanyol kisváros esete Dalíval. Gyönyörű házra szintén futotta, ahol aztán – gondolom – körbevezették az agg mestert, hogy uram, ide azt csinál, amit akar. Nos, nekilátott. Nem remekművek. Annak alapján, amit a múzeuma számára festett, Anna Margitról se derülne ki, hogy festő, meg valami panoptikum is van ott az utolsó szobában... (A legjobb Anna Margit-képeket most még össze lehetne szedni.)
Czóbel is élt még múzeuma avatásakor. Adott pár képet, persze. (Fél életét Párizsban élte, évtizedekig a Galérie Zakkal volt szerződése.) Adott az állam is – ami volt. Gondolom, vettek is néhányat – amit lehetett. Ennyi sikerült. Czóbel az itt láthatónál ötvenszer jobb festő. Egy jó album vagy oeuvre-katalógus szükségeltetne legalább emellé.
Modok Mária csendben élt férje, Czóbel oldalán.
A legenda szerint kizárólag párja elrontott vásznainak hátoldalára dolgozott. Még találkoztam vele, még dicsértem képét, még látta mappában vitt néhány képemet Szentendre végi házukban. Hamarabb meghalt, mint férje. Elillant, eltűnt, nem emlegetik, senki nem tud róla... Az a néhány kép az oldalteremben, férje oldalán, semmi több... Az viszont ámulat. Nem tudom, mennyit festett, mennyi közepeset, mennyi gyengét, keveset, sokat? ...ezek remekművek. Szívesen elmerengenék most a labdát tartó kislány képén vagy a szentendrei dombra fölfutó utcáján, de teljesen szétfolyna kezem közül a téma. Maradjunk három tengerparti csónakos képecskénél, gyöngyszemek a magyar piktúrában. (Magyar? De erről később.) (Volt alkalmam alaposan megnézni őket, mert a fényképezőgépem zárja körüli kenőolaj a kemény téli úton a csomagtartóban megdermedt, s ezért csak a harmadik kiutazáskor sikerült használható reprodukciókat készíteni a képekről.)
Magam előtt vannak most az íróasztalon a fotók, ezúttal fekete-fehérben. Majdnem semmitmondók. Vegyük az *Öböl V.* -öt, ami valamivel jobban proporcionált. (Mármint színek nélkül is.) A partot megjelenítő sötétebb formák – öbölről van szó – mintegy harapófogó formát alkotnak, ami rendjén is van. Előtérben, középen körbeölelve három csónak leegyszerűsített formája. Méretük, még rajzuk is meglehetősen belesimul a környezetbe; a táj részei. A fölső térfél a víz és az ég csíkjai. Eddig a dolog maga a semmitmondás. Nem feszül, nem dobog a szíve – elterül, mint a Nagyalföld. Van neki egyensúlya, a jobb fölső sarok világos púpját megtartja a bal oldali alsó aszimmetrikus világos folt. A centrumban a sötét formák enyhén torlódnak. Hanem a színei! Mivé válik a színei által! A valót

az álommal így keverni! A világegyetem nem egyszerű, tudom, egyszer láttam a Pilisben zöld eget, csakugyan. Itt az ég és víz kék, rendben van. De az öböl vize rózsaszín, elvágólag. Ez mi? A kép témája. Párbeszédben a mellette-okerrel. Annyira fantasztikus harmónia – pontosan megtalálta –, hogy elfelejti a foltok eredetét: föveny-víz. Nem föveny, nem víz, függőlegesbe forduló festékfoltok, tökéletesek. Nincs faktúra, anyagszerűségre utaló gesztus, nem is kell.
A csónakoknál visszatér a földi világ. A fogalmak, a mondanivaló. Kharón ladikja, meg minden. Szép sötét folt. Partra vetve, halála előtt farokuszonyával csapkod még egy kicsit a kilométeres horizont szenvtelen közegében. A jobb oldalon föltorlik ugyan egy szikla-forma, sötét az is, mintegy szimpátiáját kifejezendő. Kapcsolatot teremt az emberi – épített – és a szervetlen természeti formák között. Kicsit fenyegető is, mint egy sírkő. Belső oldali íves sziluettjével segít a kép sarkán átvezetni a néző tekintetét. (Ha tudná, szégyellné.) A festő még egy helyen lép ki feltűnően a fogalmi világból, bár lehet, hogy ennek is van valami természeti alapja. A horizont alatt jobbra feltűnő kék szín teszi, itt tengerebb lett a tenger. Rímel a csónakokra, s bár a színe megzavarja a perspektíva törvényeit, „kicsi" mérete az igen távolit érzékelteti. Megint egy kétértelműség, az absztrakció két – távoli – fokozata, egyidejűleg. Minden igaz mű ezt teszi: kibillent világodból: van valami más is...
Ebből a szempontból az *Öböl IV.* egyértelműbb. Nem reális térre utaló foltrendszerére rápillantva, hirtelen a zseniális Vaszkó Erzsébet jut eszembe... Az előtérben fekvő csónak leírható ugyan valós térbeli környezetbe képzelve: parton fekszik, billent, erős rálátás. De bal szélén, középen, a karcsú álló háromszög forma? A jobb fölső sarok geometrikus idommal való lezárása? Nem tudom, nem játék-e a fogalmakkal, de nekem rendetlensége az érintetlen természet spontaneitását, szórt formai rendetlenségét sugallja. És most – csak most – ezt is megnézem színesben. Lágy pasztellszínek, természetvízió. A horizont-dolgot itt továbbra sem értem. A fölső harmadban fut, de képtelenül tört vonalban. S fölötte akkora formák, amik térbeli helyzetét – itt is és megint – teljesen megzavarják. S e foltok színei is! A természet (a levegőperspektíva) nem engedi, hogy a távolban intenzív színeket vagy igen sötét foltokat lássunk. Tehát ez az erős szín, a halványokker az orrom előtt van.

Homokszínű. Homokpart. Vagyis csak arra utal.
A sötét jobb fölső sarki geometrikus formánál fölszisszenek. Olyan, mint egy Petőfi-versben a csattanó. Agyonüti a végtelen oldott-puha álmát. Itt vagyunk, kérem, és nem ott, itt akarunk valamit mondani.
Remekművek.
Semmit – számomra csakugyan semmit – nem von le értékükből, hogy Braque-utánérzések. Csak ennyiben kérdőjeleztem meg – fölöslegesen – magyar voltukat. A legjobb helyről kölcsönzött témát. Jó lenne tudni, mikor festette őket. Bár mindegy...
Braque, gyanítom, kissé unva biliárdasztalos, zongorás, énekesnős boldogságát, elég korán elkezdi az öböl–halászcsónak témáját. Kezdetben lágy, elegáns ez is. Ahogy öregszik, válnak a csónakok halálhajóvá. Mint egy kastély titkos szobáját, úgy szeretem ezt a sorozatát. Ilyen fegyelmezetten kell megöregedni?! Ilyen méltósággal?! A formák félelmetesek, de rendezettek, értelmezhetők. A *Bárkák a parton* kép közepén a szikla kontúrvonala még játékos is, puha szabályos hullámvonal. E világi.
Mostanában a magyar – Modok – változat közelebb áll hozzám.

Utrillo szomorú volt

Az én generációm Herbert Read *A Concise History of Modern Painting* könyvén nőtt föl. 1960 körül került be Magyarországra. Mohón ittuk minden szavát, illetve ábráját, hiszen nyelveket nem tudtunk. Akkor még nekem is gyönyörű volt benne minden. Múltak az évek, főiskola, 1965, harmadévesek voltunk, művészettörténeti előadáson szóba került a könyv. Boldogult Újvári Béla adott elő, akit az ötvenes évekbeli szobrászi és lektori tevékenysége miatt egy (legalább egy) szakma gyűlölt, tanárnak kiváló volt. (S bár az egész modern festészetet két előadásban elintézte, első absztrakt képeimhez értőn és megértőn szólt hozzá.) Szóval egyszer fölhorkant Readre: „És Utrillót kihagyta a kötetéből, csak mert ábrázoló...!"
Most feleségem könyvtárából előbányásztam a kötetet. Már el tudom olvasni. Névmutató: Utrillo. Tényleg, csak az előszóban beszél róla, ekképpen: Klee szerint nem a látottat kell megfesteni, hanem a festő dolga „láthatóvá tenni" (mármint a belső valóságot), majd arról, hogy ő a kötetében ezt a mércét használja. Utrillo pedig LEfestette a világot, és ezért őt kihagyja.
Hogy is van ez? Pedig okos embernek kellett lennie ennek a Readnek, hogy ilyen vastag könyvet tudott írni... Hol is kezdjem?
Húsz éve valahol vendégségben ültünk, nem nagyon figyeltem, szomorú voltam. Szemem a könyvespolcon kalandozott – ma már talán nem tenném

meg –, leemeltem, s belemerültem egy Utrillo-albumba. Tízes évekbeli, korai művei; átléptem az ő szomorúságába, és már boldog voltam. A nyájas olvasó és a magam kedvéért is most ez egyszer megpróbálom szavakká formálni e megfestett fájdalom mibenlétét. Témái? Századelős párizsi utcák, Montmartre. Ebben önmagában nincs semmi. Semmi nosztalgia, ez neki jelen idejű, valós látvány. Egy- és kétemeletes házak, házsorok, olykor dombnak föl. Nézőpontja: az utca közepén áll, s nézi a végét. Reneszánsz perspektíva, szabályosan. A közeli, jobban megrajzolt házak sem különösek, nincsenek is annak kezelve. Világos, meszelt falfelületek, elnagyoltan, s az ablakok sötétebb foltjai. Az ég és az úttest két háromszögű foltja középtónusú. Ebből világít ki egy-egy fehér falfelület. A távolabbi dolgok – szintén a perspektívafestés szabályai szerint – bizonytalanabb körvonalakkal; elmosódott színek és foltok, középtónus. De minden utcája egy kicsit kivezet a világból. Ettől lenne...?

De nézzük tovább. Jellegzetesek sötét-világos foltritmusai. A legnagyobbak a házak kockái. Majd az ablakok foltjai. És amikor a legkisebb nagyságrendbe lép át, foltritmusok helyett vonalritmusok jelennek meg, zsalugáterek, kerítések párhuzamosai. És itt egy átkötés: a távoli ablakok már sötét, függőleges ecsetvonás-ritmusok.

A látottból indul ki, de a tudottat festi, meglehetős önkényesen. Ugyanis, bár nem feltűnő, de teljesen szabadon válogat a látványelemek között, mikor mire van szüksége. Egy ablak foltja, egy ablak kerete vagy a körülötte futó vakolatcsík váratlanul hangsúlyossá válik. Ez annyira megváltoztatja a természetes súlypontokat, hogy (gyanítom) nem volt szüksége a látvány átalakítására a vásznon. Nem csalt. Amúgy is témaválasztása, komponálása semmi különös, közönségesnek mondható. Tudjuk, gyakran fotókról festett. Leírták róla, hogy fölfedeztetvén, némely montmartre-i kocsmáros festéket és képeslapokat tartott a pultja alatt, hátha ma éjjel is betéved az ifjú Morisz, az alkoholista, s majd megint csak képpel tud fizetni.

A látvány felől nézvést én csak két különöset találtam. Az egyik, hogy figura alig van, főleg korai munkáin, később is inkább csak a távolban, elnagyoltan, majdnem mindig hátulról. Valószínűleg nemcsak nem szerette az alakokat a képen, de nem is vállalta a megfestés keservét. (Nem tűnik ügyes kezűnek.) Ettől az utcák kísértetiessé válnak. A másik egy huncutság. Az ég sötétebb, mint a házfalak fehér fala. Ez ugyanis nem igaz. Illetve igen ritkán. Számomra mindig meteorológiai ünnep, amikor előttem-fölöttem sötét felhő, de a hátam mögött napfényes az ég, fényt adva a felém néző házfalakra. A látott ég ekkor nem végtelenség, fénytömeg, hanem plafon, ettől a világ szobabelsővé válik. Ez lenne Utrillo titka? (Bocsánat a közhelyes fogalmazásért, de csakugyan ezt keresem ezúttal.) Talán ez is. De mi köze az enteriőr-hatásnak a szomorúsághoz, ami minden képén átvérzik? Nem következik egyik a másikból. Nem találom. Elemezhetetlen? Hiszen valljuk be, amúgy sem – te sem, én sem – úgy nézünk képeket, hogy elfacsarodik tőle a szívünk, ugyan hogy csinálta...?!

Próbálkozom tovább. Kompozíciói nyugodtak, kiegyensúlyozottak. Arisztokratikusnak mondhatók. Ott sűrűsödnek a formák, ahol indokolt, a látványt természetesnek tudja velünk elfogadtatni. A képek előterében néhány nagyobb forma, a centrum felé kisebbedő, tehát sűrűsödő foltok. Világosan tagol, nincsenek titkai és váratlan fordulatai.

Nagymamáink falán számtalan utcakép, hasonló felfogásban, nála bravúrosabbak, sokszor. De ilyen atmoszférát csak egyetlenegyszer láttam, Jeney Zoltán rajztanár (még anyámnak udvarolt) *A haldokló Tabán* című képén. Talán a téma miatt: házak bontás előtt. Annak is sötét ege volt, kihalt utca. De mi az, amit általában érzékeltetnek ezek az utcaképek? A város magabiztos nyüzsgése. A civilizáció

fölkínálkozása. Szellős tágasság, biztonság, házfalakkal óvva. Az elvegyülés öröme. Libériás szolgáink sorfala: házsorok. Csillogások. A sétálás langyos ritmusa. De milyen ez a *Rue Norvins*? (Most segíts, Esterházy Péter!) Szomorú. Nem megy. Ennél többet nem tudok.

Próbáljuk más oldalról. A csodás kezdet után mindnyájunk fájdalmára a mester a tízes évek közepétől egyre gyengébb képeket fest, 1920 és 55 között a termés egészen elszomorító. Közben fölfedezték amúgy igazából, kastélyt vett, megtért, megnősült (elvették), és alkoholizmusából is kigyógyult (nem magától). Nézzük ezeket a majdnem ugyanolyan képeket. A *Saint Romain-templom és környéke*, 1925. Mi más ott? Korábban ezt nem használta, a képnek külön előtere van. Fák diadalkapuja alól nézzük a világot. Mintha szobából, ablakból. Alul az úttesten markáns átfutó árnyék, fönt az egyébként unalmasan festett lomb. (Nyári fakoronák, ez is új.) A házsorok tömege meglepően kicsi, jelentéktelen. Mintha már nem is téma, csak motívum volna. Viszont élesen rajzolva, szinte szerkesztve. Mérnöki, száraz. Az 1910-ben festett *Rue Norvins*on is van egy ormótlan kupola, nem hagyta le, a Sacré Coeuré, de annak tónusa beleolvad környezetébe, s geometriáját is hirtelen itt puhává váló ecsetkezeléssel föloldotta. S mit tesz ezen az 1925-ös képen? Itt is van egy ronda templomtorony. Semmi elmosódás; vonalzó, még kontúrozza is, keményen. S olyan részletező előadás, mint a kép többi, hozzánk jóval közelebb eső részletein. Ez az utca nem a túlvilágba fut, itt a sarkon Röltex bolt van. És összehasonlítva a koraiakkal: súlytalan az egész, nemcsak az apró kiegyensúlyozott foltok egyensúlya miatt. Visszafelé nézve: a korai képek tömörek, súlyosak, bánatosak. Azokba az utcákba részeg matrózok valók. Ezekbe könyvelők.

Ettől persze még lehetnének jók és nagyon jók is. Újabb kísérlet, most a színek oldaláról. *Falusi templom*. Itt is ólomszürke ég, fehér, melegszürke foltok. Az úttest is – önkényesen – ehhez a színvilághoz közelít. A háttérben lévő tető kis piros foltja az egyetlen színfolt, már szinte sok is. A szem a szürke árnyalatok finomságai között bolyong, és nagyon csendes mozgás ez. (Mint kosztümön a bross: milliméteres forma – ritmusproblémákba kényszeríteni a férfiszemet, ide nézz! Ne máshová! A szintén korai *Falusi utca az Île-de-France-ban* színesebb, emlékeztet a legkedvesebbemre, a *Rue Rivoli*ra, amit sajnos tizenöt éve nem láttam, most sem tudtam fölkutatni sehol.) Milyen tapintatos színesség ez! Fehér és melegszürke hang dominál, két fekete folt ütéssel. És színnek pár melegbarna, vörös folt. Gyönyörű. Hogyan változik ez a késői képeken? *Utcarészlet*, ami kicsi és csúnya, de legalább a miénk: (a Szépművészetiben) a fekete-fehér templom méltóságát agyoncsapja a nagyon-piros háztető (is). A *Saint Romain-templom* ege, ó borzalom, kék, olyan kék, hogy kár is a dolgot tovább taglalni. Az embernek arra kell gondolnia, maradt volna inkább alkoholista.

Késői, gyógyult fotóin is olyan szomorúan néz ránk. Tudta, hogy az üdvösségén kívül mindent elveszített az életében?

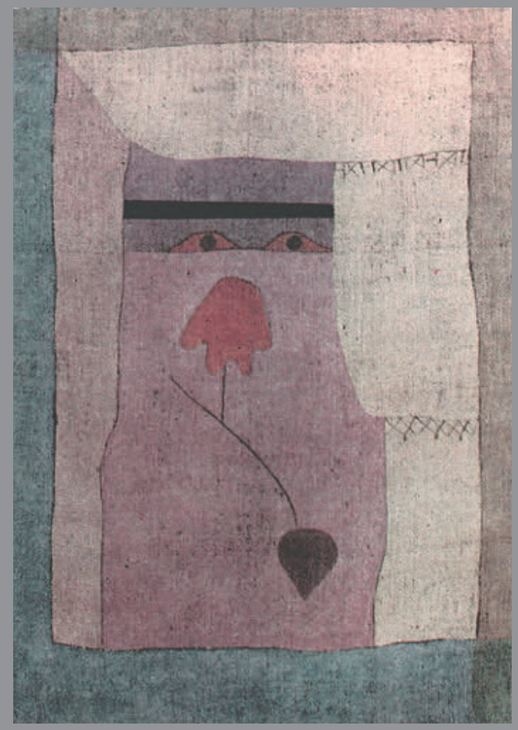

Klee az apám

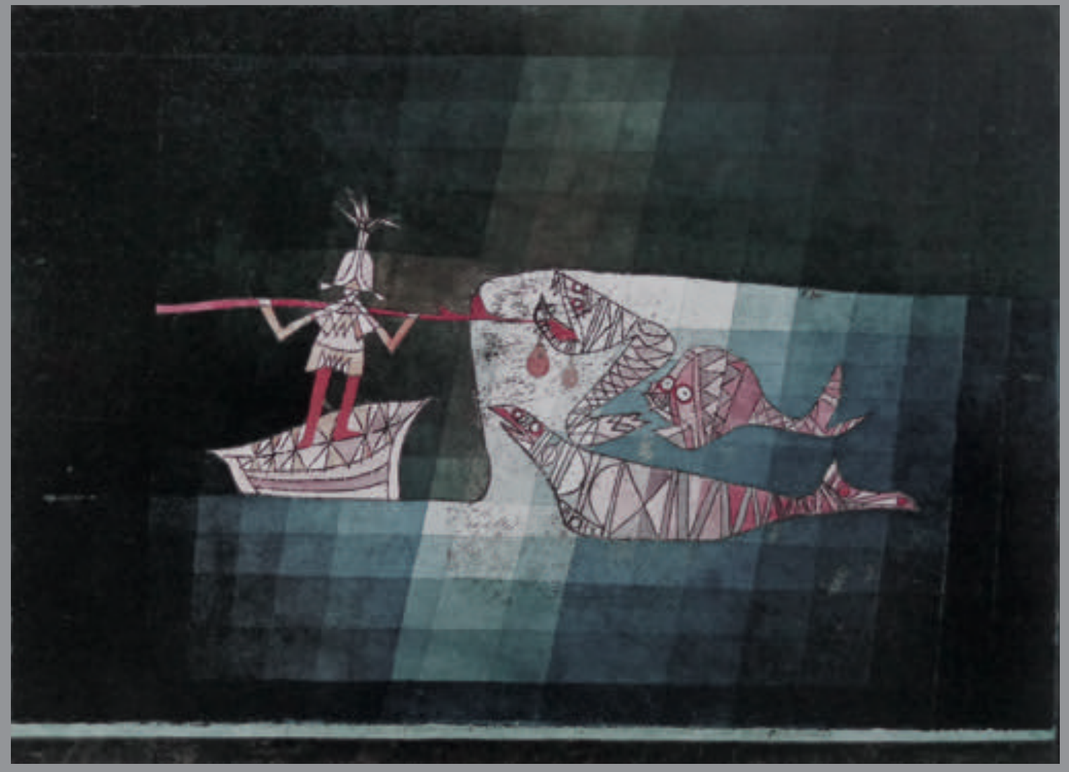
... legalábbis így mutatkoztam be 70-ben, Bernben, a Klee-múzeumban, s a dolog bejött, mert a titkárnő azonnal telefonált, és intézkedett. Az igazgató már értette a félig-tréfát. Három napig ültem engedélyével a múzeum raktárában, főleg magammal elfoglalva, hogy én most itt ülök, és a kezemben tartom...
Aztán 82-ben néhány gyenge kép az oslói képtárban. 84-ben egy nagy Klee-kiállításért egy napra Katával Drezdába, 51 kép, sok rajz. 1988: Metropolitan Museum, ahol épp egy szerény ajándék kiállítva: 94 olajkép egyetlen gyűjtőtől, főművek is! Klee-kötetemet utolsóként ajándékoztam el. Néha elém kerül egy-egy repró, és fura dolog, az utóbbi években egyre fanyarabb arccal néztem őket: nagyon esztétikus, nagyon technikás, nagyon játékos – tömörebb mondatokat szeretnék hallani. Aztán a múlt héten nekiláttam néhány képét lefotózni, ide. És megcsapott a régi ólmeleg. Itt, és csak itt vagyok otthon igazán, ezekben a képekben. Uramisten, micsoda zseni !

Tizenhárom éves lehettem, egyik szellemi vezetőm mutatott egy képet: a *Seefahrer* (Tengerész, vagy inkább Tengerjáró). A kép teljes címe egyébként: *Harci jelenet a Szindbád című komikus-fantasztikus operából.*
13 éves koromban még semmit nem tudtam erről a szakmáról. A magányról és a melankóliáról valamit. A képet megértettem. Ma se jobban. Liturgikus szertartásra emlékeztet. A tenger: végtelen tér. Csakugyan végtelen, nincsen horizont, nincsen égbolt sem, fölülnézet ugyanis. A felszín: kockákra szabva, nem mértani pontossággal, micsoda őrült ötlet a *végenincs* kifejezésére. Nem érdekelnek az életrajzi dátumok (másokéi), de most meg kellett néznem: Klee 1920-tól 33-ig tanított Weimarban, a Bauhausban. Pedagogizálása sosem vonzott, valamit hallottam, hogy színoktatásában szerepet kaptak ezek a kockákra osztott mezők. Architektúra – meg egyéb hasonló – címmel sok ilyen képe van. Olykor csak esztétikus, nem több, itt azonban zseniális. Igen, persze, a hullámverésre is céloz. Számomra azonban sokkal inkább a matematika (geometria) nyelvén elmélkedik a végtelenről. A finoman derengő színátmenetek: a majdnem-unalmas csend zenéje. Én úgy szoktam meg a képet, hogy a fölső és az alsó térfél színe is mélykék – ez a repró mást mutat. Hogy mi az igazság, alighanem soha nem fog kiderülni; mikor a Klee-múzeumban a bázeli gyűjtő címét kértem, hogy meglátogatnám – hivatali titokként kezelték. A hetvenes évekbeli műcsarnoki kiállításra meg persze ilyen főmű nem került el. (Aki látta vagy tudja a kép színét, jelentkezzen.)
Beszéltem erről egyébként a No. 1-es magyar festményfotográfussal. Azt mondja, színhűség nem létezik. Lézeres színolvasás ide, komputertechnika oda. A világcégeknél is egy repró hol kék, hol barna.
Visszatérve. A fő téma a kép közepén: magányos figura egy csónakban, dárdája a szörnyre irányul, de felénk fordul, felénk néz. Illetve nincs is szeme: arctalan. Inkább védekezik, mint támad. És ugyanakkor rituálisan passzív, gesztustalan. Mint a Kereszten Függő mozdulatlansága.
Hanem a szörny feje rémálom, az nem tréfadolog. Hogy támadásban van, vagy ellenkezőleg: sebesülten vonaglik menekültében, arra kétszer megtört vonalú teste utal. Megint egy kétértelműség. A középső inkább csak szörnyecske. Kifelé bámul a képből, nem sok minden lehet abban a nagy fejében neki; dekoncentrált. A harmadik veszélyesebb, de egy rozmár nehézkességével. És a feje pici, nagyon pici. A hasán lévő színosztás is inkább játékos, ironikus. (A vérző kollégáé még pikkelypáncélra emlékeztet.)
Kissé ijesztő a tétel, miszerint a halak, a csónak és az ember mintázata igencsak hasonló. Megint egy fanyar felgondolás. Kinek is állunk a pártján? A tengerésznek, a faji rokonság és a magányossága okán is, valamint ott a ruháján az a narancsszín is... A pantomimjáték, a küzdelem folyik, mozdulatlanul, immár örökre.

A művészeteken kívül mikor szembesülünk evvel, úgy értem, a magánéletünkben? Sír szélén, kezünkben egy csokor virággal, templomban olykor, már aki erre használja, álmatlan, mozdulatlan éjszakákon. Kálmán barátom szerint van, akinek életében a legmagasabb lételméleti absztrakció egy káromkodás a hatodik korsó sör után. De mindenki szembekerül vele.
Még valami e kép kapcsán, ami – nekem – fontos és feltűnő is. 1955 óta a kép lenyomata bennem semmit nem változott. Ma tudok róla beszélni, akkor még nem, ma el tudom helyezni az oeuvre-ben, az európai kultúrában, de ütése ugyanaz, hogy van ez? Ezek a legfontosabb dolgaink hibernálódnak?
Örök-időtlen képe az *Arabisches Lied* (Arab ének) is. 32-ben festette. Túl volt tunéziai turistaútján (1914) és Egyiptomon is (1929). Portré? Ez az arc reánk néz, mi viszont a szemén túl semmit nem látunk belőle. Etnográfiai reminiszcenciák. És amit e kultúrák világnézetéről tudunk, vagy inkább érzünk – képbe fogalmazva. Milyen komoly itt Klee, és milyen eszköztelen ! Nagyon egyszerű kép, néhány folt. A felület osztása a derékszögű rendet követi. De a színhatárok nem mértani, hanem (saját szóhasználattal) biológiai egyenesek – csak amennyire egy fa törzse vagy egy kézujj kontúrja „egyenes".

Ettől humanizált. (Mondrian tanulmányozhatta volna kicsit. Ámbátor volt neki egy korai periódusa, amikor a fa ágrendszerét geometrizálta. Mindegy, az építészeknek nagy jót tett.)
Mitől ilyen monumentális ez a foltrendszer? (Egyébként Kleenél szokatlanul nagynak számító méret: a kép 90 centis.) Azt hiszem, ez a kiegyensúlyozott arányokon múlik. Hasonló foltméretek, „sakktábla"-felület. Egyetlen, ami jelentősen nagyobb területű, a rózsaszín, középen. Azonban ezt is bontja, méghozzá pengeéles vonalakkal. S ezekre a felületekre két kicsi sorminta felel. Szerepük pontosan megfelel a ruha hímzésének: odavonzza a szemet, az apró minták labirintusába. Ettől monumentálisak itt a foltok. A kép szíve egy meghatározhatatlan biológiai forma a közepén – hogy lehet ilyet emberésszel kitalálni? Kétségkívül kell valami ellenpont, e két szem önmagában túl didaktikus volna. De formája nekem kissé bizonytalan. Megpróbáltam kitakarni, mégis ettől kép a kép. Ő tudja jobban.
A másik folt levél alakú. A kettő szintén anyagtalan vonallal összekötve. Mi járhatott a fejében? Elbizonytalanít, nyugtalanságomat felkelti. Talán ezt akarta.
Színei. A homokszíntől öt fokozatban eljut a liláig, a kép centrumába. Ellenpontként szintén pasztellszín, vagyis fehérrel tört kékesszürke. Intenzív csak két színfolt: a váratlanul, keményen geometrikus – mondjuk – homlokpánt s a fent említett piros folt. Csodálatos tapintattal a szemek – óhatatlanul a legszuggesztívebb látvány – halványak, visszafogottak. Evvel (is) visszalép a natúra-hatástól. Egy másik eszköze erre: a háttérfoltoknak nincsen térbeli helyzetük, anyagtalan, puszta színek. Baloldalról a kékes folt alulra is átfolyik, így a fej lebeg. Nincs nyoma a horizontnak és a nehézkedési törvénynek. Lefelé haladva nem nehezül el a kép. Mint a turini lepel bekeretezett arcszelete. Színeibe talán csak én érzem bele a forró homoksivatagokat. És a melankóliát.
Számomra e kép örök párja a negyed századdal korábban festett *Marokkói tanító*. Csontváry ekkor már túl van a *Panaszfal*on (1904), a *Taormin*án (1905) és a *Magányos cédrus*on is (1907). Kozmikus látomásai és prófétai ítéletei. És akkor ez a csendes, látszólagos földközeli, eszköztelen képe. Nem is annyira Keletet ismerte, mint inkább önmagát. Pillanatkép, mégis végtelenség, időtlenség. Mivel érte ezt el? A reprodukciót egy rajzlapra tettem, s alárajzoltam a figura testét. Csodálkoztam, hogy e művelet nélkül, azonnal nem tűnt föl a táj és az alak abszurd viszonya. Mintha hegytetőn állna, azonban ahhoz a horizontvonal túl magasan van. A *Mona Lisa trükkje*. Egészen más szférában, de ezt a hatást kelti az olvasásra emelt könyv s a szemek kapcsolata is. S két szem kétfelé néz, Illyés Gyula elmélkedik egyszer erről, talán a Petőfi-könyvében Szendrey Júlia kapcsán, a bandzsaság varázslatosságáról. Béres Ilona is mesélte egyszer a rádióban, hogy egy filmforgatásnál miként használta ezt eszközként, megközelíthetetlen, titokzatos kisasszonykát alakítandó.
Más. Kibillenti a nézőt bizonyosságából a bal váll, a felkar és az alkar fura helyzete, mérete. A végtelen távol, a táj rajza is... másképp érzi magát az ember messzire nézve. Bár családomnak olykor teher, ezért cipelem őket, ha lehet, vasárnaponként hegytetőkre. Égközel, ünnep, megpihen a szem, a lélek. Talán Jézus is ezért járt hegyre imádkozni.
Hogy összekerültek ebben az írásban ezek a többféle közel-keletiek... Mi lett volna Európából nélkülük?! És mi lenne velem Klee nélkül?!
De hát ez már nem tartozik ide...

Csendélet (utolsó befejezett képe), 1940

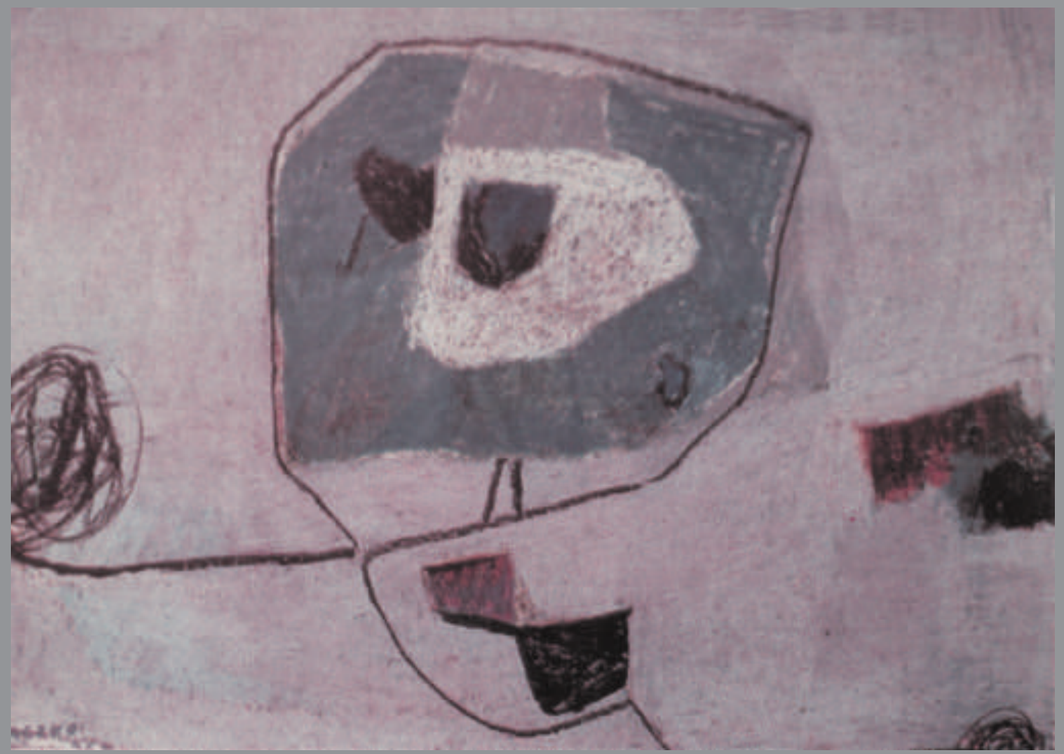

Vaszkó Erzsébet, aki zseni volt

Vannak ilyen emberek. Schaár Erzsébet egyszer éjjel baráti társaságban odafordult ismerőséhez, aki kászálódott, kocsijával indulni készült Bécsbe: ne utazzon most, menjen inkább haza, jobb lenne. (Te figyelnél egy ilyen mondatra?) A férfi elbúcsúzott. A szobrásznő ettől kezdve órákon át hallgatott. Majd éjfél után megszólalt: „Késve érkeztek a mentők."
Vaszkó Erzsébet fiatalon a Kárpátokban festett, mikor fölriadt: „Nem tudok így dolgozni. Valaki Pesten az íróasztalomban keresgél."
Boszorkányok pedig nincsenek. Rendkívüli képességek vannak. Milyen titkos életük lehetett ilyen tudásokkal?! Beszélgetéseink alkalmával iszonyú élességgel a probléma morális gyökerére kérdezett rá. Persze ettől lehetett volna pocsék festő.
De hát csoda, amit létrehozott. 83-as szentendrei életmű-kiállítására (teljes csendben zajlott le) Miklós barátom levitte műpártoló barátunkat, Kanada akkori nagykövetét. Pár nap múlva csillogó szemmel dicsekedett, sikerült megakadályoznia, hogy a diplomata képet vásároljon. „Nem volt könnyű. Nagyon akart. De hát nemzeti kincs!
Mi lenne, ha még ez a néhány kép is eltűnne?!"

Képei alig-alig, néhányuk múzeumban, a többi gyűjtőknél, ki tudja. Főiskolás korától kezdődően mindig megsemmisítette a gyengébbeket. Az a kevés viszont, ami már kultúránk vérkeringésébe bekerült kiállítás vagy reprodukció által, az súlyos, mint egy bírói ítélet, mint egy távoli égzengés, és nyugodt, mint a hegycsúcsok hajnalban.
Azt mondta egyszer: mindig a témából indul ki. El kell hinnem neki. A *Gyűjtő* esetében tehát egy bácsit kell elképzelnünk, amint képek között turkál, és vélhetően igyekszik a hangulatot az olcsóbb vásárlás lehetősége felé kormányozni. Ismerjük. De hát ez a daumier-i szint. És Vaszkó? Mit láthatott abban az emberben? Egy figyelő, de egyszerre befelé és kifelé is figyelő statikus komoly arc. És mintegy függetlenedve az arc intellektusától, s háta mögött egy várakozó, nyitott tenyér. Ez mindeddig csak egy geg, bár annak kiváló. (Plakáttervező grafikusnövendékeknek adnék ilyen feladatot: piktogramtervezés.) De hatoljunk kissé beljebb. A kép háttere absztrakt. Az eredetire nem emlékszem, ha láttam is valaha, itt: sötétlila, faktúrával alig bontott felület. Láthatóan csak arra szorítkozott, hogy a felhordott festék színné váljék, talán kissé térré, részletmotívumok nélkül. Ehhez a minimális eszköz, mint annyiszor a 20. században: egy-egy színvillanás a semlegesen lemázolt felületen. Mindez valóságra utalásnak túl kevés. Baloldalt alul, a kerethez tapadva egy világosabb színcsík, a háttérből alig elváló lila, bár a nyomaték kedvéért egy szakaszon világosba vált. Úgy szoktuk mondani, hogy a biológiánk és vizuális tradíciónk folytán bármely absztrakt képen húzódó vízszintes vonal mindig a horizontra, tehát a térre utal, azt sugallja – itt pedig ez elegendő a falsík, az enteriőr megidézésére. Nyugodtan meg lehetne kérdezni bármely kisgyereket: a bácsi mezőn vagy szobában van-e? Igaz, erre utal a jobb fölső sarok félköríve is, ami egy hirtelen naturális idézet is, akárha dongaboltozat súroló fényben, derengőn.
(A kép eredetivel összevetett viszonylag hiteles kópiája. 2001. okt. csináltam.)
A kép jobb szélén végigfutó markánsabb lila csík egészen más regiszterben szól. Nem tapad a kerethez, lebeg; faktúrája (felületmegmunkálása) szinte nincs. Anyagtalan. De a dongaboltozat függőlegesbe hajló végét mégiscsak szilárddá támasztja. És e sötétségben, a vélhető falakon túl ez az egyetlen bútor. A szellemi szférában. Történés, s a figurán túl, ebben a síri térben: humanizál.

A kézfej. Stilizált, szép, áttekinthető forma. A Gyűjtő hüvelykujja kissé begörbül, markolásra kész. Mondjuk szebben: befogadásra. A színe gyönyörű színkörnyezetében: rózsaszínes szürke. Vaszkó szerette ezt a kezet; a dongaíven kívül az egyetlen lágy folt. Kontúrja foszforeszkál. Először egy világosabb sárgásszürkével festette meg ezt a foltot, majd túl hangsúlyosnak találván átkente sötétebbre, pasztellel. Ügyelt, hogy ne töltse ki a teljes mezőt, így kivillan az eredeti szín a kontúrok mentén. Hányszor és hányszor használt eszköz, illetve következmény, mindnyájunknál! Sok igen szófukar és szikár nonfiguratív képnél szinte ez egyetlen történés, és milyen gazdaggá tudja tenni a felületet! Sokszor a festő színkeresgélésének egyetlen árulkodó lenyomata. (Vagy csak az értő látja meg benne a rengeteg munkát, és mosolyog, amikor imitált a kínlódás?!)
Nézzük meg a három függőleges folt és a két negatív terület arányát. Jó. Pedig a (látszat ellenére) nem egyszerű a feladat.
Főiskolás koromban egyszer léckerítést kellett terveznem, de szépet. Onnét tudom.
A fej. Geometrizált foltrendszer, absztrakt festékfoltok. Használtak effélét szántóföldek, de éjszakai utcaképek, tűzfalak megjelenítésére is a franciák, itthon pedig főleg a szentendreiek. Itt láthatóan alkalmas ez szellemi szerkezetek ábrázolására is. Fejet, foltokból, így leginkább Klee festett (*Senecio*, az a bázeli piros hátteres palacsintafej, amit egy körformából munkál ki. De ott a fő feladat a geometriából humánná áttűnés, játékosan). Mi utal itt a témára: az arc stilizált profilvonala, egy fekete kocka épp a szem helyén, s a tömb arányai, a nyak. Ennyi. S ezen belül és ezen túl, lilák és fehérek. Hideg (kékbe hajló) és meleg (vörösbe hajló) barnák. Megint csak a foltok áttekinthető, mellérendelt, de rafinált arányai. A valahai legszebb Mondrian-felületosztás. Mágikus színek, fegyelmezett líra. Leheletfinom játék a tériséggel: a foltok egymásmellettisége hiteles a maga absztrakt közegében. Elhisszük neki, hogy ezek a foltok egymás mellé rendeltettek. Mellé? A foltok formájából kivehetően néhányuk fedésben van a szomszédos folt által! Absztrakt tériség, mint bábszínházban a paravánfalak egymás mögött. A tér különös megnyilvánulása. A nagy fekete folt bal oldalán még egyszer kivillan egy súroló fény, rímelve, tehát összekötve a főtémát a háttérrel. A barna foltok némelyike sokszorosan át- meg átdolgozott, a közép-felső láthatóan igen keservesen. Ettől (is) olyan emberi az egész. Illetve evvel is ellensúlyozza a szem dogmatikus geometriáját, szenvtelen magabiztosságát. És az áll – natúrára is emlékeztető – szikár keménységét. Ezt a durván festett lila háromszöget, ezt a lila háromszög-állú embert első látásra nem szeretjük meg, de végül is elfogadjuk. Úgy tűnik, ez feladat volt a festő számára is. Megbirkózott vele.
Megemlítendő még a fejből „hátul" kinyúló két forma, ami egyébként a legmarkánsabban lép ki a derékszögű rendszerből. Talán a haj oldottabb tömegére utal. Túl didaktikus lenne a fejforma nélküle. Az alsó forma elmosódott, meglepően az. Milyen következményekkel? A nehezebben kivehető, olvasható látvány a természetben mindig a távoli. Így ez tériséget sugall. Mint fogaskerék két foga, markol bele környezetébe, egyetlen szerkezetté alakítva témát és hátteret. A fej mögötti holtteret élettel tölti meg. A két forma a két sarokra irányul, a szem spontán meghosszabbítja vonalukat, s evvel kipányvázza a középpontban lebegő fejet.

Utolsó éveiben, úgy tudom, már egyáltalán nem festett. A fiatalság agresszív. (Déry is biztatta Szárszón a beteg József Attilát: Írj!)
Fáradt volt ellenkezni velem, festőlemez hiányára hivatkozott. Vittem neki, ami talán átmelegíthette egy percre – a gesztus –, amikor megtalálta az ajtaja előtt egy reggel. Csendes öniróniával élte meg szelleme öregkori megroggyanásának jeleit is. Kormánykitüntetést kapott, szólították a Parlamentben az elnöki asztalhoz. Elindulva rácsodálkozott a pár sorral előtte ülő beteg Bálint Endrére, aztán „... elkezdtem vele diskurálni. Mindenről megfeledkezve. Ez hiba volt. Aztán a miniszter odajött hozzám, s átadta a díjat, kedvesen..."
1985-ös kiállításomra még eljött. 86-ban halt meg. Pilinszky egyszer azt mondta a pannonhalmi diákoknak: „Nem tudom, ki volt a miniszter, amikor Van Gogh a cipőjét lefestette."

—Bonnard

A vénségére bölccsé szelídült drága Déry Tibor írta valahogy így: „...l'art pour l'art (vagy ahogy 57-ben a Képzőművészeti Gimnázium igazgatója mondotta volt: pour l'art pour) pedig nincs. Az csak egy henye gondolatsor henye összefoglalása..." Hát ez az.
De ha lenne, B. mester vezető helyen (olimpia!: dobogón) állna. Hogy is van ez? Úgy tűnik, nála problémamentesebb, derűsebb (már ez is gyanús), esztétizálóbb festőt nem találni, még a franciák között se. Étkezőasztalok díszterítékkel, öblös, gazdagtapétás polgárszobák, verandák, dús lombú lugasok, kertzugok, díszparkok, és persze csajok, csajok kádban, kádból ki, kádba be. Semmi osztályharc, nem történt világháború, itt mindig süt a nap. Édes álom, mozdulatlan boldogság. Minden együtt, amitől irtózom. Akkor inkább a plakátmagányban ázó éjjelek vagy akár az utolsó kézigránátját elhajító vörös nyakkendős Vologya. És mégis, mégis. Emlékszem, nyolcvanas évek eleje, az a csodálatos bukaresti múzeum. Amit a bojár magángyűjteményekből hordtak össze egy épületbe, a nagy földrengés ürügyén. Már a porcelán- és papírgyűjtemények is, aztán az elefántcsont faragványok és perzsaszőnyegek. Egy teljes török szoba, vízipipával. A román Munkácsyk kiváló tájképeikkel. Aztán a modern franciák, Matisse, meg minden. És akkor egy Bonnard, ott megrendült a föld. (Csak nekem.) Forgolódtam és hebegtem, próbáltam hirtelen valaki partnert keresni ebben a csodában, majd elkezdtem lerajzolni, magamévá tenni, valahogyan. Csoda, csoda, persze. Jaj, megvan-e még ez után a sok világégés után?! Azt mondják, a gyönyörű Nemzeti Múzeumuk, ami az elnöki palota egyik szárnya volt – leégett! Holbein meg az a tengeri táj az emeleti teremben!

Az a Bonnard ott: főmű, főbb már nem is lehetne. Megnyalhatta utána mind a tíz ujját. Reprót nem lehetett róla kapni. Így, emlékezetből, a *Reggelizőszoba* (Museum of Modern Art, New York) egyik változata lehetett. (Később láttam azt is.) Most az fekszik előttem.
A kép: az előtérben ellenfényben úszó dús teríték, porcelánok, üvegek, csésze, gyümölcstál. Az ablakon túl az erkélyre látni, mögötte-fölötte pedig fényben szétolvadó lombozat és egy kerti ösvény. No nézzük. Az előtér kontrasztos, elkülönül. Kemény fényben keményen kirajzolódó tárgyak. Ha nem bontaná föl a kontúrokat elbizonytalanított vonalakkal. Pokolian magabiztos álrendetlenség. Azonban a kép középtengelyét pontosan kijelöli három tárgy. Hogy mindez ne legyen túl didaktikus, további két edénnyel egy kecses jobbkanyar. Az átkötést két közeli, váratlanul sötétre váltó forma biztosítja, milyen egyszerű. A bal oldalon is formaparádé, mindkét zsebe boldogsággal van teli. És itt egy bekezdés erejéig hadd kerüljön ide egyik szerelmetes festőm, Nagy Balogh János. A legtehetségtelenebb zseni, aki valaha... Mit összeügyetlenkedett, kínlódott a képein, egész életében! Nehézkezűsége minden ecsetvonásán érzik. És összehozott hat képet, hat tökéletes képet. Kell ennél több?! A többit csak kegyeletből szeretem. Itt van ez a Bonnard-témájú képe, kispesti változatban, egy rokkantnyugdíjas agglegény modorában. Hasonlatos a gyengédség, hasonló a boldogság is. (Még nyilatkozta is, Füst Milánnak, villanyosra várva!) Nem annyira fölényes. Nála minden tárgy érték, megbecsült. A csöndjük viszont megint csak közös. Ez zártabb világ. Inkább formál, és jobban kötődik a látványhoz, minden vonatkozásban. Áhítatos. De vissza Bonnard-hoz.
A következő mező az erkélyajtó síkja. Ilyenféle bontatlan felülettel egy mezei festő nemigen tudna mit kezdeni. Mit csinál ő? Nem tudom, az ő találmánya-é, mindenesetre számomra a nevéhez fűződik. Tessék végigkövetni a felelület színeváltozásait. A narancson a barnákon át a kékeszöldig. Túlcsorduló színesség, itt is. És teljességgel következetlen, következetesen. Ha a valóság felől nézzük. A kép színhullámzásában: hibátlan. Evvel a színkezelési ötletével általában minden foltot fölbont, elapróz. Így minden mellérendeltté válik. Az ablaktok mellett a fal, a tapétamintával. Mintha a kerti világot emelné át a szobába, azonos méretű mintázattal. A bal felső sarok három világos színű, amorf formája szándékkal rímel a közelében, de már a kertben lévő ugyancsak két világos foltra. És a tapétába belesimulva egy nőalak, félbevágva, hosszában. Ennyire mindegy neki?! Ennyire azért nem, e félbevágás eredendően nem volt szándékos! Ide kívánkozik Bonnard komponálási módszerének fölfedése. Témaelrendezéseitől gyakran hanyatt esik az ember. Van egy gyönyörű képe, talán Londonban: kádban fürdő női akt, s mindez a kép fölső széléhez szorulva. Az óriás képmezőt pedig a fürdőszobapadló mintázata tölti ki, ép ember ilyet nem tud kitalálni. A budapesti Szépművészeti Múzeumban is kettévág egy nagymamát, s egy testetlen, csészét tartó kéz balról benyúlik a képmezőbe... Végül egyik mesterem magyarázta el a dolgot. Bonnard műterme falára óriás vásznakat szegezett, telefestette (Vuillard barátja egy képén mindez megörökítve), majd összehívta barátait, s a nagy képből több kicsit kanyarítottak ki, ollóval. Evvel a zseniális ötlettel a komponálás fázisát kiemelte a többi közül, s a már megdolgozott részletek birtokában döntött, utólag. Néhány éve egy múzeumban ellenőriztem. Bekukucskáltam a keret mögé: a vászon oldalán csakugyan folytatódott a kép! S mikor végre egyszer kezem ügyébe került egy oeuvre-katalógus: sehol egy kerek képméret, és mindegyik más! A hír tehát igaz. Ha nem lenne olyan keserves munka folyvást egyedi méretű kereteket csinálni, az ötletet sokkal többször elloptam volna.
Tehát vegyük így: a hölgytől nyilván még bocsánatot is kért, gondolatban, de nem tehetett mást. Valószínűleg megbomlott volna a két ablakszárny által nyomatékosított szimmetria, ami pedig még éppen elhordozza ezt a szédületes gazdag témát. Persze ez is csalás. Ezt a látványt emberi szem soha nem láthatja, nem képes befogadni. Amúgy is csak egy pontban látunk élesen, s ha a tőlünk méterre lévő kávéscsészét nézzük, az ablakon túli világ már csak egy összemosódó fényfolt, aki fotózik, már csak a fénykontraszt okából is tudja. (Azon az asztalon ezer lux van, a kertben pedig

negyvenezer. Operatőrnövendékek vizsgafeladata egy rövid jelenetet leforgatni, a színész a szobából közben kimegy a szabadba. Jancsó–Kende tudják ezt nagyon.)
Tehát a kert. Tisztességes festő a veranda kőkerítését egyszerűen elhagyta volna, ha van esze, mert ez a burjánzó téma nehezen tűri a geometriát. Ő pedig könnyed sormintát csinál belőle (szerencsére nem olyan felületeset, mint Dufy), így ez szinte beleolvad a kertbe. Tessék belegondolni! Ha szemből süt a nap, amint azt az étkészlet árnyékaiból jól látni, milyen sötétnek kellene a korlát árnyékos oldalának látszania! A baluszterbabák közeiben pedig a vakító ég tükröződik, holott az kissé föntebb van. De szüksége volt egy kék centrumra, összekapcsolandó a teríték vibrálását a lombok ugyancsak kékbe váltó színeivel.
Ez is egy nagy trükk. A nap felé fotózva a színek fénnyé égnek. (Bonnard gyönyörűen fotózott; aktok a kertben a század elején.) Festésmódja ilyenformán itt valóban sugallja a fény erejét. S hogy kékbe olvad: mikor kék a lomb? Ha messze van. A reggelizőasztal mellől a világ végére látunk. A végtelenség érzete, de fennkölt ünnepélyesség nélkül, ugyanis a lombozat jól láthatóan megrajzolva, így olvasható, meghitt. Távoli, mégis intim.
Belefáradtam. Azt reméltem, a képet végigböngészve majd csak rátalálok, mit szeretek annyira ezen a tőlem oly távoli gondolkodású barokk pompán. A MÁS-t?! vagy öntudatlanul mégis erre vágynék, te jó ég?! Nem tudom. Nagyon szép.

Koncentráltabbnak tűnő és súlyosabb veretű képe a Pompidou Központban látható Csendélete. (Pad nincs előtte, de a földre le szabad ülni.)
Ahogy néztem, ez kivételesen nem utólagos képkivágás, három oldalról biztosan nem. Múltkoriban valaki rám nevetett: persze hogy ezt szereted a legjobban, ezt te is szeretted volna megfesteni. Valószínű. A legelvontabb képei közé tartozik, a natúra minden elemének megtartásával. Még az a pimaszul hanyatt esős szék is! Vagy az csak egy árnyék lenne? Mintha egy nagylátószögű objektív torzítása. Hanem ezek a kőkorszaki idolok, a gyümölcstálak! A középsőt szenvtelenül még végig is ornamentikázza, a szőlőszemeket kirajzolva. És mégis. Évekig – amíg csak reprodukcióról ismertem – nem tudtam kivenni, értelmezni a részletformákat. Nem zavart. E formák eszmei súlyát különös vonalú kontúrjuk adja. Teljesen megtévesztő: a középső szőlőstál egy szoborrá olvad a mögöttes fonott kosárral. Moranditól ismert ötlet. S a meglehetős önkényesen sárgává torzított árnyékok is hozzátapadnak a foltokhoz. Mindez fehér háttér előtt. Ellenpontként pedig az elrajzolt, így ferdén fölfelé billenő piros csík, az asztal széle. Ki tudna ennél szebbet elgondolni?! A terítő és a padló végigpöttyözött mintázata rímel a gyümölcsökre, szövetté szövi a látványt. Amit látunk: hangsúlyozottan esetlegesnek tűnő részlet, mégis feszes kompozíció, zárt. Bal felől a szék sarka, fönt a kosár feszül a keretnek. Jobb szélen ugyan – hagyományosan – félbevág egy formát, de ennek íve önkényesen és halkan egy szakaszon függőlegesbe csap át, s bekattan a fölötte lévő árnyékba, zár ez is. Fegyelmezett pompa.
Ha belegondolok, Mies van der Rohe ezekben az években építi meg egyetemi kápolnáját, ahol eljut a csupasz fehér kockatérig, egyetlen látvány hátul a radiátorsor az üvegfal előtt... a Bauhaus-iskola gondolkodása, ahol a logika próbált végső soron a szeretet fölébe kerekedni... micsoda ügyetlenség...!
Bonnard bölcsebb. Szent Ferenc megkérte a mandulafát, mesélne neki Istenről. A fa egyszerre virágba borult.
Ez a helyes válasz.

Menyus bácsi

Tóth Menyhért, 1904–1980.

Kétszer láttam.
Egy festőszakosztály-ülésen ott volt, a Vigadó nagytermében, s fölszólalásra jelentkezett. Hátul, ahol ültem, néhány öregúr összemosolygott, egyikük legyintett, hogy ez bizony hosszú lesz, s elindultak a büfé felé. Csakugyan soká beszélt. Nem tudtam megfejteni, miről. Igaz, a költészet nagy hányadára süket vagyok. Mostanában gyönyörű mondatokat olvasok. Tőle idézik.
Az 1976-os nagy műcsarnoki kiállításának megnyitására nem véletlenül vetődtem el. Tudtam, kicsoda, és hallottam különös életéről. A vernisszázson lefényképeztem: apró veréb daliás felvezetők között. A kiállítás kockázata igen nagy volt, nem csak én vettem észre. A szomszédos teremben egyidejűleg a festőóriás: Paul Klee. Klee, az apám. És be kellett látnom, hogy a félszemű-féllábú miskei festő itt jobb volt.

Paraszgyerek, beteges. Szobafestőinas Kalocsán. Elvergődik a Képzőművészeti Főiskolára, nem igazán neki való környezet, albérlet, és kecskét tart. Gümőkor, operációk. Vergődések után hazatér falura, immár Miskére – 1936 –, s fölfedezéséig már nem is igen mozdul onnan. Majorannát termeszt, szobafestést vállal, és muzsikálást lakodalomban. A hetvenes évek elején megtalálják; Bács megye legendás tanácselnöke, ha jól tudom, egy tételben megveszi az életművét egy leendő múzeum számára. Tárolásra hely még nincs. A képek egyelőre maradnak, Menyus bácsi sorra fehérre festi őket. Kormánykitüntetés, de akkor már nagyon beteg. Ennyi.
Tisztességtelen dolog valakit anekdotákon keresztül bemutatni? Végül is ez is művészet: az elhagyás művészete. Igaz is, meg kevés is. Befolyásol-e, amit hallottam róla, képolvasásomkor? Igen. Bár például az *Afrika* képénél, ami remekmű, nem. A kecskeméti alkotóházban ebédnél zokogva az asztalra borult, hogy Afrikában éheznek a gyerekek.
Micsoda terheket hord egy ilyen ember!
Földet művelt, és festett. Évtizedekig. A falu határán túl ezt nem tudta senki. Uramisten. Most reménykedve mondjuk, biztosan boldog volt. Vagy ez már a mítosz? Valahol Thomas Mann magyarázza nagyon szépen, hogy a művész igazi fizetsége mindig maga a mű. A készülő mű, teszem hozzá én (vagy talán még ő), mert a kész termékkel már sok baj van. Vagy lehet. De az a pillanat, amikor a festékből kép lesz, egy majdani kép első ígérete...

Nézem a rajzait. Világos, nem véletlenszerűen találta meg képtémáit. Hatezer rajzot hagyott maga után. Nagyon sok. Heroikus álmai voltak, mítoszokat ábrázolt. Félúton elmaradozom mellőle, nem vagyok alkalmas követni. De a keretezett, kész műnél újra találkozunk. És megemelem a kalapom. Szüts barátommal évtizede veszekszünk ezen: mi a téma szerepe a szakmánkban. Tessék megnézni ezt a *Műlovarnő* képet. E témánál kettő a fontos: a ló meg egy nő. A ló megvan, habár arrébb. És a nő?! Mi ez? Az utolsó nagy cirkuszábrázolási periódus, amiről tudok, Európában, a tízes évek Párizsa. Hogy a színházat unták Picassóék, és hát a cirkusz mint a szabadság utolsó menhelye. Álma. Nálunk valamivel később Vaszary és Aba-Novák nyúlt ehhez a témához, de az ő evilágiságukkal nem tudok mit kezdeni. Vaszary egyébként a Főiskolán mestere volt Tóth Menyusnak, szerette is, segítette is.
Ez a gondolatsor sem vezet sehová. Mit látott bele mesterünk ebbe a témába? Erotika? Combja megrajzolva, széttárva, a szemérem helyén erősebb festékpamacsok. Lehet, hogy az, én nem hallom ki belőle. Gombszemekkel, ilyen palacsintaarccal? Ősanya-mítosz, ami annyit foglalkoztathatta, az ő Willendorfi Vénusza? Nézzük a festés oldaláról.

Az első, ami megfog, az édességes fehérrózsaszín képmező. Ha erotika, akkor leginkább ez. A bal felső sarokban hideg színekből indít: szürke – testszín – kékeslila. Nemcsak azért ezt nézzük meg először, mert balról jobb felé olvasunk könyvet is, hanem a téma okán is; az arc a lélek tükre. Kivéve itt. Innét a színek is és a sötét tónusok is kétfelé vezetnek. Az egyik a nő lába közé, amiről egyszer egy magyar szexológus bájosan azt írta: rejtély, miért szeretik a férfiak annyira nézni, mikor nincs is ott semmi. Itt krapplakk-vörös (bordó) kontúrvonal miatt tűnik föl. A vonal két vége két mázsás tömbbe fut le: bordó az egyik, narancs a másik. Jobb felé indulva pedig a fejtől: a kakasfejű ló, ó-lábakkal. Hozzá akarta volna gömbölyíteni gazdájához? Nem tréfának szánom. Antropomorfizálta? Ez az állat engedelmeskedik a gazdájának – idomul. S az ő piros színe a műlovarnő kicsattanó életereje, nem: e ködből-párából gyúrt alak így kötődik sűrűbb világunkhoz.
És a témától elvonatkoztatva? Adott egy fehér-rózsaszín háttér előtt fölvillanó piros, két sárga és több kisebb halványpirosféle folt, túlvilági édes harmóniában. Absztrakt tér, semmi padló vagy horizont. A jobb alsó sarokban még ábrázol valamit, számomra kivehetetlen, az is gömbölyded forma. A kisméretű íveket mindenütt nyomatékosítja, ismétli. Nézzük csak az arc kontúrját. Kezdi egy lila csíkkal, ezt két rózsaszín között egy halványabb szürkéslila vonal követi, és végül egy habosan-vastagon festett kopogó-fehér. Ami a formát már köti a lófejhez. A kontúrvonalak színeit egyébként is érdemes követni, hogyan változnak. Nekem Bonnard-tól ismerős az ötlet, ő a foltok felületét színezte így, a maga különös módján. Még egy helyen látni ilyet: budapesti kiállítótermek, nyolcvanas évek vége... néhányan eltanulták Menyus bácsitól ezt a tudományt. Nem baj.
Másik képe, aminek ereje szintén megfejthetetlennek tűnik, az *Afrika*. Igen nagy méretű kép, 140 x 200 cm. A keretet, ahogy mondani szokták, szinte szétfeszíti a mitologikus állat kontúrja, ami érzékelteti, hogy ez az állat bizony mindennél nagyobb.

Ha jól emlékszem, láttam nagyanyáink korából térképet, amin Afrikában még voltak fehér foltok. Ha ismeretlen, félelmetes is. De a mi magyar kultúránknak annyira nincsen érintkezési pontja avval a világgal! Vagy az említett újsághír és társai, Afrikáról, amire Tóth Menyhért Kecskeméten úgy reagált? Talán megint csak az ős, az ősi keresése, a „honnan jöttünk, mik vagyunk...” Milyen lehetetlen az állat nyakának megformálása! Mintha nem tudna e hosszú formával mit kezdeni. Mintha kormorán éppen halat nyelne. És a fej. Az őshüllőket a tankönyvben igen kicsi fejűnek láttuk, gondoltuk is, biztosan nagyon buták lehettek. Ezek a fogalmi kötődések bizony hatnak a formák olvasásakor. De két körforma: ez a fura állat a nappal-holddal szemez. Így hát neki van igaza. Bár a teste a fontos, mégiscsak. Valaki egyszer majd biztosan megfejti, mit jelent a hasa alatt keményre és konkrétra, szögletesre váltó bordó vonalrendszer. Nekem leginkább az ellést-szoptatást asszociálja. A folytonosság, az örökkévalóság. És megint ez a hús-vér, alvadtvér-szín. Semmi komplementer, valami kis zöld vagy kék. Pihenésként. Önmaga biztonságában izzik a kép – a gümőkóros, falábú festő, aki olykor elsírja magát... Talán gyerek maradt. Minek ment el vénségére a Kanári-szigetekre?

A kép szövetét faktúrája adja. Még reprodukción is jól látható: a vörösekkel megfestett foltrendszerre fehér festékpamacsokat kezdett fölhordani, mintha hóesés lenne. Foltonként változó a sűrűsége, evvel tagol, egészen a fehér ragyogásig. Tizenkét éve nézem Kecskeméten, tudom: a kép – és nem csak ez – szinte dombormű a felhordott fehér tétegek által. Ez barbárrá is teszi, s furcsa módon anyagszerűvé is. Furcsán, mert nem a témát követi, értelmezi, egy teljesen szuverén formarend szerint vibrál, pulzál, egyidejűleg kétféle megközelítést követelve ki magának. A síkbeli és a téma szerintit. Az *Etetés* története is elvont térben zajlik. Fehér kutya szájában rózsaszín folttal. A jobb alsó sarokban még egy állat, megfejthetetlen, köze van-e az etetéshez, vagy szemlélő csak. Időtlen szellemalak. S egy-egy vonal erejéig megint valami kínzó konkrétság, ami nem engedi a nézőt az Óperenciák világába repülni. Falusi udvar. Mintha a kutya szája körüli piros vonalakkal, a sárga ormányfolttal valamit nagyon meg akarna nekünk magyarázni. Mi lehet az? Látványélményből indíthatta a témát.

Menyus bácsi most éppen Sevillában képviseli hazánkat, a világkiállításon. Azt hiszem, igazabban, mint ottani összes magyarkodásaink együttvéve.

Váli Dezső

Régen várt pillanat. Szerződésben vállalt és keservesen írt sorozat tízedik, utolsó cikkét adom le ezennel. (A szerkesztőség pontosan be nem határolt összegű különhonoráriuma vár rám.) E búcsúcikkhez három téma is adódott. Mark Rothko, nagyon szeretem, a fotókat is elkészítettem hozzá, de üres képeiről kutya nehéz lett volna hat oldalt írni. Megírhattam volna honi kortársaimról a véleményemet. Mondjuk, csak a jót. De barátaim figyelmeztettek. Talán, majd, egyszer. Fölvetődött Vojnich Erzsébet neve is, szerkesztőm is helyeselte. Beleillik a Modok Mária – Vaszkó Erzsébet vonalba. Meg amúgy is, festményeimhez témát és megannyi mazsolával meghintett vegyes gyümölcsfagylalt-vacsorát kaptam tőle. Legutóbb azonban még süti sem volt, csak parizer uborkával. S akkor, végül, egy név tolult agyamba, minduntalan föl-fölbukkant, nem menekülhettem, a kerekek is azt zakatolták, váli, váli. Hogyan is felejthettem ki Bonnard és Morandi között?!

Neve nem a teljes ismeretlenség homályából bukkant elő. A magyar sajtó kereszttüzébe először egy igen szellemes és teljesen félreértett akciója kapcsán került. 1978 telén a Nemzeti Galériában a Jubileumi Stúdiókiállításon vagy 900 kockára fűrészelt festménydarabkáját terítette szét egy asztalon, fölszólítva a kedves nézőket és kritikusokat, hogy ezek itt elrontott képek maradványai, ugyan szíveskedjenek belőlük jó képeket összerakni, próbálják meg. Az Orgánum hetekig vitatkozott (a Mester boldog volt), hogy mindez a Rendszer-an-sich, avagy pedig csak a kritikusok kritikája akarna-e lenni.

A bírálók kellemesen hajba kaptak egymással, mártsak a betűontás okából is, a művész pedig ámult. Hogy ennyi kritikus egyikének se jutott eszébe, hogy egy föstő a képeiről alkalmasint egyedül is meg tudja mondani, hogy ezek itt rosszak, pocsékok, silányak, gyatrák és környezetszennyezők. S hogy e konfliktus egyetlen észszerű elintézési módja a műtermében álló, 1975-ben a Baross utcában 3000 forintért vásárolt (nyilvánvalóan csempészáru) szovjet barkács-fűrészgép igénybevétele. S még a fűrészelés közben se jutnak a kritikusok eszébe. A Mester e helyt halkan bevallja, hogy munkásságának cca. hatvan százaléka eleve selejt, immár 30 éve, mely ilyen módon a műteremből a hátsó kijáraton távozik, talppal az ajtó felé, ahogy mondani szokták. Pislákoló mécs – hajló nádszál önbizalmát ilyenkor derék hitvese élesztgeti:

„Mégis a mamámnak volt igaza. Na gyere, vacsora. Mákos tészta. Kihűl.”

De térjünk a képelemzésre. Mikor is 1978-ban ily módon fölfedeztetett, immár hetedik éve állott műtermében egyik korai főműve, az *Avignoni szerelmesek – A/1971/12*, olajkép, 140 x 100 cm, 1971.

A mű története különös, ugyanis a Mesternél rendhagyó módon témája előbb született meg a műnél. Épp most kiadásra kerülő jeles könyvében (*C. napló*) meg is írja a témaadó élményt, kissé ügyetlenül, de

minden bizonnyal hitelesen: egy átmúzeumozott nap fáradt estéjén, átázott tornacsukában betéved egy templomba, ahol „... Belépek, de hova? Erre-arra egy-egy gyertya, amúgy koromsötét, s bent tombol, dörög, lobog és repül egy diadalmas Bach-fúga, a d-moll... ijesztő. A sötétben botorkálok az oltár felé. ... A hang forrását még mindig nem találom (a zene elölről szól), de egyszer csak előttem, lent, megmozdul valami. Fölrezzenek, ijedtség, mit tagadjam, iszonyú ijedtség... kapkodó igyekezettel próbálom megfejteni az alig láthatót – ó, csak egy ember. Egy lány. A térdeplőlépcsőn ül-kuksol, összegörnyedve. Hosszú haja van, biztosan szőke, karjával átfogja lábát. Nicsak, egy lány. Ő is kábult a zenétől.

Zajtalanul és illedelmesen továbbmegyek. Hogy is volt? Az előbb megemelte a fejét, attól vettem észre. De hisz nem rám nézett, hanem a rácson át egy falfülke felé, ott egy kis fény dereng.

És akkor megértettem. A fülkét majd kitöltő orgonapult mögül egy fiú feje látszik, vállig érő haja a zenével mozdul, tiszta, átszellemült arc, nagyon szép. Most felénk – felé – pillant, a semmibe, mert a fény nála van, és a zene is.

Hiszen ez a lánynak játszik!

Eltűntem, elosontam a sötétben, ők ott maradtak ketten egymásnak, Sebastian Bach vigyázott rájuk...”

A Festő alighanem egész életében ezt szeretné megfesteni – akkor, egyszer, leíró módon meg is próbálta. A képmezőt Bálint Endrétől vett ötlettel négy mezőre osztotta. E táblák témái sorra, felülről lefelé:

1. A fiú az orgonánál. Építész tanultságából származó gondolkodással, igen leegyszerűsített formában, keresztmetszetben lerajzolt egy orgonapultot a hozzá tartozó paddal. Furcsa, hogy a téma a jobb szélen indít, holott balról jobbra olvasunk. A forma szögletessége maszkulin jellegű.

2. A Bach-zene. Ez a felület sokkal jobbra sikeredett az elgondoltnál. A festő ugyanis egy finoman megmunkált rózsaszín felülettel indított, egy vibráló szőnyeggel, a zenét kifejezendő. A későbbiekben azonban ezt túl édeskésnek találta. Széles mozdulatokkal, festőkéssel kezdte átkenni, egy világosabb színnel, mikor keze félúton megállt, a művelet félbe maradt. A félig kész felület fogalmilag és formailag, színben is kifejezőbb lett az elképzeltnél. Így maradt.

3. A leány a zenét hallgatja. A festő az egy pillanatig látott, tehát inkább csak elképzelt éteri lény minden csodáját kifejező formát keresett. (A vázlatlapok fotón megmaradtak.) Első fordulóban erre egy kövérkés kifli alakja tűnt legmegfelelőbbnek. Majd megint csak Bálint Endrével az emlékek peremén született meg ez a teljesen passzívnak szánt, befogadó forma. Visszafelé, átlós irányban elhúzva a fenti résztémától, méretében hasonlóan. A zenét a fölötte-tábla faktúrájának halkabb változata szeretné képviselni.

4. A város, a templom. Nem egészen ide tartozó elem. Már csak az absztrahálás

megint csak más faja miatt sem. Szerencsére színben idomul, súlyával alulról zárja a képet. Summássága nagylélegzetűnek mondható, patetikus is talán. Ami rendben is van.

(Persze mindaz, amit a festő ilyetén elgondolt, lényegtelen, nem biztos, hogy a kép tartozéka. Belőle nem fejthető meg a valódi „mondanivaló” – az ugyanis mindenkor a művész és a befogadó közös alkotása.)

A kép ma a Kecskeméti Képtárban van.

A tizennégy évig tartó absztrakt után a festő második periódusa a régi zsidótemetők-széria (1984–87). Ez tulajdonképpen mellékterméke egy tíz évvel korábban falusi szociofotózások közben kedvtelésből készített temetőfotó-sorozatnak.

Régi zsidó temető – virágzó mandulafával – A/1986/20., hatvan centiméteres olajkép, 1986-ból. Miből származik ez a súlyos, ünnepélyes hang és ez a feszültség, amit a kép sugall? Igen, persze, az ég sötét a belülről világító dombforma fölött, ami önmagában abszurdum – de nemcsak ez. A háttérre az előtér túl nagy, fenyegetően sötét sírkő formája felel. Mintha fényképezőgép nézné, túl közel van hozzánk, életlen a kontúrja. Ez a formai bizonytalanság megzavarja nemcsak téri helyzete leolvasását, hanem értelmezését is. Bontatlan fekete foltja, mintha barlang vagy sírkamra bejárata. Bal felől megtámasztva, ráragadva egy szintén sötét, ám jóval konkrétabb forma, egy másik kő. Rajta éles, grafikus jel. A horizonton ugyancsak összetapadt két forma, csak kontúrral jelezve, testetlenül. A kettő között pedig váratlanul, gyermekrajz modorban, egy virágzó fa. Modellje jól megfigyelhető tavaszszal a kecskeméti alkotóház emeleti műtermében. A jobb alsó sarok kerítéseleme még evilágibb-vaskos realitás. A feszültség – a feszes kompozíción túl –, gondolom, innét származik, az egymásnak ellentmondóan ábrázolt formák zavart keltőek.

Régi zsidó temető (Ferenczy Károly emlékére – A/1986/21, 120 x 120 cm, olaj, 1986. A címadás nem véletlen. Váli mindig ámulattal adózott az erdei-alkonyi fények, atmoszférák mesterének. Itt a képen a geometrikus formák lombernyőt sugalló (foltos) fények által puhává oldódnak. A két fatörzs is utal erre. Fények és formák félárnyékos útvesztője. Nagy teret sejtet, egyebek mellett a módszeresen félbevágott formák által is. Nem színes kép, mégsem hagy hiányérzetet: szürkék és feketésbarnák. A nagy, túl nagy formákat itt is apró grafikus jelek pányvázzák világunkhoz: száraz ág és hétágú gyertyatartó. Aminek ritmusát fenyegetően fölnagyítva a háttér kerítése ismétli meg.

Mindkét képet a festő egy különösen borongós januári délelőttön Trabantja csomagtartójára erősítette, s fölvitte a Nemzeti Galériába, ajándékként. Célját elérte: még másnap is boldog volt.

Nézzünk meg egy képet az 1987 óta tartó műtermes sorozatból is. *Kis fehér műterem – A/1991/18* (korábban: *Fehér szoba*), 1991, olaj, 40 x 40 cm. A kompozíció itt is feszes, a jobb alsó sarokban az asztalláb „épp csak hogy befér” a képmezőbe. Hasonlóan szorul a szék is. Mintha a terjeszkedő asztal szorította volna a kép sarkába. Találkozási pontjuk közelében, az asztallap, akár egy jégtábla, föltorlik, fehér, fluoreszkáló, belső fénnyel. A padló és a háttér is anyagtalan, jelzésszerű. A papírlap e világi, az üvegváza pedig fényre és fénytörésre utal. Holott a képen nincsen árnyék. Iszonyú nagy itt a csend, emberelhagyta táj.

Hát ennyi.

Búcsúzom.

SZÍNES OLDALAK
teljes leltár

o. – olaj
v. – vászon
p. – papír
ft. – farost
cer. – uza

Belvárosi utcarészlet − A/1960/01
o., p. 40,5x29,7 cm. Bp. 1960.10.
Vasbányai Ferenc tul.

Utca hirdetőoszloppal − A/1960/02
o., p. 22,5x24 cm. Bp. 1960.12.
Dobszay János tul.

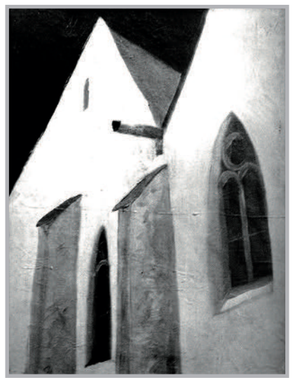
Angyalföld este − A/1961/01
o., p. 25x43,2 cm. Bp. 1961.12.
Szelényi Károly tul.

Egyszer volt − A/1961/02
o., v. 39x49,4 cm. Bp. 1961.05.
Pándi László tul.

Csöndes vágy nyugalma − A/1961/03
o., p. 27,9x17,2 cm. Bp. 1961.12.
Hradszki László tul.

Gót ablak − A/1962/03
ff.repró, o., v. 50x40 cm. Bp. 1962.
Duray Eszter tul.

Szentendre − A/1963/01
o., v. 45x76 cm. Bp. 1963. // 1969.
Kudelka Bea tul.

Festőállvány − A/1964/01
gvas, p. 34,4x27,7 cm. Bp. 1965.!!
Hanák András tul.

Arany idők − A/1967/01
o., p. 22x33 cm. Bp. 1967.11.
Szabóky Boglárka tul.

Tornyos ház − A/1967/03
o., p. 36,2x54 cm. Bp. 1967.11.
Schanda Balázs tul.

Félbemaradt önarckép − A/1967/06
o., ft. 37x35,3 cm. Bp. 1967.
Hetényi Ágnes tul.

Műteremben álló − A/1968/05
o., monotípia, p. 53x49,6 cm. Bp. 1968.11.
Viniczai János tul.

Vasárnap reggel − A/1968/07
o., monotípia, p. 42x60 cm. Bp. 1968.09.
Littmann László (USA) tul.

A világ szélén − A/1968/08
o., monotípia, p. 35x38 cm. Bp. 1968.10.
Kollár Gábor tul.

Homo contemplator (A tűnődő ember) − A/1968/12
o., p.42,5x42 cm. Bp.1968.07.
György Péter tul.

Kápolna és kopjafák − A/1968/14
o., monotípia 43,5x46,3 cm. Bp. 1968.07.
R. Kat. Egyh. Gyűjtemény, Sárospatak tul.

Festőasztalka meg egyebek − A/1968/18
o., p. 22x22,4 cm.Bp. 1968. // 1969.02.
Janikovszky János tul.

Veszprém az utolsó napokban − A/1968/20
o., ft. 26,5x26,5 cm. Bp. 1968.11.
Pándi László tul.

Az a kis szerb templom − A/1968/23
o., fa 20x29,5 cm.Bp. 1968.12.
Reimholz Júlia tul.

A hegy alatt − A/1969/11
o., v. 70x100 cm. Bp. 1969.01.,11.
Iappang

Angyali üdvözlet − A/1969/12
o., v. 50x40 cm. Bp. 1969.6.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

Szelíd angyal − A/1969/13
o., ft. 50x40 cm. Bp. 1969.8.
Grönlund, Leila tul.

Nagymama szobája − A/1969/14
o., v. 50x70 cm. Bp. 1969.8.
Gyuricza Klára tul.

Disznóól − A/1969/16
o., ft. 21x44,5 cm.Bp. 1969.10.
S. Nagy Kata tul.

Fehér angyal − A/1969/17
o., v. 70x50 cm. Bp. 1969.12. // 1975.10. // 1976.
Kotum Károlyné tul.

A nagy kapu − A/1969/18
o., v. 70x55 cm. Bp. 1969.12. // 1976.05. // 1980.04.
Pócs Ádám tul.

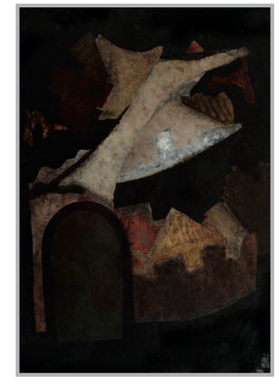
Zebegényi lugas III. − A/1969/20
o., ft. 38,4x33 cm. Bp. 1969.08.
Elekfi Erzsébet tul.

Az út vége − A/1969/22
o., v. 70x100 cm. Nagymaros 1969.06.,11.
Horn Gyűjtemény

Székek és fekete köcsög − A/1969/24
o., ft. 33,3x28,7 cm. Bp. 1969.07.
Kudelka Bea tul.

Angyal a város felett − A/1970/04
o., ft. 100x70 cm. Bp. 1970.04. // 1976.02.,03. // 1991.11.
Nagy László dr. tul.

Piros Visegrád − A/1970/07
o., ft. 40x50 cm. Nagymaros 1970.04.
Iappang (USA)

Történet a csendről − A/1970/08
o., v. 70x50 cm. Bp. 1970.05.
Joap Imanse /NL tul.

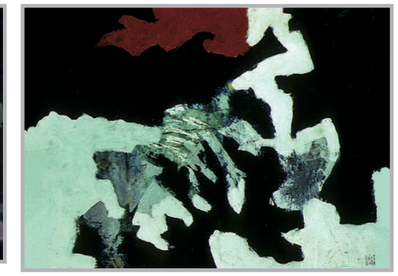
Memento Cs. Zs. − A/1970/11
o., ft. 50x68 cm. Bp. 1970.05.
P. Szűcs Júlianna tul.

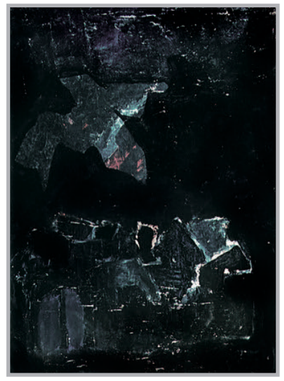
Memento Zsófi − A/1970/12
o., ft. 50x70 cm. Bp. 1970.05.
Pándi László tul.

Zsennyei kastély I. − A/1970/14
o., ft. 70x100 cm. Bp. 1970.05.
ID.1389 tul.

A második győzelem − A/1970/15
o., ft. 50x70 cm. Bp. 1970.05. // 1971.10.
Zakariás Józsefné tul.

Madár a város felett − A/1970/16
o., v. 80x60 cm. Bp. 1970.
Vatai Kinga tul.

Zsennyei kastély II. − A/1970/18
o., ft. 70x100 cm. Bp. 1970.06.,09.
Vakkonen, Tuula tul.

Történet az elmúlásról − A/1970/21
o., v. 50x70 cm. Bp. 1970.07. // 1976.01.
Udvary János tul.

Történet az erőszakról − A/1970/22
o., ft. 50x70 cm. Bp. 1970.07.
lappang

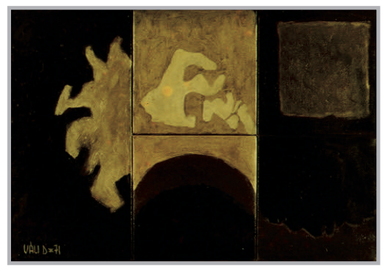
Féligvolt valóság − A/1970/26
o., v. 60x80 cm. Bp. 1970.11. // 1971.10.
Déri Gábor és Marik Judit tul.

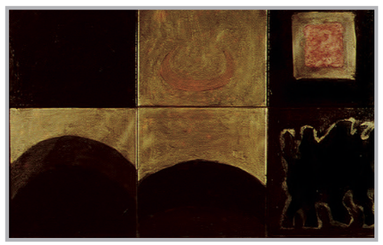
Téli rege − A/1970/29
o., ft. 31x69 cm. Bp. 1970.12.
Dobszay László tul.

Fekete keresztút − A/1970/30
o., v. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1970.12. // 1971.
valószínű megsemmisült, Bp. XI. Szt. Imre templom tulajdona volt

Fekete keresztút -részlet − A/1970/30/A
o., v. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1970.12.
valószínű megsemmisült, Bp. XI. Szt. Imre templom tulajdona volt

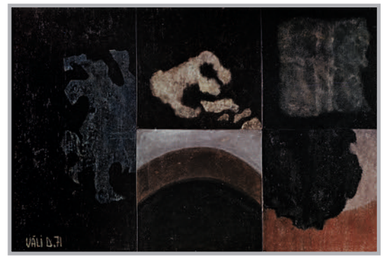
Fekete keresztút -részlet − A/1970/30/B
o., v. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1970.12.
valószínű megsemmisült, Bp. XI. Szt. Imre templom tulajdona volt

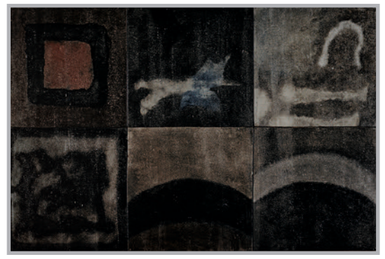
Fekete keresztút -részlet − A/1970/30/C
o., v. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1970.12.
valószínű megsemmisült, Bp. XI. Szt. Imre templom tulajdona volt

Barna keresztút − A/1971/02
o., ft. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1971.01.
Ferences Gimn. Szentendre tul.

Barna keresztút -részlet − A/1971/02/A
o., ft. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1971.01.
Ferences Gimn. Szentendre tul.

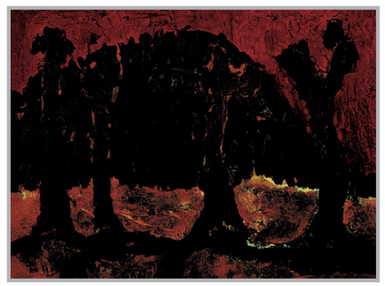
Barna keresztút -részlet − A/1971/02/B
o., ft. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1971.01.
Ferences Gimn. Szentendre tul.

Barna keresztút -részlet − A/1971/02/C
o., ft. 14 tábla, 60x270 cm. Bp. 1971.01.
Ferences Gimn. Szentendre tul.

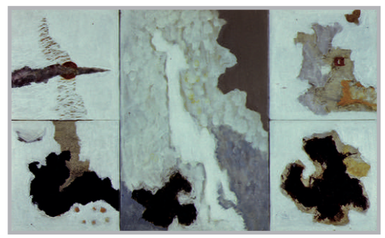
Szerelmesek − A/1971/04
o., v. 70x50 cm. Bp. 1971.01.,02.
Mattyasovszky Zsófia tul.

Vörös ég − A/1971/05
o., ft. 70x100 cm. Bp. 1971.02. // 1976.02.
Kovács Gábor Zsigmond tul.

Melankólia − A/1971/06
o., ft. 5 tábla, 90x140 cm. Bp. 1971.02.
Janikovszky János tul.

Finn ikon − A/1971/07
o., ft. 60x100 cm. Bp. 1971.02.,03.,12. // 1979.12.
Tóth László tul.

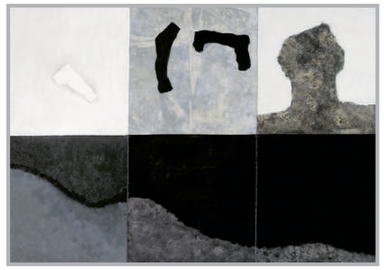
Hajnalmadár /Első szerelem/ − A/1971/08
o., ft. 70x100 cm. Bp. 1971.03.
Garczik Borbála tul.

Nagy keresztút − A/1971/10
o., ft. 14 tábla, 80x360 cm. Kecskemét 1971.04.
Pázmány Péter Kat. Egy. tul.

Nagy keresztút -részlet − A/1971/10/A
o., ft. 14 tábla, 80x360 cm. Kecskemét 1971.04.
Pázmány Péter Kat. Egy. tul.

Nagy keresztút -részlet − A/1971/10/B
o., ft. 14 tábla, 80x360 cm. Kecskemét 1971.04.
Pázmány Péter Kat. Egy. tul.

Nagy keresztút -részlet − A/1971/10/C
o., ft. 14 tábla, 80x360 cm. Kecskemét 1971.04.
Pázmány Péter Kat. Egy. tul.

Siena-Párizs, és ami közte volt − A/1971/11
o., ft. 100x140 cm. Kecskemét 1971.04. // 1976.05.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Avignoni szerelmesek − A/1971/12
o., ft. 4 tábla, 140x100 cm. Kecskemét 1971.04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Egy sötét év − A/1971/16
o., v. 80x60 cm. Bp. 1971.06.
Vatai Kinga tul.

Egy novícia tiszteletére − A/1971/23
o., ft. 12 tábla, 100x200 cm. Nagymaros 1971.09.
Hidvégi Máté tul.

Stúdium az időről − A/1971/25
o., ft. 6 tábla, 80x169 cm. Nagymaros 1971.09. //
1976.01. // 1979.05.
lappang

Legutolsó virágod − A/1971/32
o., v. 130x100 cm. Bp. 1971.12.
Tatár György tul.

Föld, ember, levegő − A/1971/34
o., v. 160x90 cm. Bp. 1971.12.
Dávid Géza tul.

Nosztalgia − A/1971/35
o., ft. 4 tábla, 100x140 cm. Bp. 1971.12.
Janikovszky János tul.

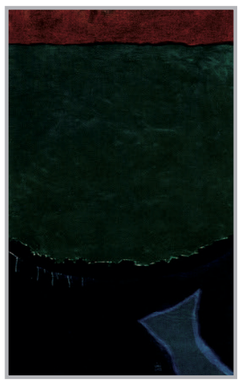
Végül − A/1971/36
o., ft. 50x40 cm. Bp. 1971.12.
Sárkány Mihály tul.

Halkan szólj − A/1972/01
o., v. 74x60 cm. Bp. 1972.01.,11. // 1974.03.
T-Art Alapítvány tul.

Népdal-téma − A/1972/02
o., v. 80x90 cm. Bp. 1972.01.
ID.1116 tul.

Harangvölgy - gyermekévek − A/1972/10
o., v. 140x90 cm. Bp. 1972.07.,11.
kidobtam: 1984.05. csak monitoron

A képtár kapuja − A/1972/14
plextol, ft. 10 tábla, 548x314 cm. Miskolc 1972.07.
Kazinczy F. Ált. Isk. Miskolc tul.

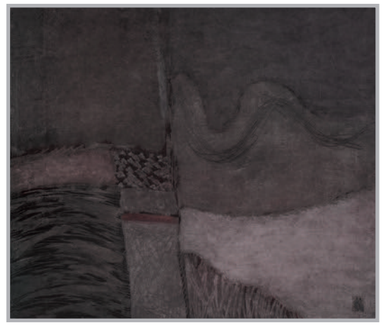
A képtár kapuja // a helyszínen − A/72/14/A
plextol, ft. 10 tábla, 548x314 cm. Miskolc 1972.07.
Kazinczy F. Ált. Isk. Miskolc tul.

Apokalipszis 20.7-10 − A/1972/15
plextol, secco 680x270 cm. Sajószentpéter 1972.07.
Kat. Templom, Sajószentpéter tul.

Hangulatban − A/1972/19
o., v. 70x50 cm. Bp. 1972.11.
ID.1116 tul.

Séta Trecentóban − A/1972/21
o., ft. 76,5x90 cm. Bp. 1972.11. // 1973. // 1975.02. // 1980.04.,05.,12. // 1990.11.
Kiskőszegi Andrea tul.

Séta veled − A/1972/22
o., ft. 76,5x90,5 cm. Bp. 1972.11.
ID.64 tul.

A fény természetrajza − A/1972/24
o., v. 70x50 cm. Bp. 1972.11. // 1973. // 1974.02.
Vakkonen, Tuula tul.

Egyszer eljutok ide is − A/1972/26
o., ft. 70x43,5 cm.Bp. 1972.11. // 1973.01.
Doroszlay Pál tul.

Égből jött − A/1972/27
o., ft. 60x50 cm. Bp. 1972.11.
Friessem Anne + Winfried tul.

Égből jött II. − A/1972/28
o., ft. 60x50 cm. Bp. 1972.11.
Jeremiás Éva és Maróth Miklós tul.

Kondor Béla emlékére − A/1972/30
o., ft. 106x212 cm. Bp. 1972.12.25. // 1973.01. // 1979.06. // 1983.11.
Horn Gyűjtemény

Krisztus kereszt − A/1973/01
plextol, fatábla 96,5x50 cm. Bp. 1973.01. // 2006.06.
Nagy-Németh Borbála tul.

Búcsú után − A/1973/02
plextol, ft. 103x64,5 cm. Bp. 1973.01. // 1990.12.
Hidvégi Máté tul.

Magyar nyelven − A/1973/03
o., v. 140x90 cm. Bp. 1973.01.
Szüts Tamás tul.

Öregkor − A/1973/04
o., v. 90x140 cm. Bp. 1973.01.,05. // 1983.12. // 1986.06.
Szt. István Kir. Múz., Sz.fehérvár tul.

Érzőszívű XX. század − A/1973/06
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.01. // 1974.03.
Domin Károly tul.

Éjfél után − A/1973/15
o., ft. 80x60 cm. Bp. 1973.03.
Haunold Vatai Katalin tul.

Nyugtalan ifjúkor − A/1973/18
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1973.03.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Az ékszerkereskedő útra kel − A/1973/25
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.04. // 1979.09.
Módos Péter tul.

Örök vadászmezők felé − A/1973/29
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.04.,07.,11.
Horn Gyűjtemény

Maja befejezi a hálás utókor − A/1973/32
o., ft. 57x37 cm. Bp. 1973.06.
Kiscelli Múzeum tul.

Itthon vagyok − A/1973/33
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.07.
Fiatal Műv. Stúdió archivum tul.

Második narancs − A/1973/42
o., ft. 60x80 cm. Bp. 1973.09.
lappang

Csendesen − A/1973/43
o., ft. 60x80 cm. Bp. 1973.09. // 1974.01. // 1980.05.
Narancsik Pál tul.

Holnap és holnapután − A/1973/47
o., ft. 14 tábla, 50x229 cm. Bp. 1973.10.,11.
Csernenszky László tul.

Rend, munka közben − A/1973/34
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.07. // 1980.11. // 1982. // 1997.
Németh István ÚMK. tul.

Föld fölött és ég alatt − A/1973/35
o., ft. 36x26,5 cm.Bp. 1973.07.
Patkó Gyűjtemény, Győr tul.

Nyári bor − A/1973/36
o., ft. 41x58 cm. Bp. 1973.07. // 1976.12. // 1977. // 1980.6.
Janikovszky János tul.

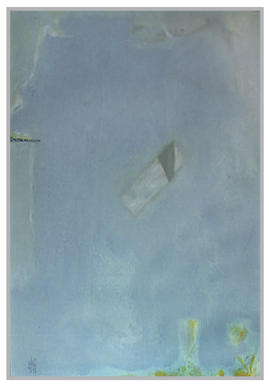
Barátom, Paul − A/1973/53
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.12.
Derkovits Múz., Szombathely tul.

Igen, csend van − A/1974/01
o., utolsó vászon 140x90 cm. Bp. 1974.01. // 1980.12. // 1981.01. // 2017.06.
Hledik Tibor tul.

Végül is mindegy − A/1974/02
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1974.01.,03. // 1979.06.
Horn Gyűjtemény

Délkeleti szél (korábban: Árvíz) − A/1973/38
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.07.,11. // 1974.01. // 1978.11. // 1980.12. // 1981.01.
Vészits Andrea tul.

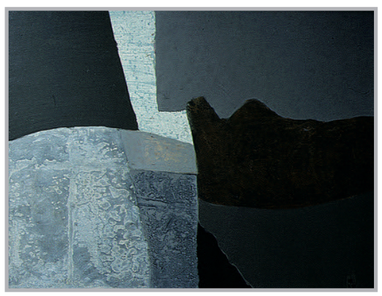
Ametisztország − A/1973/39
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1973.08. // 1974.08.
Dobszay Ambrus tul.

Első narancs − A/1973/41
o., ft. 60x80 cm. Bp. 1973.09.
Vakkonen, Tuula tul.

Fehér ég − A/1974/12
o., ft. 80x60 cm. Bp. 1974.02.
Vakkonen, Tuula tul.

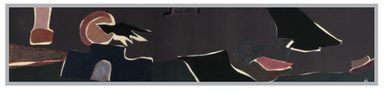
Hegyek között − A/1974/15
o., ft. 60x80 cm. Bp. 1974.02. // 1980.06.
lappang

Mozaikterv - angyalos (1974, csak neten) − A/1974/18
p.kollázs, ft. 39x176 cm. Bp. 1974.04.
csak a neten létezik

Mozaikterv - hosszú mese (1979) − A/1974/18/1
p.kollázs, ft. 39x176 cm. Bp. 1974.04. // 1974.04. // 1979.05.,06.
Szakály Ferenc tul.

Mozaikterv - angyalos (2013, a másolat kifakultan) − A/1974/18/2a
p.kollázs, ft. 39x176 cm. 1974.04. // 1979.05. // 2013.01. lappang

Mozaikterv - angyalos − A/1974/18/2b
vegyes techn., ft. 39x176 cm. 1974.04. // 1979.05. // 2013.01.
lappang

Csendélet − A/1974/19
o., ft. 73x52 cm. Bp. 1974.04. // 1976.01.,08.
Doroszlai Katalin tul.

Reggel, vagyis inkább hajnal − A/1974/23
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1974.08. // 1975.03. // 1980.12.
Szent-Iványi István tul.

Barátom volt − A/1974/24
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1974.08.
Janus Pannonius Múz., Pécs tul.

A nap háza − A/1974/27
o., ft. 136x90 cm. Bp. 1974.08. // 1975.03. // 1976.03. // 1978. // 1979.01.
Artchivum Intézet tul.

Hétköznapok (korábban: Élünk) − A/1974/29
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1974.09.
Somogyi György tul.

Felé és tőle − A/1974/30
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1974.09.,10. // 1975.03.
Kiscelli Múzeum tul.

Lopó! Ha én mohamedán lennék − A/1974/32
o., ft. 21x21 cm. Bp. 1974.09.
Lopusny Erzsébet tul.

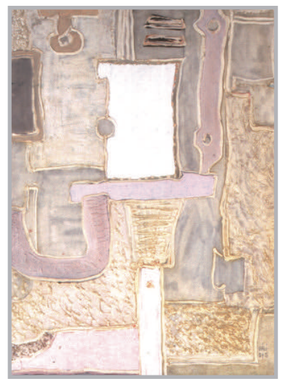
Majd egyszer − A/1974/33
o., ft. 70x90 cm. Bp. 1974.10. // 1975.02. // 2004.02.
Radványi László tul.

Visszatérés Trecentóba − A/1974/34
o., ft. 80x60 cm. Bp. 1974.06. // 1975.01. // 1980.09.,10. // 1981.02.
Somorjai Éva tul.

Patagónia − A/1975/04
o., ft. 50x70 cm. Németország, Ahrenshoop−Bp. 1975.04.,10.
Janikovszky János tul.

Fehér, gép − A/1975/05
o., ft. 70x50 cm. Németország, Ahrenshoop−Bp. 1975.04.,10. // 1976.01.
ID.1116 tul.

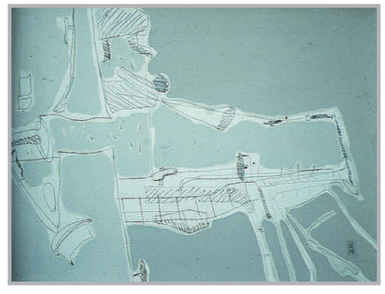
Mint a szerelmesek − A/1975/06
o., ft. 70x50 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.04.
Vakkonen, Tuula tul.

Halkszavú − A/1975/07
o., ft. 70x50 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.04.,10. // 1976.01.
Kiskőszegi Andrea tul.

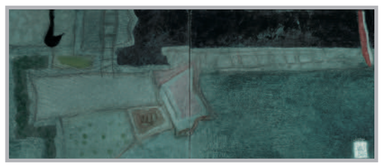
Táj és zászló (korábban: Summerwine) − A/1975/09
o., ft. 60x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05. // 1976.01. // 1980.07. lappang

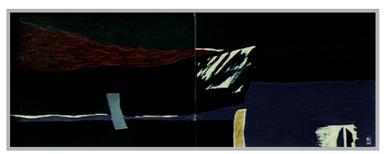
Tengeren III. /az A/75/21 ismétlése/ − A/1975/23
o., ft. 60x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Buna-Werke, Halle-Schkopau tul.

Útikalauz − A/1975/24
o., ft. 60x80 cm. Németország, Ahrenshoop−Bp. 1975.05. // 1980.08.
Szölke László tul.

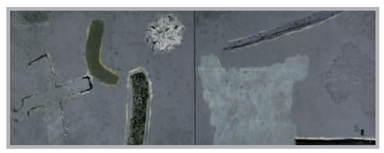
Megújuló − A/1975/25
o., ft. 2 tábla, 40x100 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
ID.1972 tul.

Ősz vége − A/1975/27
o., ft. 2 tábla, 40x100 cm. Németország, Ahrenshoop−Bp. 1975.05. // 2004.12.
Nagy László dr. tul.

Éjszakai égbolt − A/1975/31
o., ft. 2 tábla, 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Tkachuk Russel dr. tul.

Szerelem és fehér − A/1975/32
o., ft. 3 tábla, 40x90 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Somogyi György tul.

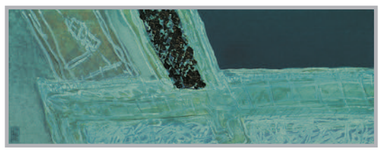
Országalapító − A/1975/33
o., ft. 3 tábla, 40x90 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Artchivum Intézet tul.

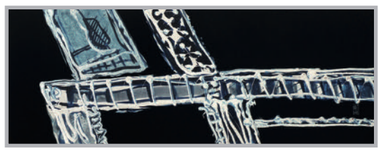

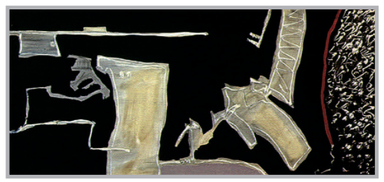
Halál, tűnődve − A/1975/34
o., ft. 2 tábla, 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05. // 1976.10. // 1981.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

Veronika kendője − A/1975/35
o., ft. 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop−Bp. 1975.05. // 1976.05.
Janikovszky János tul.

Halál testközelben − A/1975/36
o., ft. 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Végh János tul.

Kék kép − A/1975/37
o., ft. 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05.
Polg.m. Hiv. Várpalota/ Városi Képzőműv. Gyüjt. tul.

Távolodva − A/1975/38
o., ft. 30x80 cm. Németország, Ahrenshoop 1975.05. // rest.: 2011.04.
Janikovszky János tul.

Az **A/1975/44** jelű festmény re-pro-dukciója hiányzik.

Kíváncsi szellemfiú − A/1975/41
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1975.06.
ID.1116 tul.

Változó idő − A/1975/42
o., ft. 40x66 cm. Bp. 1975.06. // 2004.07.
Nagy-Németh Borbála tul.

Gyerekkor − A/1975/44
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1975.06. // 1979.06. // 1980.01.
lappang

Egyszer volt − A/1975/49
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1975.08. // 2007.05.
ID.1400 tul.

És elindult − A/1975/50
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1975.08.
Janikovszky János tul.

Vörös csendélet − A/1975/51
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1975.08.,10. // 1980.01.
ID.1425 tul.

Mintha béke − A/1975/54
o., ft. 51x40 cm. Bp. 1975.10.,12. // 1976.11. // 1980.04.
Hoffmann Márta dr. tul.

Változó − A/1975/55
o., ft. 30x70 cm. Bp. 1975.10.,12.
Molnár Tiborné tul.

Stúdium almával − A/1975/58
o., ft. 24x26,5 cm.Nagymaros 1975.11.
Déri Gábor és Marik Judit tul.

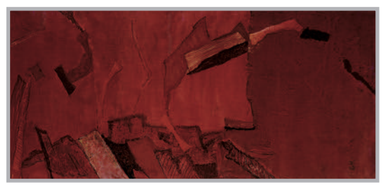
Esti világ − A/1976/01
o., ft. 80x50 cm. Bp. 1976.01. // 1978.12.
ID.1802 tul.

A bohóc − A/1976/02
o., ft. 30x80 cm. Bp. 1976.01.
S. Nagy Kata tul.

Régmúlt − A/1976/05
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1976.02.
Kiscelli Múzeum tul.

II. Országalapító − A/1976/03
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1976.02.,05.,08. // 1979.06. // 1980.05.
Borostyánkői Mátyás tul.

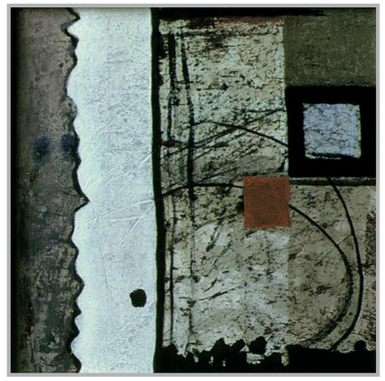

Szembenéző − A/1976/10
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1976.04.
Uherkovich Ágnes tul.

Szelíd világ − A/1976/04
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1976.02.
ID.1116 tul.

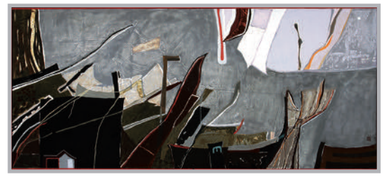
Régi szoba − A/1976/11
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1976.04.
Dunai Tamás és Anna tul.

Geometria − A/1976/12
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1976.05.
Faludy Kinga dr. tul.

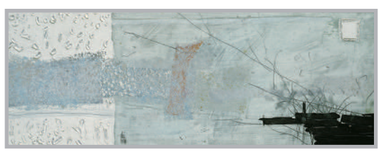

Messze az ég − A/1976/13
o., ft. 50x80 cm. Bp. 1976.06.
lappang

Sorsunk, tehát − A/1976/14
o., ft. 84x192 cm. Bp. 1976.06.,07.,08.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Utazás − A/1976/17
o., ft. 30x80 cm. Zebegény 1976.07.
Kiss Ferenc tul.

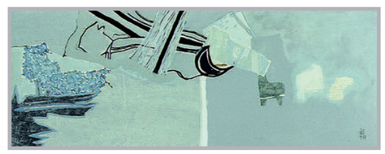
Elhagyott kert − A/1976/21
o., ft. 30x80 cm. Zebegény 1976.07.
lappang

Sarkvidéki táj − A/1976/18
o., ft. 30x80 cm. Zebegény 1976.07.
Pándi László tul.

Minden változik − A/1976/22
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08. // 1980.01.
Szilágyi András tul.

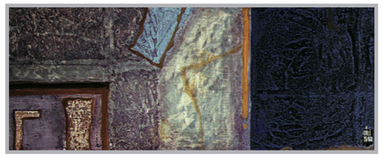
Változó idő − A/1976/19
o., ft. 30x80 cm. Zebegény 1976.07.
Majoros Valéria tul.

Szelíd táj − A/1976/23
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08. // 1980.01.
Janikovszky János tul.

Vélemények − A/1976/24
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08. // 1979.06.
Szilágyi András tul.

Fehér fal előtt − A/1976/25
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08. // 1980.01.
Horn Gyűjtemény

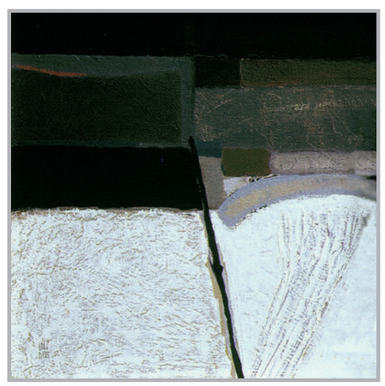
Kertek alatt − A/1976/26
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08. // 1980.
Janikovszky János tul.

Közelmúlt − A/1976/27
o., ft. 30x80 cm. Zebegény−Bp. 1976.08., // 1977.12.
ID.1116 tul.

Az ember és a ház − A/1976/29
o., ft. 70x235 cm. Bp. 1976.09.,10. // 1981.01.
Herman Ottó Múzeum, Miskolc tul.

Évszakváltás − A/1976/31
o., ft. 65,5x52 cm.Bp. 1976.11.
Illésy István tul.

Az **A/1977/03** jelű festmény re-pro-dukciója hiányzik.

Fekete nap − A/1976/32
o., ft. 50x70 cm. Bp. 1976.11. // 1979.12. // restauráltam: 2009.05.
Janikovszky János tul.

Döntő pillanat − A/1976/35
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1976.10.,12.
Faludy Kinga dr. tul.

Korszakváltás − A/1977/03
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1977.01. // 1981.06.,12.
lappang

Harmincöt + két év − A/1977/04
o., ft. 3 tábla, 136x270 cm. Nagymaros−Bp. 1977.02.,11. // 1978.01.,04.,12. // 1979.01.,03., 04.,06. Herman Ottó Múzeum, Miskolc tul.

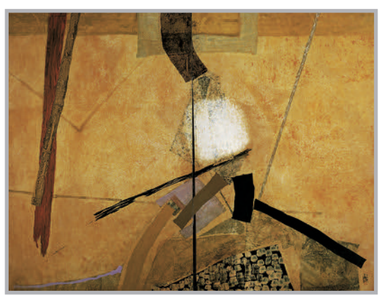
Az ékszerkereskedő vasárnapja − A/1977/06
o., ft. 90x136 cm. Nagymaros 1977.02.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

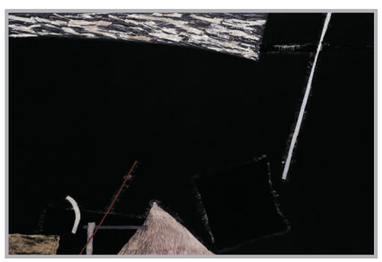
Hosszú út − A/1977/09
o., ft. 2 tábla, 136x180 cm. Nagymaros 1977.02.
Pannonhalma Főapátság tul.

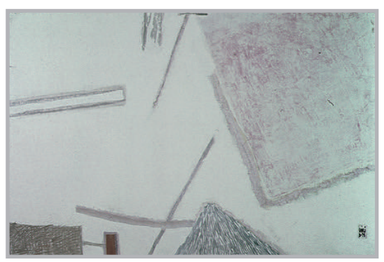
Élet üveg alatt − A/1977/17
o., ft. 90x136 cm. Nagymaros 1977.03.
Horváth Gyöngy tul.

Önéletrajz kézírással − A/1977/23
o., ft 3 tábla, 136x270 cm. Nagymaros−Bp. 1977.06.,08.,11. // 1979-1981 // kidobtam : 1984. de revitalizálva, csak monitoron

Csendélet a műteremben (fehér) − A/1977/25
o., ft. 100x200 cm. Bp. 1977.09.
Buna-Werke, Halle-Schkopau tul.

Sárga ikon − A/1977/31
o., ft. 136x180 cm. Bp. 1977.12. // 1978.02. // 1980.09.
Wessely Anna tul.

Kalandozások I. (éjjel) − A/1978/07
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1978.05.
Uherkovich Ágnes tul.

Kalandozások II. (napfényben) − A/1978/08
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1978.05.,08. // 1979.05.,11.
Fencz Ákos tul.

A látogató − A/1978/10
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1978.06.,08.
Damjanich múzeum, Szolnok tul.

Veszélyes közelben − A/1978/12
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1978.06.,07.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Visszatérés − A/1978/13
o., ft. 40x90 cm. Zebegény−Bp. 1978.07.,08. // 1981.01.,05. // 1982.09.
lappang

Nap-nap után − A/1978/17
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1978.08.
Kiscelli Múzeum tul.

Sorsdöntö perc − A/1978/20
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1978.10.,11. // 1979.03.
Pándi László tul.

Lassan, nyugodtan − A/1979/01
o., ft. 130x170 cm. Nagymaros−Bp. 1979.02.,03.
Edixhoven, Philip tul.

Temető Zemplénben − A/1979/02
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1979.02.,03.,04.,06.
Hidvégi Máté tul.

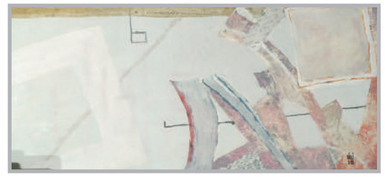
Eltűnő pillanat − A/1979/06
o., ft. 121x80,5 cm. Bp. 1979.06.,10.
Balassa Bálint Múzeum, Esztergom tul.

York napsütése − A/1979/07
o., ft. 90x70 cm. Bp. 1979.05.,06.
Kertesi Gábor tul.

Esti beszélgetések Thomas Mann-nal − A/1979/13
o., ft. 80,5x60 cm. Zebegény 1979.08,11. // 1980.01.,10. Gyuricza Klára tul.

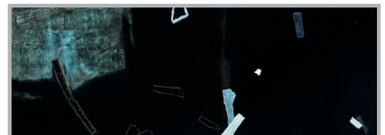
Hiedelem − A/1979/16
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1979.09,10. // 1981.01.
ID.1490 tul.

Induló − A/1979/17
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1979.12. // 1980.01. // 2011.08.
Janikovszky János tul.

Éjszaka, szélcsend − A/1980/01
o., ft. 52x156 cm. Bp. 1980.01.
András Ferenc tul.

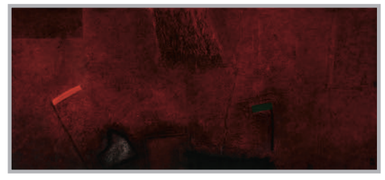
Éjjeli utazás − A/1980/02
o., ft. 60x150 cm. Bp. 1980.01.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Emlékek − A/1980/03
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1980.01.
lappang

Megtörténhet még − A/1980/05
o., ft. 60x136 cm. Kecskemét−Bp. 1980.03.,04.
Krasznai László dr. tul.

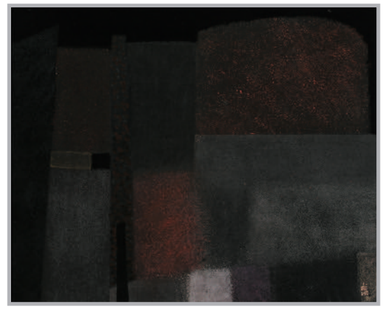
Emlékszel? − A/1980/06
o., ft. 60x136 cm. Kecskemét−Bp. 1980.03. // 1981.01.,05.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

A monostor falai − A/1980/07
o., ft. 74x96 cm. Bp. 1980.04.
Polgárm. Hiv. Városi Önkorm., Veszprém tul.

Pannonhalma-monostor – A/1980/08
o., ft. 96x74 cm. Bp. 1980.04.
Móra Ferenc Múzeum, Szeged tul.

Hegyek, hegyek – A/1980/10
o., ft. 90x110 cm. Bp. 1980.05.,06. // 1981.01. // 1984.
Szt. István Kir. Múz., Sz.fehérvár tul.

Hajóút Kréta felé – A/1980/12
o., ft. 86x51 cm. Bp. 1980.05.,06.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Más világ – A/1980/14
o., ft. 110x90 cm. Bp. 1980.06.
Tóth Attila dr. tul.

Emlék és válasz – A/1980/15
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1980.07.
Janikovszky János tul.

Az **A/1980/16** jelű festmény repro-dukciója hiányzik.

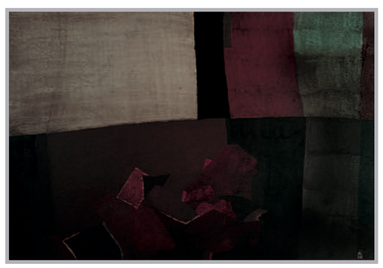
Holdvilágnál – A/1980/16
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1980.07.
lappang

Július – A/1980/17
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1980.09.
ID.1116 tul.

Hosszú út volt – A/1980/18
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1980.09. // 1981.05.,11.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Elkalandozó – A/1980/19
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1980.09.
Herman Ottó Múzeum, Miskolc tul.

November vége – A/1980/20
o., ft. 90x110 cm. Bp. 1980.10. // 1982.06.
Móra Ferenc Múzeum, Szeged tul.

Évszázadok – A/1980/21
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1980.10.,11.
ID.1374 tul.

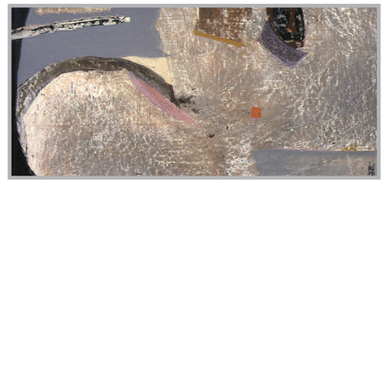
Hosszan időzik – A/1980/22
o., ft. 90x110 cm. Bp. 1980.10.
Komlós Péter tul.

Kábulat – A/1981/01
o., ft. 90x70 cm. Bp. 1981.02.,04.,05.
Kernács Gabriella tul.

Kréta szigetén – A/1981/02
o., ft. 169x90 cm. Bp.
1981.04.,05.,06.,09.,10. // 1982.02. // 1983.10.,11. // 1987.08. Jávor Eszter tul.

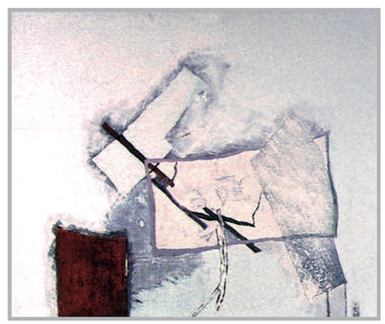
Visszapillantás – A/1981/03
o., ft. 40x90 cm. Bp. 1981.04.,09.,11.
Janikovszky János tul.

Hazai föld – A/1981/04
o., ft. 2 tábla, 90x136 cm. Bp. 1981.05. // 1983.03.,11.
Kolozsváry Gyűjtemény

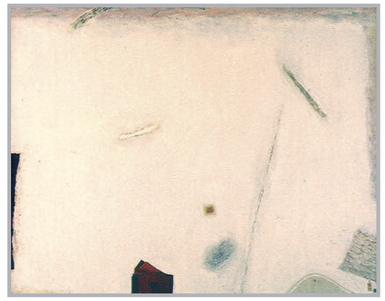
Ritmusképlet – A/1981/09
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1981.06.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

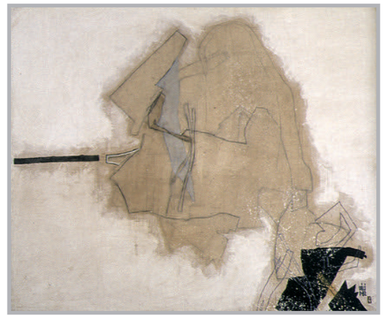
Az ékszerkereskedő hazatér – A/1981/10
o., ft. 90x110 cm. Bp. 1981.11.,12. // 1982.01.
Kaáli Nagy Paula tul.

C. kisasszony Trecentóban járt / cicánk végigment a képen/ − A/1981/12
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1981.10.,11.,12. //
1982.01.,02. András Ferenc tul.

Meghatározott idő − A/1981/17
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1981.09.,10.,11.,12. //
1982.01.,02.
Külügyminisztérim tul.

Első utam − A/1982/01
o., ft. 90x110 cm. Bp. 1982.01. // 1983.02.
Wessely Anna tul.

KLEEines BILDCHEN − A/1982/03
o., ft. 35x30 cm. Bp. 1982.02. // 1984.
Horn Gyűjtemény

Tavasz /82/ − A/1982/05
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Lenahay Maureey tul.

Magára figyel − A/1982/07
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Xantus múzeum, Győr tul.

Markó Károly emlékére − A/1982/08
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Dehart F. Gloria tul.

Fáradt táj − A/1982/09
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Fábián Jánosné tul.

Gyengéd mozdulat − A/1982/15
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Éjszakai kép − A/1982/16
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
lappang

Varázshegy − A/1982/17
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Pataki Gábor tul.

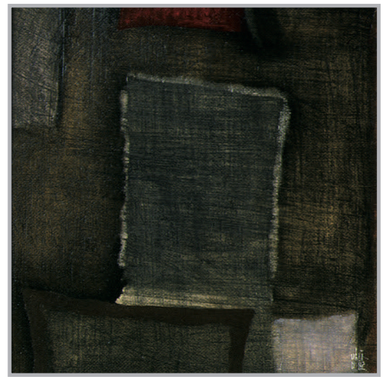
Csönd, muzsikával − A/1982/18
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Friessem Anne + Winfried tul.

Igen, szerelem − A/1982/21
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Horn Gyűjtemény

Avignon V. L. színeivel − A/1982/22
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Somorjai Éva tul.

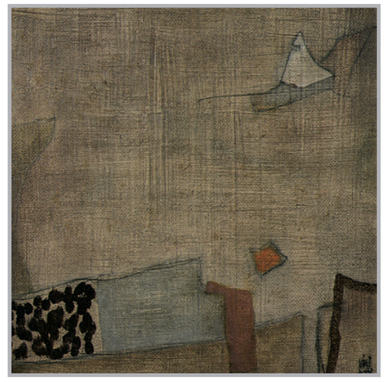
Ismeretlen város − A/1982/24
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Beke László és Varga Zsuzsa tul.

Védett területem − A/1982/26
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét 1982.03.
Mihályi Magdolna dr. tul.

Emberek között − A/1982/28
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.03.
Schigtsch tul.

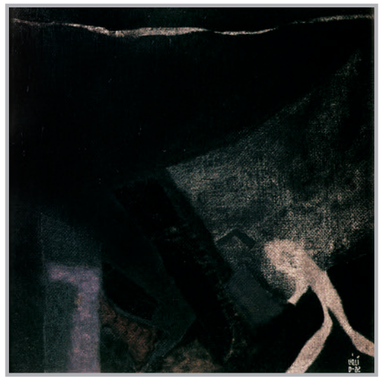
Árkádia is − A/1982/29
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.03.
Jánossy Johanna tul.

Hűséges tárgyak − A/1982/30
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.03.
Schigtsch tul.

A régi zsidó temető − A/1982/31
o., ft. 35x30 cm. Bp. 1982.03.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Többé nem − A/1982/34
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.04. // 1983.04.,05.,08. // 1984.05.
Kajtár Géza tul.

Csendesen − A/1982/36
o., ft. 44x34 cm. Bp. 1982.05. // 1983.01.,03.,11.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

Távolkelet − A/1982/38
o., ft. 35x35 cm. Bp., Körtér 1982.06.
Rajtmár István tul.

Régi tájakon − A/1982/39
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.06.,10.
Váli Miklós tul.

Vasárnap reggel − A/1982/41
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.06.
Kiscelli Múzeum tul.

Levél útközben − A/1982/45
o., ft. 35x35 cm. Kékkút 1982.04! // 1983.11.
Schigtsch tul.

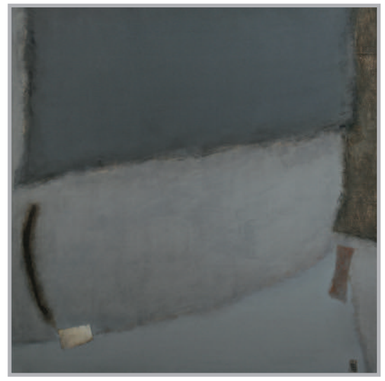
Gyászóra − A/1982/46
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.04! // 1983.04.,11.,12.
Vatai Kinga tul.

Mindig ugyanott − A/1982/48
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1982.04!.
Kiscelli Múzeum tul.

Sötét hónapok (Hölderlin) − A/1982/50
o., ft. 136x110 cm. Bp. 1982.09. // 1983.01.,02.
Nagy László dr. tul., védetté nyilvánítva

Avignon, azóta is − A/1982/53
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1982.11. // 1983.01.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

Kékkút − A/1982/55
o., ft. kb. 20,2x15 cm. Kékkút 1982.07.
Veszprémi Imre tul.

Csend a szobában − A/1983/01
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1983.01.,06.,10.
Bognár Róbert tul.

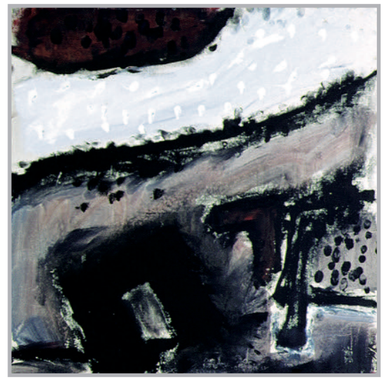
Rózsaszín műterem − A/1983/02
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1983.01.
Pataki Gábor tul.

Halkan szólt − A/1983/03
o., ft. 67x40 cm. Bp. 1983.02.
ID.233 tul.

Tűnődő − A/1983/05
o., ft. 35x35 cm. Hódmezővásárhely−Bp. 1983.11.,12.
Lintinen Jaakko tul.

A nagy folyó − A/1984/02
o., ft. 60x60 cm. Hódmezővásárhely1984.01.
Puskás István tul.

Zsidó temető (ecsetrajz) − A/1984/04
o., ft. 60x136 cm. Bp. 1984.01.
Szakály Ferenc tul.

Régi zsidó temető - monochrom − A/1984/08
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.01.
Gerő Ágnes tul.

Régi zsidó temető - hóesésben − A/1984/09
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.01.
Horgas Béla és Levendel Júlia tul.

Régi zsidó temető - fehér táj − A/1984/11
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.01.
Lesly, Ozar tul.

Régi zsidó temető - ünnep − A/1984/12
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1984.01.,04. // 1986.10. // 1987.06.,08.
Pannonhalma Főapátság tul.

Fehér zsidó temető − A/1984/13
o., ft. 90x136 cm. Bp. 1984.01.
Pándi László tul.

Régi zsidó temető (rózsaszín és lila) − A/1984/16
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.02.
Doszpod József tul.

Régi zsidó temető (narancs és fekete) − A/1984/17
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.02.
Hidvégi Máté tul.

Régi zsidó temető (narancs és zöld) − A/1984/18
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.02.
Behrens Peter dr. prof tul.

Régi zsidó temető - Bukovina I. − A/1984/20
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.02.
lappang

Régi zsidó temető - Bukovina II. − A/1984/21
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.02.
lappang

Régi zsidó temető (piros változat) − A/1984/23
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.03.
Bánáti János tul.

Régi zsidó temető - elhagyott kert − A/1984/25
o., o.,kréta, ft. 35x49,5 cm. Bp. 1984.04. // 1987.10.
Gergely Ágnes tul.

Régi zsidó temető (rózsaszín krétarajz) − A/1984/26
o., o.,kréta, ft. 60x60 cm. Bp. 1984.04.
Horn Gyűjtemény

Régi zsidó temető (piros-fekete) − A/1984/30
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.05.
ID.132 tul.

Régi zsidó temető (piros és fehér) − A/1984/31
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.05.
Nádori Péter tul.

Megtörtént − A/1984/33
o., ft. 84x100 cm. Bp. 1984.05.
Derkovits Múz., Szombathely tul.

Zsidó trecento − A/1984/37
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1984.07. // 1985.05.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

Régi zsidó temető (fák alatt) − A/1984/41
o.pasztell, o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.10. // 1985.02.
Kende János tul.

Régi zsidó temető (varázskert) − A/1984/42
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.10.
Komoróczy Géza tul.

Régi zsidó temető - szürke változat − A/1984/43
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.10.
lappang

Régi zsidó temető (gyász) − A/1984/44
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1984.11. // 1985.03.,08. // 1986.06.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

Régi zsidó temető (vázlat a gyászhoz) − A/1984/45
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.11.
Horn Gyűjtemény

Régi zsidó temető - kristályvilág − A/1984/46
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.11.
Janikovszky János tul.

Régi zsidó temető (alkonyat után) − A/1984/47
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.12.
S. Nagy Kata tul.

Régi zsidó temető - 1907 − A/1984/48
o., ft. 60x60 cm. Bp.1984.12.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Régi zsidó temető - sötét kő − A/1984/49
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.12.
Váli Miklós tul.

Régi zsidó temető virágzó fával − A/1984/50
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.12.
Edixhoven, Philip tul.

Régi zsidó temető - visszatérés − A/1984/51
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1984.12.
Arcand, Theodore tul.

Régi zsidó temető (kő és jel) − A/1985/01
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.01.,02.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Régi zsidó temető (évszázadok) − A/1985/02
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.03.,06.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Régi zsidó temető (régmúlt) − A/1985/03
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.03.,06. // 1987.03.
Virág Judit és Törő István gyűjt.

Régi zsidó temető (emlék I.) − A/1985/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1985.04.,08.,10.
György Péter tul.

Régi zsidó temető (november) − A/1985/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
Hidvégi Máté tul.

Régi zsidó temető (alkonyat) − A/1985/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1985.04. // 2016.01.,05.,12.
ID.1802 tul.

Régi zsidó temető (este) − A/1985/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
ID.1105 tul.

Régi zsidó temető (fekete változat) − A/1985/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
lappang

Régi zsidó temető (nyugalom) − A/1985/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
Yad Vashem, Izrael tul.

Régi zsidó temető (kezdetben) − A/1985/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
Nóra Gyűjtemény

Régi zsidó temető (a nyugalom órája) − A/1985/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1985.04.,05.
Földes Ferenc tul.

Régi zsidó temető (szürke táj) − A/1985/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
Schmal Károly tul.

Régi zsidó temető (Esther) − A/1985/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1985.04. // 1987.10.Z.
Z. Szabó László tul.

Régi zsidó temető (csöndes kert) − A/1985/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1985.04.
Virág Judit és Törő István gyűjt.

Régi zsidó temető (súlyos kövek) − A/1985/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1985.04.,05.
Gádor Anna tul.

Régi zsidó temető - por és hamu − A/1985/19
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.05. // 1986.02.,12. // 2001.05.
Antal Péter dr. tul.

Régi zsidó temető (emlék II.) − A/1985/21
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1985.08.
lappang

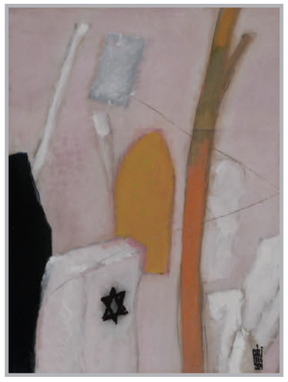
Régi zsidó temető - Közép-Európában − A/1985/23
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.11.
Nagy László dr. tul.

Régi zsidó temető (az ígéret földje) − A/1985/24
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1985.11.
Herman Ottó múzeum, Miskolc tul.

Régi zsidó temető - elmúlt korok − A/1986/02
o., ft. 90x120 cm. Bp.−Kecskemét 1986.02.
Guthjar, Gert prof.dr. tul.

Régi zsidó temető - kristályok − A/1986/03
o., ft. 80,5x60,5 cm. Kecskemét−Bp. 1986.03. // 1986.09. kidobtam; újra él: 2014.08.
Almási Miklós tul.

Régi zsidó temető - Avignon − A/1986/05
o., ft. 90x120 cm. Kecskemét 1986.03.
Szepesi János tul.

Régi zsidó temető - Bukovinában − A/1986/07
o., ft. 90.120 cm. Kecskemét 1986.03.
Virág Judit és Törő István gyűjt.

Régi zsidó temető - aranykor − A/1986/10
o., ft. 90x120 cm. Kecskemét 1986.03.
Bence György tul.

Régi zsidó temető (hazatérés) − A/1986/14
o., ft. 130x170 cm. Bp. 1986.04.,05.,06.,09.,11., 12. // 1987.03.,04.
Furmann Imre tul.

Régi zsidó temető - fekete kő − A/1986/15
o., ft. 35x30 cm. Mátraalmás 1986.06.
Szalay László tul.

Régi zsidó temető - Abaújszántó − A/1986/18
o., ft. 30x35 cm. Mátraalmás 1986.06.
Gyöngyösi Imre tul.

Régi zsidó temető - sárga-szürke − A/1986/19
o., ft. 35x30 cm. Mátraalmás−Bp. 1986.06. // 1987.08.
Litván György tul.

Régi zsidó temető - virágzó mandulafával − A/1986/20
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1986.09. // 1987.04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Régi zsidó temető (Ferenczy Károly emlékére) − A/1986/21
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1986.09.,10.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Utolsó zsidó temető képem − A/1986/22
o., ft. 90x120 cm. Bp. 1986.09. // 1987.06.,08.,09.
Vajda György tul.

Régi zsidó temető - történelem − A/1986/23
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1986.10.,11. // 1987.02.,09.,10.
Sáros László tul.

A Keleti-tenger április havában − A/1986/24
o., ft. 30x30 cm. Bp. 1975.05! // 1986.11.
Magos András tul.

Enteriőr a századfordulón − A/1986/25
o., ft. 53x37,5 cm.Bp. 1977.09! // 1980.12. // 1981.01. // 1986.12.
lappang

Régi zsidó temető - kert − A/1987/02
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1987.02.
Kürti György tul.

Régi zsidó temető - alkonyat − A/1987/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1987.02.,08.
Gádor Anna tul.

Régi zsidó temető - Siret − A/1987/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1987.02. // 2000.02. / 2013.08.
Virág Judit és Törő István gyűjt.

Régi zsidó temető - ismét Avignon − A/1987/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1987.02.
Virág Judit és Törő István gyűjt.

Régi zsidó temető - csönd − A/1987/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1987.02.,05.
lappang

Régi zsidó temető - rózsaszín éggel − A/1987/11
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.10.
Simó Sándorné tul.

Első műtermes képem − A/1987/12
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1987.10.
Rómer F. Múz., Győr tul.

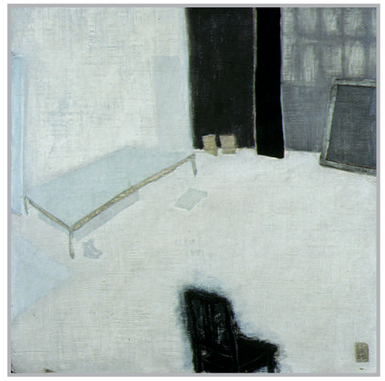
Szürke műterem − A/1987/13
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.10.
ID.1389 tul.

Műterem - alkonyat − A/1987/14
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.11.
Doszpod József tul.

Fehér műterem függönnyel − A/1987/15
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.11. // 1988.08.
ID.1721 tul.

Fehér műterem fekete székkel − A/1987/16
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.11. // 1988.08.
Balassa Péter tul.

Műteremrajz − A/1987/18
tus, nyers ft. 55x69,5 cm. Bp. 1987.11.
Spiró György tul.

Lila műterem − A/1987/19
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1987.11.
György Péter tul.

Műterem - fekete függönnyel − A/1987/20
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1987.11. // 1990.02.,11.
Magyar Fotográfiai Múzeum tul.

Színes műterem − A/1987/21
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1987.11.
Bognár Róbert tul.

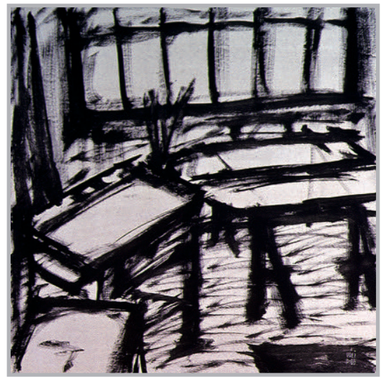
Önéletrajz − A/1987/23
o., ft. 120x120 cm. Bp. 1987.12. // 1988.01.
Polgármesteri Hiv. Bp. XI. ker. tul.

Műterem zöld ággyal − A/1988/04
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1988.01.,03. // 1988.05.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Kék műterem − A/1988/06
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1988.02.,08.
ID.1106 tul.

Műterem (ecsetrajz) − A/1988/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1988.03.
Hidvégi Máté tul.

Műterem (asztal és szék) − A/1988/11
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03.,04.
Tornyai Múzeum, Hódmezővásárhely tul.

Műterem (asztal és szék II.) − A/1988/12
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03.,10.
Mihályi Magdolna dr. tul.

Műterem - sarok − A/1988/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1988.03.
Nádas Péter tul.

Műterem, asztal − A/1988/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1988.03.
Farkas, Paolo tul.

Egyszerű műterem − A/1988/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1988.03.
Csernenszky László tul.

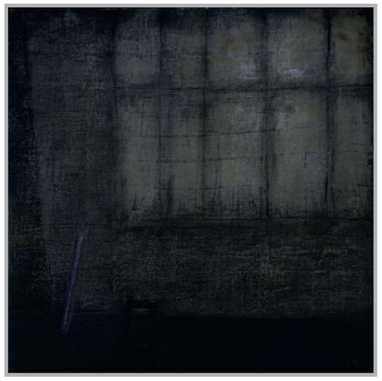
Műterem Avignonban − A/1988/19
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03. // 1990.07.
Vámos Tibor tul.

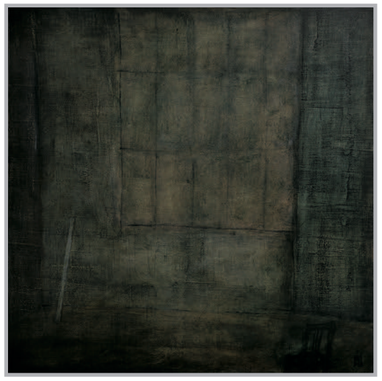
Műterem (rózsaszín) − A/1988/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1988.03.
Nagy Boldizsár tul.

Műterem, középen egy szék − A/1988/24
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03.,04. // 1990.07.
Esterházy Péter tul.

Műterem, alkonyat − A/1988/25
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03.,04., 05. // 1990.07.
Schmal Károly tul.

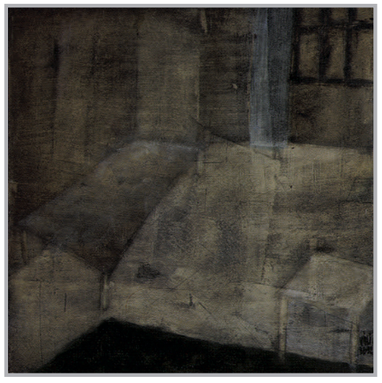
Zöld műterem − A/1988/26
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1988.03.,04., 05. // 1990.
Z. Szabó László tul.

Régi zsidó temető - nyugalom II. − A/1988/27
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1988.04. // 1989.09.
Csanádi Judit tul.

Műterem, csönd − A/1988/29
o., ft. 80x60 cm. Bp. 1988.07.
Spiró György tul.

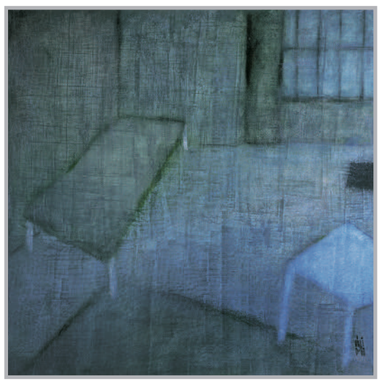
Műterem, világoskék függöny − A/1988/30
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1988.08. // 1992.02.
Kovács Szilvia tul.

Műterem, sárga ágy − A/1988/31
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1988.08.
Tornyai Múzeum, Hódmezővásárhely tul.

Fehér műterem − A/1988/33
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1988.08. // 1989.02.,03., 04. // 1990.07.
Petri György, Pap Mária tul.

Műterem kék bútorral − A/1988/34
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1988.08.
Vidos Tibor tul.

Műterem a Mártírok útján − A/1989/01
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1989.01.
Szt. István Kir. Múz., Sz.fehérvár tul.

Fekete műterem − A/1989/06
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1989.03.,04.
Kiscelli Múzeum tul.

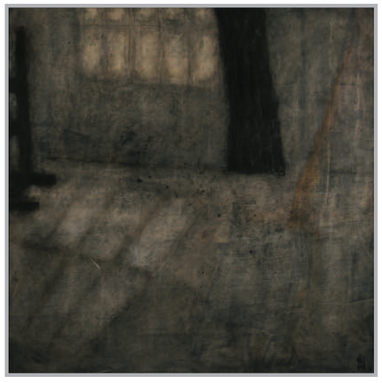
Halvány műterem − A/1989/08
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1989.03.,04.
Ferenczy múzeum, Szentendre tul.

Műterem - asztalkával − A/1989/09
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1989.03.,04.
Derkovits Múz., Szombathely tul.

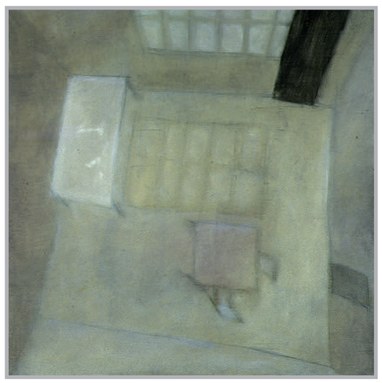
Műterem festőállvánnyal − A/1989/10
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1989.03.,04.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

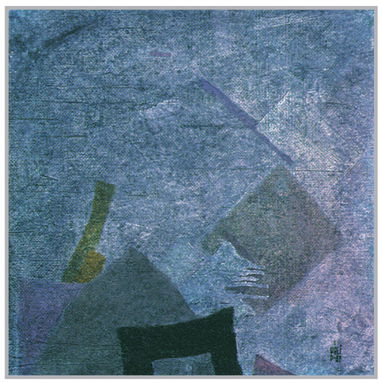
Műteremrészlet − A/1989/15
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1989.07.,08. // 1990.07.
Szt. István Kir. Múz., Sz.fehérvár tul.

V. E. műterme − A/1989/16
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1989.09.,10.,11.,12. // 1990.07.,10.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

Műterem a hatodikon − A/1989/17
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1989.10.
lappang

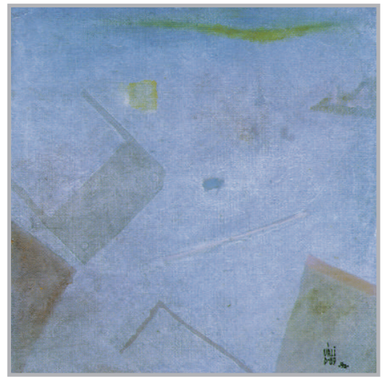
Hóolvadás − A/1989/21
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1989.11.,12.
Molnár Mihály tul.

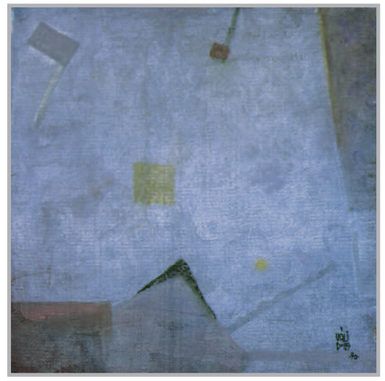
Színes kép − A/1989/22
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1989.11.,12.
Somorjai Éva tul.

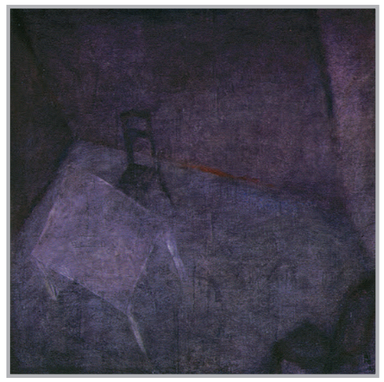
Hegyekben − A/1989/23
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1989.11.,12.
S. Nagy Kata tul.

Ködben − A/1989/30
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1989.11.,12. // 1990.01.
Esterházy Dóra tul.

Táj, köd − A/1989/31
o., ft. 35x35 cm. Bp. 1989.11.,12. // 1990.01.
Pándi László tul.

Lila műterem piros vonallal − A/1989/32
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1989.12. // 1990.01.
Kós Mihály tul.

Műteremsarok asztalkával − A/1990/01
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1990.01.,07.
Pallagi Ferenc tul.

Műterem piros folttal I. − A/1990/02
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1990.01.
Kende János tul.

Sötétzöld műterem − A/1990/03
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1990.02.,03.,07.
Váli Miklós tul.

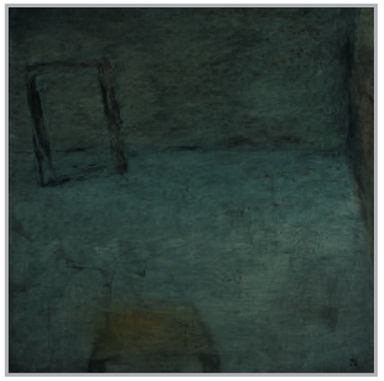
Műterem üres kerettel − A/1990/04
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét 1990.03.
Kiscelli Múzeum tul.

Műterem kék folttal − A/1990/07
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét 1990.03.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár tul.

Műterem szürke festőállvánnyal − A/1990/12
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét−Bp. 1990.03. // 1990.07.
Ferenczy múzeum, Szentendre tul.

Zöld műterem képkerettel − A/1990/13
o., ft. 100x100 cm. Kecskemét 1990.03.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Fáradt műterem − A/1990/25
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1990.09.,10.,11. // 1991.01. // 1993.01. // 2007.12.
ID.1461 tul.

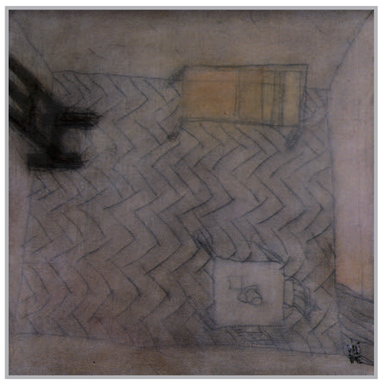
Avignoni kis műterem − A/1990/27
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1990.10.,11.
Temesvári Péter dr. tul.

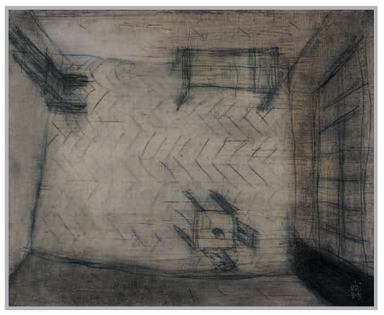
Műterem a Margit körúton − A/1990/33
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1990.12.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Kis vörös műterem − A/1991/02
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Lovas András és Zala Ágnes tul.

Ceruzás műterem fölülnézetben − A/1991/03
o., ft. + cer. 40x40 cm. Kecskemét−Bp.1991.03., 10.,12. // 1992.02.
Margócsy István tul.

Műterem világos parkettel − A/1991/04
o., ft. + cer. 40x50 cm. Kecskemét 1991.03.
Janikovszky János tul.

Lila műterem padlómintával − A/1991/08
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Ernyey Gyula dr. tul.

Régi szoba − A/1991/13
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
ID.1317 tul.

Műterem öreg bútorokkal − A/1991/14
o., ft. + cer. 40x50 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Mányi Ildikó tul.

Műterem a századfordulón − A/1991/15
o., ft. 40x50 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
ID.1317 tul.

Vasárnap délután − A/1991/16
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Hidvégi Máté tul.

Műterem, este − A/1991/17
o., ft. 35x35 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Váli Zsófia tul.

Kis fehér műterem − A/1991/18
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03. //
1998.05.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

Műterem, levél Vaszkó Erzsébetnek − A/1991/19
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.,04.,05.
Pósa Erika tul.

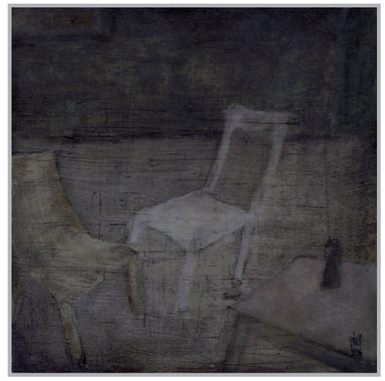
Esti műterem, beszélgetés − A/1991/20
o., ft. 40x50 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
Vizkeleti Tamás dr. tul.

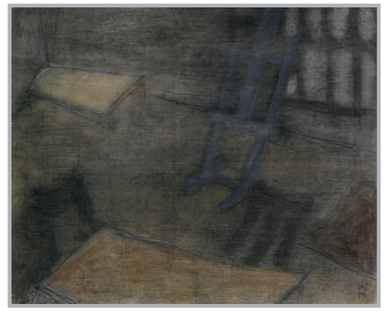
Tojáshéj műterem − A/1991/21
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét 1991.03.
Szüts Miklós és Vojnich Erzsébet tul.

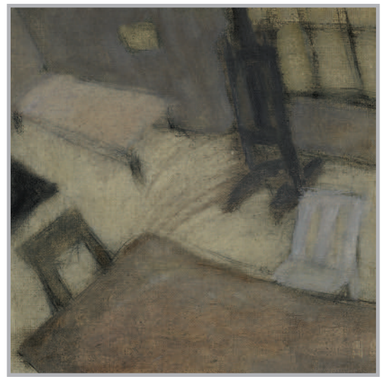
Műterem szürke falakkal − A/1991/22
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Műterem, székek és egy váza − A/1991/23
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1991.03.,05. //
1996.09. // 1998.10.
Rezsőfi Judit tul.

Műterem sárgával − A/1991/27
o., ft. + cer. 40x50 cm. Bp. 1991.05.
Jeremiás Éva és Maróth Miklós tul.

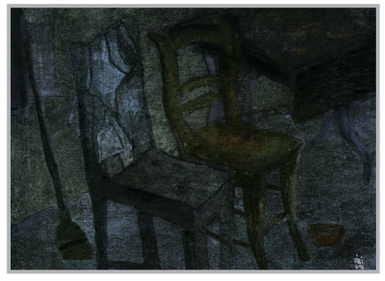
Itthon vagyok − A/1991/28
o., ft. 40x40 cm. Bp. 1991.05.
Skála Coop igazgatóság tul.

Szék sárga lábbal − A/1991/30
o., ft. 40x40 cm. Nagyrákos 1991.07.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

Kék templom − A/1991/31
o., ft. 37x37 cm. Nagyrákos 1991.07.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

Őrségi nyaralás − A/1991/32
o., ft. 34x47,5 cm. Nagyrákos 1991.07.
Lator László tul.

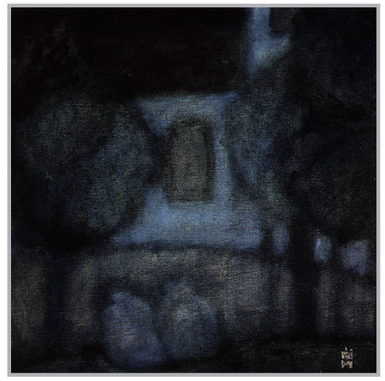
Nyárutó − A/1991/33
o., ft. 30x36,5 cm. Nagyrákos 1991.07.
Krasznai László dr. tul.

Padlásműterem − A/1991/34
o., ft. 27x35,7 cm. Kékkút−Bp. 1991.07.
Mányi Ildikó tul.

Szeptember − A/1991/36
o., ft. 35,7x 44,5 cm. Bp. 1991.07.
Medvácz Éva és Földi Tamás tul.

Templom, éjjel − A/1991/37
o., ft. 40x40 cm. Bp. 1991.07.
Bognár Kata és Kovács András tul.

Műterem (krapplakk- narancs) − A/1991/38
o., ft. 40x40 cm. Csongrád−Bp. 1991.09.,10.,11.
lappang

Műterem (szürke-rózsaszín) − A/1991/42
o., ft. 40x40 cm. Csongrád−Bp. 1991.09. //
1993.06.
ID.1280 tul.

Lila-sárga műterem − A/1991/43
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Földes Ferenc tul.

Műtermeim I - IV. − A/1991/44
o., ft. 4 db. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műtermeim (1.) − A/1991/44/1
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műtermeim (2.) − A/1991/44/2
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műtermeim (3.) − A/1991/44/3
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műtermeim (4.) − A/1991/44/4
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem piros fallal − A/1991/45
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
ID.781 tul.

Műterem, rózsaszín − A/1991/47
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
Skála Coop igazgatóság tul.

Vuillard műterme − A/1991/48
o., ft. 40x40 cm. Csongrád 1991.09.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Műterem, sárga támlás székkel − A/1991/49
o., ft. 40x40 cm. Csongrád−Bp. 1991.09.,10.,
11.,12. // 1997.11. ID.1431 tul.

Műterem - látogatóban − A/1991/50
o., ft. 40x40 cm. Csongrád−Bp.1991.09.,11.,12.
Artchivum Intézet tul.

Műterem piros folttal II. − A/1991/52
o., ft. 40x40 cm. Csongrád−Bp. 1991.09. //
1992.02. Végh János tul.

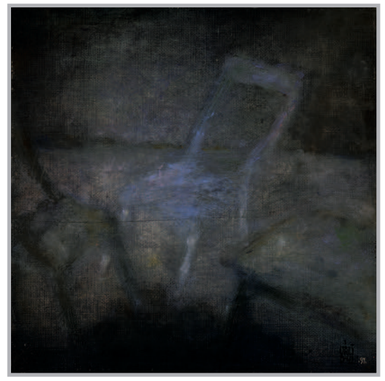
Műterem élénk színekkel − A/1991/56
o., ft. 40x50 cm. Csongrád 1991.09.
Országos Széchényi Könyvtár tul.

Emlék, műterem − A/1991/58
o., ft. 40x50 cm. Csongrád−Bp. 1991.09. //
1993.06. Kalmár Zoltán tul.

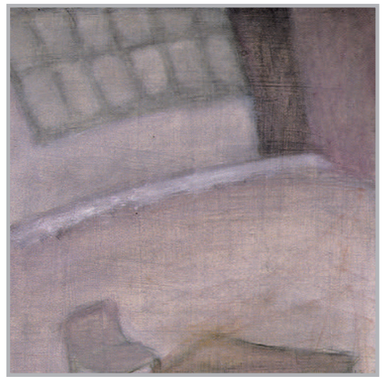
Áttetsző műterem − A/1991/59
o., ft. 40x50 cm. Csongrád−Bp. 1991.09.,10. // 1993.07.
Rajk László tul.

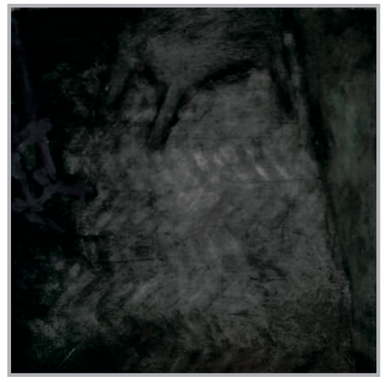
Műterem három székkel − A/1992/01
o., ft.40x40 cm. Bp.1992.02.,03.,04.,05.,10. // 1997.08.
Váli Miklós tul.

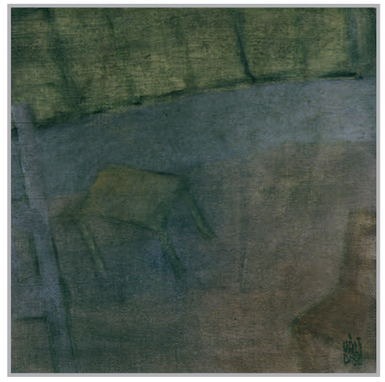
Ferde műterem − A/1992/02
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1992.02.,03.
Závada Pál tul.

Ferde műterem, bútorokkal − A/1992/03
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1992.02.
Füleki Mihály tul.

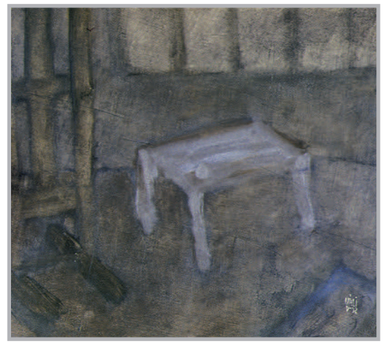
Műterempadló − A/1992/05
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1992.02.,03.
Nógrádi Cecilia tul.

Műterem és ablak − A/1992/07
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,05.
Hidvégi Máté tul.

Műterem, szürkék − A/1992/08
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
Radnóti Sándor tul.

Szürke műterem kék asztallal − A/1992/10
o., ft. 36x39,6 cm.Kecskemét−Bp. 1992.03.,05.
Somogyi György tul.

Műterem ősszel − A/1992/11
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.
Hadtörténeti Múzeum könyvtár tul.

Műterem, sárga és fekete − A/1992/12
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,9.
ID.942 tul.

Műterem - bordó színekkel − A/1992/13
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,05.,10.
Russel-Smith Manna Dobó tul.

Párizsi műterem − A/1992/14
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
PPKE. / Maróth Miklós tul.

Műterem, magyarázat − A/1992/15
o., ft. 25x43,3 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,05.
Jeremiás Éva és Maróth Miklós tul.

Műterem, kontrasztok − A/1992/16
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
György Eszter tul.

Tarka műterem − A/1992/18
o., ft. 36x38 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,05., 10.,12.
Hoffmann Márta dr. tul.

Műterem, kezdet − A/1992/20
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
nemethcollection

Műterem, útközben − A/1992/21
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
Kajtár Géza tul.

Műterem, anyanyelv − A/1992/22
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Műterem, végül − A/1992/23
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
Heller Ágnes tul.

Műterem, tovább − A/1992/24
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.03.
Csontos István tul.

Műterem, kiszolgáltatva − A/1992/25
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.,05.
Rajk László tul.

Műterem, és egy kép a falon − A/1992/26
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1992.03.
László Csaba és Horgas Judit tul.

Műterem, éjfél után − A/1992/27
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp.1992.03.,05., 10.,12.
Rádai Eszter tul.

Műterem (melancholia) − A/1992/28
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1992.04.
lappang

Nagy zöld műterem − A/1993/01
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1993.01.,02.,05.,08.,09.
Z. Szabó László tul.

Szürke-fehér műterem − A/1993/04
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1993.03.
lappang

Fekete műtermek I. − A/1993/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.,05.
Janikovszky János tul.

Zöldablakos műterem − A/1993/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Szöllőssy Enikő tul.

Műterem sárga ablakkal − A/1993/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
lappang

Kék-lila műterem − A/1993/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Hadtörténeti Múzeum könyvtár tul.

Fekete műtermek II − A/1993/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Munkácsy múzeum, Békéscsaba tul.

Fekete műtermek III. − A/1993/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

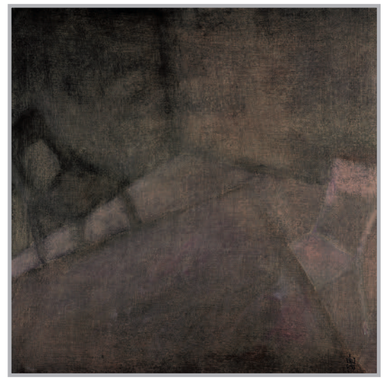
Műterem fehér asztallal − A/1993/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Fekete műtermek IV. − A/1993/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Gyöngyház műterem − A/1993/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Kaáli Nagy Paula tul.

Sarkos műterem − A/1993/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem, szék, falak − A/1993/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.03.
Csontos István tul.

Fekete műtermek V. − A/1993/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Fekete műtermek VI. − A/1993/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.04.
Balla Zsófia és Báthory Csaba tul.

Fekete műtermek VII. − A/1993/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.04.
Kortárs Magyar Galéria, Dunaszerdahely tul.

Fekete műtermek VIII. − A/1993/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1993.04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

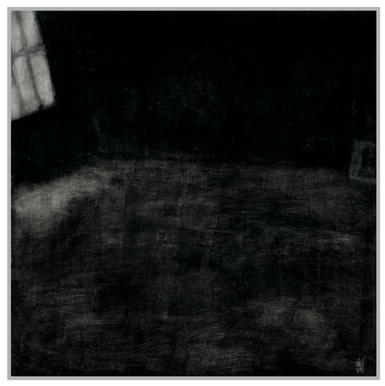
Műterem-ikonfal − A/1993/29 (itt együtt)
o., 9 db. 80x80 cm. Bp. 1993-1998.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-1
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.10. // 1994.04. // 1995.09.,10.
Horn Gyűjtemény

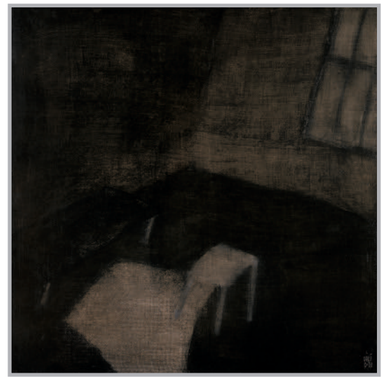
Műterem-ikonfal − A/93/29-2
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.11. // 1994.01.,04. // 1995.09.,10.
Horn Gyűjtemény

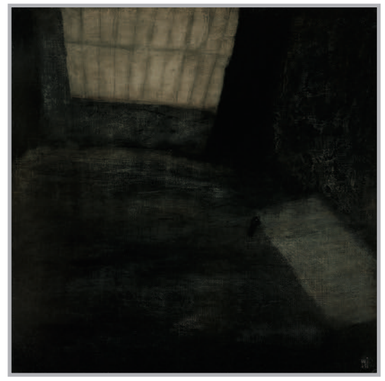
Műterem-ikonfal − A/93/29-3
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.10.
Horn Gyűjtemény

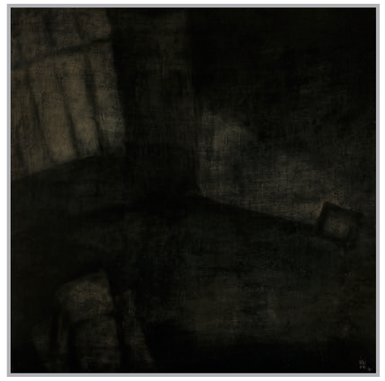
Műterem-ikonfal − A/93/29-4
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1994.04. // 1995.09.,10.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-5
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.09.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-6
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.09.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-7
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.11. // 1994.01.,04.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-8
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1998.08.
Horn Gyűjtemény

Műterem-ikonfal − A/93/29-9
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.05. // 1994.04.
Horn Gyűjtemény

Alig látható műterem − A/1993/30
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1993.05. // 1994.
Pándi László tul.

Szürke műterem szőnyeggel − A/1993/31
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1993.08.,09.
MNG−Szépműv. Múz. tul.

Műterem, foltok − A/1993/33
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1993.09.
Somogyi György tul.

Homály, műterem − A/1993/34
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1993.09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem (hivatás) − A/1993/35
o., ft. 50x50 cm. Bp. 1993.09.
Kaáli Nagy Paula tul.

Műterem (vasárnap este) − A/1993/37
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1993.09.
Kajtár Sári és Anna tul.

Műterem, példa − A/1993/42
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1993.10.
Kolozsváry Gyűjtemény

Műteremsarok − A/1993/43
o., ft.60x60 cm.Bp.1993.10.,11.
Kopek Gábor tul.

Műterem - történelem − A/1993/44
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.10. // 1995.09.,10.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem- vasárnap − A/1993/46
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1993.10.
Mécs Endre tul.

Lakályos műterem − A/1994/01
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1994.03.
Félegyházi András tul.

Szigorú műterem − A/1994/02
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1994.03.
Vásárhelyi Anzelm OSB tul.

Műterem angolvörössel − A/1994/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1994.03.
Szmola Adrien és Vági Péter tul.

Műterem magamnak − A/1994/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1994.03.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, szürkületben − A/1994/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1994.03.
Pohárnok Mihály tul.

Műterem asztallal − A/1994/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem, föntről nézve − A/1994/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.,09.,10.
Sallai Gábor tul.

Műterem fehér festőállvánnyal − A/1994/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.
Nagy-Németh Borbála tul.

Halványzöld műterem − A/1994/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.,09.
Vajda György tul.

Szürke műterem asztallal − A/1994/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.
Hanák András tul.

Szürke-kék műterem − A/1994/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1994.03.,09.
Váli Zsófia tul.

Monochrom műterem − A/1994/19
o., ft. 46,3x 54,6 cm. Kecskemét−Bp.
1994.03.,09.
ID.1122 tul.

Ezüst műterem − A/1994/30
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.06.,09.
Ajkai Klára tul.

Műterem-fény a falon − A/1994/31
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.06.,09.
ID.593 tul.

Műterem-szürke fény − A/1994/32
o., ft. 60x60 cm. Győr 1994.06.
Somorjai Éva tul.

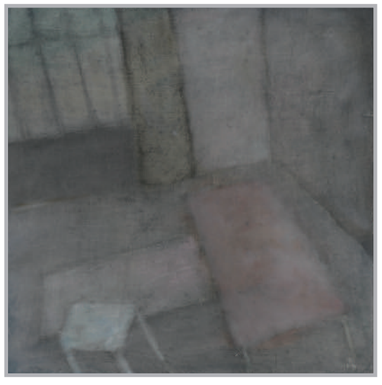
Műterem fehér állvánnyal − A/1994/33
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.06.,09.
Debrecen, Déri Múzeum tul.

Műterem dikóval − A/1994/34
o., ft. 50x50 cm. Győr−Bp. 1994.06. // 1995.06.
S. Nagy Kata tul.

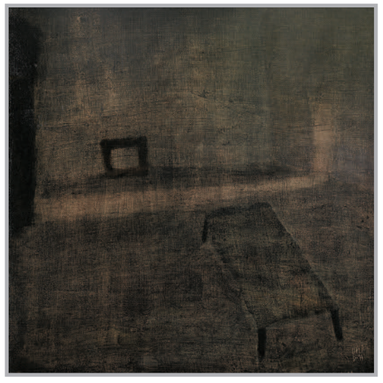
Üres műterem − A/1994/35
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.06.,09.
Hoffmann Márta dr. tul.

Műterem, rózsaszín − A/1994/39
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.07.,09.
ID.1988 tul.

Műterem lila ággyal − A/1994/40
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.07.,09.
Váli Zsófia tul.

Műterem, ágy, keret − A/1994/41
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1994.07.,09.
Reimholz Júlia tul.

Avignoni műterem − A/1994/43
o., ft. 60x60 cm. Győr 1994.07.
nemethcollection

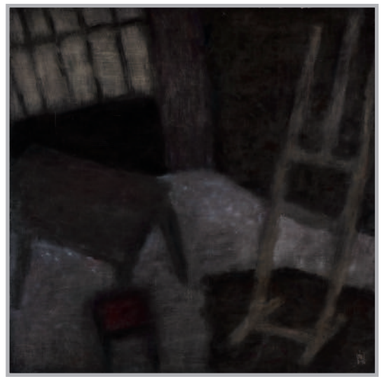
Műterem-fények − A/1994/44
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1994.10.
Kuncze Gábor tul.

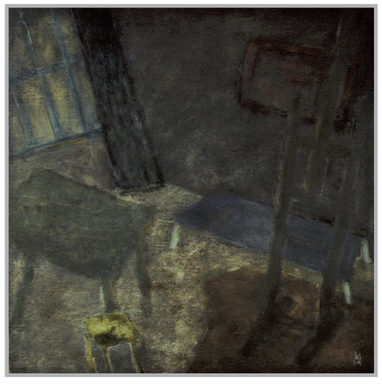
Műterem nyitott ajtóval − A/1994/45
o., ft. 100x100 cm. Bp. 1994.11. // 1995.01.,02.
Váli Miklós tul.

Bútorzott műterem − A/1994/46
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1994.11.,12.
Temesvári Péter dr. tul.

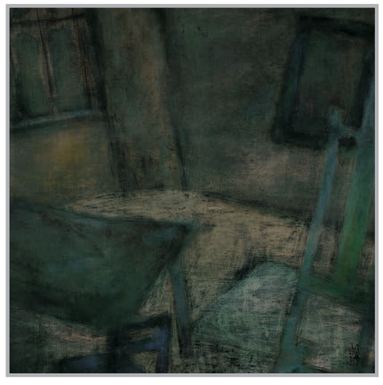
Billenő műterem − A/1995/01
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1995.02.,03.,05.,06.,10.,12.
Horn Gyűjtemény

Nagy színes műterem − A/1995/03
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,11.,12.
Himmler Éva tul.

Műteremsarok függönnyel − A/1995/04
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,04.,
05.,09.,10.,12.
Bognár Róbert tul.

Kis zöld műterem − A/1995/06
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,05.,
06.,10.,11.
Bálványos Judit tul.

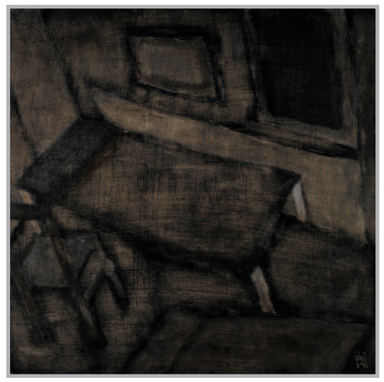
Műterem, kép − A/1995/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Hanák András tul.

Szürke műterem, lila képpel − A/1995/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,05.
Magyar Akadémia, Róma tul.

Műteremsarok ággyal − A/1995/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Ajkai Klára tul.

Kontúros műterem − A/1995/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Jávor Benedek tul.

Tizenötös műterem − A/1995/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
ID.218 tul.

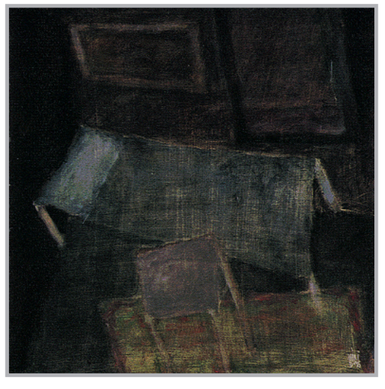
Műterem képekkel − A/1995/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,06.
lappang

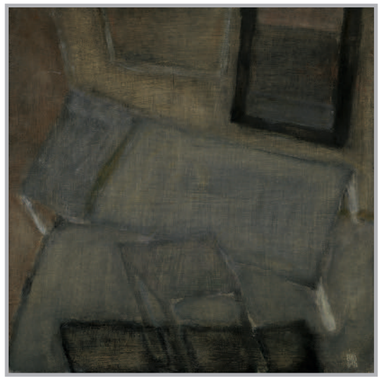
Műterem fekete asztallal − A/1995/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,06.,
08.,09.,12.
Nemes Tamás tul.

Műterem - itthon vagyok − A/1995/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem a fiamnak − A/1995/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Hidvégi Máté tul.

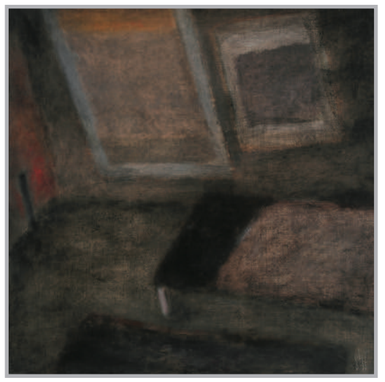
Műterem Sz. M.-nek − A/1995/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Szüts Miklós és Vojnich Erzsébet tul.

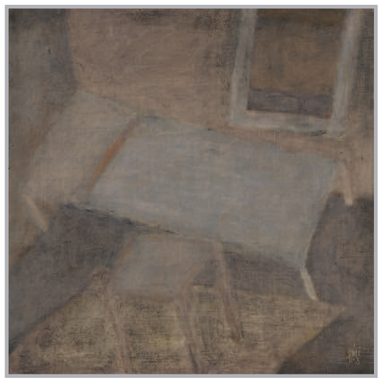
Műterem a többieknek − A/1995/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,04.,05.
// 2001.03.
Fehér Zsolt tul.

Ezüst-lila műterem − A/1995/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,05.,
09.,10.,12.
Magyar Akadémia, Róma tul.

Műterem két képpel − A/1995/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,05.,11.
Artchivum Intézet tul.

Arany műterem − A/1995/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,06.
Artchivum Intézet tul.

Műterem barna szőnyeggel − A/1995/29
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,06.
nemethcollection

Kedvenc műterem − A/1995/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,04.
Rozsnyai Mária tul.

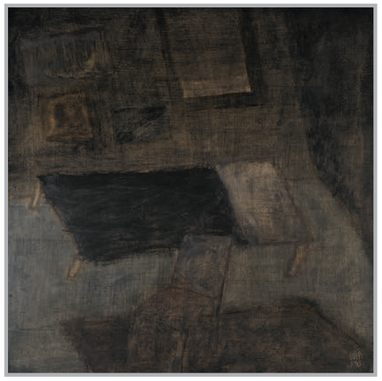
Világos műterem − A/1995/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,04. //
1996.01.
Vámossy Mária tul.

Kis kék műterem − A/1995/32
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp.1995.03.,04.,05.
Reimholz Eszter tul.

Homokszínű műterem − A/1995/33
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Vámos Ábel és Vácz Dorottya tul.

Francia műterem − A/1995/34
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Hidvégi Máté tul.

Műterem- csak egy ágy − A/1995/35
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,05.
Nádor Tibor tul.

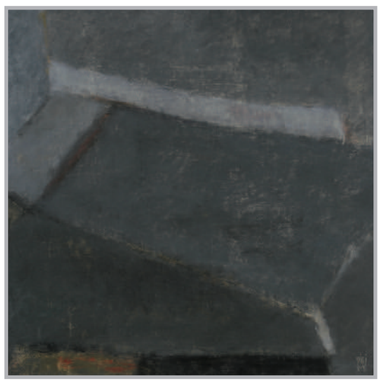
Műterem, őszi délelőtt − A/1995/37
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1995.03.,05.
Poprády Géza tul.

Berendezett műterem − A/1995/42
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1995.06.,09.,10.,12.
Váli Zsófia tul.

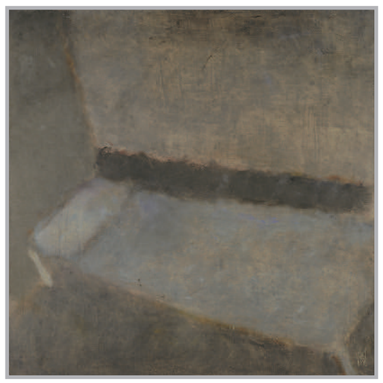
Műterem sötét háttérrel − A/1995/43
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1995.07. // 1997.05.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Szürke-barna műterem − A/1995/46
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1995.07. // 1996.06.
Artchivum Intézet tul.

Rózsaszín - lila műterem − A/1995/49
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1995.07.
ID.333 tul.

Műterem szürke fallal − A/1995/50
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 1995.07.,09.
Kopek Gábor tul.

Nagy műterem − A/1995/56
o., ft. 130x150 cm. Bp. 1995.12. // 1996.01.,02. //
1997.10. Váli Miklós tul.

Műterem-minden rendben − A/1995/57
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1995.12. // 1996.01.
ID.144 tul.

Sötét műterem I. − A/1996/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
ID.1802 tul.

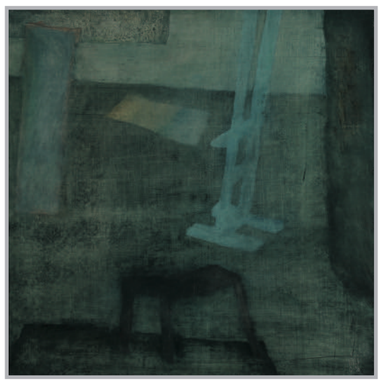
Sötét műterem III. − A/1996/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Sötét műterem II. − A/1996/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.
ID.483 tul.

Zöld műterem paravánnal − A/1996/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,06.
Rakovszky Zsuzsa tul.

Műterem hideg színekkel − A/1996/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
Artchivum Intézet tul.

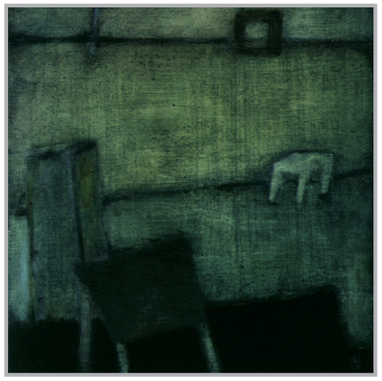
Műterem szőnyeggel − A/1996/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.,06.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem, egy állvány − A/1996/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,04.
Nemes János dr. tul.

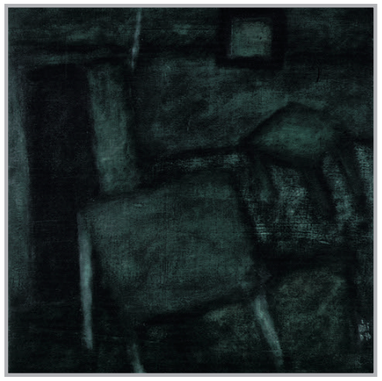
Műterem egy képkerettel − A/1996/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
Bognár Zsuzsa és Török Ferenc tul.

Műterem zöld paravánnal − A/1996/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,04.
Gödölle László tul.

Műterem asztallal és paravánnal − A/1996/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,04.
Németh István ÚMK. tul.

Műterem sötét színekkel − A/1996/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1996.03.,04., 05.,06.
Himmler Éva tul.

Műterem zölddel − A/1996/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
Himmler Éva tul.

Szürke műterem szőnyeggel − A/1996/33
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.1996.03., 05.,06.
ID.483 tul.

Műterem, sok bútor − A/1996/34
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
Szilágyi Márton tul.

Műterem, Balthus kékje − A/1996/36
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,05.
nemethcollection

Műterem délben − A/1996/37
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1996.03.,04.,6.
Hunya Gábor dr. tul.

Műterem munka előtt − A/1996/41
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1996.03.,04.,05.
AB-Aegon rt. tul.

Műterem este − A/1996/44
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07.,08.,09.
Sándor Tamás és Szegedi Ildikó tul.

Műterem az iskolában − A/1996/45
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07.,10. // 1997.05.
Vámossy Mária tul.

Műterem zöld állvánnyal − A/1996/47
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07.,11.
Váncza Nóra tul.

Műterem nagy zöld képpel − A/1996/49
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót 1996.07.
Sik Júlia és Endre tul.

Halványzöld műterem − A/1996/50
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót 1996.07.
Zsoldos Miklós tul.

Műterem tábori állvánnyal I. − A/1996/51
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07.,10.
ID.483 tul.

Műterem tábori állvánnyal II. − A/1996/52
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót 1996.07.
Nádori Attila tul.

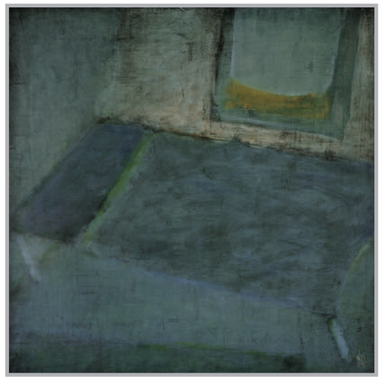
Műterem tábori állvánnyal III. − A/1996/53
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót 1996.07. // 1998.09.
ID.643 tul.

Műterem tábori állvánnyal IV. − A/1996/54
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07.,10.
Váli Zsófia tul.

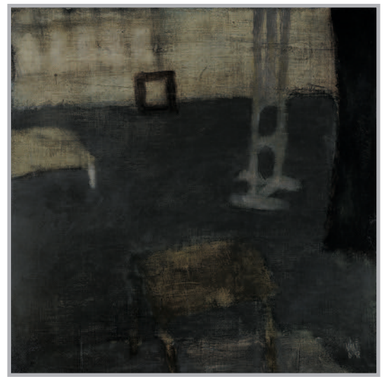
Műterem kontraszt nélkül − A/1996/55
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1996.07. // 1997.05.,09.
ID.1988 tul.

Műterem, márciusi est − A/1996/57
o., ft. 80x80 cm. Bp. 1996.12.
Gerhardt Ferenc tul.

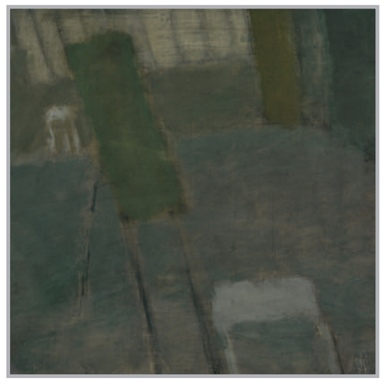
Műterem, csend − A/1997/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.03.,08.,10.
ID.333 tul.

Tágas műterem − A/1997/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.03.,08.,10.
Balogh Péter dr. tul.

Műterem fehér képpel − A/1997/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.03.,08.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem zöld képpel − A/1997/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.03.,08.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem sárga képpel − A/1997/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.03.,08.
Debrecen, Déri Múzeum tul.

Zsidó temető - a múlt − A/1997/22
o., ft. 80x70 cm. Bp. 1997.04.,05.,09.
Feuer András tul.

Vidéki műterem I. − A/1997/24
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1997.07.,08.,09. // 1998.06.,09.
Probstner János tul.

Vidéki műterem II. − A/1997/25
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1997.07.,09.
Artchivum Intézet tul.

Vidéki műterem III. − A/1997/26
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1997.07.,09.
nemethcollection

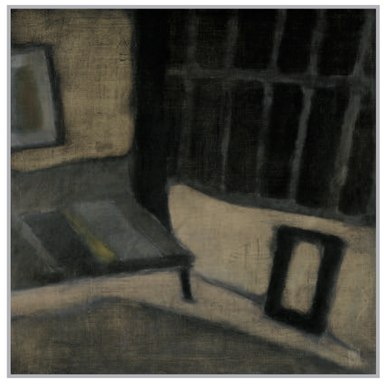
Műterem sárga ággyal − A/1997/28
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1997.11.
Artchivum Intézet tul.

Sötétlila műterem − A/1997/29
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1997.11.,12. // 1998.01.
Pándi László tul.

Műterem kék szőnyeggel − A/1997/37
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.11.,12.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

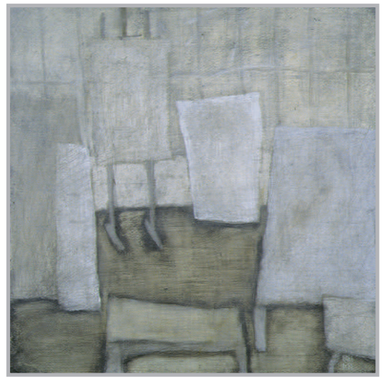
Ódivatú műterem − A/1997/40
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.11.,12. // 1998.01.
Vince Gáborné tul.

Télvégi műterem − A/1997/41
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.11.,12. // 1998.01.,09.
Vajda Tamás tul.

Műterem- télutó − A/1997/42
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1997.11.,12.
Nádori Attila tul.

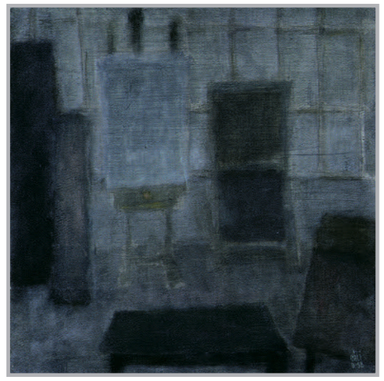
Fehér-szürke műterem − A/1998/01
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,09.
Moulin, Judit tul.

Friss műterem − A/1998/02
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1998.03.,06.,08.
Margócsy István tul.

Műterem késő este − A/1998/03
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp.1998.03.,04.,05.,
09.,12.
lappang

Tűnődő műterem − A/1998/04
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,
09.,10.
Esterházy Péter tul.

Intím műterem − A/1998/05
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem, ablakrács − A/1998/08
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,09.,12.
Váli Zsófia tul.

Műterem félhomályban − A/1998/11
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
ID.525 tul.

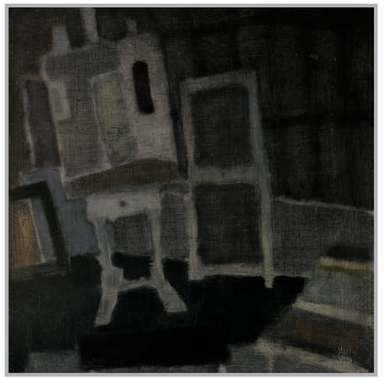
Billenő kicsi műterem − A/1998/12
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét 1998.03.
Fodor Gábor és Czeizel Barbara tul.

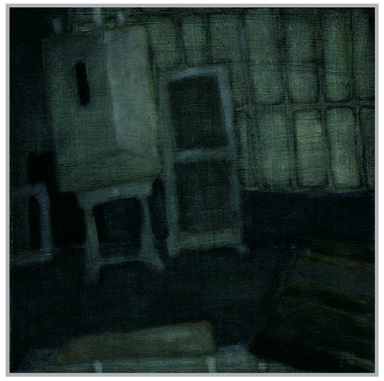
Hideg műterem − A/1998/13
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,05.,06.
ID.1317 tul.

Natúr világos műterem − A/1998/14
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,
05.,06.
Artchivum Intézet tul.

Fakó műterem − A/1998/16
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
Moulin, Judit tul.

Zöldablakos műterem − A/1998/17
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Zömök műterem − A/1998/18
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,05.
Moulin, Stephane tul.

Nyugodt műterem − A/1998/19
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Műterem sötét foltokkal − A/1998/20
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
ID.233 tul.

Ködös műterem − A/1998/21
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,06.
Hernádi Miklós tul.

Tejszagú műterem − A/1998/22
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,06.
Artchivum Intézet tul.

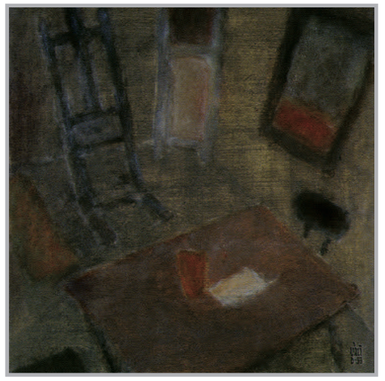
Műterem paravánnal − A/1998/23
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp.1998.03.,04.,05.,
06.,08.,09.
Haraszty István tul.

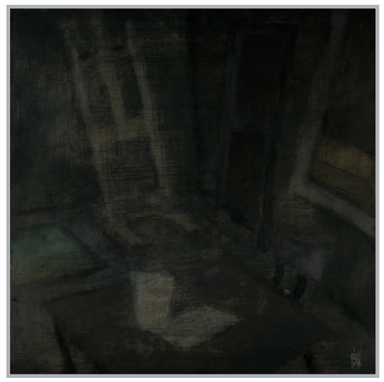
Műterem karcsú állvánnyal − A/1998/24
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
Kovács Balázs tul.

Műterem fekete képpel − A/1998/26
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 1998.03.,04.,06.
Földényi F. László tul.

Műterem pohárral − A/1998/33
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.,10.
Artchivum Intézet tul.

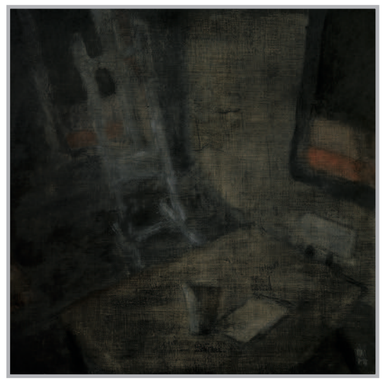
Műterem, egyensúlyok − A/1998/34
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Joó István tul.

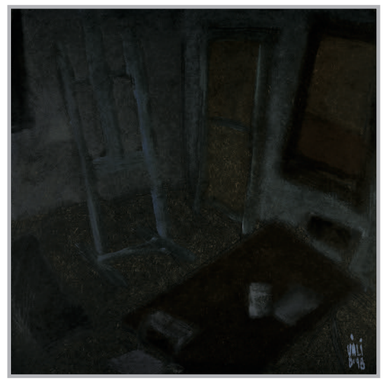
Műterem, tárgyak − A/1998/35
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Németh Dóra tul.

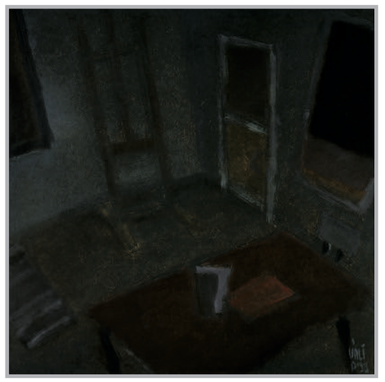
Műterem, közel az este − A/1998/36
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09. // 2002.01.
Varga Wallner Csilla tul.

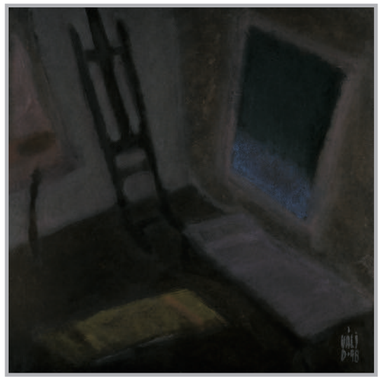
Esti műterem − A/1998/37
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Hanák András tul.

Műterem kék állvánnyal − A/1998/39
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
lappang

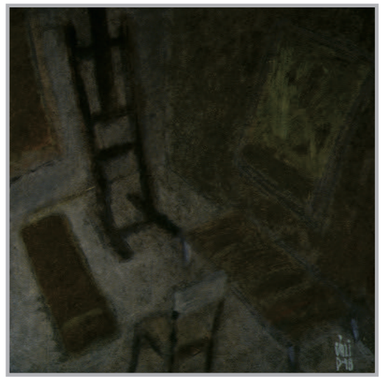
Műterem lila pohárral − A/1998/40
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Szüts Nóra tul.

Műterem tüzes színekkel − A/1998/44
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.,12.
Esterházy Zsófia tul.

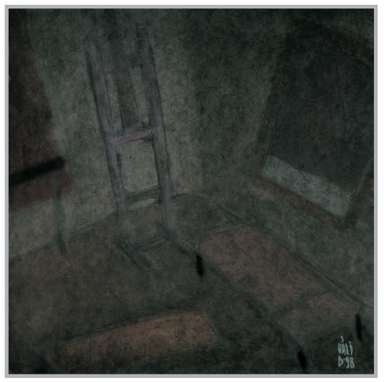
Műterem piros képpel − A/1998/46
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Kánai József tul.

Műterem zöld képpel − A/1998/47
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Merics Imre dr. tul.

Műterem ággyal − A/1998/48
o., ft. 40x40 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.,10.,11. // 2000.06.
lappang

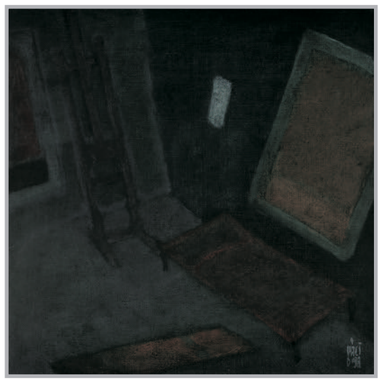
Műterem rózsaszín ággyal − A/1998/52
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
ID.233 tul.

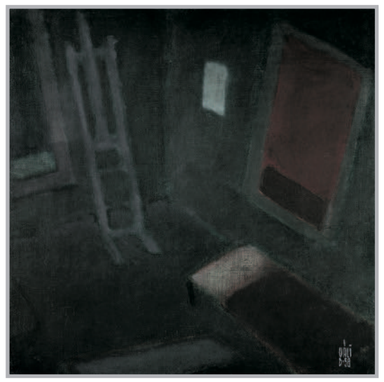
Műterem lila ággyal − A/1998/53
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Rózsaszín műteremsarok − A/1998/56
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Maróth Gáspár és Somssich Réka tul.

Műterem kék fallal − A/1998/58
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Winkler Gyula tul.

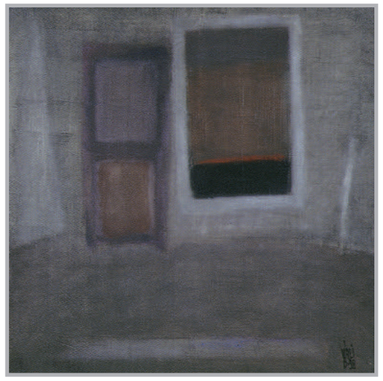
Műterem vörös képpel − A/1998/59
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1998.07.,09.
Sárkány Katalin tul.

Műterem Rippl-keretben − A/1998/61
o., ft. 34x43,5 cm. Bp. 1998.10.,11.,12. //
1999.01.,02.,06. // 2000.06.,09.,10.
Sándor Zsuzsa dr. tul.

Műterem Róma után két nappal − A/1998/63
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1998.11.,12.
Hanák András tul.

Műterem képpel − A/1998/64
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1998.11. // 1999.01.
Kernács Gabriella tul.

Rózsaszín műterem ággyal − A/1998/65
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1998.11.,12.
Kajtár / Tódor Kinga tul.

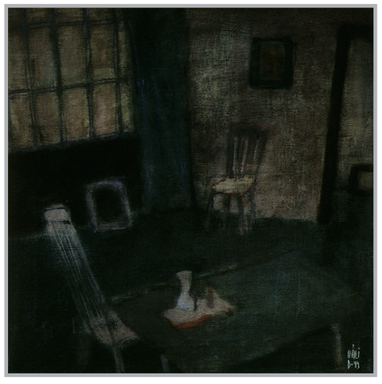
Műterem, év vége − A/1998/70
o., ft. 60x60 cm. Bp. 1998.12. // 1999.01.
lappang

Műteremkép ceruzával − A/1999/01
o., ft. + cer. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.
1999.03.,10.
Váli Miklós tul.

Műterem, támlásszékek − A/1999/02
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,07. //
2001.02.
Artchivum Intézet tul.

Tágas műterem − A/1999/03
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,10.,12.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem sárga terítővel − A/1999/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,10.
Váli Miklós tul.

Műterem fáradt szürkékkel − A/1999/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,07.
Földvári Gábor tul.

Rózsaszín-fehér műterem − A/1999/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,07.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Homályos műterem − A/1999/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Nagy Boldizsár tul.

Műterem festménnyel − A/1999/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,07.
Linter Károly tul.

Műterem fehér bútorokkal − A/1999/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,10.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

Műterem függönnyel − A/1999/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.,10.
Nyolc boldogság közösség tul.

Műterem, középen asztal − A/1999/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,10.
Artchivum Intézet tul.

Belakott műterem − A/1999/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem Rakovszky Zsuzsa tiszteletére − A/1999/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Petőfi Irodalmi Múzeum tul.

Műterem öt képpel − A/1999/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Kaáli Nagy Paula tul.

Műterem, tegnap megtámadták Szerbiát − A/1999/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1999.03.
Kopek Gábor tul.

Szürke műterem képekkel − A/1999/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Rockenbauer Zoltán tul.

Műterem, tegnap Belgrádot bombázták − A/1999/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1999.03.
Szőnyi András tul.

Műterem, tegnap Pristinát bombázták − A/1999/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, kimentették a Lopakodó pilótáját − A/1999/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 1999.03.
ID.333 tul.

Árva műterem − A/1999/23
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1999.07.,10.
Szalontai Ábel tul.

Műterem rongyszőnyeggel − A/1999/24
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1999.07.,10.
Artchivum Intézet tul.

Ezüst műterem, székek − A/1999/25
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1999.07.,10.
Maróth Gáspár és Somssich Réka tul.

Színtelen műterem − A/1999/26
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1999.07.,10.
Artchivum Intézet tul.

Műterem hosszú képpel − A/1999/27
o., ft. 60x60 cm. Pilismarót−Bp. 1999.07. // 2002.01.
lappang

Vörös műterem − A/1999/29
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12.
Váli Miklós tul.

Piros-fehér műterem − A/1999/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12.
Kriza Máté tul.

Halványszürke műterem − A/1999/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12. // 2001.02.,03.
Balázs Sándor tul.

Alföldi műterem − A/1999/32
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem fekete pokróccal − A/1999/33
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12. // 2000.05.,10. // 2001.03.
Kecskeméti Képtár, Cifra Palota tul.

Kecskeméti műterem − A/1999/34
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.,12.
Bognár Kata és Kovács András tul.

Műterem a pokolban − A/1999/36
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11.
Sallai Gábor tul.

Műterem László Vera emlékére − A/1999/38
o., ft. 31x49,3 cm. Kecskemét−Bp. 1999.11. // 2002.06.,07.
ID.333 tul.

Kétezer, első műterem − A/2000/01
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2000.01.,10.
Markóczy Magyar Miklós tul.

Műterem, képek − A/2000/02
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2000.01.
Jávor Benedek tul.

Műterem, 2000 február − A/2000/03
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2000.02.
Nemscsói Tamás tul.

Télvégi műterem − A/2000/04
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2000.02.,08.
ID.333 tul.

Műterem, emlék − A/2000/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,04. // 2001.01.
Artchivum Intézet tul.

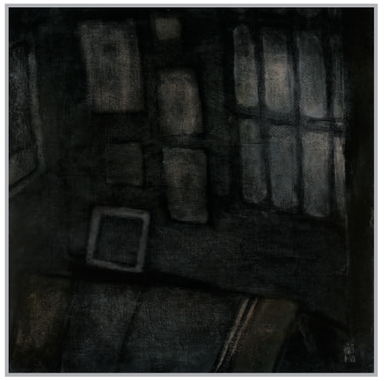
Kopár műterem − A/2000/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,04., 05.,10.,11. // 2001.01.,03.
Jávor Anna és Bethlenfalvy Bálint tul.

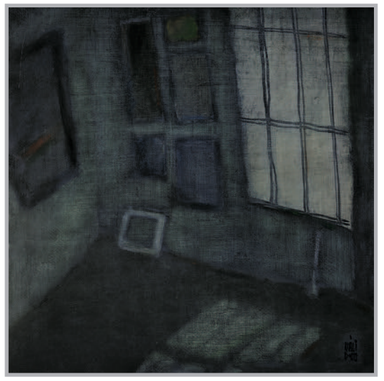
Romantikus műterem − A/2000/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.,09. // 2001.05.,08.,09. // 2002.06.
Várady Szabolcs tul.

Műterem Petri Györgyre emlékezve − A/2000/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.
kép létezik? nincs adat

Műterem éjjel − A/2000/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.
Büki Pál tul.

Műterem estefelé − A/2000/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,04.,05. // 2001.02.
Pócs Ádám tul.

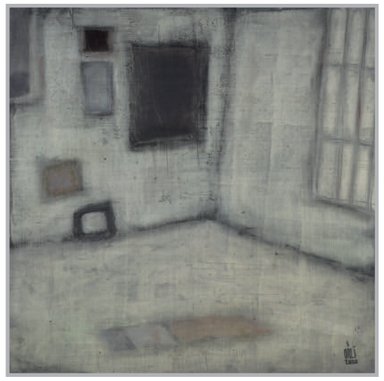
Műterem és csend − A/2000/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.,10. // 2001.01.,04.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, csak egy szék − A/2000/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.
lappang

Műterem, ma meghalt a nagyapa, március tizennégy − A/2000/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Fehér műtermek I. − A/2000/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.
Antal Péter dr. tul.

Fehér műtermek II. − A/2000/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03,05.
Somogyi György tul.

Fehér műtermek III. − A/2000/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05. // 2003.05.
Vajai Béla tul.

Fehér műtermek IV. − A/2000/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,04.
Murányi Yvett tul.

Fehér műtermek V. − A/2000/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2000.03.
Váli Zsófia tul.

Műterem tengeri tájjal − A/2000/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, csendesen − A/2000/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2000.03.,05.
lappang

Műterem változat − A/2000/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2000.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Fehér üres műterem − A/2000/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2000.03.,09.
Janikovszky János tul.

Töredezett műterem − A/2000/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2000.03.,05.,10.
Karolina Iskola, Iskolanővérek, Szeged tul.

Régi műterem − A/2000/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2000.03.
Antal Péter dr. tul.

Somogyi dombok − A/2000/32
o., ft. 60x60 cm. Tab−Bp. 2000.07.,10.
Hidvégi Anna tul.

Dombok - alkonyat − A/2000/33
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07. Polgárm. Hiv.
Homokkomárom tul.

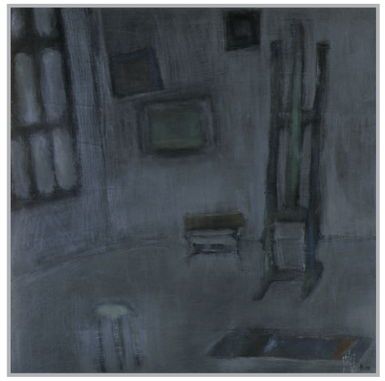
Külvárosi műterem − A/2000/34
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07.
Antal Péter dr. tul.

Műterem, színek − A/2000/35
o., ft. 60x60 cm. Tab−Bp. 2000.07.,10.
lappang

Áttetsző műterem − A/2000/38
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07.
Somogyi György tul.

Műhely-műterem − A/2000/39
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07. // 2002.06.,08.,12. // 2003.01.
Keleti Judit tul.

Jámbor műterem − A/2000/44
o., ft. 60x60 cm. Tab−Bp. 2000.07.,10. // 2001.,10. // 2002.08.
Gelencsér Katalin tul.

Ártatlan műterem − A/2000/45
o., ft. 60x60 cm. Tab−Bp. 2000.07.,11.
Karolina Iskola, Iskolanővérek, Szeged tul.

Türelmes műterem − A/2000/46
o., ft. 60x60 cm. Tab−Bp. 2000.07.,08.,10. // 2001.06. // 2002.06.
Nagypál László tul.

Műterem - július 16, meghalt Petri − A/2000/47
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07.
Artchivum Intézet tul.

Karcolt műterem − A/2000/48
o., ft. 60x60 cm. Tab 2000.07.
Váradi Júlia tul.

Műterem munka előtt − A/2001/01
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,05.,09.
Szalai Júlia tul.

Műterem Vaszkó Erzsébet emlékére − A/2001/03
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.3.
Artchivum Intézet tul.

Műterem - a pihenés órája − A/2001/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,05., 09.,10. // 2002.01.
ID.511 tul.

Műterem, horizont − A/2001/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2001.03.
Váli Miklós tul.

Tiszta műterem − A/2001/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,05.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem, fényfoltok − A/2001/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,05. // 2002.07.
ID.54 tul.

Műterem most − A/2001/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2001.03. // 2002.01.
Artchivum Intézet tul.

Kopott műterem − A/2001/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2001.03.
Csizér Zoltán és Erika tul.

Műterem - csend van − A/2001/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Alíg műterem − A/2001/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,06.
ID.796 tul.

Műterem meleg színekkel − A/2001/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,06. // 2002.01.
Földényi F. László tul.

Műterem - egyedül − A/2001/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2001.03.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, csak egy állvány − A/2001/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2001.03.,04.,05.
Sütő Károly tul.

Műterem, fehér és fehér − A/2001/19
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08.
ID.563 tul.

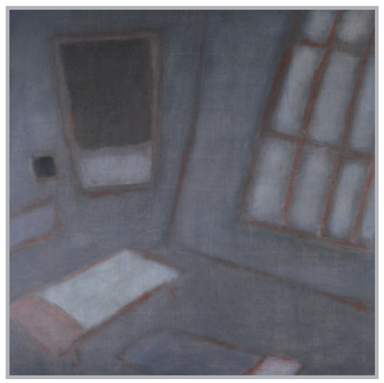
Halovány műterem − A/2001/20
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08.
Temesvári Péter dr. tul.

Fekete-fehér műterem − A/2001/21
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem ködben − A/2001/22
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,09.
nemethcollection

Műterem piros kontúrokkal − A/2001/29
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07. // 2002.01.,02.
Fehér Zsolt tul.

Magyar műterem − A/2001/30
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,10.
Nemeskéri Luca tul.

Temetőkép hálából B. Gy.-nek − A/2001/32
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08. // 2007. // 2010.09.
Artchivum Intézet tul.

Zsidótemető, 2. változat − A/2001/33
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08.
lappang

Műterem, Kovács Ági ma mellúszásban világbajnok − A/2001/34
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08.
Jánosi Kornél tul.

Derűs műterem − A/2001/35
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor−Bp. 2001.07.,08. // 2002.05.
Kepecs György tul.

Piros műterem − A/2001/37
o., ft. 60x60 cm. Szigetmonostor 2001.07.
Artchivum Intézet tul.

Hatvan év, műterem − A/2002/01
o., ft. + cer. 60x60 cm. Bp. 2002.02.
Váli Zsófia tul.

Műterem 2002 − A/2002/02
o., ft. + cer. 60x60 cm. Bp. 2002.02.
Somogyi György tul.

Üres műterem képekkel − A/2002/03
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Büki János tul.

Csendes műterem − A/2002/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Megyesi Zsuzsa tul.

Téli műterem − A/2002/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

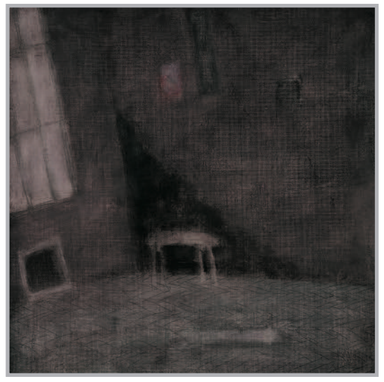
Halkszavú műterem − A/2002/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Völgyi Miklós tul.

Műterem egymagában − A/2002/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.,05.
Utassy Ferenc tul.

Alig műterem − A/2002/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Artchivum Intézet tul.

Műterem - emlék − A/2002/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04., 06.,08.
Bencze Ildikó tul.

Egyhangú műterem − A/2002/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.
Barna Sándor tul.

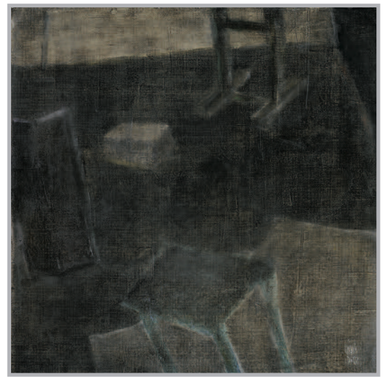
Műterem, öreg fal − A/2002/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04. // 2008.12.
Várhelyi Tímea tul.

Műterem kis képekkel − A/2002/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2002.03.,04.,05.
Vámossy István és Horváth Krisztina tul.

Egyhangú műterem − A/2002/17
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.03.,04.
lappang

Műterem, kint esik − A/2002/20
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.03.,04.
Tandori Dezső tul.

Műterem tél végén − A/2002/21
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.03.,04.,05.
lappang

Műterem, emlékek között − A/2002/22
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.03.,04.
Ugrin Aranka tul.

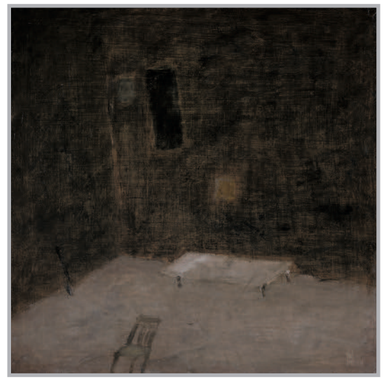
Műterem, zenét hallgatok − A/2002/23
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.04.,08.
Váli Zsófia tul.

Műterem - magánterület − A/2002/24
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2002.04.
Kohán Tibor tul.

Szép műterem − A/2002/25
o., ft.60x60 cm.Bp.2002.04.
ID.64 tul.

Műterem ajtó nélkül − A/2002/26
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2002.10.
ID.1226 tul.

Műterem, kiállítás után − A/2002/27
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2002.10. // 2003.01.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem, Duke Ellington − A/2002/28
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2002.10.,11.,12.
ID.132 tul.

Műtermem harminc éve − A/2002/29
o., ft. 100x100 cm. Bp. 2002.11.,12.
Schannen Miklós dr. tul.

Műterem ma délután − A/2002/30
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2002.12. // 2003.01.
ID.132 tul.

Szelíd műterem − A/2002/31
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2002.12. // 2003.01.
lappang

Műterem, Illyés verset olvasok − A/2003/01
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2003.01.,02.
Dettre Gábor tul.

Párás műterem − A/2003/04
o., ft. 75x70 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04. // 2004.11.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Igazi műterem − A/2003/06
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.
Rómer F. Múz., Győr tul.

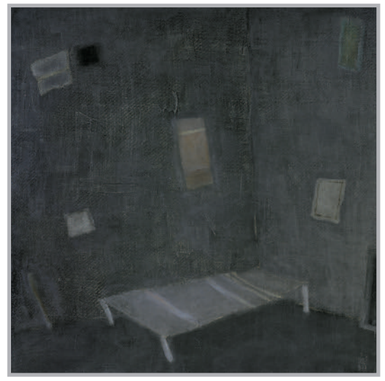
Fegyelmezett műterem − A/2003/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.
Máthé2 Katalin tul.

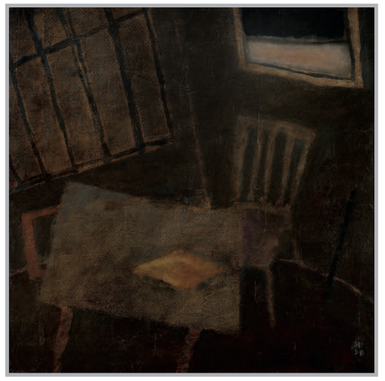
Műterem, kuckó − A/2003/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.
Kiskőszegi Andrea tul.

Műterem, nyugalom − A/2003/12
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,11.
ID.1359 tul.

Műterem, nyugodt órán − A/2003/14
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.
Illés Anikó és Bodor Péter tul.

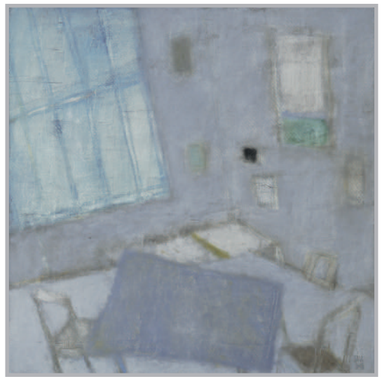
Műterem, kályha melegénél − A/2003/15
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.
Hanák András tul.

Műterem reggeli fényben − A/2003/16
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04. // 2004.05. // 2005.09.
Takács András tul.

Barlangrajz műterem − A/2003/18
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.
Horn Gyűjtemény

Galambszínű műterem − A/2003/20
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.
Váli Miklós tul.

Műterem munka után − A/2003/22
o., ft. 75x70 cm. Kecskemét 2003.03. // 2004.04.
Markóczy Magyar Miklós tul.

Műterem fehér fényben − A/2003/23
o., ft. 75x70 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,05.
Váli Miklós tul.

Műterem, fények a padlón − A/2003/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.,05.,06.
Esterházy Miklós tul.

Szigorú műterem − A/2003/25
o., ft. 75x70 cm. Kecskemét 2003.03.
Majtényi László tul.

Műterem, asztalka magában − A/2003/26
o., ft. 75x70 cm. Kecskemét−Bp. 2003.03.,04.
Rómer F. Múz., Győr tul.

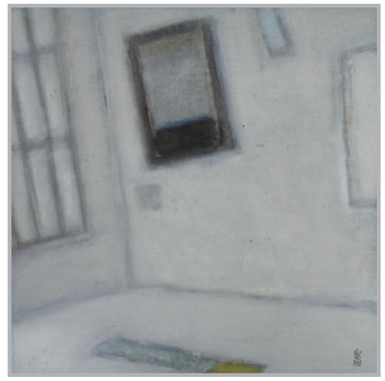
Mélytengeri műterem − A/2003/27
o., ft. 80x80 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.
ID.132 tul.

Halk műterem − A/2003/29
o., ft. 80x80 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.,11. // 2004.02.,11.
Baki Péter tul.

A műterem és a külvilág − A/2003/32
o., ft. 80x80 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.
ID.954 tul.

Műterem, nincs veszély − A/2003/34
o., ft. 80x80 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.,10.
Kortárs Műv. Múz. / Ludwig Múz. tul.

Műterem, nyugalom − A/2003/35
o., ft. 43,2x68,8 cm. Győr−Bp. 2003.07.,10. // 2006.08.,09.
Schannen Miklós dr. tul.

Műterem, Tihany 61 nyarán − A/2003/37
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.,10.
ID.257 tul.

Műterem - téli reggel − A/2003/38
o., ft. 80x80 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09. // 2004.12. // 2005.10.
Horn Gyűjtemény

Monogám műterem − A/2003/39
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.,10.,11. // 2004.04. // 2006.10.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Kék műterem − A/2003/42
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09.
Tóthné Dr. Markus Marianna tul.

Énekhang és műterem − A/2003/43
o., ft. 60x60 cm. Győr−Bp. 2003.07.,09. // 2004.11.
Presser Gábor tul.

Ékszerműterem − A/2003/44
o., ft. 29,8x45 cm.Bp. 2003.12.
ID.333 tul.

Műterem fehérben − A/2003/45
o., ft. 28,5x40,3 cm. Bp. 2003.12. // 2006.01.,04. // 2007.01.,02.,08.,12.
ID.1434 tul.

Műterem karácsony előtt − A/2003/46
o., ft. 28,5x40,3 cm. Bp. 2003.12.
Kovács Péter dr. és Sélley Andrea tul.

Gershwin zene a műteremben − A/2004/01
o., ft. 28,5x40,3 cm. Bp. 2004.02.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem - hideg februári reggel − A/2004/02
o., ft. 28,5x40,3 cm. Bp. 2004.02. // 2006.04.,10., 12. // 2007.08.,12.
ID.1920

Vén műterem − A/2004/03
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp.2004.03.,06., 07.,10.
nemethcollection

Ezüst reggel, műterem − A/2004/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05., 10,12.
Hoffmann Márta dr. tul.

Műterem, hegedűszó − A/2004/06
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Esti csend a műteremben − A/2004/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki−Bp. 2004.03.,07.,09.
lappang

Műterem Közép-Európában − A/2004/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki 2004.03.,07.
ID.567 tul.

Váli Miklós - Váli Dezső: Műterem másnap reggel − A/2004/10
o., ft. 37,5x72,1 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03., 04.,05.,06.,09. // 2005.01. Vajda Gergely tul.

Műterem, elmaradt beszélgetés − A/2004/11
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,10.
Artchivum Intézet tul.

Műterem piros terítővel − A/2004/12
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05.,10.
Lévai István tul.

Álmodozó műterem − A/2004/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,04., 05.,06.,10. // 2007.02.
Sz. J. tul.

Műterem fényben − A/2004/14
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,06.,09.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem vázával − A/2004/15
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05.
Barna Sándor tul.

Műterem pöttyös terítővel − A/2004/16
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,04.,05.
Römer F. Múz., Győr tul.

Magányos műterem − A/2004/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05.
Kaáli Nagy Paula tul.

Műterem képpel − A/2004/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,04.,05.,06.
Szép Zsuzsanna dr. tul.

Hosszú várakozás - műterem − A/2004/20
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,04.,05.,09.,11. // 2005.10.
Zelenay Anna tul.

Álmodó műterem − A/2004/21
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,05.,06.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

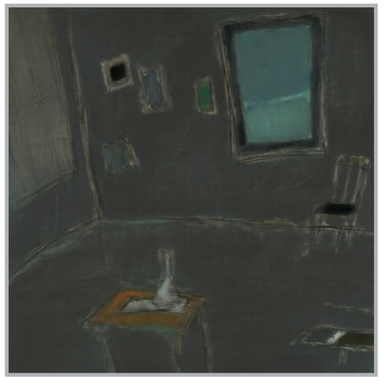
Műterem, régi emlék − A/2004/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2004.03.,07.
Bressán Bella tul.

Műterem, koraősz − A/2004/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki−Bp. 2004.03.,07.,09.,10.
lappang

Tiszta műterem − A/2004/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki−Bp. 2004.03.,07.,09.,10. // 2005.10. // 2007.11. // 2008.12.
Serly Piroska tul.

Műterem sötét képekkel − A/2004/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki−Bp. 2004.03.,07.,09.
Merics Imre dr. tul.

Műterem, nyáridő − A/2004/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét - Töreki−Bp. 2004.03.,07.,09.
Merics Imre dr. tul.

Érzelmes műterem − A/2004/30
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2004.07.,08.,10.
ID.1491 tul.

Játék és műterem − A/2004/31
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2004.07.,08.
Merics Imre dr. tul.

Szomorú műterem − A/2004/32
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2004.07.,08.
ID.1396 tul.

Otthonos műterem − A/2004/33
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2004.07.,09. // 2008.05.,10.
Tóth András tul.

Műterem, kijelentő mondat − A/2004/34
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2004.07.,10. // 2007.01.,11. / 2008.10.
ID.1412 tul.

Műterem délidőben − A/2004/35
o., ft. 60x60 cm. Tormás 2004.07.
ID.567 tul.

Rendetlen műterem − A/2004/36
o., ft. 60x60 cm. Tormás−Bp. 2004.07.,08.,09.
Tóth Krisztina tul.

Műterem fényben − A/2004/37
o., ft. 60x60 cm. Tormás 2004.07.
ID.1425 tul.

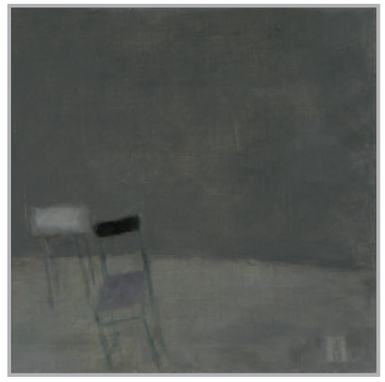
Barátságos műterem − A/2004/38
o., ft. 60x60 cm. Tormás 2004.07.
Máthé Katalin ép. tul.

Műterem Petri György tiszteletére − A/2004/39
o., ft. 60x60 cm. Tormás 2004.07.
ID.1452 tul.

Műterem betegség után − A/2004/40
o., ft. 60x60 cm. Tormás−Bp. 2004.07.,09.
ID.567 tul.

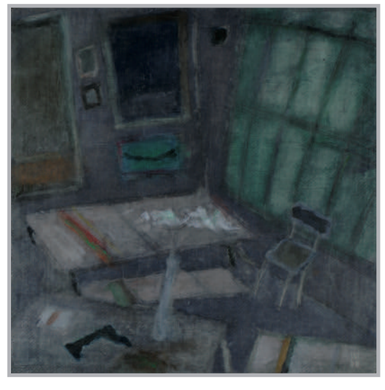
Réth Alfréd Jácintos csendélete, ha műterem lenne − A/2004/41
o., ft. 50x60 cm. Bp. 2004.12. // 2005.01.
Hidvégi Áron tul.

Műterem, Réth Alfrédra emlékezve − A/2004/42
o., ft. 50x50 cm. Bp. 2004.12. // 2005.01.
ID.1376 tul.

Műterem Barcsay Jenőre emlékezve − A/2005/01
o., ft. 50x60 cm. Bp. 2005.01.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

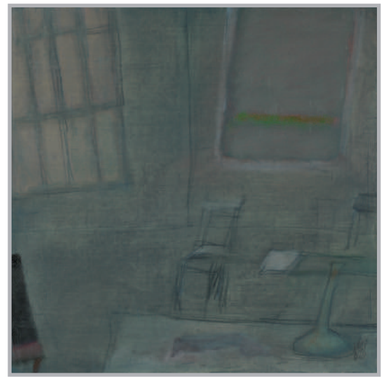
A padisah műterme − A/2005/02
o., ft. 80x80 cm. Bp. 2005.01.,06.
ID.233 tul.

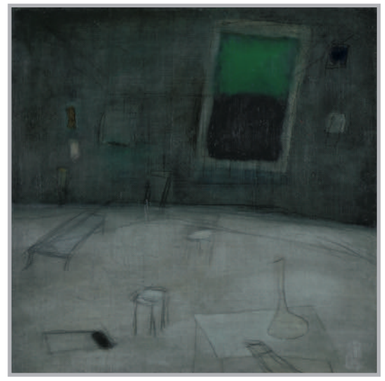
Műterem munkakezdéskor − A/2005/03
o., ft. 42,5x66 cm.Bp. 2005.01.,02.
ID.1137 tul.

Talpalatnyi műterem − A/2005/05
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.
Schannen Miklós dr. tul.

Műterem nagy képpel − A/2005/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2005.03.,05.,10.,11.
Berszán Gábor tul.

Távoli műterem − A/2005/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,09.
Singer János tul.

Műterem zöld képpel − A/2005/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,06.,09.
ID.123 tul.

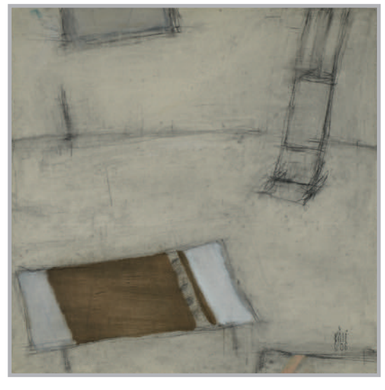
Műterem munka után, este − A/2005/09
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét 2005.03.
Tóth József tul.

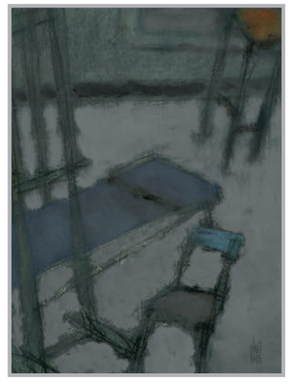
Műterem - félsziget − A/2005/10
o., ft. 31x22,8 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,05.,10.
Barna Sándor tul.

Szégyenkező műterem − A/2005/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,06.
Nagy Boldizsár tul.

Műterem, holdfény − A/2005/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,09.
ID.1396 tul.

Műterem Budán − A/2005/14
o., ft. 31x22,8 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,06.,09.,10.,11.
ID.1389 tul.

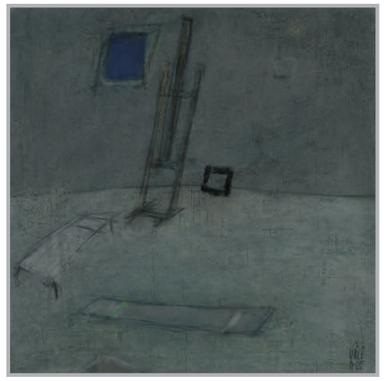
Műterem holdfényben − A/2005/15
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,11.,12.
ID.954 tul.

Múltbanéző műterem − A/2005/16
o., ft. ovális, 35x27,1 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,06.,12. // 2006.01.,04.
Kozák Gábor tul.

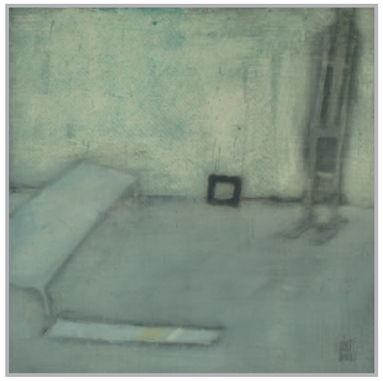
Jókedvű műterem − A/2005/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.
Pecsenyánszky István tul.

Világos műterem állvánnyal − A/2005/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04. // 2007.11.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem, telihold − A/2005/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,06.,09.
Szabó T. Anna - Dragomán tul.

Csupasz műterem − A/2005/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp.2005.03.,04.
Somogyi György tul.

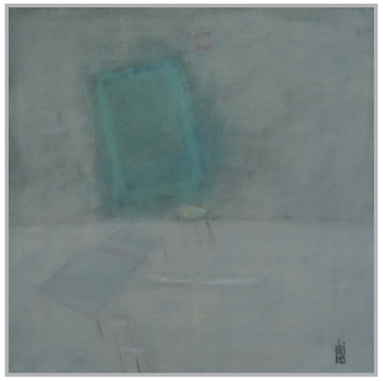
Butácska műterem − A/2005/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,08.,09.,11. // 2007.09.
Kovács Balázs tul.

Műterem Nagypénteken − A/2005/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,09.
Moldován István tul.

Műterem, színekről beszélek − A/2005/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2005.03.,04.,05.,06.
Dobszay János tul.

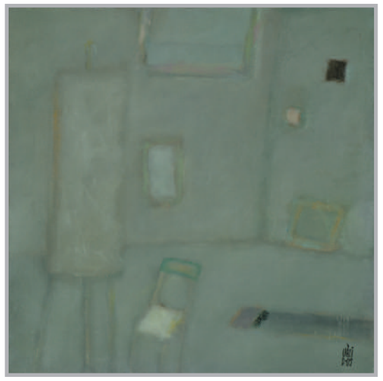
Műterem az utolsó napon − A/2005/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2005.03.,05.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Gobi-sivatag helyett műterem − A/2005/34
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
Nagy Boldizsár tul.

Légies műterembelső − A/2005/35
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
T-Art Alapítvány tul.

Műterem pasztell színekkel − A/2005/37
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp.2005.07.,08.,09.
Barna Sándor tul.

Műterem, kék rongyszőnyeggel − A/2005/39
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,09. // 2008.10.
Pannonhalma Főapátság tul.

Műterem, csend van − A/2005/40
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,11.
Zoltán Gábor tul.

Bujkáló műterem − A/2005/41
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08. // 2008.10.
Krajcsovics Éva tul.

Megkopott műterem − A/2005/42
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,10.,11.
Legeza József tul.

Műterem, csodálkozom − A/2005/44
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,09.
ID.954 tul.

Zárt műterem − A/2005/45
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,10.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem sötét foltokkal − A/2005/46
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
lappang

Műterem, emlékezem − A/2005/47
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,10.
ID.333 tul.

Műterem, sötét van − A/2005/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,09.
ID.1390 tul.

Műterem esőerdők helyett − A/2005/49
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,10.,11.
// 2008.12.
Peternák Miklós tul.

Műterem vihar után − A/2005/50
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
ID.702 tul.

Műterem sárga folttal − A/2005/51
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,09. //
2007.11.
Tóth József tul.

Békés műterem − A/2005/52
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
Hidvégi Máté tul.

Csodálatos műterem − A/2005/53
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

Hallgatag műterem − A/2005/54
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2005.07.,08.,09.
Boldog Terézia Szakkollégium Debrecen tul.

Műterem Czimra kiállítás után − A/2006/01
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04,05.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem, panasz − A/2006/02
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.
Virág Péter dr. tul.

Műterembirtok − A/2006/03
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.
Boronkay Péter tul.

Műterem - hatalom − A/2006/04
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Magyar műterem − A/2006/05
o., ft. 80x80 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Műterem-árnyalatok − A/2006/06
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2006.03.,05.
ID.1396 tul.

Műterem, fehér a fehérben − A/2006/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
Boda Bánk tul.

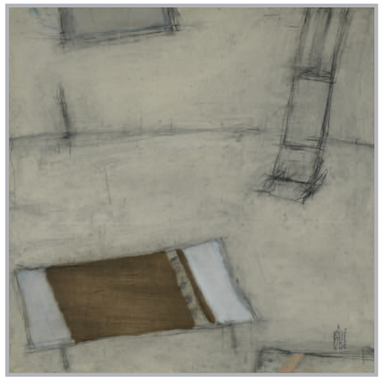
Műterem télidőn − A/2006/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
ID.1988 tul.

Érdekes műterem − A/2006/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2006.03.,05.
lappang

Csángó műterem − A/2006/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.,05.
ID.1434 tul.

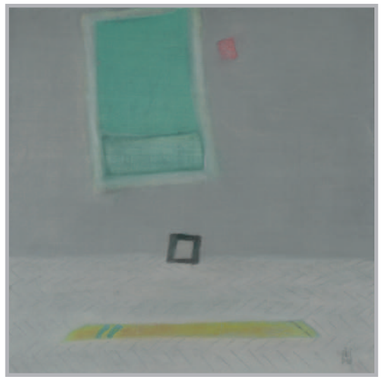
Árva műterem − A/2006/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04.
Somogyi György tul.

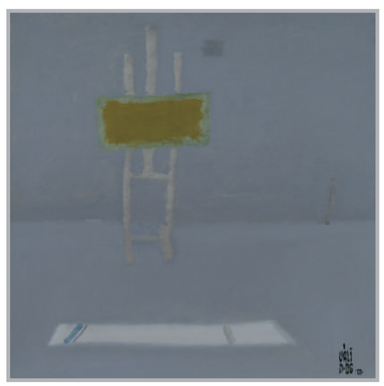
Műterem - líra − A/2006/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
Boda Bánk tul.

Műterem, rend van − A/2006/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.,06.
Bábel ART Galéria tul.

Műterem, holdfény − A/2006/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Műterem egyetlen árva képpel − A/2006/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,04. // 2007.08.
Somogyi Tamás informatikus tul.

Lakonikus műterem − A/2006/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.,06. // 2007.08.,10.
Márkus István tul.

Álmatag műterem − A/2006/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03. // 2008.05.
Somogyi Tamás informatikus tul.

Műterem Agnetha Faltskognak − A/2006/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2006.03.
ID.1389 tul.

Műterem, látogatás − A/2006/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
Varsányi Zoltán tul.

Műterem - élet Kecskeméten − A/2006/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2006.03.,05.
ID.796 tul.

Műterem, repülnek a percek − A/2006/29
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,09.,10.
Horn Gyűjtemény

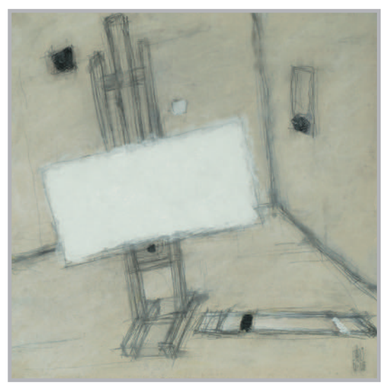
Műterem, csendes derű − A/2006/30
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,10.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tul.

Műterem, hideg reggel − A/2006/31
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,11. // 2007.01.,02.
ID.1374 tul.

Műterem, egyensúlyok − A/2006/34
o., ft. 50x50 cm cm. Töreki−Bp. 2006.07.,09.
ID.333 tul.

Műterem Törekiben − A/2006/36
o., ft. 59,5x59,5 cm Töreki−Bp. 2006.07.,09.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem, szelíd szürkék − A/2006/38
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,10. // 2008.02.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem befejezett képpel − A/2006/40
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki 2006.07.
Szabó T. Anna - Dragomán tul.

Műterem, kezdődik a nap − A/2006/41
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki 2006.07.
lappang

Hirtelen műterem − A/2006/44
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki 2006.07.
Bürger Vera tul.

Műterem, hóesés − A/2006/45
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,08.,10.
ID.511 tul.

Boldog békeidők, műterem − A/2006/46
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,10.
Kaucsek Bálint tul.

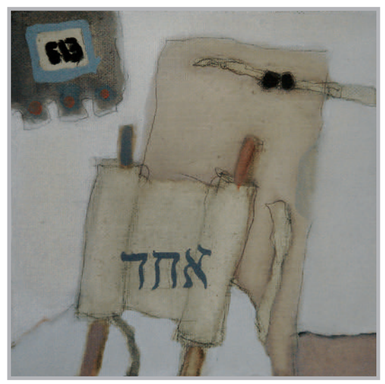
Átlátszó műterem − A/2006/47
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki 2006.07.
Szmola Adrien és Vági Péter tul.

Műterem, minden a helyén − A/2006/49
o., ft. 59,5x59,5 cm. Töreki−Bp. 2006.07.,
08.,09.
ID.1385 tul.

SMÁ − A/2007/01
o., ft. 4 db./ 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

SMÁ − A/07/01. 1. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

SMÁ − A/07/01. 2. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

SMÁ − A/07/01. 3. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

SMÁ − A/07/01. 4. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

Zsidó ima − A/2007/02
o., ft. 4 db./ 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.112 tul.

Zsidó ima − A/07/02 / 1. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.112 tul.

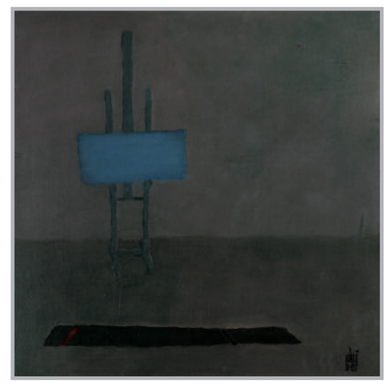
Zsidó ima − A/07/02 / 2. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.112 tul.

Zsidó ima − A/07/02 / 3. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.112 tul.

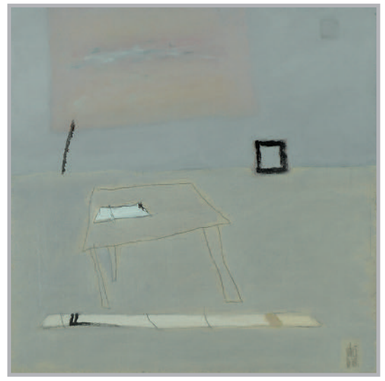
Zsidó ima − A/07/02 / 4. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.112 tul.

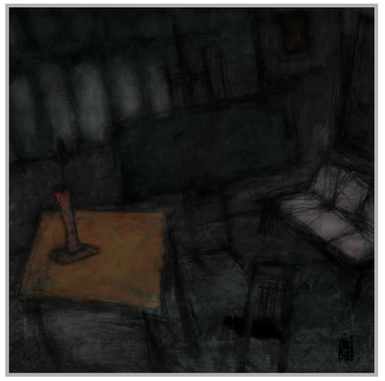
Különös műterem − A/2007/03
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.
ID.796 tul.

Műterem piros csíkkal − A/2007/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03.
Bán György tul.

Délszaki műterem − A/2007/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,09.
ID.1473 tul.

Műterem, félsötét − A/2007/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.,05.
ID.796 tul.

Fehér műterem és színek − A/2007/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.
ID.796 tul.

Műterem, másállapot − A/2007/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.,09.
Simon Judit tul.

Műterem, tömondatban − A/2007/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03.
Tüdős Balázs tul.

Műterem, az első óra − A/2007/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.
Szabó Levente tul.

Arany műterem − A/2007/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03.,04.
Krix Andrea tul.

Mágus műterem − A/2007/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.,11.
ID.1396 tul.

Csend, műterem − A/2007/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,09. // 2008.01.
Pannonhalma Főapátság tul.

Kezdődő műterem − A/2007/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,09.,11.
Lóránt Zsuzsa tul.

Műterem-borús idő − A/2007/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04. // 2008.01.,02.,05.
Bressán Bella tul.

Fehér-szürke műterem − A/2007/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04.,11.
Bordács Andrea tul.

Műterem és köd − A/2007/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03. // 2008.12.
Serly Piroska tul.

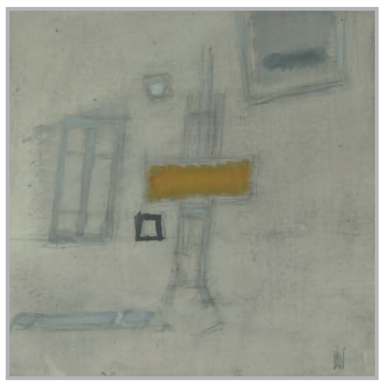
Sárga műterem − A/2007/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03.,12. // 2008.01.
ID.1470 tul.

Műterem és deske.hu − A/2007/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,04., 05.,09.,11.
él? lappang?

Távolodó műterem − A/2007/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2007.03.
Bencze Ildikó tul.

Befejezett jelen, műterem − A/2007/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2007.03.,05.
Takács András tul.

Zsidó fohász − A/2007/26
o., ft. 4 db./ 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.233 tul.

Zsidó fohász − A/2007/26 / 1.részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.233 tul.

Zsidó fohász − A/2007/26 / 2. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.233 tul.

Zsidó fohász − A/2007/26 / 3. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.233 tul.

Zsidó fohász − A/2007/26 / 4. részlet
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2007.03.
ID.233 tul.

Okker műterem − A/2007/27
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
Artchivum Intézet tul.

Aranyokker műterem − A/2007/28
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2007.07.
Brenkus Lilla tul.

Műterem, minden a helyén − A/2007/29
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2007.07.
ID.218 tul.

Tétova műterem − A/2007/30
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
Moldován István tul.

Műterem - délutáni pihenő − A/2007/31
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,09. // 2008.10.
Harlov Melinda tul.

Komoly műterem − A/2007/32
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2007.07.
Derkovits Múz., Szombathely tul.

Műterem, egy szék − A/2007/33
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
ID.1412 tul.

Csak egy műterem − A/2007/34
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,09.
Lax István tul.

Műterem, fény az asztalon − A/2007/35
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.,09.
Tornay Krisztina Petra SSND tul.

Műterem piros vonallal − A/2007/36
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,11.
Boldog Terézia Szakkollégium, Debrecen tul.

Műterem, kint kánikula − A/2007/38
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,09.
Pannonhalma Főapátság tul.

Szálkás műterem − A/2007/39
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
Tüdős Balázs tul.

Műterem és tenger − A/2007/40
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp.
2007.07.,08.,09. // 2008.01. // 2009.01. // 2010.10.
Pelsőczy Petra tul.

Műterem Törekiben − A/2007/41
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
Kiss Dóra tul.

Csak egy műterem − A/2007/43
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2007.07.,11.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Nekem való műterem − A/2007/45
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,08.
ID.796 tul.

Műterem, 1982, emlékezem − A/2007/46
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,09.
Márkus István tul.

Műterem, lábujjhegyen − A/2007/47
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2007.07.,09.,11.
Gyurkovics Mária tul.

Műterem az alsó pokolban − A/2008/02
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.
lappang

Műterem - változó idő − A/2008/03
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Janikovszky János tul.

Fehér-kék műterem − A/2008/04
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Horn Gyűjtemény

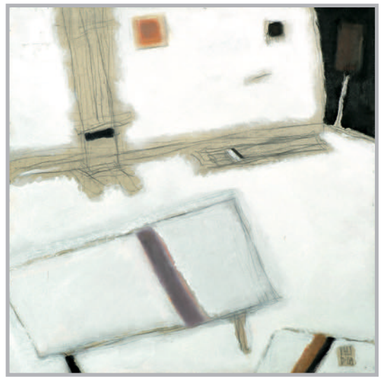
Műterem munka kezdetén − A/2008/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.
Kelemen Balázs és Mayer Anita tul.

Műterem, egyedül − A/2008/06
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem - tág mezőkön − A/2008/07
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét 2008.03.
Tornyai Múz., HMVásárhely tul.

Fekete-fehér műterem − A/2008/08
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.,
06.,12. // 2009.02.
Tamás Sándor Soma tul.

Háromszínű műterem − A/2008/09
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.,06.
Alföldi Róbert tul.

Klee mosolyog, műterem − A/2008/10
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.
lappang

Lebbenő műterem − A/2008/11
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét 2008.03.,05.
ID.1425 tul.

Műterem, vonalritmus − A/2008/13
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Nógrádi Múz., Salgótarján tul.

Műterem színes kerettel − A/2008/14
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
ID.1759 tul.

Nagy utazás - műterem − A/2008/15
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Zsoldos Miklós tul.

Műterem, Balthus kékje − A/2008/16
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
ID.1486 tul.

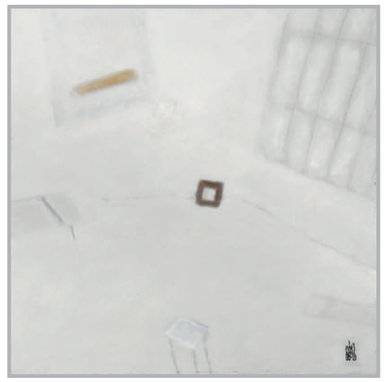
Statikus műterem − A/2008/19
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.,06.
Tornyai Múzeum, Hódmezővásárhely tul.

Műterem, télutó − A/2008/20
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.,06.
Nógrádi Múz., Salgótarján tul.

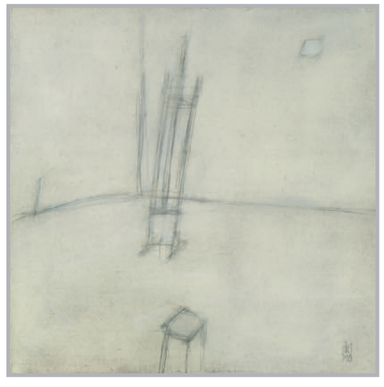
Kata műterme − A/2008/21
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Fehér Zsolt tul.

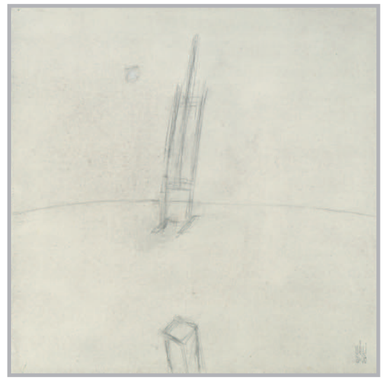
Majdnem üres műterem − A/2008/23
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.,12.
// 2009.09.
Palyik Katalin - Ungár Péter tul.

Angol műterem − A/2008/24
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,05.,12.
lappang

Műterem az első napon − A/2008/25
o., ft. 61x61 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
ID.1374 tul.

Egy műterem − A/2026
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.
Alföldi Róbert tul.

Régenvolt műterem − A/2008/27
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,06.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Műterem J.-nek − A/2008/28
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2008.03.,04.,11.
// 2009.01. // 2010.06. // 2014.09.,10. // 2015.02.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

Bátor műterem − A/2008/29
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Rómer F. Múz., Győr tul.

Kék műterem − A/2008/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.
Baki Péter tul.

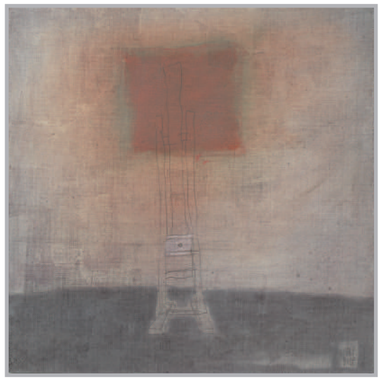
Fekete műterem − A/2008/31
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Dekoncentrált műterem − A/2008/32
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07. // 2009.09.
Artchivum Intézet tul.

Műterem - önarckép − A/2008/33
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Rőhrig Eszter tul.

Műterem pirkadat − A/2008/34
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.
Szalai György Dr. tul.

Műterem, tél − A/2008/35
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.,
09.,12.
György Ádám tul.

Műterem, és egy pici kép − A/2008/36
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Németh István ÚMK. tul.

Műterem, reggeli köd − A/2008/37
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07., 09.,10.,11.,12. // 2010.11.
Ivanovics Iván dr. tul.

Műterem két lábbal a földön − A/2008/38
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.,09.
Varga Zoltán tul.

Műterem, minden szürke − A/2008/39
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,09.
Székesfehérvár Egyházmegye Kortárs Művészeti Gyűjtemény

Műterem, egy fontos hely − A/2008/40
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Horn Gyűjtemény

Játékos műterem − A/2008/41
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Römer F. Múz., Győr tul.

Lüktető műterem − A/2008/42
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
nemethcollection tul.

Szemérmes műterem − A/2008/43
o., v. ft.on 80x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,09.
Radnóti Sándor tul.

Műterem lecsúszott állvánnyal − A/2008/44
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Römer F. Múz., Győr tul.

Lassú műterem − A/2008/46
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07. // 2009.09. // 2010.05. // 2011.06.
Pannonhalma Főapátság tul.

Műterem bemozdult állvánnyal − A/2008/47
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,08.
Szabó Levente tul.

Műterem, holdfény − A/2008/48
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Sándor Miklós tul.

Megérintett műterem − A/2008/49
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Römer F. Múz., Győr tul.

Műterem, gravitáció − A/2008/52
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Hradszki László tul.

Tétova műterem − A/2008/53
o., ft. 36,5x46,5 cm. Kecskemét−Bp. 2008.07.,09.,12. // 2010.6. // 2011.01.,04.
ID.1802 tul.

Befejezett műterem − A/2008/55
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Artchivum Intézet tul.

Műterem vasárnap − A/2008/56
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2008.07.
Römer F. Múz., Győr tul.

Műterem, téli este − A/2009/01
o.,66,3x52,7 cm.Bp.2009.02. // 2014.02.,06.,08. // 2015.04.
Szepesi János tul.

Műteremvázlat − A/2009/02
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2009.02. // 2010.09.,10.
Guttmann Krisztián tul.

Békés műterem − A/2009/04
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,04.,05.
Majláth Konrád Konstantin tul.

Régimódi műterem − A/2009/05
o., ft. 53x66 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03., 04.,05.,06.
Somogyi György tul.

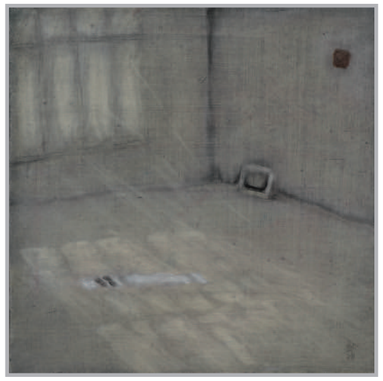
Műterem - itthon vagyok − A/2009/06
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét 2009.03.
Kugler Flórián tul.

Egyenes műterem − A/2009/09
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,04.,08. // 2011.6.
Csomay Zsófia tul.

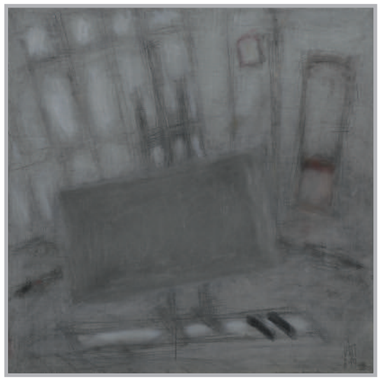
Műterem - béke − A/2009/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,04. // 2010.05.
Pálfy László tul.

Napfényes műterem − A/2009/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03. // 2010.06.
Bozsó Ferencné dr. tul.

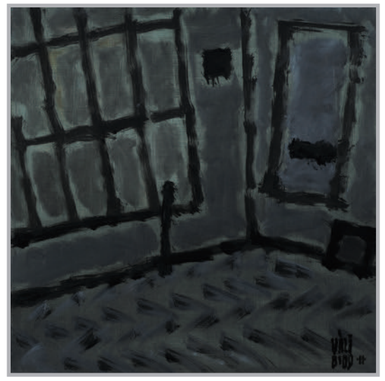
Műterem, reggeledik − A/2009/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.03.,06. // 2010.10.
Balasy István dr. tul.

Pironkodó műterem − A/2009/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,06.,08. // 2010.05.
Simon András tul.

Bolond műterem − A/2009/14
o., ft. 49x39 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,12.
Egri László és Kata tul.

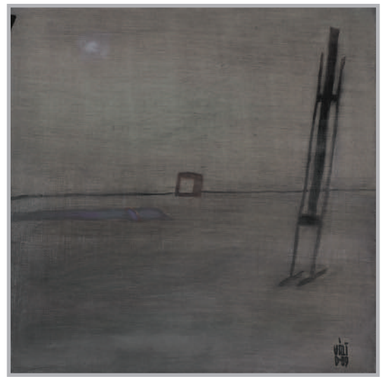
Kedvelt műterem − A/2009/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.03. // 2011.06.
Kricsfalvi Péter dr. tul.

Üres műterem − A/2009/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,04.
Simon Judit tul.

Beszélgető műterem − A/2009/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03.,09.
Harbach Edit tul.

Műterem, csend − A/2009/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03., 04.,09.
Zsoldos Miklós tul.

Műterem, felkiáltójel − A/2009/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.03.,06.
Zsoldos Miklós tul.

Ártatlan műterem − A/2009/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03., 04.,05.,06.
Sándor Béla tul.

Ünneplő műterem − A/2009/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.03., 04.,05.,09.
Ungvári Tamás tul.

Műterem - ítélet − A/2009/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.03.
ID.1374 tul.

Takaros műterem − A/2009/35
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.
Nógrádi Péter és Barkaszi Zsófia tul.

Jókedvű műterem − A/2009/43
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.
Brenkus Lilla tul.

Gyámoltalan műterem − A/2009/46
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.07.,08.,09.
Egyh.m. Kortárs Műv. Gyűjt., Sz.fehérvár tul.

Derengő műterem − A/2009/47
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2009.07.,08.
Horn Gyűjtemény

Tökéletes műterem − A/2009/48
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.
Szalai György Dr. tul.

Műterem holdfényben − A/2009/50
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.
Balizs József tul.

Műterem, elhatározás − A/2009/52
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.
Csomay Zsófia tul.

Műterem, sóhaj -A/2009/53
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2009.07.,09.,12.
Pánszky Gyula tul.

Műterem - telihold − A/2009/54
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2009.10,11. // 2010.02.,06.,12.
Kiscelli Múzeum tul.

Műterem, fekete este − A/2009/55
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2009.11.,12. // 2010.02.,12.
lappang

Műterem félálomban − A/2009/57
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2009.12. // 2010.01.,02. // 2011.06.
Markovits Ádám tul.

Ametiszt műterem − A/2010/01
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2010.01.,02.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, tűnődve − A/2010/02
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,06.,10.,12.
Mathaidesz Réka tul.

Mozgalmas műterem − A/2010/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,04.
Baki Péter tul.

Konok műterem − A/2010/09
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,04., 05.,06.,12. // 2011.06.
Horn Gyűjtemény

Csak egy műterem − A/2010/11
o., ft. 48x37,5 cm.Kecskemét−Bp. 2010.03. // 2011.01.
Horn Gyűjtemény

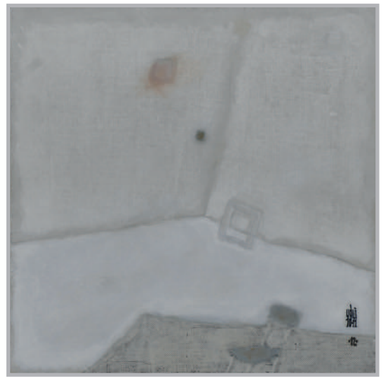
Szálkás műterem − A/2010/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2010.03.
ID.1701 tul.

Gresham műterem − A/2010/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2010.03.
Péntek Zoltán tul.

Halovány műterem − A/2010/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2010.03.
Böröcz Balázs tul.

Kopogós műterem − A/2010/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03. // 2011.06. // 2012.01.
Hörcher Ferenc tul.

Barátságos műterem − A/2010/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,04.
Somogyi György tul.

Érzelmes műterem − A/2010/28
o., ft. 47,7x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03., 04.,11.
Hargitai Gyűjtemény

Sivatag műterem − A/2010/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,04.
Horn Gyűjtemény

Műterem, egy nehéz nap − A/2010/34
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2010.03.,04.,06.
Horn Gyűjtemény

Zelk Zoltán kilenc műterme − A/2010/35
o., ft. kerettel 181x181 cm. Bp. 2010.04.,09.,10.
Kozák Gábor tul.

Pannoncolor műterem − A/2010/36
o., ft. kerettel 151x161 cm. Bp. 2010.05.,09.
Virág Judit vevője tul.

Félórás műterem − A/2010/37
o., ft., saját keret 68x59 cm. 2010.05.,06.,08.
Szmola Adrien és Vági Péter tul.

Platánkéreg műterem − A/2010/38
o., ft., saját keret 59x79 cm. Bp. 2010.05.,08.
Első Magyar Látványtár tul.

Megmentett műterem − A/2010/40
o., ft. 23x33 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.,09.,12. // 2011.01.
ID.1802 tul.

Kulturált műterem − A/2010/43
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2010.07.
Hörcher Ferenc tul.

Szálkás műterem − A/2010/44
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Reimholz Eszter tul.

Műterem - francia kapcsolat − A/2010/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2010.07.
ID.1412 tul.

Május és műterem − A/2010/49
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Artchivum Intézet tul.

Műterem-hölgyválasz − A/2010/52
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Kiss Dóra tul.

Ferde műterem − A/2010/54
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08. // 2014.05.
Artchivum Intézet tul.

Műterem és csend − A/2010/56
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Barna Sándor tul.

Műterem, éjfél − A/2010/58
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Nógrádi Péter és Barkaszi Zsófia tul.

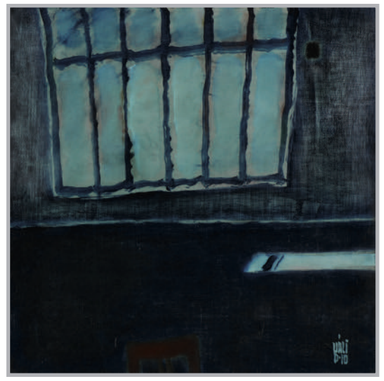
Századfordulós műterem − A/2010/59
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.
Dallos Anikó tul.

Hirtelen műterem − A/2010/60
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2010.07.
Barna Sándor tul.

NM. műterme − A/2010/61
o., ft. 41,7x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.,11.
Egri László és Kata tul.

Műterem, utolsó este − A/2010/63
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2010.07.,08.,11.
Pregun Dávid tul.

Műteremjóslat − A/2010/64
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2010.11.
ID.1802 tul.

Apró műterem − A/2011/01
o., ft. 21,5x34,5 cm. Bp. 2011.02.
Bognár Róbert tul.

Kedves műterem − A/2011/02
o., ft. 34,5x21,5 cm. Bp. 2011.02.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem este − A/2011/03
o., ft. 51,5x36,7 cm. Bp. 2011.02.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem, kisasztal − A/2011/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,09.
lappang

Rendbetett műterem − A/2011/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,09.
Somogyi György tul.

Andalúz műterem − A/2011/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,05.
Barna Sándor tul.

Műterem, fekete foltok − A/2011/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.
Barna Sándor tul.

Harangvirág műterem − A/2011/21
o., ft. 50x41 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,09.
Kozák Gábor tul.

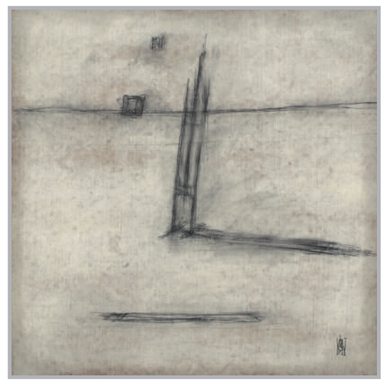
Meghitt műterem − A/2011/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.
Viltsek János tul.

Műterem halkan − A/2011/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,06.
Wölfinger Balázs tul.

Műterem - esti órák − A/2011/25
o., ft. 50x40,7 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,
04.,06.
ID.2002 tul.

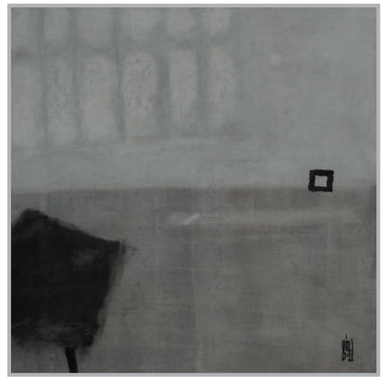
Árnyékos műterem − A/2011/26
o., ft. + cer. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.
Bartyik Katalin dr. tul.

Véletlen műterem − A/2011/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.
ID.1988 tul.

Márciusi műterem − A/2011/29
o., ft. 26,5x20,5 cm. Kecskemét−Bp. 2011.03.,04.,06.
Fazekas Borbála tul.

Elképzelt műterem − A/2011/32
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2011.07.
Várhelyi Tímea tul.

Ötödik felvonás - műterem − A/2011/42
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2011.07.,08.,09.
Németh Dóra tul.

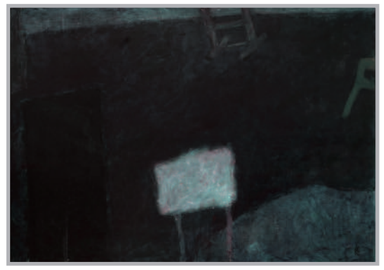
Tengerpart és műterem − A/2011/47
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2011.07. // 2016.10.
Rákkórház alapítvány tul.

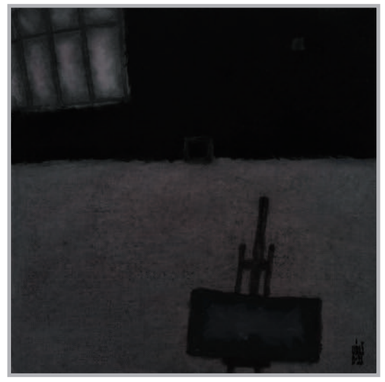
Megbékélt műterem − A/2011/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2011.07.,09.
Krajcsovics János tul.

Műterem és temető − A/2011/49
o., ft. 48,5x38,5 cm. Töreki−Bp. 2011.07.,09.
Hargitai Gyűjtemény

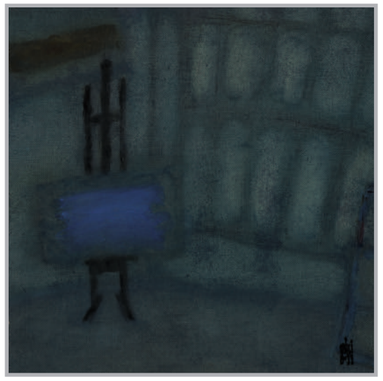
Párizsi műterem − A/2011/54
o., ft. 118x168 cm. Bp. 2011.10.
Kiscelli Múzeum tul.

Télvégi műterem − A/2011/56
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2011.10.,12.
Tóth Csaba tul.

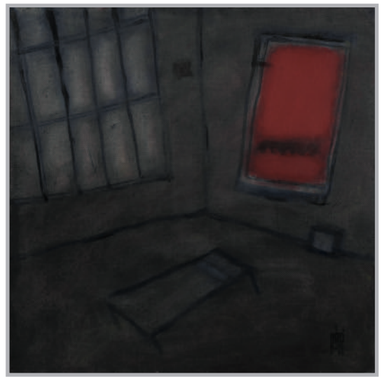
Műterem, kijelentő mondat − A/2011/57
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2011.10.,11.
Pelsőczy Petra tul.

Barátságos műterem − A/2011/58
o., ft. 50x50 cm. Bp. 2011.11.
Jahoda Maja tul.

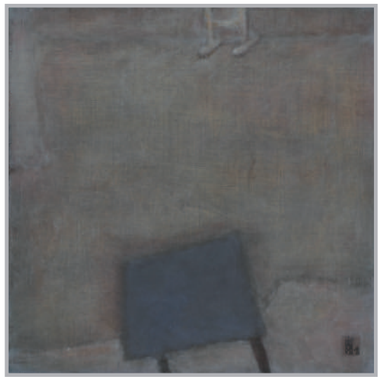
Régi zsidó temető, fekete színekkel − A/2011/59
o., ft.60x60 cm.Bp.2011.11.
Horn Gyűjtemény

Műterem piros képpel − A/2011/60
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2011.11.
Kricsfalvi Péter dr. tul.

Búcsúzó műterem − A/2011/61
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2011.12.
Kiscelli Múzeum tul.

Visszanézek, műterem − A/2011/62
o., ft. 100x100 cm. Bp. 2011.12. // 2012.01., 02.,06.,09.
Kiscelli Múzeum tul.

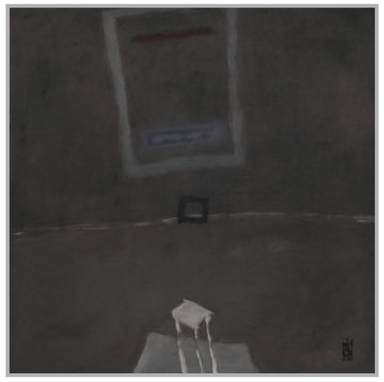
Műterem reggel − A/2012/01
o., ft. 100x100 cm. Bp. 2012.01.
PPKE. Esztétika tsz. tul.

Egyszerű műterem − A/2012/02
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.01.,04.
Endrédi Rolland tul.

Műterem, csönd − A/2012/03
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.01.,05.,09.,10.,11.
lappang

Csendes este a műteremben − A/2012/05
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.01.
Próféta Galéria tul.

Francia műterem − A/2012/07
o., ft. 71x51 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,05.,06. // 2014.01. // 2015.12. // 2016.12. // 2017.05.
ID.2037 tul.

Konkurens műterem − A/2012/08
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03., 04.,06.,09.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem - hommage á Somogyi Dóra − A/2012/09
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04., 05.,06.,09.,10. // 2103.12. Somogyi Dóra tul.

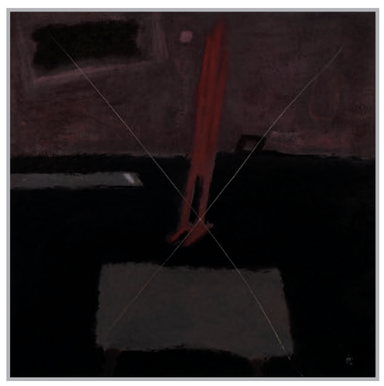
Műterem fekete képpel − A/2012/10
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,05.,06.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem, egyensúly − A/2012/11
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04., 05.,06.,11. // 2013.11. // 2014.10.
Gáspár András tul.

Műterem, tenger, zöld − A/2012/12
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04., 05.,06.,09.,10.
ID.493 tul.

Megtagadott műterem − A/2012/13
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04., 05.,06. // 2013.02.,08.
Hegedüs Gyöngyi és Balla Péter tul.

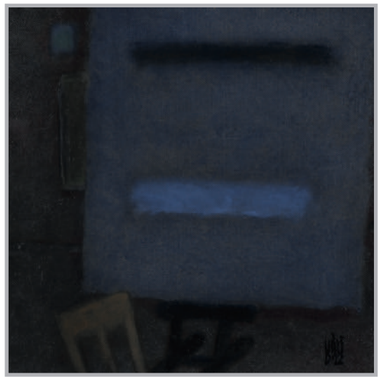
Szemérmes műterem − A/2012/14
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04.,09.
Galambos Ádám tul.

Műterem, pirkadat − A/2012/17
o., ft. 85,5x65,7 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03., 04.,05.,11. // 2014.01.
Somogyi György tul.

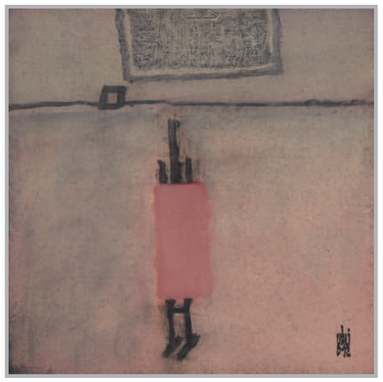
Műterem, délutáni pihenő − A/2012/18
o., ft. 50x70,5 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,04., 05. // 2013.02.,05. // 2014.01.,11. // 2015.01.
Szepesi János tul.

Sötét műterem − A/2012/31
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03., 05.,06.,08.,09.
lappang

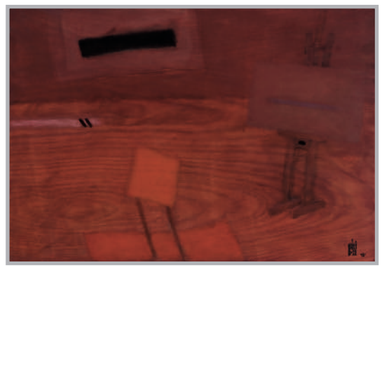
Fátyol műterem − A/2012/32
o., ft. 38x47,5 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03.,05., 06.,09. // 2013.06. // 2014.09.
Szepesi János tul.

Félénk műterem − A/2012/36
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2012.03. // 2013.06.
Chochol Károly tul.

Makacs műterem − A/2012/37
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2012.03.
ID.2037 tul.

Műterem örvényben − A/2012/39
o., rétegelt lemez 155,5x107,5 cm. Bp. 2012.04., 11.,12. // 2013.08.
Artchivum Intézet tul.

Tenger és műterem − A/2012/40
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.05.,09. // 2014.05.,11.
Horn Gyűjtemény

Riviéra, műterem − A/2012/41
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.05.,06.,09.
Kiscelli Múzeum tul.

Rendezett műterem − A/2012/42
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2012.06.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

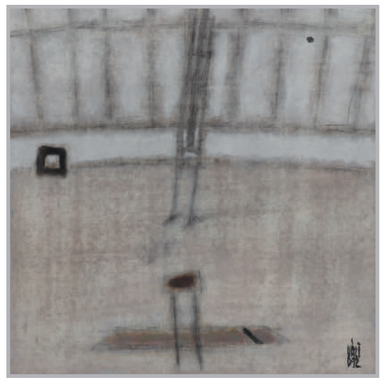
Műterem, holdfény − A/2012/43
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2012.06.
Hörcher Ferenc tul.

A műterem magánya − A/2012/44
o., ft. 119x167 cm. Bp. 2012.06.
Hörcher Ferenc tul.

Műterem, zárt ajtók − A/2012/45
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.06.,09.,10.,12. // 2013.01.,02.
Galambos Ádám tul.

Rendezett műterem − A/2012/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Székely János tul.

Védett műterem − A/2012/49
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Bürger Vilmos tul.

Műterem éppen most − A/2012/50
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Borostyánkői Dorottya tul.

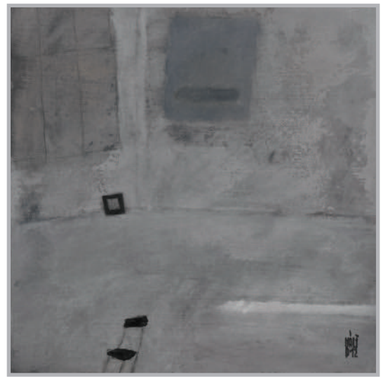
Fényes műterem − A/2012/53
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2012.07.,08.
Hörcher Ferenc tul.

Belakott műterem − A/2012/54
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2012.07.,08. // 2013.06.
Bogdán Katalin tul.

Műterem és csend − A/2012/55
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2012.07.,08.
Németh Borbála tul.

Műterem - túlpart − A/2012/57
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Somogyi György tul.

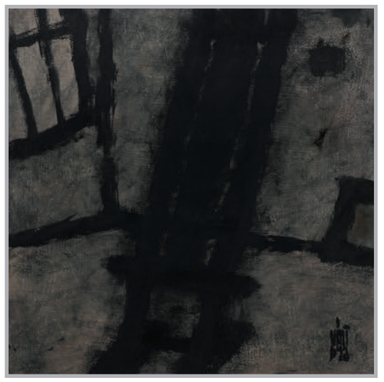
Karcsú műterem − A/2012/59
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Jángli Péter tul.

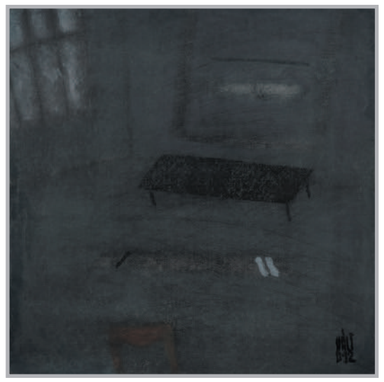
Műterem, minden rendben − A/2012/60
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
ID.1802 tul.

Közelítő műterem − A/2012/61
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2012.09. // 2013.06.
Bressán Bella tul.

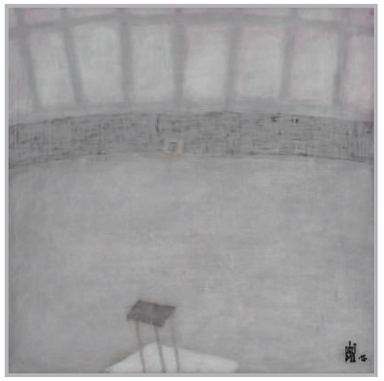
Fenyegető műterem − A/2012/62
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2012.07.
Dénes Imre tul.

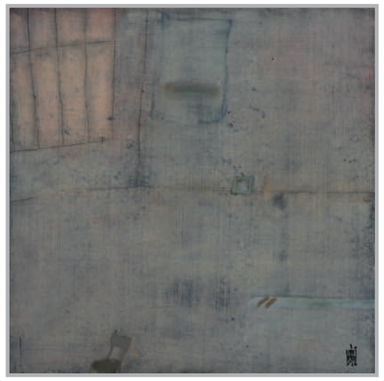
Fáradt műterem − A/2012/63
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp.2012.07.,09.
Orbán Márta tul.

Műterem kék szőnyeggel − A/2012/68
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2012.07.,08.,11.
Németh István ÚMK. tul.

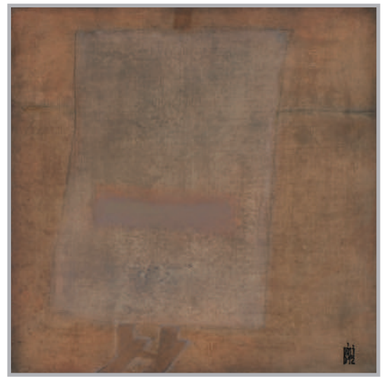
Tömondat műterem − A/2012/70
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.08.,09. // 2015.02.
ID.2002 tul.

Kopott műterem − A/2012/72
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.09.,11.
ID.1095 tul.

Tenger és műterem − A/2012/73
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.09.,10.
Horn Gyűjtemény

Tenger és műterem − A/2012/74
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.09. // 2013.04.,05.
Horn Gyűjtemény

Tenger és műterem − A/2012/75
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.09. // 2013.04.,05.
Horn Gyűjtemény

Tenger és műterem − A/2012/76
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.09.,10.
Horn Gyűjtemény

Műterem és remény − A/2012/77
o., ft. 74x160 cm. Bp. 2012.09.,11. // 2013.05.
Váli Miklós tul.

Őszi esők, műterem − A/2012/78
o., ft. 74x160 cm. Bp. 2012.09. // 2014.11.
Váli Miklós tul.

Gazdag műterem − A/2012/79
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.10. // 2013.02.
ID.493 tul.

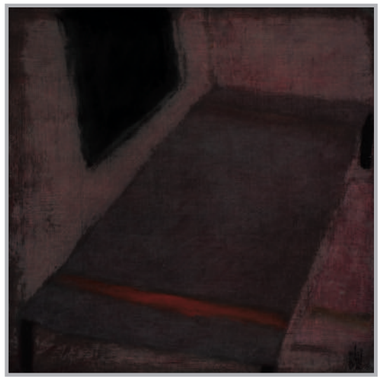
Erőteljes műterem − A/2012/80
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.10.
Markovits Ádám tul.

Felkiáltójel és műterem − A/2012/81
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.10. // 2013.04.,10. // 2014.01.
Szmejkál Szabolcs tul.

Alig műterem − A/2012/82
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.10.
Nagy Gábor tul.

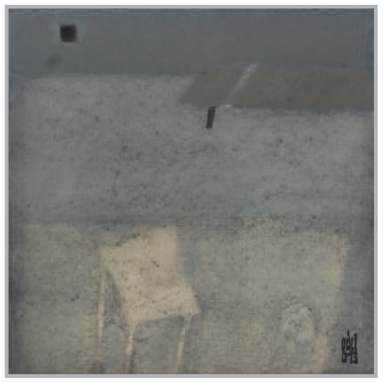
Műterem, csend − A/2012/83
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.12. // 2013.02.,06.,09.
Kiscelli Múzeum tul.

Puszta műterem − A/2012/84
o., ft. 90x90 cm. 2012.12. // 2013.02.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem, pompa − A/2013/02
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2013.03.
Bencze Ildikó tul.

Tapintatos műterem − A/2013/04
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2013.03.
Nagy-Németh Borbála tul.

Teljes csend, műterem − A/2013/05
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.
Madocsai Bea és Szepesi Ferenc tul.

Szikár műterem − A/2013/10
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,04.
Németh István ÚMK. tul.

Idegen műterem − A/2013/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,04.,05.
Gyorgyovich Miklós tul.

Furcsa műterem − A/2013/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,04.,06.
Buda Célia tul.

Szép műterem − A/2013/15
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03., 04.,05.,06.
Mohácsi András tul.

Műterem, emlék − A/2013/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,04.,05.
Janikovszky János tul.

Műterem, ünnep − A/2013/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,05.,10. // 2014.10. // 2015.05. // 2016.01.
Avar Attila tul.

Szelíd műterem − A/2013/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.,04.,05.
Hódsági János tul.

Műterem, rend van − A/2013/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2013.03.
Avar Attila tul.

Műterem munkakezdéskor − A/2013/29
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2013.03.
Dobszay János tul.

Műterem, várakozás − A/2013/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2013.03.
Bencze Ildikó tul.

Műterem, megérkezés − A/2013/32
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2013.06.
ID.1802 tul.

Evilági műterem − A/2013/33
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2013.06.,10. // 2016.01.,05.
Rákkórház alapítvány tul.

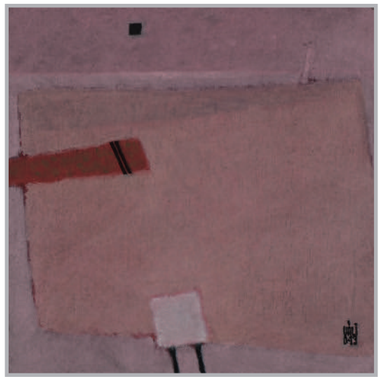
Kétszínű műterem − A/2013/34
o., ft. 40x40 cm Töreki−Bp.2013.07.,08.,10. // 2014.05.
Sárosi Réka tul.

Alkonyat műterem − A/2013/35
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Baki Péter tul.

Tűnődő műterem − A/2013/36
o., ft. 36x46 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,09.
ID.1802 tul.

Hamis műterem − A/2013/37
o., ft. 40x40 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,11.,12. // 2014.05.
Hoppál Mihály tul.

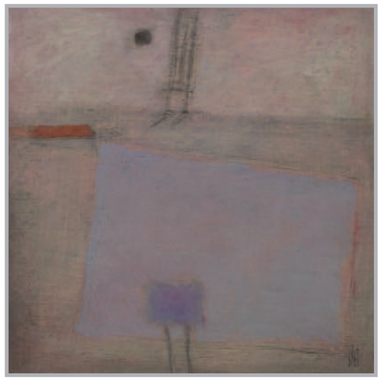
Tágas műterem − A/2013/38
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08. // 2014.10.
Hoppál Piroska tul.

Műterem és fehér − A/2013/39
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Buda Célia tul.

Műterem rózsaszínben − A/2013/41
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07. // 2014.10.
ID.1095 tul.

Csodálkozó műterem − A/2013/42
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.,10.
Maróth Bálint tul.

Föveny műterem − A/2013/43
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08. // 2014.
Fülöp Veronika tul.

Műterem, nyár − A/2013/44
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,11.
Pregun Dávid tul.

Magánműterem − A/2013/45
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Csomay Zsófia tul.

Munkakezdés, műterem − A/2013/46
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Pregun Dávid tul.

Árva műterem − A/2013/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07,08.
Módos Péter tul.

Műteremsziget − A/2013/49
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07. // 2014.
Baki Péter tul.

Műterem este − A/2013/50
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07.
Varga Donát József tul.

Borongós műterem − A/2013/51
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Tama Flóra és Csák László tul.

Álldogáló műterem − A/2013/52
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08.
Bogdán Katalin tul.

Kopogós műterem − A/2013/53
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07.,10.
Bogdán Katalin tul.

Műterem és csend − A/2013/54
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2013.07.,08. //
2014.10.
Frikker Zsolt tul.

Fegyelmezett műterem − A/2013/55
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07.
Szepesi János tul.

Műterem - kezdet − A/2013/56
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07.
Vargyas Bálint tul.

Eltűnő műterem − A/2013/57
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2013.07.
Körösvölgyi Zoltán tul.

Hínáros műterem − A/2013/58
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2013.12.
Nagy-Németh Borbála tul.

Műterem, hideg van − A/2013/59
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2013.12. // 2014.01.,05.
Dobszay Benedek OFM. tul.

Műterem, önarckép − A/2013/60
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2013.12.
Hoppál Botond tul.

Műterem, Lénocska − A/2013/61
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2013.12. // 2014.01.,05.
Kiscelli Múzeum tul.

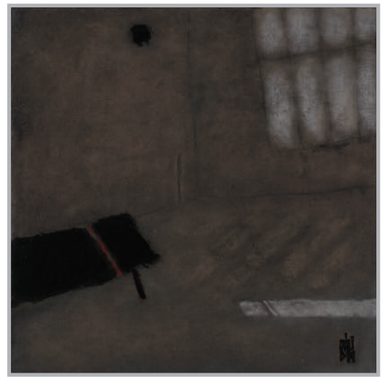
Sivatag műterem − A/2014/01
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.01.
Sárosi Réka tul.

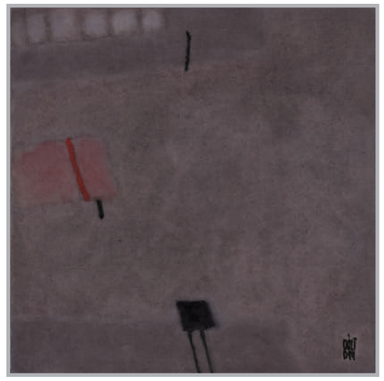
Verőfény, műterem − A/2014/02
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.01.
Nagy-Németh Borbála tul.

Álmodó műterem − A/2014/04
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.01.,06.
Szepesi János tul.

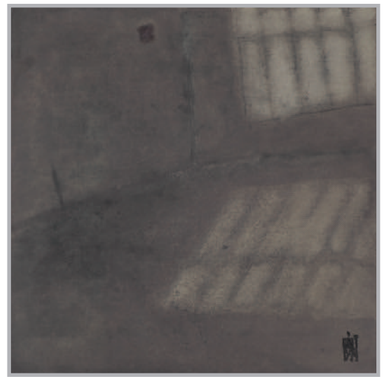
Műterem, alkonyat − A/2014/05
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.02.,05.
Kieselbach Tamás tul.

Evilági műterem − A/2014/06
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.02.,04.,05.
Vargyas Gábor tul.

Okker műterem − A/2014/08
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.02.,04.,06.
ID.1956 tul.

Műterem, fények − A/2014/09
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.02.
Dobszay Benedek OFM. tul.

Műterem, fények − A/2014/10
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.02.
Szepesi János tul.

Műterem, fények − A/2014/12
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2014.02.,04.
Aszalós Zoltán tul.

Horizont, műterem − A/2014/13
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.02.,04.,10.
Vatai Kinga tul.

Álmatag műterem − A/2014/14
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.02.,
04.,05.,10.
ID.1935 tul.

Régi műterem − A/2014/15
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
Palyik Katalin - Ungár Péter tul.

Emlékező műterem − A/2014/16
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.02.,04.,05.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műteremsziget − A/2014/17
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03. //
2015.04.,05.
Eszik János dr. tul.

Műterem fehér állvánnyal − A/2014/18
o., ft. 80x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
Horn Gyűjtemény

Árva szék és műterem − A/2014/19
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
ID.1934 tul.

Halvány műterem − A/2014/20
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét 2014.03.
ID.1934 tul.

Tegnapi műterem − A/2014/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
Detre Villő tul.

Bordó műterem − A/2014/22
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét 2014.03.,06.
Váli Zsófia tul.

Műterem nagy képekkel − A/2014/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04. // 2016.01.
Fodor Bertalan tul.

Kedves műterem − A/2014/25
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.,12. // 2018.05.
Váli Dezső tul.

Műterem, váza − A/2014/26
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
ID.796 tul.

Műterem billenő asztallal − A/2014/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,08.
Gyurkovics Tamás és Kenderesy Nadir tul.

Osztott műterem − A/2014/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.,05.
Vargyas Judit tul.

Törvényes műterem − A/2014/29
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
Burka Gabriella dr. tul.

Műterem - fények − A/2014/30
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.,05.
ID.1938 tul.

Műterem és centrum − A/2014/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,10.
Szathmáry István tul.

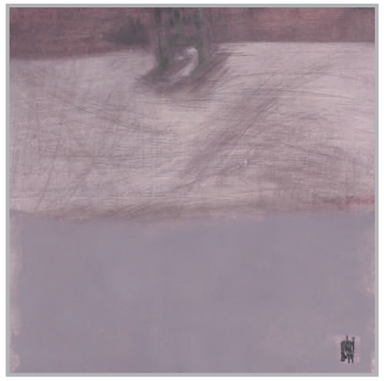
Álom, műterem − A/2014/33
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,
08.,09.,10. // 2015.01.
ID.1758 tul.

Műterem, alkonyodik − A/2014/34
o., ft. 40x40 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04.
ID.1802 tul.

Vörös padlós műterem − A/2014/35
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2014.03.
ID.796 tul.

Még műterem − A/2014/36
o., ft. 50x50 cm. Kecskemét−Bp. 2014.03.,04. // 2015.01.
Váli Dezső tul.

Fehér műterem − A/2014/37
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2014.03.
Hoppál Botond tul.

Fekete műterem − A/2014/39
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.05.
Szepesi János tul.

Drága Gyuri bácsinak − A/2014/40
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.05.,06.
Robicsek György tul.

Utca hirdetőoszloppal - 54 év után − A/2014/41
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.06.,10.
Dobszay János tul.

Zsidótemető, mindörökké − A/2014/43
o., ft. 65x92 cm. Bp. 2014.06.
ID.1802 tul.

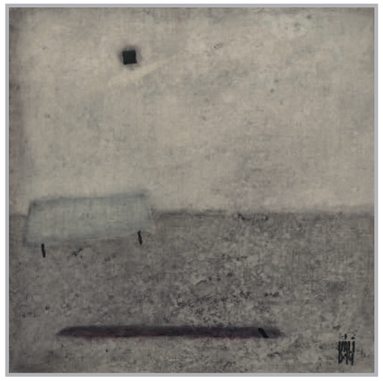
Derékszögű műterem − A/2014/44
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.06.
Szőnyi András tul.

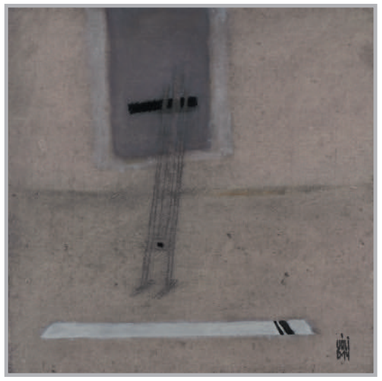
Műterem három képpel − A/2014/45
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,09.
ID.1920 tul.

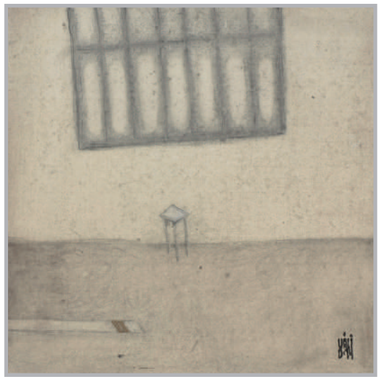
Műterem, kék székecske − A/2014/47
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Rangos Katalin tul.

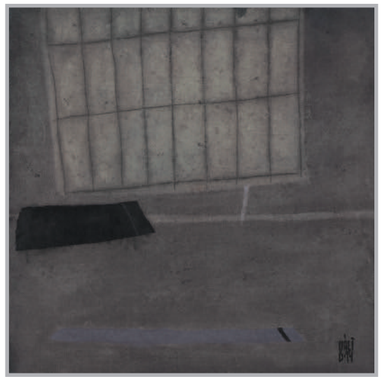
Egyszerű műterem − A/2014/48
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.
Böröcz Balázs tul.

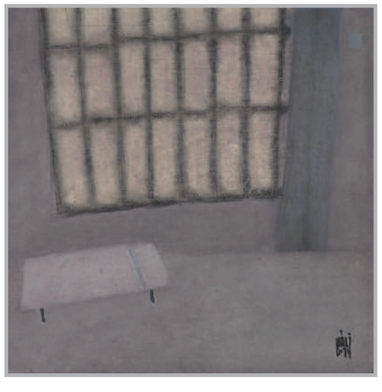
Emlékező műterem − A/2014/49
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Szathmáry István tul.

Műterem ablakkal − A/2014/50
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Pócs Ádám tul.

Kék műterem − A/2014/51
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Pándi Balázs tul.

Műterem, függöny, ágy − A/2014/52
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,09.,10.
Szmejkál Szabolcs tul.

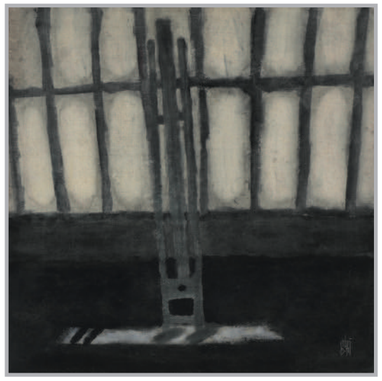
Üres műterem − A/2014/53
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp.
2014.07.,08.,09.,10. // 2016.02.,05.
Hoffmann Ferenc tul.

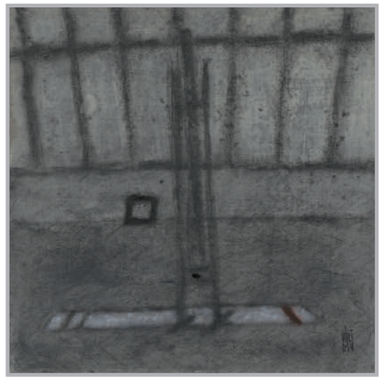
Üres műterem − A/2014/54
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
György Péter tul.

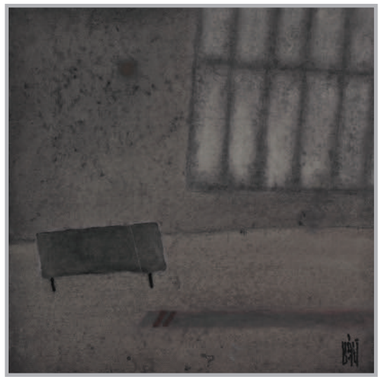
Üres műterem − A/2014/55
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07. // 2015.04.
Miklósi Gábor tul.

Fekete műterem − A/2014/57
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Kaáli Nagy Paula tul.

Ceruzás műterem − A/2014/58
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.
Simon András tul.

Varázslatos műterem − A/2014/59
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.,09.
Büki János tul.

Félelem és műterem − A/2014/60
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,10.
Pándi Balázs tul.

Műterem éjjel − A/2014/61
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.
Vargyas Gáborné Császár Erzsébet tul.

Kevéske műterem − A/2014/62
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,09.,10.
Borostyánkői Zsófia tul.

Tájkép és műterem − A/2014/63
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,09.
Hódsági János tul.

Sivatagi műterem − A/2014/64
o., ft. 60x60 cm. Töreki 2014.07.
Németh István ÚMK. tul.

Nyájas műterem − A/2014/65
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.
Sárosi Réka tul.

Távoli műterem − A/2014/67
o., ft. 60x60 cm. Töreki−Bp. 2014.07.,08.
Gyurkovics Tamás és Kenderesy Nadir tul.

Fél óra Rippl-Rónaival − A/2014/69
o., ft. 65x91,5 cm.Bp. 2014.10. // 2015.04.
Artchivum Intézet tul.

a Rippl képpel együtt − A/2014/69
o., ft. 65x91,5 cm.Bp. 2014.10. // 2015.04.
Artchivum Intézet tul.

Műterem, az utolsó pillanat − A/2014/70
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2014.11.
Rangos Katalin tul.

Az a régi angyal − A/2014/71
o., ft. 80x60 cm. Bp. 1969 // 2014.12.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Szikár műterem − A/2015/01
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2015.01.,02.,05.
Baki Péter tul.

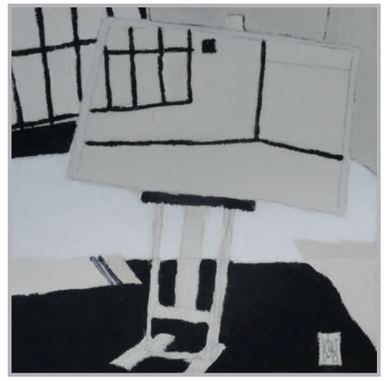
Átfestett hamisVáli − A/2015/02
o., ft. 51,5x42 cm.Bp. 2015.02.
Endrédi Rolland tul.

Műterem, egyedül − A/2015/03
o., ft. 30x30 cm. Bp.−Kecskemét 2015.02.,03.
Piti Zsuzsanna tul.

Igazi műterem − A/2015/04
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Műterem I.-nek − A/2015/05
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Bencze Ildikó tul.

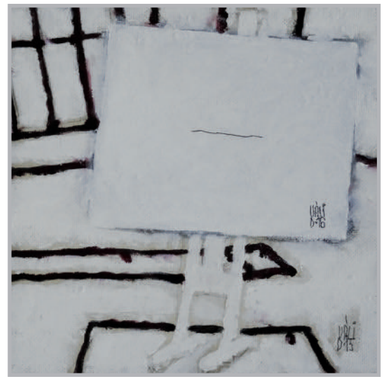
Kopogós műterem − A/2015/06
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Oravecz Imre tul.

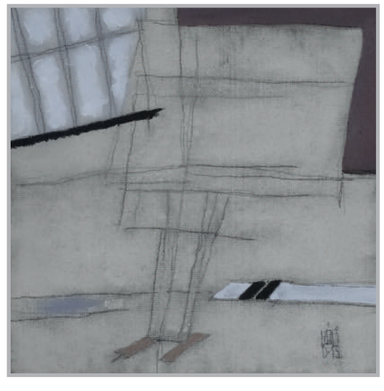
Műterem ködben − A/2015/07
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03. // 2016.06.
Oravecz Imre tul.

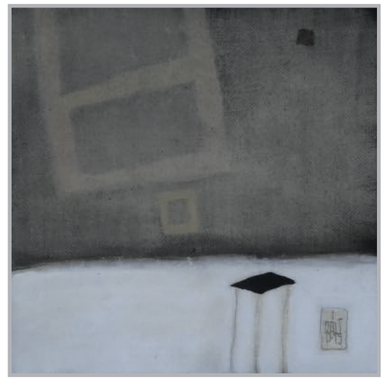
Lebegő műterem − A/2015/08
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Király Krisztina tul.

Műterem - jövőkép − A/2015/09
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.
Váli Dezső tul.

Műterem, távoli emlék − A/2015/10
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

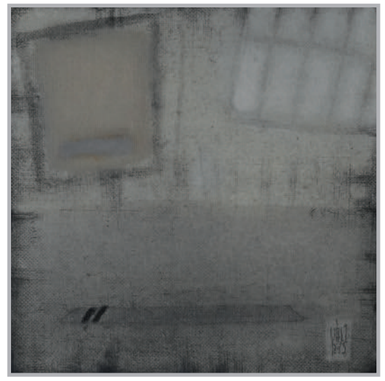
Báróczy-műterem − A/2015/11
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Bognár Róbert tul.

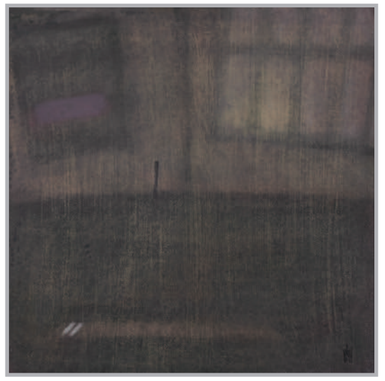
Műterem, egyszerűen − A/2015/12
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04. // 2016.06.
ID.2037 tul.

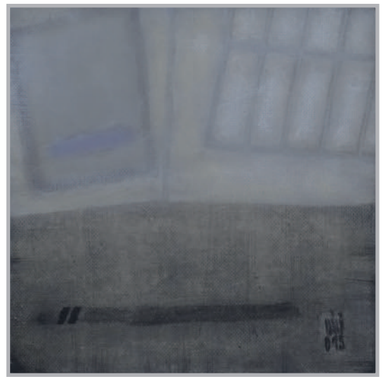
Szelíd műterem − A/2015/14
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03. // 2016.06.
Váli Dezső tul.

Vojnich-műterem − A/2015/15
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Kelet-Európa-Modern-Képtár tul.

Műterem Kecskeméten − A/2015/16
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.,06. // 2016.01.
Rákkórház alapítvány tul.

Szüts-műterem − A/2015/17
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

Félbehagyott műterem − A/2015/19
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

Elhagyott műterem − A/2015/20
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

Huszonegyes műterem − A/2015/21
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04. // 2016.02.
Dragomán György tul.

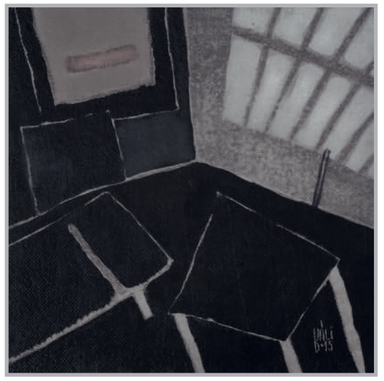
Befejezett műterem − A/2015/22
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03. Csomay Zsófia tul.

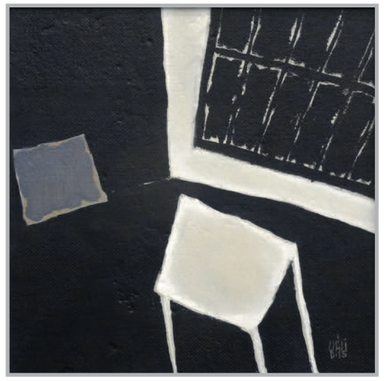
Igazi műterem − A/2015/23
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Váli Dezső tul.

Nagy szürke műterem − A/2015/24
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Váli Dezső tul.

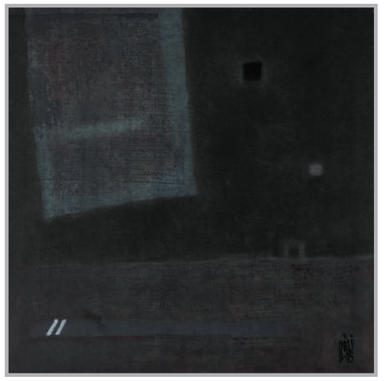
Reménytelen műterem − A/2015/25
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
ID.1802 tul.

Alkonyati műterem − A/2015/26
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
ID.2012 tul.

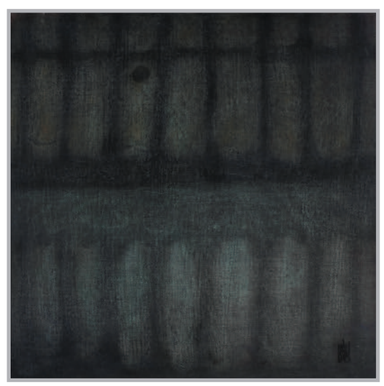
Csillagos ég, műterem − A/2015/27
o., ft. 30x30 cm. Kecskemét 2015.03.
Váli Zsófia tul.

Romantikus műterem − A/2015/28
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.
Szepesi János tul.

Feledékeny műterem − A/2015/29
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.
Vészits Andrea tul.

Éjféli műterem − A/2015/30
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.,08. // 2016.05.
Seres Gerda & Szakonyi Károly tul.

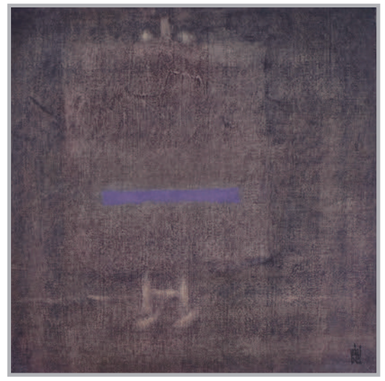
Műterem, utolsó nap Kecskeméten − A/2015/31
o., ft. 90x90 cm. Kecskemét−Bp. 2015.03.,04.,06. // 2016.01.,05.
Böröcz Balázs tul.

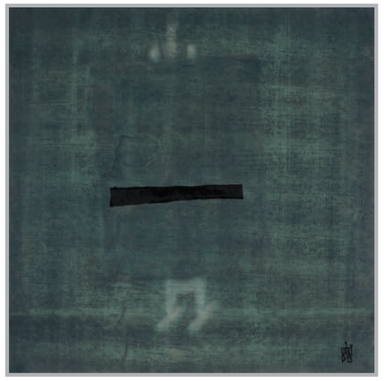
Műterem, ébredés − A/2015/33
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.04.,05.
Bazsó Ferenc tul.

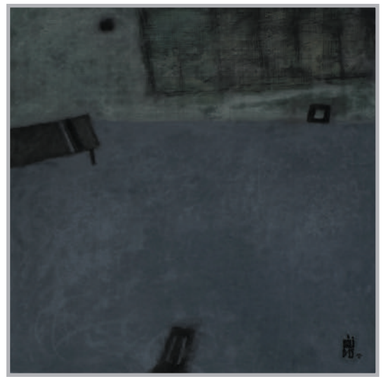
Otthonos műterem − A/2015/34
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.04.,05.,09. // 2017.05.
Váli Dezső tul.

Műteremország − A/2015/35
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.04.,05.,06.,08.,09.,10. // 2016.06.
Hargitai Gyűjtemény

Ferences műterem − A/2015/36
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.05. // 2016.
Böröcz Balázs tul.

Műterem, sötét van − A/2015/37
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.06. // 2017.03.,04.
Hegedüs Gyöngyi és Balla Péter tul.

Fekete műterem − A/2015/38
o., ft. 90x90 cm. Bp.2015.06.,11. // 2016.12.
Tariska Szabolcs tul.

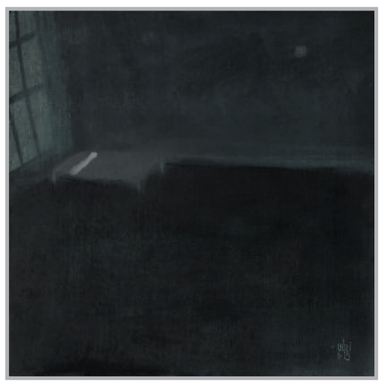
Végtelen műterem − A/2015/39
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.06.
Hörcher Ferenc tul.

Műterem, elkezdem − A/2015/40
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2016.06.,07.
ID.1317 tul.

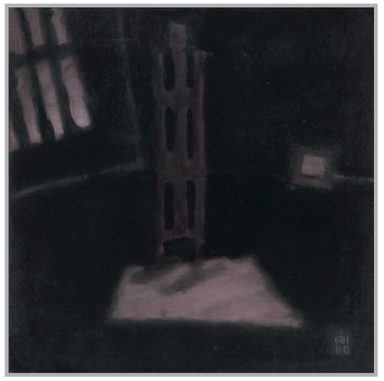
Fontos műterem − A/2015/41
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Mazzag Márton és Kovács Andrea tul.

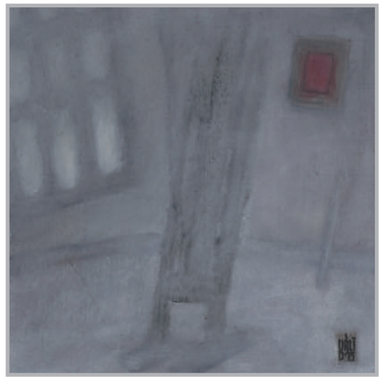
Műterem, csak egy ágy − A/2015/42
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.
Szabó Zoltán - Juhász Katalin tul.

Komor műterem − A/2015/43
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Juhász Anna tul.

Billenő műterem − A/2015/44
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08. // 2016.01.
Szabó Zoltán - Juhász Katalin tul.

Árnyas műterem − A/2015/45
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08.
Halász Iván tul.

Emlékező műterem − A/2015/47
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Sándor Béla tul.

Puha műterem − A/2015/48
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07. // 2016.04.
Mazzag Márton és Kovács Andrea tul.

Ingoványos műterem − A/2015/49
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Sándor Béla tul.

Ködös műterem − A/2015/50
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2016.07.
Heretelendi Attila tul.

Baloldali műterem − A/2015/51
o., ft. 40x40 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08.
Major Bence tul.

Műterem fehérben − A/2015/52
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08. // 2016.04.
Juhász Anna tul.

Alkonyat, műterem − A/2015/53
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Lugosi Viktória tul.

Emlékező műterem − A/2015/55
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08.
Pasztula Ferenc dr. tul.

Műterem, folyópart − A/2015/56
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08.
Lugosi Viktória tul.

Kedves műterem − A/2015/60
o., ft. 40x40 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08.
Major Bence tul.

Átlátszó műterem − A/2015/61
o., ft. 50x50 cm. Töreki 2015.07.
Kohán Frenc tul.

Álmodozó műterem − A/2015/62
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07. //
2016.01.,04.,06.,08.
Barna Sándor tul.

Műterem, fehér horizont − A/2015/63
o., ft. 40x40 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08. //
2016.06.
Váli Dezső tul.

Műterem, fehér állvány − A/2015/64
o., ft. 40x40 cm. Töreki−Bp. 2015.07.,08. //
2016.06.
Váli Dezső tul.

Vidám műterem − A/2015/65
o., ft. 50x50 cm. Töreki−Bp. 2015.07. //
2016.04.,06.,08.
Váli Dezsőné, Jávor Kata tul.

A második angyal műterme − A/2015/66
o., ft. 50x50 cm. Bp. 2015.08.
Halász Iván tul.

Műterem - végállomás − A/2015/67
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2015.08.
Fodor Bertalan tul.

Műterem vasárnap reggel − A/2015/69
o., ft. 79x81,5 cm.Bp. 2015.09.,10.,12.
Szepesi János tul.

Szüts műterme 1990-ben − A/2015/70
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.09.,10. //
2016.01.,05.,08.
Burus - Sikládi tul.

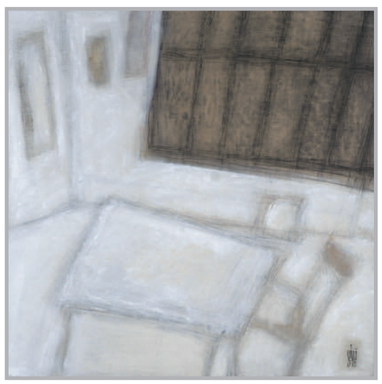
Szüts műterme 1991-ben − A/2015/71
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2015.08. // 2016.01.,02.,05.
Bődi Imre tul.

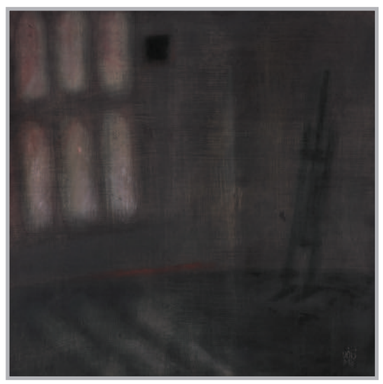
Műterem, emlékezem − A/2015/72
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2015.08.,09.,11.
Burka Gabriella dr. tul.

Ékszerműterem − A/2015/73
o., ft. 35x22,5 cm.Bp. 2015.11.,12.
Hódsági János tul.

Fehér műterem − A/2016/02
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.01.
Péntek Zoltán tul.

Műterem este − A/2016/03
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.01.
Körösvölgyi Zoltán tul.

Behajózás, műterem − A/2016/04
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.01.,02.
Böröcz Balázs tul.

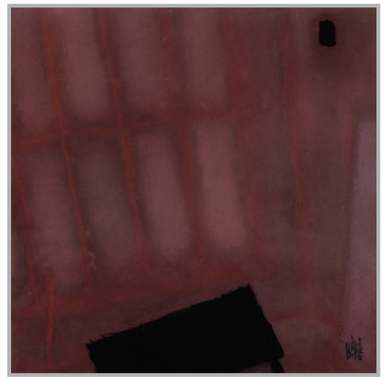
Parketta műterem − A/2016/05
o., falap 59,5x130 cm. Bp. 2016.02.,04.,05. // 2017.01.
Marschall Miklós tul.

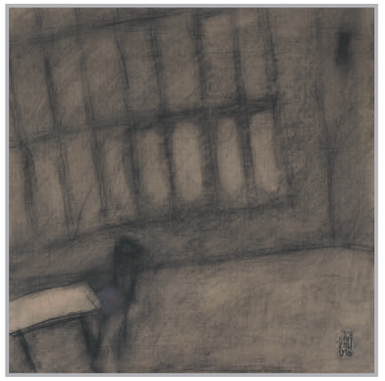
Álmodott műterem − A/2016/06
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.02.,04.
ID.1988 tul.

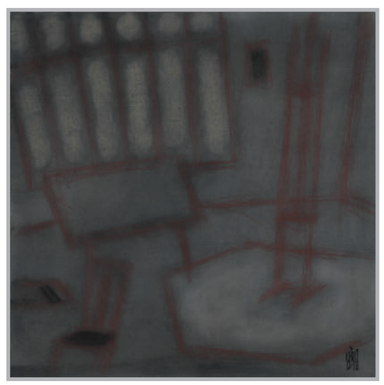
Hirtelen műterem − A/2016/07
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.02.,04.,05.
Juhász Angéla tul.

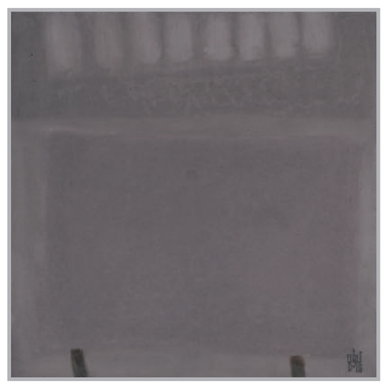
Műterem vasárnap − A/2016/08
o., ft. 50x50 cm. Bp. 2016.02.,04.,06.
Kolozsváry Gyűjtemény

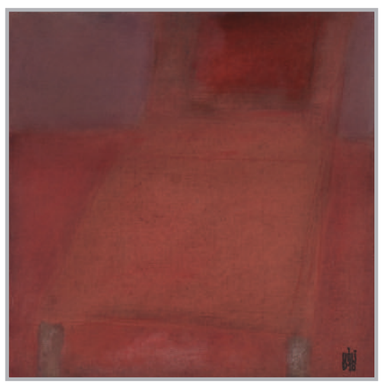
Műterem este − A/2016/11
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,04.
Bődi Imre tul.

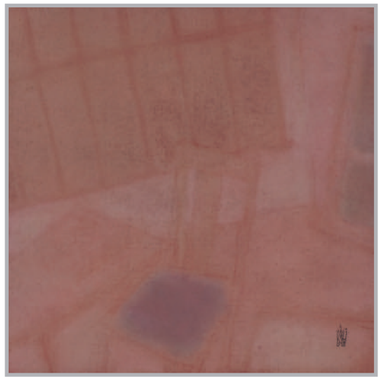
Kút műterem − A/2016/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,04.,10.
ID.2021 tul.

Önarckép műterem − A/2016/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03,.04.
Czirják Klára tul.

Majdnem műterem − A/2016/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,05.
ID.2021 tul.

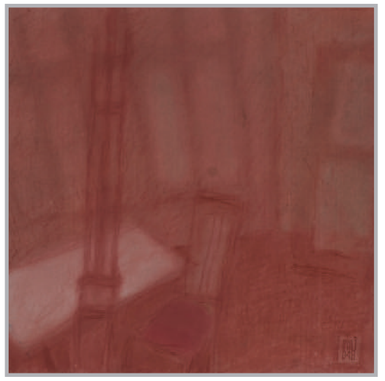
Rendetlen műterem − A/2016/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,05.,10.
Nagy Miklós Gyűjtemény

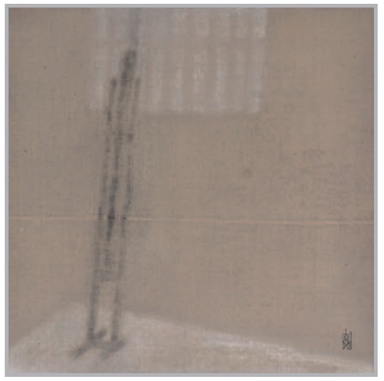
Különös műterem − A/2016/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,04.,05.,06.
ID.2002 tul.

Határozott műterem − A/2016/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,05.,10. // 2017.11.
Sándor Zsolt tul.

Strindberg műterem − A/2016/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2016.03.
Halász Iván tul.

Műterem - csönd − A/2016/27
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2016.03.
Váli Dezső tul.

Álom műterem − A/2016/28
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2016.03.,05.
Kun J. Viktória tul.

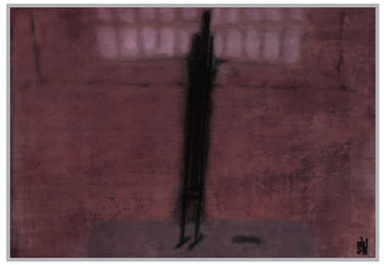
Nagypéntek - műterem − A/2016/31
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2016.03.,04.
Pócs Ádám tul.

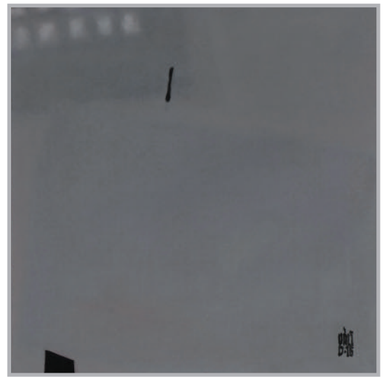
Műterem fekete virággal − A/2016/33
o., ft. 50x50 cm. Bp. 2016.04.
Palyik Katalin - Ungár Péter tul.

Műterem, itthon vagyok − A/2016/34
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.05.,06.,08. // 2017.04.
Kozák Gábor tul.

Fegyelmezett műterem – A/2016/35
o., ft. 70x100 cm. Bp. 2016.05.,06.
Bitskey Botond és Bakos Enikő tul.

Túlvilág, műterem – A/2016/43
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.07.
Tóth Réka tul.

Műterem esti csönd – A/2016/44
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.07.,10. // 2017.02.
Goda Zsófia Hajnal tul.

Assy műterem – A/2016/46
o., ft. 30x30 cm. Bp. 2016.07.,09.
Bődi Hanna tul.

Ártatlan műterem – A/2016/48
o., ft. 40x40 cm. Bp. 2016.07.,09.,10.
Váli Dezső tul.

Kedvelt műterem – A/2016/49
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.07. // 2017.02.
ID.2021 tul.

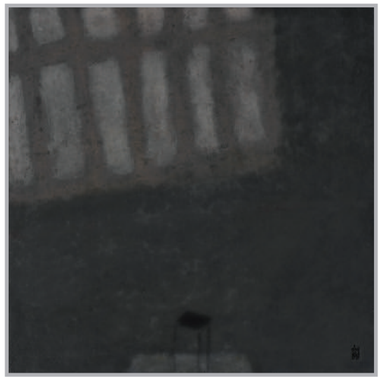
Kinga műterem – A/2016/59
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.09.
Hoppál Kinga tul.

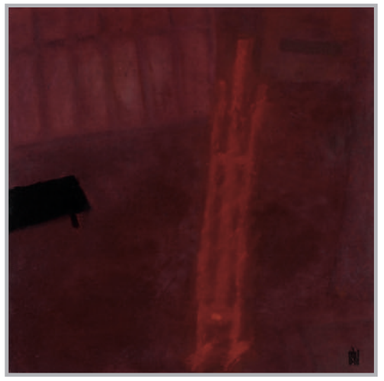
Tiszta műterem – A/2016/60
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2016.09.,10. // 2017.02.
Baki Péter tul.

Megtalált műterem – A/2016/61
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.09.
Magyar Csaba és Baksa Zsófia tul.

Otthon és műterem – A/2016/62
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.09. // 2017.01.
Hegedüs Gyöngyi és Balla Péter tul.

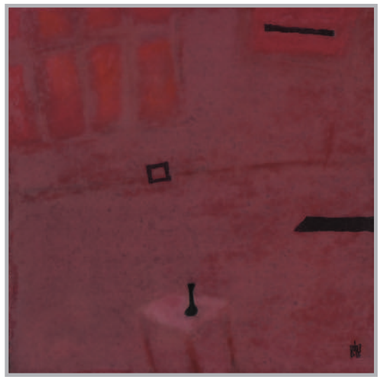
Hatvanhármas műterem – A/2016/63
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.09.,10.
Rákkórház alapítvány tul.

Műterem, emlékezem – A/2016/64
o., ft. 60,5x80,5 cm. Bp. 2016.10. // 2017.01.
Goda Zsófia Hajnal tul.

Szálfa műterem – A/2016/65
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.10.
ID.1988 tul.

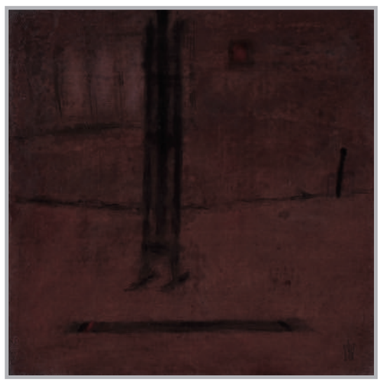
Műterem, egy régi emlék – A/2016/66
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11.,12.
Hörcher Ferenc tul.

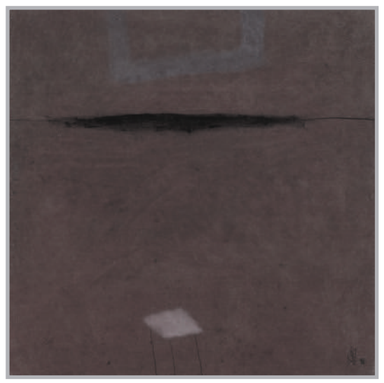
Vérző műterem – A/2016/67
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11. // 2017.01.
Marschall Miklós tul.

Tengerentúli műterem – A/2016/68
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11. // 2017.01.
Hegedüs Gyöngyi és Balla Péter tul.

Szolnoki műterem – A/2016/69
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11.,12. // 2017.01.
Nóra Gyűjtemény

Tengerparti műterem – A/2016/70
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11. // 2017.01.,02.
Váli Dezső tul.

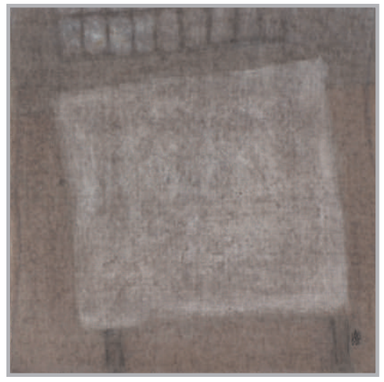
Műterem és túlvilág − A/2016/71
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.11.,12.
Nóra Gyűjtemény

Az év legsötétebb napja - műterem − A/2016/72
o., ft. 36,5x46,5 cm. Bp. 2016.12.
Markovics László tul.

Álmodó műterem − A/2016/73
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.12. // 2017.01.,04.
Horn Gyűjtemény

Műterem birtokom − A/2016/74
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.12. // 2017.01.
Marschall Miklós tul.

Végtelen műterem − A/2016/75
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2016.12. // 2017.01.
Nóra Gyűjtemény

Műterem, éjfél − A/2017/01
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.
Váli Dezső tul.

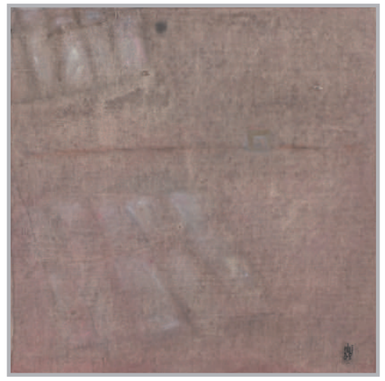
Műterem éjfél után − A/2017/02
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.,03.,04.,05.,06.,07.
Fischer Balázs tul.

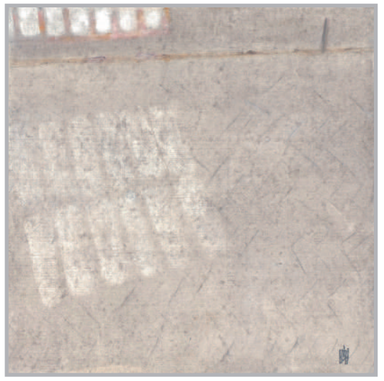
Műterem, csönd − A/2017/03
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.,04.,05.,08.
Somogyi György tul.

Hideg műterem − A/2017/04
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.
Sághi Balázs tul.

Műteremarc − A/2017/05
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.,02.
Tomaji Attila tul.

Lebegő műterem − A/2017/06
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.,02.
Horváth Mihály tul.

Műterem - kontrasztok − A/2017/07
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.01.
Nóra Gyűjtemény

Ártatlan műterem − A/2017/08
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.02.
Kozák Gábor tul.

Műterem, este van − A/2017/09
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.02.
Tomaji Attila tul.

Műterem, egyedül − A/2017/10
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.02.
Buzási Borbála tul.

Műterem fehér állvánnyal − A/2017/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.,11.,12.
Hubanov-Dimitrov Imre tul.

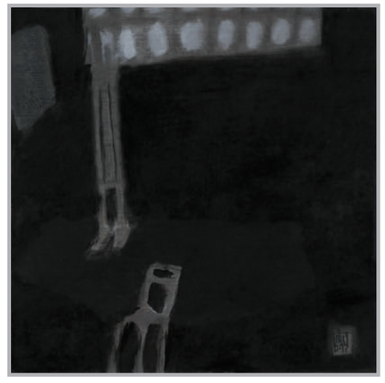
Kék műterem − A/2017/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.,06.,10.
Doffek János dr. tul.

Rózsaszín műterem − A/2017/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.
Szőnyi Máté tul.

Műteremrács − A/2017/16
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.
Ősz Gábor tul.

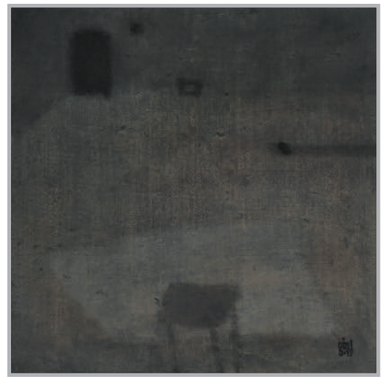
Műterem - üzenet − A/2017/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.,04.
Váli Dezső tul.

Műterem, rend van − A/2017/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Springer Ferenc tul.

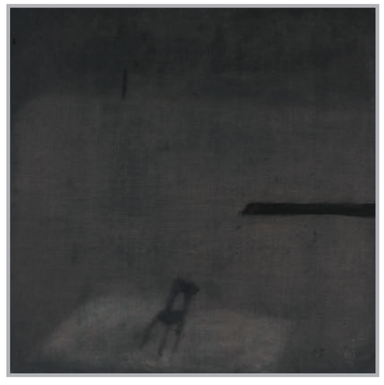
Műterem - Todesengel − A/2017/19
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Szepesi János tul.

Zsidó műterem − A/2017/20
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Horn Gyűjtemény

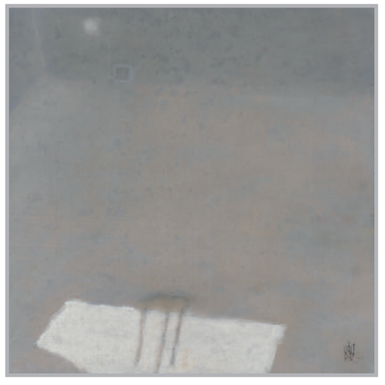
Műterem és szerelem − A/2017/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Horn Gyűjtemény

Műterem és várakozás − A/2017/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

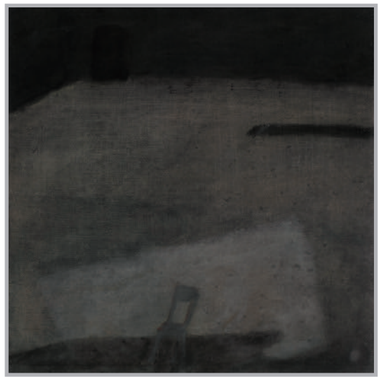
Műterem és búcsú − A/2017/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét−Bp. 2017.03.
Nagy Gergely/Mezőörs tul.

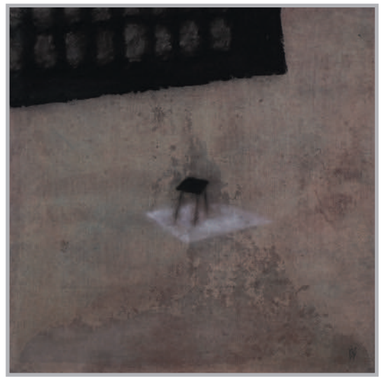
Műteremfestmény − A/2017/24
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.,11.
Kolozsváry Gyűjtemény

Műterem - a nap vége − A/2017/25
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2017.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

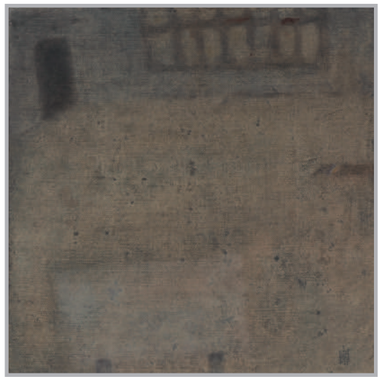
Műterem, csönd van − A/2017/26
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.03.,04.,05.
Horn Gyűjtemény

Műterem - tőmondat − A/2017/27
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.04.,05.
Pándi Balázs tul.

Evilági műterem − A/2017/28
o., ft. 64x64 cm. Bp. 2017.04.,05.
ID.1758 tul.

Hideg van, műterem − A/2017/29
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.04.
Csanádi Judit tul.

Műteremcsend − A/2017/30
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.04.,05. // 2018.05.
Váli Dezső tul.

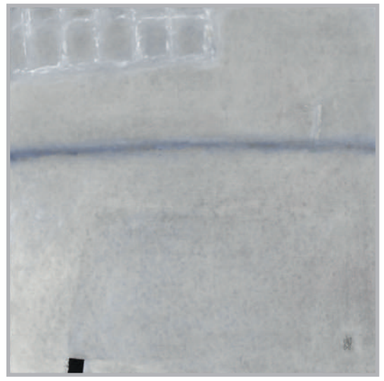
Ártatlan műterem − A/2017/32
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.05.
Springer Ferenc tul.

Műterem, munkaasztalom emlékére − A/2017/33
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.05.
Ungár Péter és Palyik Katalin tul.

Halovány műterem − A/2017/35
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.05.,06.
Németh István ÚMK. tul.

XX. század - műterem − A/2017/37
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.06.,11.
Millavári Barna tul.

Intim műterem − A/2017/38
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.07.
Fischer Balázs tul.

Asztal, műterem − A/2017/40
o., ft. 60x60 cm. Olaszliszka−Bp. 2017.07.,
09.,10.,11.
Knyihár Bence tul.

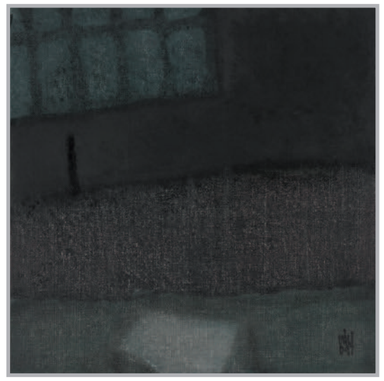
Török műterem − A/2017/41
o., ft. 60x60 cm. Olaszliszka 2017.07.
Walton Eszter tul.

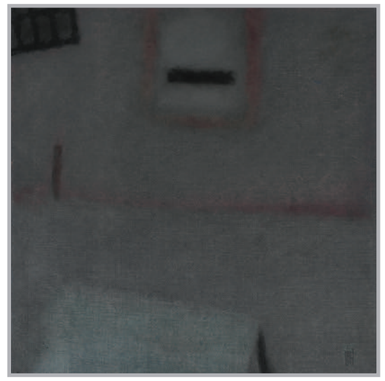
Intím műterem − A/2017/42
o., ft. 60x60 cm. Olaszliszka
2017.07.ID.1095 tul.

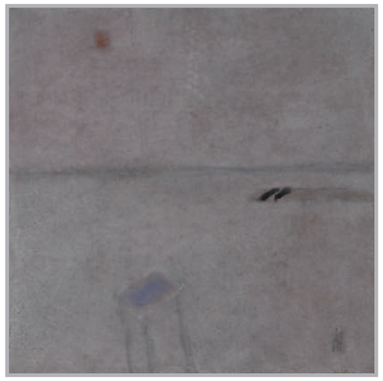
Romantikus műterem − A/2017/43
o., ft. 47x60 cm. Olaszliszka−Bp. 2017.07.,10.
Markovics László tul.

Pontos műterem − A/2017/44
o., ft. 60x60 cm. Olaszliszka−Bp. 2017.07. //
2018.01.
Németh István ÚMK. tul.

Lebegő műterem − A/2017/45
o., ft. 60x60 cm. Olaszliszka−Bp. 2017.07.,10.
Biszku Zsuzsa dr. tul.

Asztalka és műterem − A/2017/46
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,09.,10.
Sallai Gábor tul.

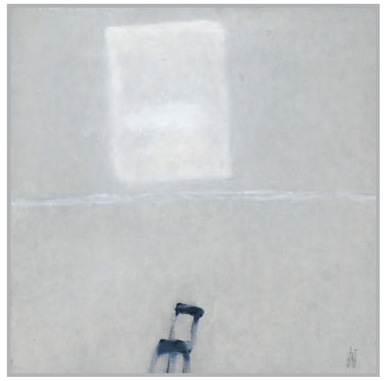
Műterem, pihenőnap − A/2017/47
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.
// 2018.05.
Váli Dezső tul.

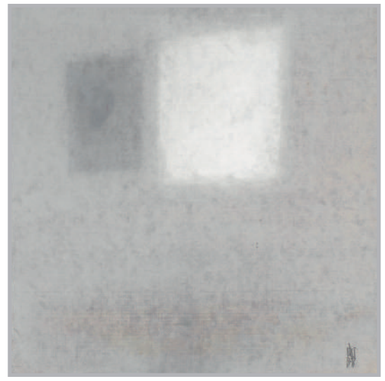
Rakovszky Zsuzsa műterme − A/2017/48
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,09.,10,.
Knyihár Bence tul.

Halovány műterem − A/2017/49
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,09.,
10.,11.
Csongor Andrea tul.

Műterem kék székkel − A/2017/50
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.
Szűcs Nóra tul.

Zsoltár műterem − A/2017/51
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.
Horn Gyűjtemény

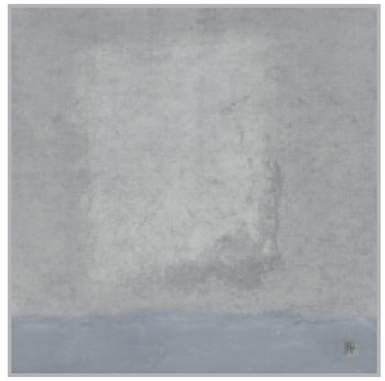
Tiszta műterem − A/2017/52
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna
2017.07.,08.,11. Pánszky Gyula tul.

Műteremkellékek − A/2017/53
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,09.
Váli Dezső tul.

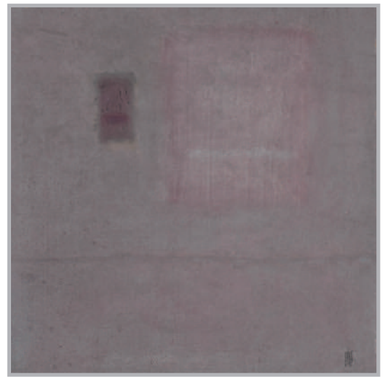
Zsoltár műterem − A/2017/54
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,11.,12.
// 2018.05.
Váli Dezső tul.

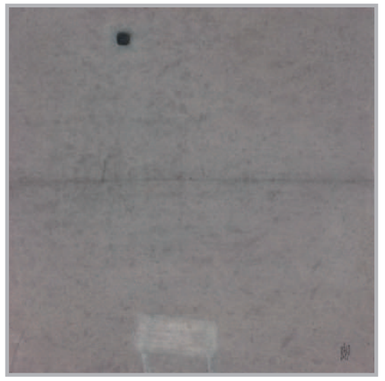
Zsoltár műterem − A/2017/55
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,08.
Horn Gyűjtemény

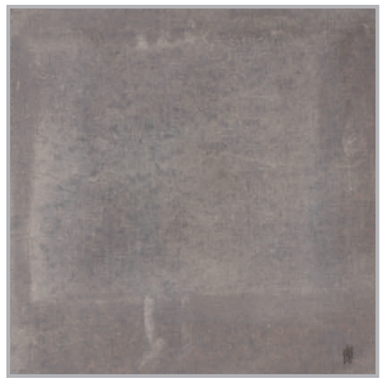
Zsoltár műterem − A/2017/56
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

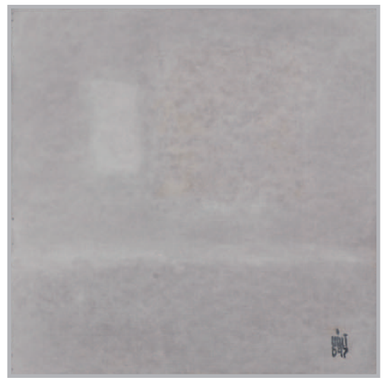
Műterem, csöndes este − A/2017/57
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,09.,10.
MNG-Szépműv. Múz. tul.

Műterem, minden rendben van − A/2017/58
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.,10.,12.
Jász Attila tul.

Zsoltár műterem − A/2017/59
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.,09.
// 2018.05.
Váli Dezső tul.

Zsoltár műterem − A/2017/60
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna−Bp. 2017.07.08.,11.
Major Bence tul.

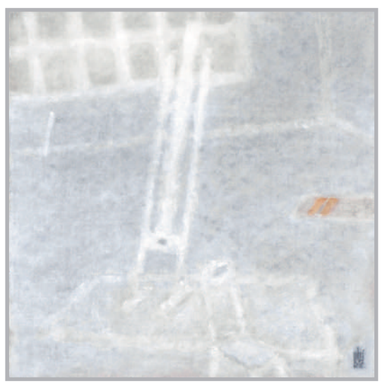
Zsoltár műterem − A/2017/61
o., ft. 60x60 cm. Vértestolna 2017.07.,08.
Horn Gyűjtemény

Múlt és műterem − A/2017/62
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2017.08.,09.,10.,11.
// 2018.05.
Váli Dezső tul.

H71 műterem − A/2017/63
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.11.
Hegedűs Gyöngyi tul.

Álom műterem − A/2017/64
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.12.
Bigda János tul.

Ártatlan műterem − A/2017/66
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2017.12.
Kolozsváry Gyűjtemény

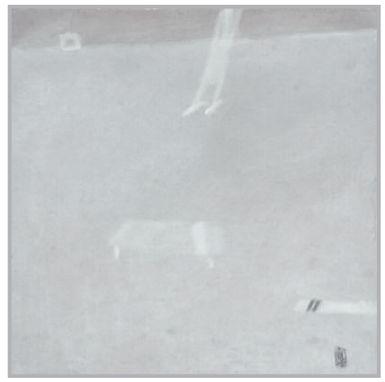
Meztelen műterem − A/2018/05
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2018.02.
Váli Dezső tul.

Nagy fehér műterem − A/2018/06
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2018.02.
Váli Dezső tul.

Berendezett műterem − A/2018/07
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,07.
Váli Dezső tul.

Álom műterem − A/2018/08
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,05.
Váli Dezső tul.

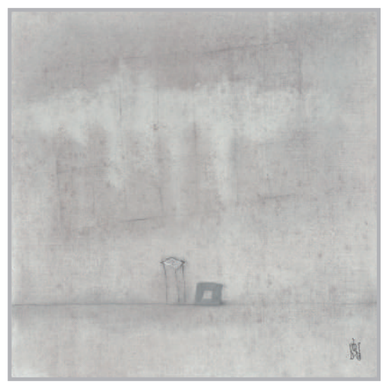
Hajnali műterem − A/2018/12
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,05.
Váli Dezső tul.

Kétely és műterem − A/2018/13
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,05.
Váli Dezső tul.

Örök műterem − A/2018/14
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,04.
Váli Dezső tul.

Műterem nagy felhővel – A/2018/17
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét 2018.03.,04.
Major Bence tul.

Eltűnő műterem – A/2018/18
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2018.03.,04.
Hledik Tibor tul.

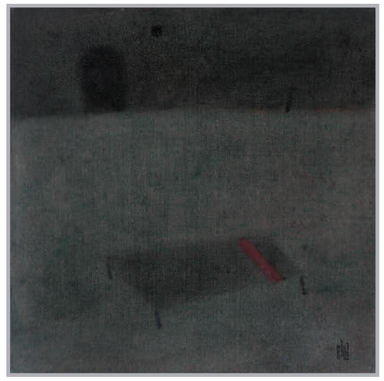
Műterem, utak – A/2018/21
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2018.03.,05.
Váli Dezső tul.

Műteremcsend – A/2018/22
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2018.03.,05.
Duma Attila tul.

Vendég a műteremben – A/2018/27
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2018.05.
Váli Dezső tul.

Műterem, búcsúzom – A/2018/23
o., ft. 60x60 cm. Kecskemét–Bp. 2018.03.,05.
Váli Dezső tul.

Fekete keresztút – A/2018/24
o., ft. 82x298 cm. Bp. 2018.04.
Pannonhalma Főapátság tul.

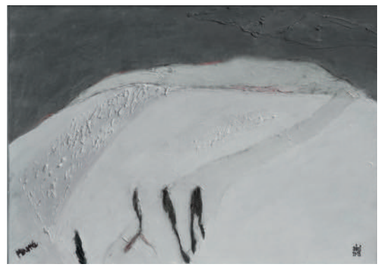
Fekete keresztút -részlet – A/2018/24/A
o., ft. 82x298 cm. Bp. 2018.04.
Pannonhalma Főapátság tul.

Szüts Miklós-VD.: Váli-Szüts enteriör −AX/1995/58
o., v. 60x60 cm. Kecskemét 1995.03.
Nagy Miklós Gyűjtemény

El Kazovszkij-VD.: Vándorállat a téli műteremben − AX/2003/40
o., ft. 80x80 cm. Győr 2003.07.
ID.233 tul.

Varga P.M.-VD.: Ének a búzamezőkről − AX/2010/33
o., v. 50x70 cm. Kecskemét−Bp.
2010.03.,11. // 2012.11. // 2013.06. // 2015.10.
Rákkórház alapítvány tul.

Fekete keresztút -részlet – A/2018/24/B
o., ft. 82x298 cm. Bp. 2018.04.
Pannonhalma Főapátság tul.

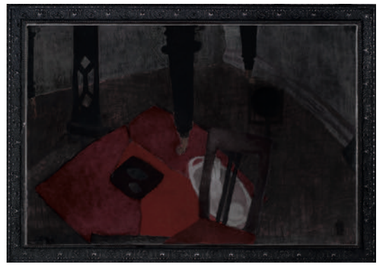
Fekete keresztút -részlet – A/2018/24/C
o., ft. 82x298 cm. Bp. 2018.04.
Pannonhalma Főapátság tul.

Bútorozott műterem – A/2018/26
o., ft. 60x60 cm. Bp. 2018.05.
Duma Bálint tul.

Várhelyi Tímea-VD.: Zongora és műterem − AX/2012/04
o., ft. 90x90 cm. Bp. 2012.01.,05.,06.,08. // 2014.08.
Várhelyi Tímea tul.

Várhelyi Tímea-VD.: Műterem - éjféli látogató − AX/2012/71
p., vegyes tech. 100x150 cm. Bp. 2011. // 2012.08.
// 2013.01. ID.1972 tul.

P. Szűcs Julianna

Váli

Abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy a Mester előttem készített egy képet. Vette a rücskös 60x60-os deklit. Csiszolta, alapozta. Földobta ceruzával a rajzot, amely ez esetben egy többosztatú, soktáblájú, pauszpapírral bevont műteremablak végsőkig egyszerűsített körvonala volt. Alá került egy magányos szófa, egy másik, hasonlóan redukált alakzat. A két négyzet alakú holmit vonal választotta el egymástól, amelyet nyilvánvalóan a fal és a padló egymással derékszöget bezáró síkjai hoztak létre. Ennyi. De eddig nem is történt több, mint ami sok más festmény induló fázisánál: fölvázolta az alapesetet, amely fejlődve meg is bukhat, de ki is fejlődhet. Az egyszeri, a megismételhetetlen, az „ott és akkor" kép-történet csak ezután kezdődött. Harc a témával, az anyaggal, harc a jelentéssel.

Váli titánfehér festékhurkákat rakott az „ablakkeretek" közé, és (gondolom) elefántcsont-feketével kínálta meg a frontális és majdnem szimmetrikus helyzetbe hozott fekhely lábait. Mind a fehér, mind a fekete erősen különbözött attól a sárgás-szürkésrózsaszínes alaptónustól, amelyet egy kívülálló leginkább még drappnak hívna, ha merné, mert ezt a szót a divatszakma használja. Művészettörténész ilyesmit nem mond, inkább körülírja. Akárhogy nevezzük is, a drapp-alap csak munkahipotézis. Lényege, hogy maga is tökéletlen, egyenetlen, szabálytalan. Gépi ellenőrzésen fönnakadna, ruhaszövetnek alkalmatlan, nem homogén állagú. Úgy drapp, mintha előtte a hengerekből a festék kimaradozott volna, vagy a lavórban a mosószer hiányosan tisztítaná. A szakszótárban ezt „lélegző felületként" szokták leírni, de én inkább maradok a majdnem-drappnál, merthogy a „közönséges" tónus sem idegen a képtől. És azért csak „majdnem", mert van ebben a színben azért némi földöntúli dekadencia.

A ronggyal rátett fehér először folttá dermedt. Újabb beavatkozás, és az ablaktáblák megint különváltak. Aztán ismét kaptak egy adag fehéret. És megint visszavétel következett. Ronggyal, ujjal, de ecsettel soha. Ment ez így egy darabig, míg a rétegek – nem tudni, hányan lehettek – egyszerre csak sűrű, derengő masszává álltak össze. Sugározni kezdtek. Távolról, mintha az ablakon túli – és időjárástól független – világosságra utalnának, de ennyi mégsem elég a fehér színeváltásának megértéséhez. Ez a fény attól lett több, más, egyedi, hogy csak egy ványadt, vacak, zsugorodott – és a feketétől jó alaposan megpörkölődött – priccs került eléje. A nyelv azért tökéletlenebb, mint a kép, mert ha kimondom azt, hogy *a bútor imádkozik a fényesség előtt*, azzal a kompozíciót egyértelműsítettem. Belemagyarázásba keveredtem, patetikusan túlértelmeztem, elgiccsesítettem. A megszületett kép viszont hagyta, hogy a gondolat kalandozzék és hogy az ábra az emlékezetbe égjen. Engedi, hogy csak banálisan drapp műteremként lássam a négyzetet, mert valójában az. Az is. Nem csak az, mint Kosztolányinál a bot és vászon, nem csak az, ami, hanem zászló. Rám bízta tehát, hogy szimbolikus jelentőséget tulajdonítok-e a két tárgy egymáshoz való viszonyának, vagy csak azt lássam, amit tényleg látok. Sok minden múlik tehát a néző lelki, szellemi, hangulati diszpozícióján. Ha radarja veszi a lehelet-szimbólumot, úgy is jó. Ha szeme csak a tört harmóniát élvezi, még jó az is. Csak az nem jó, ha üresnek véli, unalmasnak tartja, kevesli a végeredményt. A szabad akarat és a begyakorlott szem nagyon fontos az effajta festmény el- és felismeréséhez…

Aztán a Mester beillesztette az új képet egy előre kikészített sötétbarna keretbe. Majd egy világos, koptatott ezüstszínűbe is bepróbálta. Erről erőteljesen lebeszéltem, de nem nagyon kellett. A szoba is, az ablak is, az ágy is kiabált a sötétebb keret után. Mint az alkotófolyamatba bevont néző, eszembe jutott egy régi jelenet. Még 1978-ban történt, bele is írtam az akkori recenzióba, lejjebb olvasható. Váli az éves Stúdió-kiállításra nem művet, hanem műdarabkákat küldött. Már akkor is megsemmisített mindent, amit összeférhetetlennek érzett eredeti tervével vagy a vágyott eredménnyel. A tízszer tíz centis négyzetekre aprított rengeteg képmaradványt mégsem dobta ki. Hagyta: ha már neki nem sikerült, talán egy látogatónak összejön valami. Egy másik kép másvalakitől.

Játékosság és szigor, finom ösztön és egotrip keveredett a régi gesztusban. Öröm volt látni, hogy sok évtizeddel később is megmaradt a lényeg. Most is arra számított, hogy abszolút színlátása és tűéles arányérzéke nem csak a sajátja, kiterjesztheti, továbbadhatja. Ráveszi a többieket, hogy rezonáljanak ők is. Az hagyján, hogy nem rombolta le a képet, végül is megtehette volna, meg is szokta tenni. De tetszett neki a végeredmény, és hát nekem is tetszett. A kétesélyes kísérlet nem volt bukta. Egész jó lett – mondta –, pedig nem szoktam ilyet csinálni, néha hónapokig tart, míg összejön. Én meg belepirultam a sikerélménybe: egy alkotási folyamatot tényleg végigkukkolhattam.

Életműve is tetszik, és szerencsére ezzel nem vagyok egyedül. Van egy nem túlságosan vastag, de nem is túlságosan vékony értő réteg itt ma Magyarországon, amelyre érdemes számítania, amely fogadni tudja ezt a delikát harmóniát, és amely nélkül az itthoni festészet szimplább, szegényebb és szokványosabb lenne. Fényes dokumentuma e szűk körű népszerűségnek az 1997-ben, az Új Mandátum Kiadó által kúrált portfólió, amelyben harminckilenc úgynevezett „valaki" (híres ember, barát, gyűjtő) elemzi, méltatja, körülírogatja a fölkínált látványt. Továbbá fontos emlékpontja e teljesítménynek a 2010-ben, a Belvedere Galériában rendezett kiállítás (*Láthatatlan Váli*) és katalógusa, amelyben tizenhat magyar közgyűjtemény tulajdonába került festményére hullott a reflektorfény. Valamint tanulságos volt az a gyűjteményes tárlat is a Műcsarnokban, 2014-ben, amelyet kivételesen nem a festő maga szerkesztett, rendezett, „kúrált" – merthogy az ilyesmit nem szívesen bízza másra –, hanem értő kézzel ezúttal Rockenbauer Zoltán gondozott. Ezekről a művekről (is) szóltak az eddigi Váli-cikkeim – ebből válogattam ide hetet –, és erről szól ez az összefoglalás, a hat évtizedet átölelő reprezentatív képszedet, mellette pedig a sok mindent megmagyarázó naplórészletek.

Témái

A Váli-ikonográfia kipreparálása látszólag egyszerű. Az 1960-as évek első felében leginkább építészetet fest (rajzol). A hatvanas évek közepétől a hetvenesek elejéig a figurális szürrealizmus irányába tesz félénk kísérletet. A hetvenes évek eleje-közepétől a nyolcvanas évek eleje-közepéig kőkemény absztrakcionizmust művel. (Ami nem azonos a nonfiguratívval.) Közéjük tartoznak az úgynevezett „üres képek" is, amelyek már-már eljutnak a „lét és a semmi" peremvidékére. A nyolcvanas évek közepétől három és fél évig – zárt ciklus ez – a zsidó temetők foglalják el a képmezőt. 1988-tól mindmáig egyetlen téma marad számára: a műterembelső, illetve, ha a művészetre nem utal semmi, akkor csak a szobabelső. Tehát: az eddigi közel hat évtizedes festői pályának az első felében van még néhány szertelenebb kísérlet. A második felében a fölkínált, tudatos, elkötelezett monotóniát kell szálára szedni ahhoz, hogy jobban értsük e művészet velejét.

Külön kiemelendő, hogy mi *nincs* az ábrázolások között. Mindenekelőtt mellőzi az antropomorf alakot. Bár a beválogatott művek között szerepel néhány *angyalos* kompozíció (A/1969/12, A/1970/04 és gyanúba keverhető az A/1971/11 festmény is), de azokon olyan elvontak a figurák, hogy a fölismerésük a fantázia mozgatta belelátás képessége nélkül aligha menne. Olyanok, mint Polonius felhői a *Hamlet*ben. Parancsra tevének, menyétnek, cethalnak is lehet őket látni, különben „amit akartok". Két markáns kivétel azért mégis akad, ha nem is ebben a gyűjteményben. A tárgyak közé szorított *Homo contemplator*ból (*A tűnődő ember*ből – *A/1968/12*) és az összegubancolódott ecsetnyomokkal terhelt *Félbemaradt önarckép*ből – *A/1967/06* azonban világosan kiderül, hogy a konkrét emberképpel valójában nem tud mit kezdeni, mert nem érdekli igazán. Az előbbiben bútorrá, az utóbbiban vonalhálóvá lényegül a téma. Akkor meg minek erőltesse?

A fotóit összegyűjtő *F. Napló*ban (Magyar Fotográfiai Múzeum, 2007) is csak három staffázzsá zsugorodó figurás felvételt találtam. Illetve egyetlen kivételt erősítő szabályt, kisfiáról, Mikicáról. De melléje írta: „Igen, tudom. Ezt a fotót ki kellett volna hagyni, merthogy nem ezen a hullámhosszon van ez az anyag." A rajzait tartalmazó *B. Napló*ban, (Új Mandátum Könyvkiadó, 2009) ahol sok festményének elő-ötlete is föltalálható, a főiskolai felvételi lapon és a függelékben szereplő három tussal készült folt-akton kívül az ember – és állat – távollétével tüntet. (Pedig megidéztetett vagy hétszáz műegész.) Más a helyzet a *Koldus keresztút – B/1989/44* jeleneteivel, ahol persze van ember, de csak mint talált tárgy, azaz fotómontázsnak alkalmas régi dokumentum. Az idegen archív anyag drámai kontrasztként és szerepjátékként működik. A valóságos figura itt olyan jelmez csupán, mint az oberammergaui passió-ünnepeken a páncélzat, a töviskoszorú és a többi szenvedéskellék.

Továbbá általában hiányzik műveiből a mozgás (kivéve, amikor az iramlás érzetét keltő non-figuratívot fest), még a pálya első felében sincs szerepe az első természetnek (kivéve, amikor a sírkövek mellett virágba borult egy fácska, és az eget végképp elkerüli. (Mintha félne tőle, mert ott lakik az Isten.) Csend, nyugalom, magány – ezek lennének a művek ikonográfiai főszereplői. Még akkor is, ha csendet, nyugalmat, magányt *alakilag* ábrázolni amúgy lehetetlen.

Persze azért vannak *dolgok* a festményein. A legkorábbi képeken az összetorlódott házikók főként azt fejezik ki, hogy a tér-érzetből hogyan lesz síkidom s hogy a síkidom miként viselkedik, ha feladata térbeli. (*Egyszer volt – A/1961/02, Szentendre – A/1963/01*). A radikális absztrakt képek lényegéhez az tartozik, hogy a térrel immár nem bíbelődik, a síkok viszont szilánkos, harcias, egymásra fenekedő körvonalakkal méregetik, olykor ütlegelik egymást. (A teljes életmű javából: *Hétköznapok – A/1974/29, Harmincöt + két év – A/1977/04*, e könyvben kiemelve: *Rend munka közben – A/1973/34, Sorsdöntő perc – A/1978/20*.) A kitartó gyűjtőmunka után született zsidótemető-képek ikonográfiájától elválaszthatatlan a jelbeszéd. A hanukagyertyatartó, a Dávid-csillag és a héber betű gracilisan apró jelvényei nélkül a vaskos kövek nem lenné-

nek azok, amik: a titokzatos őserő gondozatlan emlékművei. (A teljes életmű javából: *Régi zsidó temető [Szürke táj] – A/1985/13*, *Régi zsidó temető – Kristályvilág – A/1984/46*, e könyvben kiemelve: *Régi zsidó temető [Vázlat a gyászhoz] – A/1984/45*, *Régi zsidó temető [Évszázadok] – A/1985/02*.)
A dolgok igazán a műteremben érzik magukat elemükben. A leltár nem túl bő, de egyes darabok szinte végtelen számú variációt és asszociációt vonzanak légkörükbe. Az ablak hol börtönrácshoz hasonlít, amely börtön nyilván életfogytig szól (*Halványzöld műterem – A/1994/14*), hol a kintről áramló transzcendens fény előtt tiszteleg, amely templomhajóvá lépteti elő az enteriőrt (*Első műtermes képem – A/1987/12*). A festőállvány néha olyan barátságos bútordarab, amely szelíd engedelmesen tartja a kikészített deklit (*Intim műterem – A/1998/05*), néha meg olyan ádáz kísértetnek látszik, amely a rendszeres délutáni álmát alvó Válit akár fejbe is kólinthatná (*Sárga műterem – A/2007/21*). De a legjobb szerepek a székekre és az asztalokra vannak kiosztva. (Kitüntetett figyelmet szán néhány epizodistának is: egy-egy csíkkal megajándékozott ágytakaró és szőnyeg vagy egy-egy falnak támasztott üres képkeret és asztalon felejtett papírlap olykor erősebben vonzza a tekintetet, mint a protagonisták.)
A magyar képzőművészetben ennyire ember módra viselkedő bútorokat utoljára Schaár Erzsébet kisplasztikáiban lehetett megfigyelni. Igaz, a szobrász „székei" legtöbbször tumultuózus jelenetet alkottak. Nála az egymással harcban álló, egymást legyűrni akaró és egymást összetörő bronzszékek személyes tragédia kifejezői és rejtekező önvallomások hordozói lettek. Emberibbek még aszott figuráinál is. A térbe vetett Váli-bútorok viszont pőrék, és nagyon egyedül vannak. Önarcképeknek is fölfoghatók. Egyik kedvenc írójának, Strindbergnek a magányélményeit s persze a *C. Naplót* folytatják a maguk saját eszközeivel. A *Sötét műterem – A/1996/06* négylábúja (asztal?, zsámoly?) terpeszállásba merevülve néz farkasszemet a festőállvánnyal: beállítása elszánt, kissé megszeppent. A *Csodálatos műterem – A/2005/53* hátat fordító undok és duzzogó támlás széke majdnem kisétál a keretből, egy zavart tekintetű vézna asztal próbál közvetíteni közötte és egy meglepően sötét festett festmény között. De van bútordarabja premier plánban is. A *Bordó műterem – A/2014/22* asztala nem leplezett megrendüléssel, szinte szénné égve álldogál egy „képben kép" előtt. A belógó festett festmény izzik, uralkodik, karizmatikusan sugárzik. Több az ereje, mint az előtte toporgó szerencsétlen tárgynak. Nyilván ez készteti mélabúra (önvizsgálatra?, tehetetlenségre?) a helyzetbe hozott „meditáló" bútort, úgy is, mint bánatos főszereplőt.
E ponton is érdemes említeni, hogy mi hiányzik a képeiről. Nincs gömbölyű vagy hengeres, sőt semmilyen edény. (Illetve van egy vázás sorozata, de azok is a forgástestről vallott elképzelések cáfolatának jegyében készültek: inkább fejükre állított szögeknek, semmint virágtartóknak látszanak. *A/2004/11*, *12*, *14*, *15*.) Nincs növény. Nincs gyümölcs. És főképpen nincs semmi munkától idegen fölösleges használati tárgy. (Játék, óra, rendetlenkedésre hajlamos funkciótlan drapéria.)
A szereposztás úgy alakult, hogy a darabban szinte kizárólag szögekben és élekben végződő jellemek vegyenek részt. Igaz, körvonaluk mindig remegő, legtöbbször vékony, olykor fluoreszkál. Ezek a szituációk – mint erre utaltam följebb – persze csak belemagyarázatok. Könnyen elirodalmiasítják a látványt, szóra fordítják a leírhatatlant, és pszichológiailag túlterhelik a befogadót. Mert nem igaz, ahogy alkotója állította a szélső esetek kapcsán, hogy képei valójában „üresek". (Frank János ír erről nagyon jó sorokat.) Váli székei, asztalai, festőállványai – a tudatosan megszervezett körlet miatt – olyan többletmunkát végeznek, amelyek nem véletlenül számíthatnak magasabb értelmű és mélyebb tartalmú üzenet tulajdonjogára. (Ha nem számíthatnak, akkor lép életbe Válinál a képrombolási düh.) Ikonográfiai fölsorolás helyett tehát hasznosabb lenne a festő motívumainak ikonológiai elemzése. Azaz kiragadott egyes elemek helyett a *dolgok* között létrejött rendre, a szimbolikus tartalomra és – egy idejétmúltnak tűnő egykori greshamista kifejezéssel élve – a képegészre koncentrálni.

Kompozíciói

„Gyerekkoromban kristályokat gyűjtöttem, főiskolásként lakásokat terveztem és építészeti folyóiratokat nézegettem, később temetők enteriőrjét fotóztam: mindben közös élmény a tér. Sok műtermes képen ez a fő téma, általában üresek, félsötétek, színpadszerűek."
Ebben a vallomásban rejlik a magyarázat: képeinek szerkezetessége, szervezettsége, emberi „embertelensége" fakad ebből a kiindulópontból. Más kérdés, hogy mire használja azt az űrt, amelybe beleveti *dolgait*.
Az űr nem véletlenül került e szövegben a *tér* helyébe, mert Váli valamennyi periódusának van egyetlen közös jellemzője, s ettől a magára öltött szabálytól nem tágított: házainak, sírköveinek, azután pedig a rengeteg kisbútornak (állványnak, széknek, asztalnak, ágynak) soha, semmikor, semmilyen körülmények között nincs vetett árnyéka. Az űrben pedig nincs vetett árnyék. Legföljebb csak a behulló fény hagy Válinál nyomot. *Első műtermes képem – A/87/12* című tábláján például megengedi, hogy a tompított világosság víztükörszerűen ismételje a rácsos ablakot és hogy az effekt még néhány más művén is megismétlődjék, de árnyék sehol. Vagy eladta őket az ördögnek, mint Peter Schlemihl, vagy – és ez látszik valószínűbbnek – jelenlétük belezavarna a tervezetten tervezetlen kompozíciós rendbe.
Az árnyék eltüntetésének is megvan a maga művészettörténete. Korhoz kötött: a centrális perspektíva reneszánsz alkalmazása tette lehetővé, hogy az ablakként fölfogható négyzet fényeivel és árnyaival együtt a teljes illúzió érzetét ajándékozza nézőjének. Az axonometrikus perspektívát használó ókori és kelet-ázsiai síkábrázolásból ez az árnyékügy hiányzik. Mint ahogy az európai festészetből is kikopott, amint a modern művészet egyik központi problémájává vált a három dimenzió utánzásának tagadása, illetve síkra transzponálásának keserves művelete. (Lásd az idevágó szakirodalmat a japán fametszettől Van Goghig, Cézanne-tól a kubizmusig.)
Váli vetettárnyéktalansága annál is magától értetődőbbnek hat, mert: 1. Sok bútora eleve figyelmen kívül hagyja a műterem korrekten kiszerkesztett távlatát. Olyanok, mintha egy másik valóságból estek volna a szobába, persze, hogy rájuk nem vonatkozik a képépítés nagy európai szabálya. (Például *V. E. műterme – A/1989/16* vagy az itt közöltekből *Műterem, anyanyelv – A/1992/22*.) 2. Sok tere eleve fölülnézetre komponált, így a térmélységet árnyékával együtt elvitte a plafon alatt átrepülő kismadár. A magasból megfigyelt padló-esetek ősképeit valószínűleg megint csak a fotográfiák között kell keresni. (*Padlószemét reflektorral – F/1974/05*, *Szemetes képpel műtermem – F/1974/01*.) A földön kiszámíthatatlan alakzatot öltő papírfecnik csak a síkot tagolják, a térbe nem szólnak bele. Fogyatékosságuk egyben erejük: úgy lehet festett másukat a képmezőben ide-oda tologatni, hogy a súlyuk ne zavarja Válit, az űrbéli színpad berendezőjét. Magyarán: hogy absztrakt képet alkosson akkor is, amikor egész tisztán föl lehet ismerni a modellt.
Van műterem-képeinek, sőt korábbról absztrakt és sírkő-képeinek is egy sajátos, eddig figyelemre nem méltatott karaktere. Nevezzük jobb híján *megbillentés*nek. Klasszikusan konstruktív kompozíció (például Mondrian, Malevics, Max Bill) a világmindenségből kihasított kereten belül a fölmutatandó ábrát stabil és statikus helyzetbe hozott jelvényként értelmezi. „Itt állok, és másként nem tehetek, mint hogy színekkel megtöltött vonalhálót, négyzeten belül egy másik négyzetet vagy óraműszerűen tengely körüli ismétlést végző alakzatot mutassak fel az új rendben bizakodó nézői szemnek." De még egy „opportunista" konstruktivista is, mint amilyen Barcsay, a keretfeltételeket tiszteletben tartva a határokhoz minden körülmények között alkalmazkodik.
Ezt a megbillenést is először a fotográfiában lehetett megfigyelni. Az impresszionisták, mindenekelőtt Degas már vígan élt vele a mi festőnk előtt száz évvel, hát még Caillebotte vagy Bonnard. Megbillentik a képet, levágnak a képből, belógatnak valamit a képbe. Ahogy tanulták a fényképészektől és saját maguktól, merthogy maguk is fényképeztek.
Váli is ezen az úton jár. Nemhogy elveti a geometrikus alakzatok túlszabályozott fegyelmét, de a négyzet által kimetszett világgal is folyamatos küzdelemben áll. E stratégiát kétféle módon hajtja végre. Vagy érvényesít egy centripetális erőt a festményen, és akkor a despotikus szimmetriára szervezett motívumegyüttes peremvidékére telepíti azokat a renitens alakzatokat, amelyek majd jól bezavarnak a „központi hatalomba" (*Szigorú műterem – A/2009/45*, a válogatásban: *Műterem, itthon vagyok – A/2009/45*), vagy engedi, hogy egy másik, egy centrifugális erő a központból kitessékeljen minden elemet és a dolgok szétfröccsenjenek a szélrózsa minden irányába (*Szálkás műterem – A/2010/14*, a válogatásban az egyik legfontosabb, még absztrakt képe: *Igen, szerelem – A/1982/21*).
De akár centripetális, akár centrifugális szerkezetű a kompozíció, a stratégia mellett alkalmaz még egy taktikai manővert is. Igen gyakran megdönti a kép hosszanti tengelyét, hogy az amúgy is „hibás perspektívában" ábrázolt sírkövek vagy bútorok kvázi csúszásveszélyes helyzetbe kerüljenek. (Rengeteg a példa erre, a közölt képanyag többsége ide sorolható.) Kizökkent az idő (pardon, a tér) gyémánttengelye? Az is. Még inkább az elferdített, felbotlott, megbillentett látvánnyal Váli azt sugallja, hogy a világ magától értetődő rendje többé nincs. Ha van is, azt nem adják ingyen: nekünk magunknak, alkotónak és nézőnek közösen kell újrateremtenünk a nyugalom érzetét. Amúgy van egy egészen fix pont a képeken: a jobb alsó sarokban egy láthatatlan négyzetbe komponált ornamentikává dolgozott és évszámmal ellátott szignó. Az ego stabilitásának szép szimbóluma egy ingatagra hangolt világegyetemben.

Színei

Ezt írja 1967-ben naplójában, amelyet ki is emel a kötet nyolcadikként közölt képe, az *Aranyidők – A/1967/01* festmény mellett. „Színeket kellene gyűjteni. Így (a hangversenyen előttem ülők ruhái) aranyokker / cromoxid zöld matt / zöldesokker / égetett szienna /angolvörös / fekete / nápolyi sárga fehérrel / mélyzöld (párizsi kékkel) / középszürke, ultramarin zöld / kobalt világos sok fehérrel / fekete / mélyszürke."
Dús, zsíros, tarka ez a kolorit. Egy kamasz álmodik ilyen anyagokról, ebbe öltöztetné vágyainak nagy mellű, húsos farú, hangosan éneklő babáját. Ez egy mediterrán színskála. Ne tévesszen meg a listán föl-fölbukkanó fekete és szürke. (Nyilván a férfizakók miatt kerültek a látvány-orgia közelébe.) De Velázquez is, Gauguin is használta őket éppen eleget. A sötét árnyalatok nagyon alkalmasak arra, hogy a festményt mélyről indítva mindent kihozzanak az izzó színek valamennyi árnyalatából, meg hogy rekeszzománcszerűen zárványosítsák és egymástól elkülönítsék a keveretlenül fölhordott élénk festékfelületeket. (Mint az nem csak a klasszikusoknál, de Czóbel Bélánál vagy Gruber Bélánál, Váli korai kedves festőinél is jól megfigyelhető.)
Ez a dokumentum azért fontos, mert mutatja, hogy Váli pályájának már első évtizedében is elgondolkozott a szertelen, fegyelmezetlen, delejes szín-örömön, ezen a morbus pictus hungaricus hagyományon. (Kállai Ernő tudott sokat mesélni arról, hogy mennyit ártott a hazai modernizmusnak a túltobzódó keleties festőiség. Az úgynevezett magyaros stílus.) Elgondolkozott, majd lemondott róla. Tehát nem hogy nem gyűjtötte a színeket, hanem gyötrő bűntudattal alig engedett farostlemezeihez közel férkőzni pompagyanús árnyalatokat. Később pedig valósággal sportot csinált a „színtelenségből". Mint ahogy mostanában abból űz sportot, hogy miképpen lehet kijátszani az életjelt alig mutató tompított árnyalatokat.
Ez a színtelenség rafináltabb technikát követelt, mint ha szabadjára eresztette volna tubusait. Gyaníthatóan sokat segített ebben a festéssel párhuzamosan művelt másik műfaja, a fotó. Ezen belül is híres „szoba-szemét" felvételei. Nagy közhely, de kihagyhatatlan: a fekete-fehér kockák szerencsés kézzel kiválogatott darabjai taníthatták igazán a fény-árnyék végtelen variációjában rejlő festői lehetőségekre. Vagy ki tudja, talán fordítva is lezajlott a folyamat, mert hát a „szemét-fotó"-széria és az absztrakt korszak egymással párhuzamosan futott. És az előbbi az erősebb, ha úgy tetszik, „színesebb" (*Szemetes képpel műtermem – F/1974/01*, *Padlószemét reflektorral – F/1974/05*). Ezekből a random keletkezett valódi csendéletekből lehet megérteni a *Felé és tőle – A/1974/30* egészen pici barnával oldott pala-sötét, antracit-szürke, ólom-fehér harmóniáját vagy a *Halál, tűnődve – A/1975/34* piszkos-krém, bádog-rozsda, koporsó-fekete disszonanciáját.
Nem véletlenül írta 2004-ben, akkor, amikor már túl volt a kolorit-absztinencia túlzó fokán, hogy „a színes fotózásra való átállás – merthogy digitális képek lettek – igazi erkölcsi bukás. A fekete fotó absztraktabb."
Külön történet életművében a *Zsidó temető* ciklus. Benne pedig külön világ a ciklus több darabjának minden korábbitól elütő színskálája. A hatvanhat általam ismert képben van ugyan több is, amely emlékeztet az előző korszak szűken mért ismerős árnyalataira, de néhány mű radikálisan kibújik a magára húzott látványzubbonyból. Táblái közül a legdrámaibbak: vörösek. Halványrózsától mályváig, vérrögtől zászló-pirosig, bíbortól alkony-liláig, lávafolyamtól cékláig sorakozik föl rajtuk itt az összes korábban elhanyagolt, lenézett, kitiltott, elfelejtett forró szín. Nem az a legmegrázóbb bennük, hogy a sok tépett szürke-fekete alaktalan, de szúrós végű absztrakt idom után és a későbbi sok szürkés-feketés, alig-színekbe burkolózó műterem előtt ezeken a képeken meleg színek uralkodnak, és – hála a sírkövek lekerekített formáinak – a vonalak szigora is enyhülni látszik rajtuk, hanem hogy bennük szemlátomást kijött a sodrából festőjük. Mintha elvesztette volna gondosan munkált racionális kontrollját és hagyta volna a képalkotó elemeket szenvedélyektől vezérelve önmaguktól kibontakozni. Az érzelem, az izzás, a hőfok az, amit Váli bennük egyszer, bár három és fél évig tartóan, kipróbált. (Érdekes, hogy az új válogatásból ezt a vonalat kihagyta.) De ahogy az évtized végén palettájából – néhány kivétel azért van – kifogyott a jajvörös, úgy indulatai is lehűltek. A zsidó temetők korának úgy lett vége, hogy nem bizonyult zsákutcának. Csak éppen az indulat kimerült, és a színjózanság kora visszatért. Észak legyőzte Délt.
A műteremképek koloritja visszatért az érett korszak kiindulópontjához: a fehérhez, szürkéhez, feketéhez, de újragondolva. Az új szobák (értsd ezen az elmúlt negyedszázadot) általában fogadnak színt, de szigorúan ellenőrizve. Van közöttük barna tónusú (*Vuillard műterme – A/1991/22*), zöld illatú (*Halványzöld műterem – A/1994/14*), sárgás karakterű (*Tenger és műterem – A/2012/74*) és elég sok kékes árnyalatú (*Műterem fehér asztallal – A/1993/13*), meg például az e könyvben is szereplő *Véletlen műterem – A/2011/28*. De sem a barna, sem a zöld, sem a sárga, sem a kék – de még a följebb említett *Bordó műterem – A/2014/22* rőtje sem – lépi át azt a láthatatlan határt, amely átvezethet az önfeledt, a keveretlen, a tisztán tubusból nyomott színek vadabb vidékére. (Kicsit frivol a hasonlat, de nem találtam jobbat.) Váli műterem-színei nagy általánosságban olyanok, mint a klasszikus férfiszövetek. A gépek beléjük szövik ugyan az élénkebb árnyalatokat, de csak annyira, hogy a tekintélyt, erőt, komolyságot semmi se kockáztathassa. A szürke, illetve a „drapp" uralma maradjon, és az öltöny még hordható legyen. Ebben az összefüggésben a tiszta, élénk szín feminin, léha, komolytalan kísértés. Viszont a kettő párosítva: a szürke paletta és a szivárvány, közösen mégiscsak megteremtik azt a harmóniát, amelyen a világ rendje nyugodik.
Az utóbbi időben azonban egyre több a rendhagyó eset. (A férfidivat is megváltozott.) Van egy képcsoport, amely azzal szórakozik, hogy az enteriőrbe beenged egy idegen, vad, kezelhetetlen, lényegében integrálhatatlan színfelületet, már csak azért is, hogy lássa: mi történik a többivel, a komfortos felületekkel. Ilyen az e könyvben is közölt *Műterem Petri György tiszteletére – A/2004/39* festményben a vádlóan vörös téglalap és a *Sárga műteremben – A/2007/21* szereplő másik „kép a képben". De a legtöbb deviáns művet a Belvedere-kiállításon lehetett megfigyelni. Ott szerepelt egyértelmű kék–narancs konfliktus (*Barátságos műterem – A/2010/25*), határozott türkiz–rózsaszín párbaj (*Piros műterem – A/2001/37*) és – irgalom atyja – egy villanás erejéig visszatért a zsidó temetők indulatosan izzó tónusa is. (Beszédes cím: *Műterem az alsó pokolban – A/2008/02*.)
De föltűnik nála olykor másféle szélsőség is. Ez a végső tisztaság akarásának bevállalása. Út a monokrómia, a minimal, a nulla pont irányába. Gyakori jelenség ez még a magyar művészettörténetben is. Barcsay Jenőnek a Semmi felé gravitáló fekete-képei hasonló indíttatásból születtek. És Tóth Menyhért fehérrel festett fehér vásznai szintén e fajtából valók. (A festő kötődése Kecskemét művészeti infrastruktúrájához nyilván gyakorivá tette találkozását az utóbbi művész egykori teljesítményével. Barcsayra utaló gyöngéd érzelmeket nem találtam dokumentumai között.) Mindenesetre tény, hogy az itt látható *Meztelen műterem – A/2018/02* vagy az utolsó látogatásom során megcsodált *Zsoltár műterem – A/2017/59* e nemhez tartozik. S hát valahogy ebbe a szekcióba tartozik az a festmény is, amely a szemem láttára született.
Egy szónak is száz a vége: szerepeltetett tárgyaihoz és a tárgyak helyzetének kijelöléséhez, a kompozícióhoz képest sokkal fontosabb képelem nála a SZÍN. Ez a faktor válik a festmények elirodalmiasításának, a pszeudótörténetekkel való hírbe hozásának legfőbb akadályává, mindenekelőtt pedig ezért gondoljuk Váli Dezsőt a kortárs hazai művészet egyik utolsó és e nemben legnagyobb koloristájának.

Installációi

Kész a kép, be kellene keretezni. Nem olyan egyszerű dolog ez. A *Csend a szobában – A/1983/01* háromszor cserélt keretet – írt egy ilyen procedúráról Bognár Róbert –: „fölkerült a festő keze által, pont jó magasságba – a háló-dolgozószoba falára, és zajos csend támadt körülötte. Hetekig őkörülötte forgott a világ. Háromszor cserélt keretet – a művész keze által –, mert a fémkeret hűvös volt, a keskeny fakeret keskeny, a széles széles. Lekerült az üveg, mert nagyon becsillogott, de üveg nélkül meg meztelen volt a kép. Vissza az üveget. Mégiscsak maradjon a széles keret!"
Minél többet látom Váli képeit, annál erősebb a sejtés: nála a keret több, mint a mű használatba vételének elengedhetetlen tartozéka. Inkább a képfilozófia része. Talán ezért is csinálja őket saját kezével: nem bízik a sorozatgyártásban. Valahol panaszkodik is amiatt, hogy a reprodukciókon nem szerepelhet a harmincféle kombinációban kivitelezett tipizált ráma, pedig hát nélküle a festmény nem ugyanaz a festmény. Szerencsére nincs egészen igaza: a papír másképpen viselkedik, mint egy semleges tapéta. Néhányszor pedig a keret is része lett a publikációnak, különösen, ha formát bontott, és szofisztikált színű stukkóval ajándékozta meg a kompozíciót. (Mi a Mozgó Világban kettőt színesen is lehoztunk ilyenből: az *Egyenes műtermet – A/2009/09* és a *Bolond műtermet – A/2009/14*. Nagyon finoman néztek ki.)
De tény: a hosszú munkával kifundált típus-keret nélkül festményeinek igencsak meg kellene dolgozniuk a láthatásért, és könnyen veszíthetnének erejükből, tónusgazdagságukból, a faktúra izgalmas rücskeinek érvényesíthetőségéből. A keret nála úgy működik, mint a jó, légmentes keszon: A pontból – azaz a tisztán művészies világból – B pontba – azaz a hétköznapi látvány világába – csak azáltal jut el (juttathatja el a vizuális üzenetet), ha előbb alkalmazkodik a nyomáskülönbségekhez. A deklit határoló lécrendszer, legyen az sötét vagy világos, fém vagy fa, ezért igazi szkafanderként viselkedik. *Elkeríti* a festmény testét, hogy az teljes védőfelszerelésben lásson munkájához, a néző szemének folyamatos edzéséhez, élesítéséhez, érzékenyítéséhez.
„Én olyan házban élek, amelyben van Váli-kép – írta Esterházy Péter. – A kép kedvéért át kéne épí-

teni a házat, egy kicsit, és nem vet sem rám, sem a világra jó fényt, hogy ez csak mint tréfa értelmezhető." Bármennyire is erős mű a *Műterem, középen egy szék – A/1988/24* (ez volt az író tulajdonában), ha a festmény „drapp" alaptónusú álarchitektúrája akadálytalanul olvad a szoba falába, még vicc formájában sem merült volna föl a *valódi architektúra* megváltoztatásának gondolata. Váli keretei jól ki vannak találva.

Apaideáljai, lelki rokonai

Egyszerűbben fogalmazva: művészettörténeti hálója. Ha nem súgnának maguk a képek, írásba is sokszor összegyűjti vélt és valódi mestereit. Érzelmi kötődések miatt Sugár Gyulát emlegeti legtöbbször, a VÁLI*NEWS* oldalain ki is vannak gyűjtve az idevágó sorok. „Sokat tanultam tőle – írja 2005-ben –, nem csak szakmait, de csendes, somolygós, akkor még optimista gondolkozását is." Ismerve a szerencsétlen sorsú idősebb barát munkáit, ma úgy tűnik, hogy annak sem témaválasztása, sem stílusa, sem technikája nem vonzhatta. Válitól igencsak távol állhatott a szertelen expresszivitás. Talán a pesti belvárost mutató tarka képeiből okult még valamennyit. De, úgy látszik, mégiscsak Sugár volt az, akinek elhitte, hogy munka előtt érdemes fél órát a festőkészletével foglalkozni, hogy ha egy műve saját magának nem tetszik, fordítsa fal felé, fél év múlva a kép „megfesti önmagát", s hogy a nagy ablak alsó részét leghelyesebb befedni, mert műteremben a felülről jövő fény az igazi.
Igazi mestereivel nem találkozott soha, pedig volt belőlük jó pár. A halottak élén vitathatatlanul a svájci mester áll. „Klee az apám… legalábbis így mutatkoztam be '70-ben, Bernben, a Klee-múzeumban – írta naplójában –, s a dolog bejött, mert a titkárnő azonnal telefonált, és intézkedett. Az igazgató már értette a félig-tréfát. Három napig ültem engedélyével a múzeum raktárában, főleg magammal elfoglalva, hogy én most itt ülök, és a kezemben tartom…" Váli 1992-ben, a Mozgó Világ folyóirat tíz számába egy-egy általa kiválasztott és őt megérintő nagy festőről írt esszét. Klee a regiszter-ária aranymetszési pontját foglalta el. Ő a nyolcadik, ő az Überhaupt.
De Klee-hatás és Klee-hatás között óriási különbség figyelhető meg életművében. Egy korai városka képének lényege (*Egyszer volt – A/1961/02*), hogy a házak térbeli fogatukat őrizve úgy torlódjanak egyetlen kupacba, hogy az egész nehogy leszőhető falikárpittervvé szelídüljön. Maradjon erősen feszült és robbanásra kész. Ezt üzenték az egymásra fenekedő harcos diagonálisok, a centrálisat hanyagoló axonometrikus mélyülés és persze a feketefehér vitába harcosan beszálló sárga–rózsaszín, valamint lila–égetett sziéna ütközések. Bár a tetők szögei, a házfalak dülöngélései, a kétdimenziósá vasalt téridomok leginkább Klee *Villa R*-jének (1919, Bázel) csodálatáról tanúskodtak, de Váliból ekkor még hiányzott a lebegés. Ekkor még Sturm und Drang korszakát élte.
Később már egy másik Klee hatott rá, például a *Vogelscheuche* (Madárijesztő, 1935, Bécs), amelynek alakja olyan, mint egy állványra tett kép, a kollázsból négyszöggé formált testének roncsolt, tépett, „visszavett" árnyalata pedig mintha előrevetítené a lehelet-harmóniákban kedvét lelő magyar festő színekkel játszadozó üzelmeit. (Ilyen például a könyvben is látható *Tenger és műterem – A/2012/74.*)
De leginkább nem is a térfölfogás, nem is a tudós gondossággal kidekázott árnyalatok miatt ambicionálta ezt az „apa-fiú" kapcsolatot. A motívumok játékossága, az elemek súlytalansággal kacérkodó állaga, a komoly és komolytalan ironikus macska-egér harca miatt lett Váli Klee legtántoríthatatlanabb csodálója. Talán magában sem tudatosította: az efféle képalkotásban mint *magatartásában* találta meg a másfelé haladó világgal szemben tanúsított értelmiségi ethosz leghitelesebb kifejezését.
Aztán ott van Kondor Béla és Bálint Endre. Bár Pantheonjában külön helyen egyiküket sem említi, cikket egyiküknek sem szánt, de szabad szemmel látható, hogy előbbitől a *vonalvezetés* szálkás artisztikuma (pl. *Lebbenő – B/1978/02*), utóbbitól a több táblából szerkesztett, ikonosztázzá bővített alig-motívum halmozás miatt válhatott ikonikus mesterré (*Nagy keresztút – A/1971/10*). De, kedves olvasó, mondjon a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején belépő Stúdió-generáció markáns egyéniségeiből valakit, akire így/úgy nem hatott vagy az elátkozott festő-költő-grafikus óriás vagy a „visszidens" poszt-európaiiskolás nagyszerű művész? Kondor és Bálint legföljebb azokat hagyta hidegen, akik gyorsan akartak idomulni a Művészeti Alap – Képcsarnok – Képzőművész Szövetség szentháromsága által sikerbiztosnak ítélt követelményrendszerhez. Továbbá azokra sem hatott, akik már ekkor szakítottak valamennyi hazai tradícióval, és a nagyvilág kínálta legfrissebb kurrens áramlatokat kémlelték. Váli természetes módon rajzolt ekkor „kondorosan", és magától értetődően absztrahálta a jeleket „bálintosan". Azt tette, amit minden jó akkori pályakezdő: szabadulni akart a natúra fogságából, és kapaszkodni akart egy erővel elvágott művészettörténeti fonál még épnek látszó végéhez. Mára ebből a vonzalomkörből alig maradt valami. Az előbbi kifújt az absztrakt korszakkal, az utóbbi folytathatatlannak bizonyult a zsidótemető-képek után. De – mint egy elmúlt szerelem emléke – ott maradtak minden „félrecsúszott nyakkendőben" és „eltévesztett köszönésben".
A Mozgó Világban közölt önvallomás-folyamnak is fölfogható hommage-írások között egy villanófényt kapott még Paolo Uccello és Maurice Utrillo, Tornyai János és Czóbel Béla, Vaszkó Erzsébet és a már említett Tóth Menyhért, akihez Kecskemétre, mint hazajáró lélek, rendszeresen visszatért. Fontos mesterek ők mind. Volt, akitől perspektívát, volt, akitől naivitást, volt, akitől színörömöt és volt, akitől puritanizmust tanult. A sorból még kiemelendő az École de Paris nagyszerű mestere. Váli nem győzte őt csodálni, miközben buja, nagypolgári gondtalanságától amúgy irtózott. Ő Bonnard, aki levette lábáról fokozhatatlan európai eleganciájával, fénnyé égő színeivel, mindenekelőtt pedig nonkonformista kép-kivágataival.
A kortárs Váli életéből persze kihagyhatatlanok rokonsorsú barátai és tanítványai. Szüts Miklóst, Vojnich Erzsébetet, esetleg Tölg-Molnár Zoltánt szokták ilyenkor szóba hozni, az egyenrangúsított tanítványok közül pedig Nádor Tibort, Várhelyi Tímeát és Fischer Balázst. Ők nem „apák", csak „oldalágiak" és „lemenők", de lassan már egy törzzsé álltak össze a magyar művészet külső megfigyelői számára. Lehet, hogy nem mindegyikük vállalja ezt a fiktív vérségi köteléket, de az empíriát nem befolyásolhatja minden egyes érintett érzelmi motivációja. A külső megfigyelő számára nyilvánvaló, hogy ők együtt alkotnak egy makacs művészeti kisebbséget. Ők a konokul festő értékőrzők, miközben nem konzervatívak, ők a képben, kompozícióban, színben gondolkodó csökönyös pompeji strázsák, akiktől mi sem áll távolabb, mint belépni a hivatalos reprezentáció udvartartásába. A többi rokoni kapcsolatot kicsit részletesebben megírtam már, olvasható is a cikkválogatás utolsó darabjában. De van még két név, amelynek említése nélkül a Váli-kép nagyon torzóra sikerülne.
Az egyik ugyan szerepel a fölsorolásban, de fontossága nem kap elég hangsúlyt. Ő Giorgio Morandi, a huszadik századi olasz festészet egyik legkülönösebb, véleményem szerint egyik legjelentősebb alakja. A futurista avantgárddal indult, és velük együtt tartotta a lépést, amikor a többiek bekanyarodtak előbb a szürrealizmust előkészítő metafizikusok utcájába, majd ráhajtottak az „értékőrző" valori plastici sztrádájára. A főútvonal folytatásához, a fasiszta Novecento újklasszicizmusához azonban már nem volt kedve. Egész életében – amely topográfiailag alig terjedt túl a bolognai körleten és a kis hegyi településen, Grizzanában berendezett műtermén – korsókat, kannákat, üvegeket, tégelyeket, fiolákat, bödönöket, tálakat, tölcséreket lefestve teremtett a valódi világ helyett egy alternatív világot. Néha ugyan megoldott egyké vázát, amelybe olyan szorosan gyömöszölte a halvány rózsát, hogy az inkább ágyúlövegnek hatott, semmint szobadísznek, és elég sokszor modellt állt neki pár romagnai ház, magas kőkerítéssel, sűrű lombbal szórt szürke fényben, de ezen kívül senki és semmi más nem érdekelte, mint amivel az Isten megbízta. Az olívzölddel párosodó rubinpirosakkal, az antracitszürkével elvitatkozó kobaltkékekkel, szóval az igazi húsba vágó problémákkal. A nagy titok abban rejlik, hogy ezt a „másvilágot" olyan intenzíven ragadta meg, hogy képeit nézve nem lehetett nem gondolni arra a világra, amelyből kimenekült. Attitűdje nagyon hasonlít Váliéra.
A másik nevet a címszereplővel kapcsolatban régebbi írásaimban egyszer sem említettem, pedig kellett volna. Valamelyik naplójában őt nevezte mostohaapjának. Valamelyik farostlemezén – följebb írtam róla – egy festett „képben kép" az ő művére emlékeztet leginkább. Több személyes beszélgetésünk alkalmával az ő teljesítményét tartotta az igazi csodának. Ő Mark Rothko, az amerikaivá váló, rejtélyes okból öngyilkosságot elkövető kis lett zsidó, akinek festményei majdnem üresek, még csak nem is absztraktok, inkább absztrakt előttiek, és egyetlen motívuma sem alkalmas arra, hogy szituációt lehessen mögéje képzelni. Nagy, sugárzó, egymás alá sorolt színmezőkből állnak a vásznai. Fantasztikus erő, óriási merészség, hiperérzékenység árad ezekből a sávokból. Olyanok, mint a kinyilatkoztatások. „Az emberek, akik sírnak a képeim előtt – mondta egy interjúban –, ugyanazt a vallásos élményt tapasztalják meg, amit én magam a kép festésekor."
Érteni vélem a magyar festő nosztalgiáját e földöntúli élményt megkísértő ragyogás iránt. Spiritualitásra fogékony alkata is vonzódik az abszolút festészet látványához. De hiába tetszik neki Rothko, ő – szerencséjére – nem ilyen. Lehet, hogy szeretné, ha néha sírnának a képei előtt, de azt is szeretné, ha néha meditálnának, néha szomorkodnának, néha örömöt éreznének vásznai előtt. Gyakran gyónó, gyarló ember ő, és tudja, hogy nem csak imából él az ember. Rothko csak egy be nem teljesülő szerelem és egy teljesíthetetlen mérce. Szóval ő inkább Klee és Morandi. De leginkább Váli Dezső, mert éppen eleget dolgozott rajta.

Váli-cikkek.
Öt évized válogatása

Népszabadság – 1976. január 16.
Katalógus nélkül

Váli Dezső-kiállítás a Stúdió Galériában

Váli Dezső régebbi kiállítási katalógusában volt egy vallomásszerű önéletrajz, lényeges adatokkal. Innen lehetett megtudni, hogy eredetileg nem festőnek, hanem belsőépítésznek készült, és diplomát is szerzett ezen a szakon. Ebből derült ki, hogy a mesterséget – mások mellett – Szrogh Györgytől, Antonello da Messinától és Paul Kleetől tanulta: szellemi élményeket – megint csak mások mellett – Senecától, Déry Tibortól és Thomas Manntól kapott. Ahhoz a tárlathoz kellett: a lírai curriculum vitae. Az építészet iránti vonzalom a feszesen szerkesztett többrekeszes festményeket magyarázta. Az ironikus képcímekhez – mint amilyen a *Majd befejezi a hálás utókor – A/1973/32* – irodalmi hatások adtak megfejtést. Az *Örök vadászmezők felé – A/1973/29* aranybarnájához sem ártott tudni valamit a velenceies kora reneszánsz ihlető erejéről; vagy játékos vonalgazdagságát figyelve Klee máig eleven útmutatásairól.
A régi katalógusra csak azért kellett ilyen hosszan emlékezni, mert a Stúdió Galériában rendezett új Váli Dezső-kiállításhoz nem készítettek semmilyet. Adatokat sűrítő vallomásos füzetke helyett egy plakát kapható, arról pedig – a műfaj természetéből következően – éppúgy hiányzik az önéletrajz, mint a műtárgyjegyzék. Lehet, hogy a művész kívánta így, lehet, hogy a véletlen hozta csak, de ezekhez a képekhez mellékelt legfontosabb információ az a poszterré nagyított barna fotó, amely egy műterem közepén mutatja Váli Dezsőt, a „homo contemplata", a töprengő ember beállításában, éppen úgy, ahogy önmagát régen láttatni szerette.
Ezúttal értelmetlen megismételni a szerzői vallomást, mert már szétfoszlottak az arányos meleg színek, tűnőfélben a képcímek iróniája, és alig van valami az építészmúltat idéző feszes rendből. Maradt a *töprengés*, és ha ezt olyan erős egyéniség műveli, mint Váli, nem jelent feltétlen megtorpanást. Arra pedig különösen jó, hogy hatályon kívül helyezzen egy korábbi ars poeticát és előkészítsen egy újabbat, amely nyilván nem azért hiányzik még, mert lassú a nyomdai átfutás, hanem mert *lassú a „fiatal művészt" „érett művésszé" alakító folyamat.* Tavaly festett táblaképein ugyanis megfoghatóbb, amiben bizonytalan, és tünékenyebb, amiben azelőtt feltétel nélkül hitt. Hol van már a zárt kompozíciójú absztrakt táblatípus, amelyek egymás mellett több rekeszes absztrakt oltárképekké álltak össze! Hova tűnt a „festői festészet" igénye, és mivé vált a bonyolult formák hangulati tartalma! A töprengések eredménye az lett, hogy megmaradt a felszínen a triptichon vagy a diptichon szerkezet, a szénporral bedörzsölt nyers fakeretbe két-három tábla is összeszorult, de csak azért, hogy nagy foltfelületek és síkokat metsző vonalak ne vehessék tudomásul a fizikai határokat, és úgy áramoljanak szabadon, mint a barokk paloták homlokzatán a különböző szintek között az óriás oszlopok és óriás díszítmények. A színskála addig egyszerűsödött, míg a szurokfekete és szürkésfehér alig hagyott helyet néhány lilának és okkersárgának. A határozott formák annyira felolvadtak, hogy nemcsak a jelentésre váltak alkalmatlanná, hanem *többértelmű és titokzatos jelszerűségüket is elvesztették.*
Műhelyproblémák és meditációk. És mégsem egészen magánügyek, mert a korábbi stílus tagadása voltaképpen leszűrt tapasztalat eredménye lett. Váli Dezső régebbi képei – igaz, erről nem beszélt önéletrajzában – ahhoz a generációkat átívelő szentendrei művészethez igazodtak, amely egyszer már Vajda Lajossal és Ámos Imrével megteremtette napjainkig érvényes jelképrendszerét, Barcsay Jenővel és Bálint Endrével pedig egyszer már végleges harmóniává érlelte a jelképek artisztikumát. Maradt még ugyan a harmadik nemzedéknek is éppen elég formai probléma, képsíkba beúszó ősi alakzat, ikonos szerkezet, óarany színezés: de a követőknek kellett megbirkózniuk a modern magyar festészet ragyogó félmúltjának óriásaival is. A küzdelemben sokuk pedig nemcsak alulmaradt, hanem kikerülve a szembesítést, mindjárt fegyverhordozóként kezdték, és úgy is folytatták pályájukat. *B. E.* – azaz Bálint Endre – *itt már járt valaha – A/1973/10†* – írta egyik régi műve alá Váli. Újabban ezért indult másfelé, ahová nem követik annyian. A misztikára fogékony múltba révedésnél fontosabb lett számára egy tiszta, jelentéstől függetlenített dekorativitás; az összegubancolt vonalak és szélesen terpeszkedő, vékonyan festett, nagy síkok izgató egymásmellettisége; a fekete és a fehér végletes ellentéteihez közel merészkedő tört színek tört harmóniája. Sok mindenről lemondott így: érzelmek, emlékek ábrázolhatóságáról, hangulatokról és ősi jelképekről. De az *Éjjel, ég, víz – A/1975/26†* című képében a pontozott meg sima felületekkel, a puha meg erőszakos körvonalakkal olyan új látványösszhangot nyert, amellyel – ha akar – véget vethet a töprengés korszakának.

Népszabadság – 1978. december 10.
Játszani is engednek

Jubileumi Stúdiókiállítás a Nemzeti Galériában (részlet)

Megvesztegettek. A nézőkkel és kritikustársaimmal együtt felszólított írásban V. D. festőművész: csináljak új képet elrontott és elemeire vágott tábláiból. Jó ideig babráltam a jubileumi Stúdiókiállítás egyik bokszában, és létrehoztam néhány tízszer tíz centis darabból egy – állítom – kiváló művet: volt benne sejtelmes domb, éjszaka, sőt még sáfrányfényes hajnal is. Egészen addig gyönyörködtem benne, amíg egy nyolcéves kolléga szét nem dobta az egészet, mert ő meg sivatagi vihart komponált a sarokban, és ahhoz hiányzott a sáfrányszínű kocka, de a sikerélmény így is megmaradt. Mint érdekelt fél, lopva körülnéztem: vajon hogy tetszik a többieknek a „kiállításunk", ahol – ha időlegesen is – képviselve voltam néhány, csakis személyemre jellemző színakkorddal, összetéveszthetetlen formarenddel, tehát művészetemmel? Egyszerű trükk – mondtam később kijózanodva: csak a kritikusi szenvtelenséget kell szenvedéllyé alakítani, a külső figyelmet belső érdekké tenni, és máris legömbölyödnek a fogyatékosságok, kicsúcsosodnak az erények!

Népszabadság – 1981. február 20.
B. E. itt nem járt soha

Váli Dezső gyűjteményes kiállítása a Műcsarnokban

Játsszunk a gondolattal! Mi lett volna, ha a negyvenes évek végén a hibás, türelmetlen kultúrpolitikai intézkedések nem szórják szét az Európai Iskolát? Ha a magyar legális modernizmus, a „konstruktív szürrealizmus" nem egy „szerdai napra esik", hanem kifejleszti a maga mecenatúráját, intézményrendszerét, közönségét? Ha Vajda Lajos már harminc évvel ezelőtt bevonul a magyar képzőművészet halhatatlanjainak panteonjába, és ha Bálint Endre, Korniss Dezsővel és Barcsay Jenővel egyetértésben (elég abszurd feltételezés!), annak idején Kossuth-díjat és tanszéket kapva, fiatalok tucatjait alakítják a maguk hasonlatosságára?
Ez esetben Váli Dezső nem harminc-valahány éves lenne, hanem hússzal több. Nem hökkentené meg alkalmi kritikusait, és nem tűnne ki lírizáltan fogalmazott manifesztumaival. Szépen belesimulna a magyar képzőművészet fejlődésének fősodrába, és annak rendje-módja szerint elnyomná azokat a fiatalokat, akik a maguk keresetlenül nyers módján a pokolba kívánják a rebbenően érzékeny, menthetetlenül individuális és klasszikus arányérzékre berendezkedett „nagy-öreg avantgarde-ot". Miután azonban a magyar képzőművészet sorsa, mint köztudott, nem így alakult, Váli Dezső és a válidezsők (például *Szüts Miklós*, például *Szemethy Imre*, például *Almásy Aladár*) még el sem érték legszebb férfikorukat. Kimaradt legalább egy generáció, így kart karba öltve vonulnak fel neoavantgardékkal, és fej fej mellett vívják ki túl éber ítészek sommás ellenszenvét. Amely ellenszenv éppúgy szól az egy híján húsznak minősített, szépen festő, szépen karcoló posztavantgardistáknak, mint a tizenkilenccel kitüntetett alapokat robbantgató újmódi moderneknek.
Nem tudom, hogy használok-e az effajta művészet imázsának, ha kikezdem a mellőzötteknek kijáró és a mellőzöttekhez illő rosszalló véleményekből font glóriát. De ritkán láttam hagyománytisztelőbb, rebelliótól mentesebb, jó értelemben fogyasztásra alkalmasabb piktúrát, mint Váliét a Műcsarnokban. Ha pénzem lenne, és gyűjtő lennék, vagy ha pénzem lenne, és nagyon hiányozna egy kép a hófehér falú, krómmal, bőrrel, üveggel, a jóízlésűek tartózkodó gőgjével berendezett nappaliszobámba, törném magam a *Hajóút Kréta felé – A/1980/12* című tábláért vagy a *Séta veled – A/1984/32* című kompozícióért. Ezekkel a gondolatébresztő kékekkel, narancs-rózsaszín felületekkel kellemesebb lehet együtt élni, mint egy jól gondozott akváriummal.
Értelmiségiekhez illő kultúra, a hagyományok közegéből lepárolt spiritusz, érvényes műveltségtől fűtött tájékozódási készség teszi oly kívánatossá e műveket. Bár ezeket a pozitív jelzőket – ki tudja, miért – lassan már irónia nélkül le sem lehet írni, higgyék el, kultúrával, spiritusszal és műveltséggel nem éppen eleresztett képzőművészeti életünkben becsületük van ezeknek az értékeknek.
Tehát mielőtt elmélyülünk Váli Dezső szögletesre tépett formáinak „ton in ton" vagy éppen ellenkezőleg, kontrasztossá keményített világában, elváratik tőlünk bizonyos művészettörténeti ismeretanyag. A szerző maga is fontosnak tartja tudatni, hogy Bálint Endre, azaz *B. E. itt már járt valaha,* de az sem lenne meglepő, ha Váli nyíltan hivatkozna az orosz-francia Szergej Poljakovra mint kompozíciós rendjének szellemi atyjára, vagy az amerikai-orosz Mark Rothkóra mint az értelemhordozó tágas, nagy felületek világhíres kidolgozójára. A külsőségek ugyanis fegyelmezetten igazodnak részben a szentendrei, részben az euroamerikai festészeti hagyományokhoz. Fotókollázsait akár taníthatták volna a magyar avantgarde földalatti

akadémiáján, ha ilyen van. A festménnyel együttlélegző, a festményhez hozzápatinázott antik képkereteit párizsi galériákban is melegen üdvözölték volna. Választott képméretei pedig (gyakran egy méterszer két méternél is nagyobbak) a vágyakozás érdekes dokumentumai a tengerentúli megalománia iránt.
A műveltséganyag és a külsőséges fordulatok tárgyalása után hátra lenne egy eddig elhanyagolt tétel. *E művészet tartalma, hozzánk szóló közlendője.* Ha ezt firtatjuk, fájdalom, vissza kell vonni a bevezetőben ígért történelemhamisító játékot. E festészet ugyanis csak hunyorítva, csak színeiben, vonalvezetésében, idézetanyagában feltételezi a példaképek útjának folytatását. A lényegben nem. Bálint Endre földöntúli szellemekkel paktáló víziói, Poljakov rendszer és rendszertelenség között egyensúlyozó szigorát, Rothko mániákus egyszerűsítési hajlamát hiába is keresnénk Váli Dezső festészetében. Azaz: hiába keresnénk a nagy avantgarde-nak mindent egy lapra feltevő, a szépen és a nem szépen, a sikeren és a sikertelenségen túljutott igazságkereső kinyilatkoztatási kényszerét. Bizony az Európai Iskolát szétszórták, az euro-amerikai hagyományok legfeljebb könyvből ismeretesek. Bár a formák olykor megejtően hasonlítanak a harminc évvel korábban alkalmazott fordulatokra, a Váli-képek nem vér szerinti gyermekei a hajdani polgárpukkasztó teljesítményeknek. Úgy látszik, mégsem lehet generációk feje fölött átnyúlva úgy tenni, mintha az idő megállt volna. Ne higgyünk ezért a képcímek asszociációra serkentő váratlan szókapcsolatainak (*Igen, csend van – A/1974/01, Az ékszerkereskedő vasárnapja – A/1977/06*), higgyünk inkább a festő tévedhetetlen színpárosítási érzékének és a felületet megdolgozó csalhatatlan ösztönének. Nincs itt semmiféle ékszerkereskedő, se B. E., se Sz. P., se M. R. Más van jelen. Látomás helyett hangulat, egyéni mitológia helyett gondosan áttanulmányozott huszadik századi motívumanyag, pokolra szálló indulat helyett merengés a kárhozat esélyei felett. Ha végképp nem tartjuk tiszteletben a stilisztikai ismereteken nyugvó műtörténeti kategóriákat, azt kellene mondanunk: Váli Dezső olyan rafinált impresszionizmusfélét művel, amelybe a hazai hagyományoknak megfelelően minduntalan becsempészett egy szimbólumgyanús mozzanatot, mondjuk, a jó öreg Nagybánya és fiatalabb rokona, az elegáns Gresham megbízható receptúrája szerint. Csak míg a valóságos látványfestőknél hegyek és dunakanyarok szolgáltatták a melankóliára alkalmas ürügyet, a látvány szégyenlős tolmácsolójánál padló-szemét és hulladékanyag nyújtja az átírásra alkalmas témát.
Persze rendkívüli dekoratív erő, szuggesztió rejlik ebben a hajlékonyan kezelt formában. Kilépve a Műcsarnok kapuján azon kaptam magam, hogy a repedezett aszfalton, a málló vakolatú házak falán, a rongált kocsik felszínén Váli Dezső-festményeket vizionálok. A világ egyszeriben csupa harmóniává, izgalmas vonalstruktúrává, merő faktúrává változott. Bármelyik részlete kihasítva gyönyörködtetésre, hazavitelre, birtoklásra ingerelt. Ha ez avantgarde, ugyancsak kivették a méregfogát. Mert lehet, hogy akik Válit megigézték, forradalmárok voltak, még ha polgári ruhát hordtak is. De amivé Váli művészete lett, az polgári alkatú. Igaz, a forradalmárok öltönyét hordja.

Népszabadság – 1993. január 16.
Koldus keresztút

Objektív sorok szubjektív szándékból

Szócikk *A keresztény művészet lexikoná*ból (Corvina, 1986): „A keresztút az útvonal Jeruzsálemben (Via dolorosa), amelyen Krisztus – a helytartói palotától a Kálváriáig – a keresztet hordozta. A 15. századtól kezdve vált szokássá Krisztus szenvedésének hét, majd tizennégy állomását (stáció) templomokhoz vagy (temető)kápolnákhoz vezető út mentén felállított oszlopon ábrázolni. A stációk mellett vonuló hívek így gondolatban végigjárhatták a keresztutat és végigelmélkedhették Krisztus szenvedéseinek egyes mondatait." Bejegyzésrészlet ‚89.11.6 jelzéssel Váli Dezső *C. Naplója*ból (Új Mandátum, 1992): „Hónapok óta gondolkodtam egy új keresztúton, anélkül, hogy tudtam volna. Most megcsináltam két nap alatt. Nagyon szeretem. Fölmentem fotóapparáttal a Munkásmozgalmi Múzeumba, kértem harmincas évekbeli munkás szociofotókat. Délutánra előhívtam, amit ott a helyszínen lefotóztam belőlük, másnap estére keretezve készen volt. Fölvetettem a püspöki karnak, mi lenne, ha Magyarország ezt ajándékozná két év múlva a pápának, látogatásakor. (Gondolom, nem fognak hamar dönteni, egy reprósorozatot mellékeltem.)"
Lexikonszócikk – folytatás: „A keresztutak létesítése abban a szokásban gyökerezik, hogy a szentföldi zarándokok sorban felkeresték Krisztus szenvedésének színhelyeit. Ennek alapján és a ferences rend által propagált passiósajátosságok nyomán született meg az az igény arra, hogy Jeruzsálemtől távol is legyen mód a szent helyek által nyújtott élmények átélésére."
Képaláírás a *Napló*ból: „Még télen kiállítva a Téli Tárlaton a Műcsarnokban, onnét megvette a Minisztérium a Nemzeti Galéria számára 140 000-ért (ötezret lealkudtak). Az angol nyelvű változat pedig a Magyar Karizmatikus Imaközösségek ajándéka volt a pápának, amikor itt járt. (Miklós szerint ez a munkám: giccs. Lehet.)"
Részlet *Assisi Szent Ferenc perugiai legendájá*ból (Helikon, 1990): „Mert minden teremtmény ezt mondja, sőt kiáltja: »Az Isten érted teremtett engem, ember.« Ezért mi, akik vele voltunk, tanúi voltunk, mekkora külső és belső örömét lelte csaknem az összes teremtményben, milyen szívesen érintette és nézte őket."
Képaláírások a *Koldus keresztút – B/1989/44* első publikációjából, *Hittanlecke felnőtteknek is – B/1990/23* (Mozgó Világ, 1990.04.): „Békét akarsz? Magadnak is? Egyszer és mindenkorra meg akarsz-e bocsátani mindenkinek? Azoknak, akik: büdösek, a boltban becsaptak, gumibotot hordanak, rosszul javították meg vízcsapodat, félrekezelték édesanyádat, akiket a mamád utál, ellenségei minden hitnek, gyűlölik a magyarokat, tehetségesebbek nálad, nem figyelnek rád eléggé, lehányják a lépcsőházat, bömböltetik a magnót éjjel, nem adták kölcsön a …, nem hitték el, hogy …, mással randevúztak helyetted, szebbek nálad, egyszerűen csak jól elkéstek, megvertek vagy szüleidet, gazdagabbak, akárcsak sportban, fecsegősek, megették a tízóraidat, tehetségtelennek tartanak, megmosolyognak, eltörték a kedvenc bögrédet, vezetnek téged, pedig alkalmatlanok rá, pornót készítenek, öregek és csak a macskájukat szeretik, túl nagy fülbevalót viselnek. Meg akarsz-e bocsátani Hitlernek, minden diktátornak, minden nációnak, meg tudsz-e bocsátani az Atyának, hogy jobb sorsot szánt neked, és ezért most keresztbe tett neked? És magadnak, hogy a múltkor olyan csacsi voltál? És hálát akarsz-e adni mindezekért?!"

Váli

Vallásos katolikus, de nem boldog a mindenkori egyház nagy étvágyú politikája miatt. Ötvenéves elmúlt, de serdülőszemmel nézi a világot. Izgatja a judaizmus, de érdeklődése nem származásából fakad. Gyönyörű képeket fest, de nem végzett képzőművészeti főiskolát. Az amatőrök szabadságával tipografizál, fényképez, ír, tanít, de többnyire minden szakmában profiként híresül. A liberálisokkal szimpatizál, de belebetegszik, ha műve átlépi az országhatárt. Sikere van értelmiségi körökben, de ettől még nem lesz pénze. Belülről vezérelt ember, de mániákusan gyűjti a róla szóló dokumentációt.
A kritikusmesterség elsajátításának kezdetén úgy tanultam, hogy az objektivitás megőrzése végett legjobb nem ismerni személyesen a művészt. Ha a megismerés elkerülhetetlen, akkor óvakodni kell a bírálat tisztaságát veszélyeztető egyéb relációktól (keresztbe foglalkoztatás, összejárás, kölcsönös segítségnyújtás). Ha mégis vannak relációk, akkor legalább nem szabad képet elfogadni.
És most itt állok Váli-műtárgy-birtokosként, „összefonódottként", ráadásul, remélem, barátként. Elfogult vagyok, jogosítványom – az alapkiképzésem szellemében – legfeljebb egy múzeumi karton kiállítására lehet. (És megnyitóra, katalógus-előszóra, monográfiára, azaz veszélytelen műfajokra.)

Íme hát, a karton

A tizennégy darab felvétel sötétszürke, kemény papírból formázott, fehérrel keretelt 13x13-as fotópozitív. Az eredeti kópiák más-más mestertől származnak, műegésszé a válogatás, a vágás és a szerkesztés ténye avatja. A kompozíció szerves részét alkotják a fotókra rostirónnal írt és római számmal ellátott stációcímek.

Annál nagyobb a csoda, hogy a talált fotóhalmaz Váli-remekművé lényegült, megrázóan aktuálissá és korszerűen félelmessé, esetlegesen játékossá és filozofikusan gegessé. De ezt már cikken kívül, magánbarátként írom.

Népszabadság – 2002. október 8.
Műterem, kint esik

Váli gyűjteményes az Ernstben

Ez a szoba fölülről látszik, skurcban. Szereplők: egy sámli balközépen, a festmény szíve helyén, teljes pompában, takarás nélkül. Mellette paraván, harmada levágva. Lent asztal, a négyből másfelet takar a kompozíció. Föntegy behajló festőállványból talán éppen csak annyi maradt, amennyi a többi mobíliából hiányzik. További szereplők: padlóvonal, szobasarok, szőnyegszél. Világítás: alig. Minden szürke. Azaz szürke lenne minden, ha egy idő után a szem – hozzászokva a homályhoz – nem fedezné föl az aranyossárgát az egyik, a rőtvöröset a másik, az ibolyát a harmadik oldalon megbújva. Belőlük sem sokat. Éppen csak annyit, amennyire egy ketyegő vekker a teljes csöndet még tovább tudná mélyíteni.
Megfigyeltem, hogy festők sokszor frissen festett képpel ünneplik meg régen várt vernisszázsukat. Ezzel jelzik, hogy valami fontos történt az életükben. Az a gyanúm, hogy Váli a *Műterem, kint esik – A/2002/20* című képpel jutalmazhatta meg saját magát a hatvanadik születésnap alkalmából. Ő, aki legendásan pontos önbürokrata, különben aligha felejtette volna ki a művet abból a katalógusból,

amelynek tételei mellől egyszer sem hiányoznak a CD-romjáról is visszakereshető opuszszámok, a technikák, a méretek, a dátumok, a tulajdonosok. Ha ő kiakaszt egy még „adminisztrálatlan", új festményt, akkor azzal tervei vannak, azzal üzenni akar. (Nem mintha amúgy verbálisan gátolt lenne: azon kevés számú magyar képzőművész közé tartozik, akinek írott és mondott szövegei egyaránt élvezetet okoznak.) De azért képpel mégiscsak más. Mert mit is fejez ki a *Műterem, kint esik?* A konkrét – és nem utolsósorban konkrétan gyönyörű – festménységén túl egy művészi attitűdöt. Azt a magatartást, amelynek érvényességéért Váli – mintegy negyven éven keresztül – keményen megdolgozott. Eleinte talán kompenzálásképpen, merthogy diplomája belsőépítészetre jogosította. Végül is meg kellett mutatnia a világnak, hogy ő nem dilettáns, nem amatőr, ő festő a legmélyebbek és legműveltebbek fajtájából. Kereső korszaka hosszabbra is sikeredett az átlagosnál, és nem is vág föl velük az Ernst Múzeumban. (Ő, aki önéletrajzának tanúsága szerint a rendszeres imádság-penzumtól a módszeres jógáig, a külföldön meglátogatott múzeumok számától a kompjuter-virtuozitásáig mindenére büszke, és aki azért úszik naponta csak fél órát a Lukácsban, mert „ennyi ideig bírja ki hencegés nélkül", szokatlanul szemérmes, ha zsengéit firtatják.)

Váli önmagát attól kezdve datálja (tehát a '60-as évek végétől), amikor ráérez a saját sorsával némiképpen szimmetrikus művészettörténeti hagyományra. A margón imbolygó legnagyobbakra.

Nem az avantgárdokra. Nem az avantgárdok tagadóira. Nem a „népben, nemzetben gondolkodókra". Nem az „eurokonformokra". (Külföldi magánvásárlónak például nem hajlandó művet eladni.) Egyáltalán: senkire, aki bandához tartozik. Első ideálja a disszidensként elmagányosodott és hazaszomorodó Bálint Endre lett. (Ezeket a műveket már vállalja, akkor is, ha kicsit érzelmesebbek, színesebbek, terjengősebbek, látványosabbak is mai ízlésénél.) Második ideálja a máig nem eléggé méltányolt eszelős patikus, Csontváry lett. Kicsiny virágzó mandulafákkal, őserőtől duzzadó zsidó sírkövekkel hódolt e szerelemnek, ha már cédrusig, siratófalig mégsem merte elkísérni a nagy motívumvadászatban. A harmadikok már sokan voltak, és őket már nem is érdemes egészen komolyan venni. Legtöbbjükről Váli nagyszerű mini-esszéket írt, és némelyiküktől tovább tanulta a szakmát, de ekkorra már (kilencvenes évek eleje) tudta, amit tudott, tette, amit kellett. Giorgio Moranditől azért még elleste, hogy a tárgyak is emberszerűen viselkednek, ha kellő tapintattal variálják, kombinálják, permutálják őket, Czimra Gyulától meg elirigyelte a fényátjárta, ember nem lakta cellaszerű szoba látványát. Bár ki tudja, az a szoba akkor már a levegőben volt, legjobb barátai (Szüts Miklós, Vojnich Erzsébet) varázsütésre, vele szinte egy időben váltak „szobafestőkké". Közös értelmezésükben a szoba: a szakma. A szoba: a személyiség. A szoba: az egyszemélyes sors. Olykor látogatja Isten. Olykor csak várja. Ember nincs benne. Nem is lehetne, mert az tautológia. A szoba itt maga az ember. Attól lett ember, hogy olyan sokat, sokszor, sokféleképpen ismételték. Akaratlanul is szimbólummá alakították.

Kint esik, írja Váli a kép címében, de nem olyan bánatos iróniával, mint Rippl-Rónainál, ahol közeledik a vihar és „Schlézingeréknél már esik" (noha persze azt sem látni). Ez valószínűleg „filozófiai eső", és jelentése nem lehet más, mint minden, ami a téten kívüli. Ez olyan eső, ami ellen egyetlen fedezék a hatvanszor hatvanas műterembelső. Akkor is, ha komor, akkor is, ha szegény, akkor is, ha sötét, akkor is, ha hűvös.

A sok tucat változathoz hasonlóan ez is vékony lazúrt, a fa rostjait szinte láttató színréteget, derengő körvonalú motívumokat használ. De valamiben azért mégis más. Ez például olyan szoba-ember, amelyben akkora harmónia honol, amelyet társaiban hiába keresnénk. Szürkén átsütő alapszínek, torzó testektől körbevett alapidom: festőnk szótárában olyan ez, mintha tortát ábrázolna égő gyertyákkal.

Válinak már egy ideje mondják: váltson témát. A műterembelsőben nincsen több. Eddig nem hagyta magát, és nem hagyta, hogy megzavarják a fixa idea gyakorlásának örömében. Jól tette. Majd ő eldönti, hogy mit csinál később, egy gyűjteményes kiállítás végül is nemcsak a közönségnek, nemcsak a szakmának, nemcsak a gyűjtőnek, de a művésznek is szól. Ez a legközvetlenebb haszna.

Mozgó Világ – 2010/08

Váli, a kúrálhatatlan

Helyezzük el Válit a mai magyar képzőművészet „szcénájában", jelöljük ki „pozícióját" „a művészetről való beszélés aktuális diskurzusában", és rögzítsük „hic et nunc" a hazai „muzealizáció narratívájában"! Tudom, borzasztók ezek a kifejezések, arra valók, hogy a szakmán kívüliek ebből ne értsenek egy kukkot se, mint ahogy a diagnózis latinul fogalmazott orvosi üzenetei is rejtve maradnak a beteg előtt, mert így kíméletesebb. Akkor kérdezem most már magyarul. Hogy áll ma Váli népszerűsége? Mekkorának jegyzik teljesítményét a beavatottak? Milyennek látják stílusát az értelmiségiek és a közgyűjtemények fejlesztői? Válasz előtt megpróbálom a válizmus lényegét röviden leírni, enélkül ugyanis nincs értelme a feladvány megoldásának.

Most ez amúgy időszerű. A Belvedere Galériában jegyzeteim szerint 146, a katalógus szerint 162 mű látható tőle ezen a nyáron. A festmények – valamint néhány rajz, fotografika – nagyobbrészt múzeumi raktárakból, kisebbrészt műtermeből származnak, a cím is ezt fejezi ki. Láthatatlan, azaz normális körülmények között a nagyközönség elől elzárt művek vannak kiállítva. (Mindezt aligha lehetett volna lebonyolítani, ha a festő nem lenne bürokratikus fenomén és az autofilológia megszállottja. S még így is van bukta: a Kiscelli Múzeumba rejtett művei például csak fényképeken láthatók, mert az intézmény „műkereskedelmi galéria részére nem ad ki műtárgyakat". Furcsa. Ahhoz képest, hogy ingyen jutott műveihez, lehetett volna udvariasabb is… Úgy látszik, a hála nemcsak a politikusoknál, a muzeológusoknál sem kategória.)

Aki csak egyetlen festményt látott tőle, az nem is érthet az egészből semmit. Jó, túlzás, de mintha mégis. Megpróbálom elképzelni, hogy minden előismeret nélkül valahol, a vakszerencse folytán, vad befogadóként találkozom például a *Műterem, reggeledik – A/2009/12* (olaj, farost, 60×60 cm, a művész tulajdona) című munkával. Enteriőrt látok rajta festőállvánnyal, halszálkás padlóval, óriási ablakkal, derengő zöldes megvilágításban. Csúcsfény nincs rajta, de árnyék is kerüli. Legvilágosabb és legsötétebb, legzöldebb és legfakóbb pontja között kisebb a fesztávolság, mint szélcsendes állóvíz alig látszó hullámai között, amint tükrére ráalvad a talaj menti köd. Analógiás alapon véleményezném a mű mesterének értékeit. A mérték iránti föltétlen tiszteletet (négyzetes kompozíció!). A nüanszokat kiemelő hisztérikusan gondos színérzékenységet (ton in ton!). A művelt mélabút, ahogy elegánsan megidézteti a látványfestészet és az absztrakcionizmus között ingadozó elmúlt háromnegyed évszázad egész művészettörténetét. (Vuillard!, Morandi!, De Stael?, Klee?) De hiába! Nem biztos, hogy ez az egy kép – bármennyire jó is – önmagában és a maga elszigeteltségében esélylyel pályázhatna a gyarló nézői emlékezet elcsábítására.

Váli ugyanis nem képet, hanem képeket fest. Gyakorítva, életvitelszerűen, előre kitervelt módon és belső kényszer hatására. Addig kell képeit – szigorúan többes számban – nézegetni, amíg megvilágosodik a stratégia: ezek a nagy műgonddal létrehozott képegészek nem céltételezett vállalkozások, a dicsőség megszerzésének alamuszian artisztikus eszközei, hanem egy dölyfös ego materializált meghosszabbításai. Következmények. Valójában lételméleti trükkök. Egy 1995-ben, Margócsy Istvánnak adott interjúban bukkantam a titok megfejtésére, mozgató energiájának lényegére. „Egyetlen kérdés van nyilvánvalóan. Hogy mi a fenének élek."

A válasz nem kétséges. Váli úgy él és úgy alkot – ez nála etikai parancs, ízlés és önzés egyszerre –, hogy abba könnyedén beleférjen az Isten, a reggeli úszás, a naplóírás, a délutáni alvás, a vasárnapi kirándulás, az X időtől Y ideig tartó festés, a festés eredményének adminisztrációja, a festmény testéről való gondoskodás és még néhány más olyan alapvető életfunkció, amelynek megléte a föntebb sorolt tevékenységek nélkülözhetetlen tartozéka. Látszólag ez csupán a nagyon megtervezett munkakultúra belső parancsának fegyelmezett érvényesítése. Olyasmi, ahogyan például Goethe odaállt – mindig az adott időben – írópultja elé, vagy afféle, ahogyan Thomas Mann lerótta a maga számára kötelezően kivetett napi penzumát. De csak olyasmi, és csak afféle. Az óriás elődöknél a dolgok mind egy irányba rendeződtek, és mindannyian az Alkotás alárendeltjeiként szolgáltak. Ők ugyanis klasszikusok voltak. Váli viszont posztklasszikus.

Ő úgy él és úgy alkot manapság (mintegy húszhuszonöt éve), hogy az egymástól elkülöníthető tevékenységek még csak ne is merészeljenek alá- és fölérendelt hierarchiába szerveződni. Valamennyi tevékenysége együtt hímezi ki ugyanis azt a fenséges monotóniát, amely a Művészi Személyiség létjogosultságát híven képes kifejezni. Ez a magatartás a művészet történetében nem olyan régi. Lehet, hogy a Váli-képek külön-külön megejtő hasonlatosságot mutatnak a tradíció több vonulatával (École de Paris, szentendrei remeték stb.), de a Váli-képek a maguk folyamatában, úgy is mint létezésbizonyítékok, már inkább hasonlítanak egy neoavantgárd akcióhoz. Például Roman Opalka mindennap íródó végtelen számsorához vagy Sol LeWitt monumentális aszkéziséhez, a freskónyi felületet pici ceruzaraszterrel bevonó öngyilkos kézimunkájához. Nagy a feszültség a Váli-lánc szemei és a láncot összefűző zsinór között. Nem véletlenül: ez a stratégia része. Mint ahogy az is, hogy a láncszemek önmagukban lehetőleg tökéletes egységet hozzanak létre. Önmagukban rendben legyenek, azaz önmagukban legyenek rendben.

„Rend, ami nélkül elzüllenék" – találtam erre forrást egy másik interjúban. És valóban, a Belvedere-kiállítás néhány, huszonöt évvel korábban született képén jól meg is figyelhető e félelem oka, a „züllés" elvi lehetősége, a rend föltűnő hiánya.

Az ember és a ház – A/1976/29 című munkán például (olaj, farost, 70×235 cm, Miskolc, Herman Ottó Múzeum) se vége, se hossza a vertikálisan nyújtózkodó megtépett formáknak, a kép aljára szorult garatból bömbölő ördögszekérnek vagy micsodának, az ok és indok nélkül lazúrosan lobogtatott aranyokkertől rozsdavörösig merészkedő foltoknak, valamint annak a héber betűre kacéran emlékeztető fekete jelnek, amely hetykén fölüzen a jobb fölső sarokból vízszintesen bekandikáló házikónak, ennek a – szellemi párttagságként is értelmezhető – bálintendrés toposznak. Az embernek itt az az érzése: bármi képtörténés bekövetkezhet, meg annak az ellenkezője is. (Tárgyilagosan: az álszabadság mámora keríti hatalmába *Az ékszerkereskedő vasárnapja – A/1977/06* című festményt [olaj, farost, 90×136 cm, Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum], a gáttalanul burjánzó motívumok ejtik foglyul a *Siena–Párizs, és ami közte volt – A/1971/11* című munkát [olaj, farost, 100x140 cm, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria], és a felelőtlenül önkényes képépítés boldogsága járja át az *Országalapító – A/1975/33* című kompozíciót [olaj, farost, 40×90 cm, Budapest, Artchivum Intézet], továbbá kis kivétellel valamennyi művet, amely az 1980-as évek közepéig, azaz a zsidótemető-képekig született.)
A libegő-lobogó, keringő-kanyargó korai festmények rend-telen műveknek bizonyultak. Alkalmatlanoknak Váli monomániásan egykedvű Istenkereséséhez, bonyolult, finom önprezentációjához. Színkezelést tanult ugyan rajtuk, egyensúlyt és arányt, de az „életértelem" megtalálásához nem segítették hozzá. A rendet valamivel később majdnem elhozták a zsidótemető-képek, ezek az ívformákból és hasábokból építkező melankolikusan sokértelmű kompozíciók, de végül is lírai tartalmuk elég hamar kiürült. Csupán két-három évig bírták azt a terhelést, amelyet festőjük rájuk bízott.
A tökéletes keretet – mellesleg tartós hírnevet, súlyt, presztízst – egy mindmáig érvényben maradt téma megtalálása jelentette. Talán több is, mint témáé. Egy olyan szimbólumé, amelyért sok művész de sokat megadna! A műteremé. Ez lett Váli makro- és mikrokozmosza, végtelen horizontja és beszűkült egérlyuka, csatatere és békéjének szigete. Ha a kelleténél több szót vesztegettem a kevésbé meggyőző korai „láncszemekre", úgy méltányos, hogy kiemeljem a megtalált agyafúrt rend legdicsőségesebb darabjait. Például az *Alig műtermet – A/2002/10* (olaj, farost, 60×60 cm, Artchivum Intézet), ezt a rücskös mészfehér falra vetített tömény bizakodást, ahol fölállványozott képek derengő ívfényei mint mennyei ajándékot visszhangozzák a magyarázhatatlan derűt.
Például a *Műterem pöttyös terítővel – A/2004/16* című munkát (olaj, farost, 80×80 cm, Győr, Városi Múzeum), ezt a frivol szplínben tartott nagy szürke enteriőrt, amelybe bájos poénként csattan az asztalon felejtett narancssárga futó. És szinte megilletődöm az *Első műtermes képem – A/1987/12* (olaj, farost, 120×120 cm, Győr, Városi Művészeti Múzeum) monumentális sziklafeketéje előtt, mert ebben a korai darabban már benne van sok későbbi látványöröm csírája, a kísértetállványoktól a baljós fényelzáróig, a padlóra hulló reflexfényektől a kizárt külvilágból áramló közönyös, ólmos sugárzásig. Szépek ezek a képek, szép a láncolat legtöbb szeme is. Jó nézni őket, jó közöttük járni, jó lehet velük együtt lakni. S hogy mit kezd ezzel ma a szakma? A „szcéna" és a „diskurzus", a „narratíva" és a „muzealizáció"? Nagy a zavar Válival kapcsolatban. Amilyen feszültség tapasztalható az egyes – autonómnak tekintett – festmények múltba révedő hamvas esztétikuma és a festményeket létrehozó művészi magatartás könyörtelenül avantgárd radikalizmusa között, ugyanolyan ellentét figyelhető meg a Válit „önfeledten élvező" általános értelmiségiek és a művészeti élet hivatásos bonyolítói között is. Az előbbiek számára a lánc szétszedhető, szemenként is gyönyörűséget okoz, ráadásul ezer szállal kapcsolódik ahhoz a paradicsomi múlthoz, amelyről a művészet mai intézményrendszere Biennáléstul és Ludwigostul, Műcsarnokostul és AICÁ-stul hallani sem akar. Utóbbiak számára Váli kellemetlen feladat. Képeit Váli sokáig, mintegy harminc évig nem engedte külföldi tulajdonba, tehát nem érdemes velük tájolni. A magyar közgyűjteményeket végigajándékozza, tehát nem lehet miattuk keretbővítéseket kérni. Bevezetőit, katalógusait, portfólióit rendre irodalmárokkal és kollégákkal gondoztatja, tehát nem tanácsos a témába beleavatkozni. Dokumentációit, rendezéseit, keretezéseit és fotózásait rendre saját maga végzi, tehát gyakorlatilag fölöslegessé teszi a mostanában oly nagy presztízzsel bíró kurátori működést. Váli kúrálhatatlan.
A szakma többnyire ennek megfelelően kezeli: a kánonba nem illeszti bele. Pedig a kánonok jönnek és mennek, a dolgok, a képek, az életművek beillesztése legföljebb a pillanatnyi becsület és dicsőség dolga. Nem érdemes ezzel foglalkozni.
Tiszta szerencse, hogy festményei – bár általában láthatatlanul – legalább a múzeumi raktárakban elvannak valahogy. Nem is beszélve arról, hogy mennyire fölszívódtak abban a közegben, amely „nem ért" a művészeti szakszolgálathoz, csak a kultúra általános képviseletéhez. Ha számításból tenné, akkor is ügyes lenne ez a stratégia. De hát nem abból teszi. Egyszerűen nem tud másmilyen lenni.

Frame, game és semmi
Deske gúzsba kötve (részlet)

… Rockenbauer Zoltán (a részleg kurátora) pontosan jellemzi Váli összetett figuráját a katalógusbevezetőben. „Különös kettősség: introvertált és extrovertált személyiségtípus egy testben." Tehát. Próbáljuk magunkat függetleníteni Váli Dezső immár híressé, sőt hírhedtté vált öndokumentációs furorjától. A legapróbb részleteket is számon tartó katalógusrendszerétől. A pontosra állított hajnali órára kalibrált vekkertől, az elmaradhatatlan imáktól, a mazochizmusba hajló naponta úszott távoktól, a nem-evésektől délutánonként, a természetjárásoktól hétvégenként. Főként pedig az autoreflexív képességeit gyönyörűen bizonyító szokásáról: a rossznak ítélt művek szisztematikus megsemmisítésétől.
Ajánlom, hogy ezúttal mellőzzük a munkaidejének jelentős részét elemésztő diáriumot is. (Pedig milyen szórakoztató a *C. Napló*, Váli művészies autizmusának legfényesebb bizonyítéka! Nem bírom megállni, ki is másolok egyet a tavalyi év termését dokumentáló katalógusból.

2014. január 26., vasárnap 19:20 Dráma. Tegnap véletlen vettem két mikrokord nadrágot, nincs rá szükségem, de evvel halálomig…, eláll… ugyanis eszméletlenül gyönyörű színűek. Penészzöld. Itthon bontom a csomagot, nappali fénynél viszont barnák. Randa. Lehetőségeim:

1. *A tökéletes megoldás, azonnal kukába. Veszíteni tudni kell.*
2. *Kinevezem őket szépnek.*
3. *Csak fénycső alatt hordom.*
4. *Elfelejtkezem az egészről.*

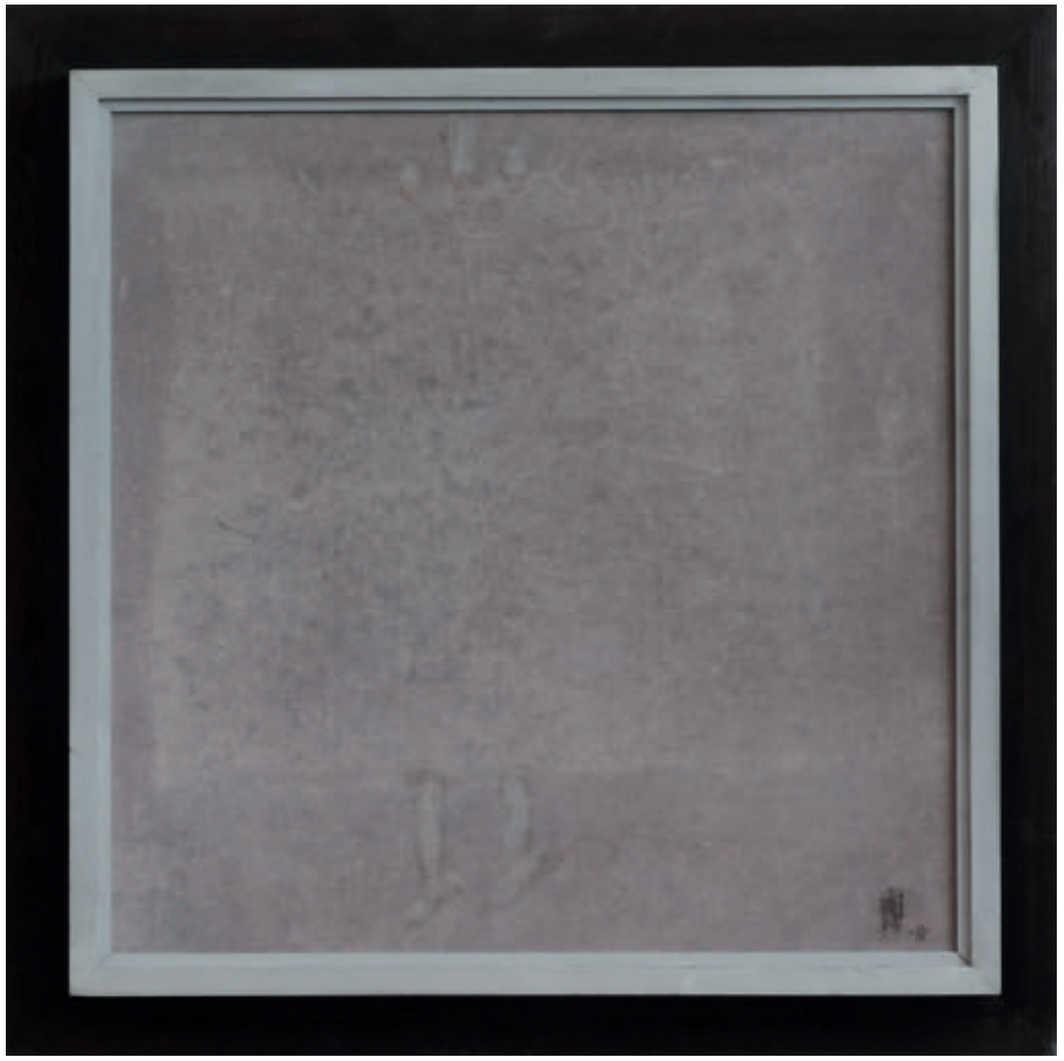
(Még nem döntöttem.) [C.12610]

A személyiség tehát „meg van csinálva", az életrajz szkriptogén, a „kis színesek" a bulvárba éppúgy belefférnének, mint egy későbbi komoly monográfia lábjegyzeteibe. A Mesterről azok is tudnak így írni, akiknek üvegszemük van, és azok is, akiknek dalból (pardon, csordultig teli szépérzékből) van a szíve (lelke).
Mégis fölös lenne ez a tudás, ha nem állna mögötte egy meghökkentően következetes, megrázóan múltban gyökerező és megindítóan kifinomult festői életmű. Szándékosan írtam festőit, pedig rajzai is fontosak, és a fényképei sem kihagyhatók, amikor piktúrájának elemzésére kerül a sor. Sőt: mostani műcsarnoki kiállításának talán egyik legszebb „képe" a *Kilencjárda este – F/2013/194* című és ikonosztázzá szervezett fotó-széria. A repedések és göröngyök, a dudorok és simaságok, az aszfalt-szürkék és sóder-sárgák repetitív rendje önmagában is bevezet abba a Váli-féle festészet közepébe, ahol tilos ugyan az emberábrázolás, de emberi levegő borítja be két, monomániásan ismételt témájának, a *Zsidó temetők*nek és a *Műtermek*nek a helyszíneit. Ahol hiányzik ugyan a szentkép ikonográfiailag rögzített szabályzata, de nem csak a korai jel-kódokból ácsolt *Keresztút*jain és a még azoknál is korábbi nonfiguratív *Angyali üdvözlet – A/1969/12*-n van jelen az Isten, hanem ott van ő mindenütt, leginkább egy festett fekete függöny mögött vagy egy elhagyottnak látszó vörös sírkő héber betűi alatt.
Évtizedek óta kutatom a Váli-életmű igazi szépségének okát, és kiállításról kiállításra, műteremlátogatástól műteremlátogatásig még mindig meg tud lepni a színárnyalatok ésszel szinte követhetetlen variációival és a síkba transzponált tér szétszabdalásából fakadó izzó feszültségekkel. Így volt ez a két utolsó nagy mustráján is (2002, Ernst Múzeum, címe: *Váli gyűjtemények*, ez a mostani katalógusban jelezve van, valamint 2010, Belvedere Galéria, címe: *Láthatatlan Váli. Képek közgyűjtemények*ből, a műcsarnoki katalógusból ennek nyoma hiányzik). És így van ez most is, az „idegenkezűséget", azaz a külső kurátori beavatkozást igénybe vevő új tárlaton is, ahol Rockenbauer – a Mester eddigi megjelenéseitől merőben szokatlan módon – a számára fölkínált anyagból „lelki fejlődéstörténetet" rekonstruált.
A tantusz most esett le, azaz most kezdem érteni a meglepődésem igazi természetét. A Váli-vallomásokból, az életrajz-töredékekből és az interjúkból indulva a kurátor látszólag helyes logikai sort állított föl: a nyíltan szakrális anyag után installálta a temető-képeket, a temető-képek után a műterem-képeket, majd a két szobára kontemplált műterem-képek után a negyedik teremben összehozta a „tuttit" (színházi szakszó), azaz az összes szereplőt (problémát, témát, jellemző adatot stb.), akik mind együtt hajolnak meg a közönség előtt. Tehát a létmódhoz kapcsolható „cella-installációt", az életformát bemutató videót, a mű-gyilkoló körfűrészt és néhány olyan „válság-festményt", amelyek a belső tépelődés bizonyítékaiként is fölfoghatók. (*Megtagadott műterem – A/2012/13*, *Műterem örvényben – A/2012/39*, *Zsidó trecento – A/1984/37*, *Zsidó temető mindörökké – A/2014/43*)
E koncepció hibátlanul kifejezi a katalógusbevezető címét, valamint a láthatási sorrendet. Egy *Remetét a neten*, azaz olyan vallási burokban alkotó művészt, aki a tudományos technikai innováció adat- és látványrögzítésre alkalmas szegmensét

úgy veszi magához, mint áldozó a szent ostyát és misebort. Egy Egót, aki számára csupán két testben létező, de egyetlen értékbizonyosság van: Krisztus és az ő anyaszentegyháza, valamint a nagy hardver és az ő összes perifériája. Őhozzájuk képest a világ valamennyi dolga maga a partikularitás, ideértve a napi megélhetést és a koszt minőségét, a társadalmi rangot és a fogyasztási szokásokat, Gyurcsányt és Orbánt, amint ezt szelíden meg is jegyzi a videó-sarok valamelyik életút-interjújában.
E kurátori koncepció azonban nagyvonalúan a lényegről fordítja el a szemet. A Szentháromság és a PC ugyanis itt csak FRAME. Keret, ráma, a világot lehatároló munkahipotézis. Mint tudjuk, Váli keretei fontos tartozékok: színük, vastagságuk, anyaguk, sőt anyag-kombinációjuk nélkül a mű-egész épsége csorbulna. De azt is tudjuk, hogy a szétfűrészelt művekre vonatkozó ítélet még *keretelés előtt* született. Tehát a festmény testén, a rücskös deklin (és nem vásznon, mint azt néhányan és hibásan tudni vélik) zajlik az ügydöntő csata, vagy helyesebben, a GAME. A meccs, a játszma a szépség elnyeréséért vívott küzdelem.
Sokszor leírták művészetével kapcsolatban – többek között én is –, hogy festészetének gyökere valahol az európai posztexpresszív-posztfauve-posztszürreál televényből szívta föl energiáit. Abból a dekadens, polgári, sokszorosan elbúcsúztatott, de a termőképességet újra és újra mégis bebizonyító stílus-humuszból, ahonnan kinőtt a 20. századi művészet egyik legszebb, legszomorúbb, legcsöndesebben suttogó erdeje. Pierre Bonnard és Giorgio Morandi, Paul Klee és Félix Vallotton, a külföldi kortársak közül a német Anselm Kiefer és a belga Luc Tuymans. Bálint Endre és Farkas István, Tóth Menyhért és Czimra Gyula, a magyar kortársak közül – olykor az érintettek tiltakozása ellenére – Vojnich Erzsébet és Szüts Miklós – tartoznak a rengeteg kitüntetett faóriásai közé. Mindnek más alakú a lombja, kérge, levélzete. Évgyűrűik is különböznek. De művészetük között mégis van kapcsolat. Valamennyien külső ideológiai parancstól mentes művészetet műveltek/művelnek, és valamennyiükre jellemző, hogy nem tágítottak/nem tágítanak az autonóm festészet félezer éves hagyományától. Akár hisznek, akár nem, akár fotóznak, akár nem.
Van, aki észre sem veszi saját FRAME-jét. Van, aki elhagyja, és *keret nélkül* dolgozik. És van Váli, akinek kell a külső kényszer. Minél erősebb a külső kényszer, annál erősebb a belsőben a szabad választás akarása. Minél erősebb a súrlódás lélek és kéz, hit és ízlés, világnézet és kultúra között, annál meggyőzőbbé válik festészete és annál jobb lesz a kép.

A kognitív disszonancia hűti tehát tűzvörös sírköveit, fűti dermesztő celláit, s amennyiben ez a szellemi légkondicionáló nem működik, a kép is megromlik. Megy a kukába. Erről szól a határok közé szorított színekből és csekélyke formákból szabályozott GAME, mai művészeti életünk egyik legfontosabb igazodási pontja.
Bocsánat, de a fentiek illusztrálására ide másolok még egy naplórészletet. Csak első olvasásra hat blődnek.

Sokkal egyszerűbb így élni. Sokkal egyszerűbb. Azt hiszem, ezt mindenki tudja. A RABSZOLGATARTÓ TÁRSADALOM VOLT AZ IGAZI: 1. Mindig volt munka. 2. Megmondták, mit csinálj. 3. Dolgozhattál napi 13–14 órát. 4. Még enni is adtak. 5. Korbácsos főnökkel a hátad mögött zavartalanul jó embernek érezhetted magad. [C.05757]

ZSOLTÁR MŰTEREM – A/2017/59

Tartalom

ÉLETRAJZ 5

FEHÉR OLDALAK – NAPLÓK ÉS ÉVEK

1960 **Belvárosi utcarészlet – A/1960/01** C.00010, C.00014 8–9
1961 **Egyszer volt – A/1961/02** C.00015a, C.00018, C.00020/B 10–11
1962 **Gót ablak – A/1962/03** C.00021, C.00022a, C.00024, C.00044 12–13
1963 **Szentendre – A/1963/01** C.00039 14–15
1964 **Vác – B/1964/04** C.00058, C.00061, C.00065, C.00068, C.00069, C.00071 16–17
1965 **Festőállvány – A/1964/01** C.00083, C.00074, C.00075, C.00077, C.00078 18–19
1966 **Én, gyerekkori szobámban – F/1966/03** C.00105 20–21
1967 **Arany idők – A/1967/01** C.00107, C.00123, C.00127, C.00137 22–23
1968 **Festőasztalka meg egyebek – A/1968/18** C.00144 24–25
1969 **Angyali üdvözlet – A/1969/12** C.00209b, C.00210, C.00235 26–27
1970 **Angyal a város felett – A/1970/04** C.00261, C.00278, C.00279 28–29
1971 **Siena-Párizs, és ami közte volt – A/1971/11** C.00349 30–31
1972 **Kondor Béla emlékére – A/1972/30** C.00399, C.00402, C.00403A, C.00404 32–33
1973 **Rend, munka közben – A/1973/34** C.00447, C.00449, C.00453 34–35
1974 **Végül is mindegy – A/1974/02** C.00454, C.00455, C.00478A, C.00482 36–37
1975 **Halál, tűnődve – A/1975/34** C.00485, C.00494, C.00520 38–39
1976 **II. Országalapító – A/1976/03** C.00558, C.00561, C.00571, C.00575, C.00577 40–41
1977 **Hosszú út – A/1977/09** C.00596, C.00807/12, 13 42–43
1978 **Sorsdöntő perc – A/1978/20** C.00756A, C.00760, C.00762, C.00769, C.00778, C.00779 44–45
1979 **Lassan, nyugodtan – A/1979/01** C.00808/A, C.00832, C.00845, C.00846, C.00847, C.00848, C.00861 46–47
1980 **Pannonhalma-monostor – A/1980/08** C.00885, C.00874, C.00880, C.00884 48–49
1981 **Ritmusképlet – A/1981/09** C.00994, C.00967, C.00966 50–51
1982 **Igen, szerelem – A/1982/21** C.01059, C.01076 52–53
1983 **Csend a szobában – A/1983/01** C.01189, C.01259, C.01268, C.01282 54–55
1984 **Régi zsidó temető (vázlat a gyászhoz) – A/1984/45** C.01288, C.01289, C.01293, C.01297, C.01299, C.01467 56–57
1985 **Régi zsidó temető (évszázadok) – A/1985/02** C.01542, C.01544, C.01547, C.01592, C.01601, C.01604 58–59
1986 **Régi zsidó temető (Ferenczy Károly emlékére) – A/1986/21** C.01707 60–61
1987 **Első műtermes képem – A/1987/12** C.01917 62–63
1988 **Műterem, középen egy szék – A/1988/24** C.01950, C.01955 64–65
1989 **Műteremrészlet – A/1989/15** C.01975 66–67
1990 **Műterem a Margit körúton – A/1990/33** C.02049, C.02051 68–69
1991 **Kis fehér műterem – A/1991/18** C.02101, C.02172 70–71
1992 **Műterem, anyanyelv – A/1992/22** C.15069, C.17076 72–73
1993 **Műterem, foltok – A/1993/33** C.03895 74–75
1994 **Halványzöld műterem – A/1994/14** C.04197 76–77
1995 **Műterem barna szőnyeggel – A/1995/29** C.04397 78–79
1996 **Sötét műterem III. – A/1996/06** C.04610, C.04640, C.04659, C.04674 80–81
1997 **Műterem kék szőnyeggel – A/1997/37** C.17079 82–83
1998 **Intím műterem – A/1998/05** C.05301, C.5304, C.05728, C.05730, C.05757, C.05774, C.05809 84–85
1999 **Műterem, közepén asztal – A/1999/14** C.06032, C.06005 86–87
2000 **Fehér műtermek I. – A/2000/17** C.06301, C.06353, C.08426 88–89
2001 **Műterem Vaszkó Erzsébet emlékére – A/2001/03** C.06606, C.06745, C.06763, C.06779, C.06827 90–91
2002 **Műterem - emlék – A/2002/12** C.06939, C.06950, C.06967, C.07005, C.07172 92–93
2003 **Barlangrajz műterem – A/2003/18** C.07369/2, C.07369/5, C.07490 94–95
2004 **Műterem Petri György tiszteletére – A/2004/39** C.07613, C.07655, C.07674, C.07707, C.07970 96–97
2005 **Csodálatos műterem – A/2005/53** C.08068, C.08096, C.08170, C.08193, C.08243, C.08335 98–99
2006 **Műterem - hatalom – A/2006/04** C.08383, C.08521, C.08547, C.08552 100–101
2007 **Sárga műterem – A/2007/21** C.08896, C.08927 102–103
2008 **Műterem, egy fontos hely – A/2008/40** C.09454, C.09472 104–105
2009 **Műterem - itthon vagyok – A/2009/06** C.09935, C.10091, C.10209, C.10137 106–107
2010 **Konok műterem – A/2010/09** C.10325, C.10408, C.10489, C.10614 108–109
2011 **Véletlen műterem – A/2011/28** C.10817, C.10878, C.10927, C.11061 110–111
2012 **Tenger és műterem – A/2012/74** C.10817, C.11347 112–113
2013 **Tapintatos műterem – A/2013/04** C.11757, C.11968, C.12103 114–115
2014 **Bordó műterem – A/2014/22** C.12813, C.14625 116–117
2015 **Komor műterem – A/2015/43** C.14984, C.15069 118–119
2016 **Műterem és túlvilág – A/2016/71** C.15719, C.15788, C.15905, C.16016 120–121
2017 **Műterem és szerelem – A/2017/21** C.16305, C.16457, C.16518, C.16838 122–123
2018 **Meztelen műterem – A/2018/05** C.17098, C.17154, C.17100 124–125

SZÜRKE OLDALAK – FESTMÉNYEKRŐL BESZÉLEK

Uccello, a szürrealista 128
Tornyai kontra Czóbel 131
Morandi 134
Czóbel Béla felesége 138
Utrillo szomorú volt 141
Klee az apám 144
Vaszkó Erzsébet, aki zseni volt 147
Bonnard 150
Menyus bácsi 154
Váli Dezső 157

SZÍNES OLDALAK – TELJES LELTÁR 161

Minden megtartott festmény, adatokkal

P. SZŰCS JULIANNA: VÁLI 319

DVD-MELLÉKLET

DESKE ff. film 53 p. 2018., rendezte Váli Miklós, operatőr Váli Miklós és Böröcz Balázs

VIRTUÁLIS SÉTA (Váli Dezső kiállítása, Műcsarnok 2014.12–2015.02.) színes, készítette Gáspár Igor